

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

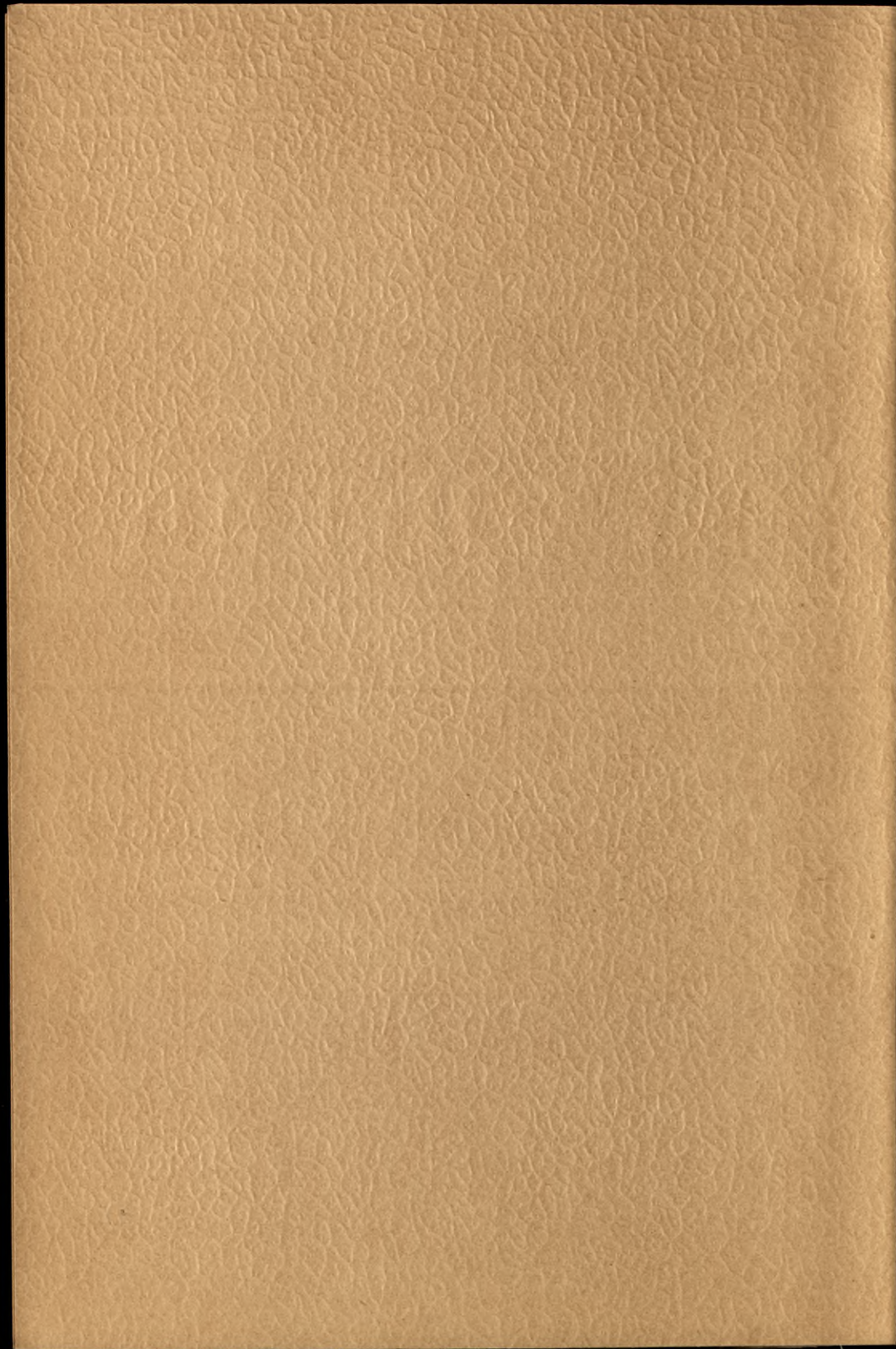
917.
Rektor C. L. Wäbblin.

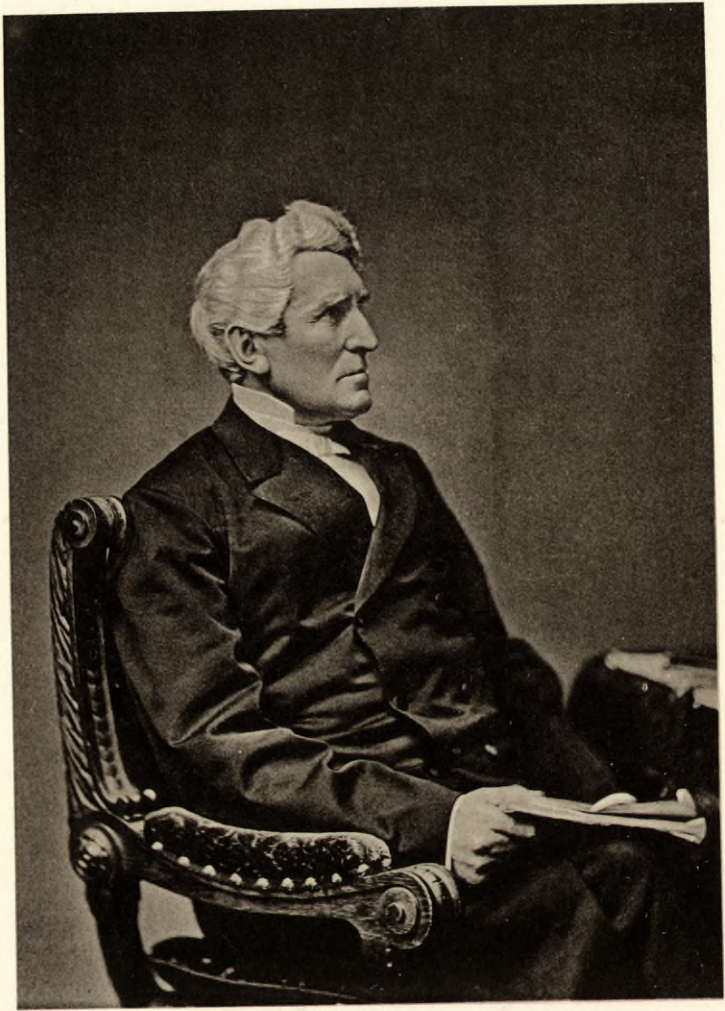
SÖLDTAL.

UTGIFNA EFTER HANS DÖD.

GÖTEBORG
H. L. BOLINDERS FÖRLAG
1895.

L. L. Mahlin.

SKOLTAL

AF

C. L. WÅHLIN.

UTGIFNA EFTER HANS DÖD.

GÖTEBORG,
H. L. BOLINDERS FÖRLAG
1895.

SKOLAN

GÖTEBORG.
H. L. BOLINDERS BOKTRYCKERI.
1895.

FÖRORD.

Den man, hvilkens namn är fästadt vid detta anspråkslösa arbete, gjorde sig icke under lifstiden genom bokpressen känd inför en större allmänhet. Af hans omfattande och grundliga kunskaper, af hans lyckliga stilistiska gåfva, som, när helst han fallade pen- nan, aldrig förnekade sig utan städse gaf äfven åt det lilla en egendomligt kärnfull och afrundadt klassisk prägel, och framför allt af hans mogna och fasta åsikter och helstöpla kristliga lifsuppfattning skulle man visserligen kunnat vänta mycket värderika saker, ifall han hade kommit att beträda författarebanan. Men hans, ända ifrån det första inträdet på skolans område, af allvarligt och plikttroget arbete i det praktiska lifvets tjänst strängt upplagna tid, som under mannaårens kraftfullare dagar jämväl togs i anspråk af tillfälliga uppdrag — kommittéarbeten, folkskoleinspektio- ner m. m. — samt hans eget allvarliga omfattande af och hela uppgående i det, som var hans egentliga gärning och närmast före- läg honom såsom embetsplikt, lämnade honom aldrig rådrum för nå- gon skriftställareverksamhet, äfven om han i något fall hade känt sig manad och kallad därtill. Och ledighetens, hvilans dag — den upprann icke **här** för den ända intill den sista sjukdomen i sin embetskallelse oförtrutet arbetande, plikttrogne gamle. Innan han bunnit begära det afsked, som var förberedt och innan kort varit att vänta, moltog han det entledigande, som för honom var det mest önskvärda, i det hans Herre själf aflöste honom från **hela** tjen- sten på jorden, befriade honom från **all** möda och borkallade honom från **allt** arbete. Vid slutet af sistlidet års vårtermin, sedan han från sjuksängen diklerat de sista afgangsbetygen, slöts nämligen för den nyss förut ännu kraftfulle sjuttiofemåringen den långa, mödosamma arbetsdagen, af hvilken den största delen tillbragts i skolans tjänst, där han med en sällspord kraft, kärlek och trohet verkat ända ifrån år 1850, dels såsom extra lärare och teologie lektor vid Lunds katedralskola, dels såsom rektor vid Lunds folk- skolelärareseminarium och dels såsom rektor och teologie lektor vid Malmö högre allmänna läroverk.

Dock — huru litet rektor Wäblin än kom att själf i lifstiden genom trycket offentliggöra — några frukter af hans väl skurna

penna gömde hans quarlätenskap, i hvilken bland annat anträffades en nästan fullständig samling af de tal, genom hvilka han är efter år hade vid sig erbjudande tillfällen mött sin kära ungdomsskara med erinringens, förmaningens och varningens ord. Dessa ord till ungdomen, om hvilkas värde vid olika tillfällen efter hans död erinrats, befunnos också vara så väl genomtänkta och till största delen så fullständigt utarbetade, att de, om också aldrig **afsedda** för trycket, likväl **kunde** tryckas. Med det allvar, hvarmed rektor Wäbliu tog sin sak, med den betänksambet, hvarmed han städse, så att säga, vägde sina ord på guldvikt, med den måttfullhet och bestämdhet i förening, hvarmed han städse plögade yttra sig, och med den betydelse, han alltid fäste vid de ungas rätta handledning, var det icke underligt, om han icke ens inför skolungdomen, också då det mången gång blott gällde korta erinringar, ville uppträda oförberedd, ja om han fann det angeläget att just här vara väl beredd och här gifva det bästa han förmådde. Och när man nu är i tillfälle att läsa dessa tal, skall man — så hoppas vi — medgifva, att så **måste** de hafva tillkommit — ty ett så tankedigert och viktigt innehåll i en så på en gång skön och hopträngd form frambär ingen utan omsorgsfullt förarbete — och så skall man känna sig tacksam mot en ungdomsledare, som har ålagt sig denna möda, och hoppas, att härigenom också skall ifrån ett arbete, som ofta under stort trångmål och mycken tröthet utförts, något gagn kunna flyta, äfven sedan den talande tungan för alltid tystnat.

Samlingen af rektor Wäblins skriftliga quarlätenskap blef kort efter hans den 1 Juli 1894 timade död öfverlämnad åt undertecknad med det dyrbara uppdraget att närmast genomse skollalen och af dem utgifva det, som kunde anses vara för tryck lämpligt. Detta har nu skett. I föreliggande arbete erbjudes ett urval, i hvilket utgifvaren, så vidt han förstått, sökt inrymma det **bästa** och dock i möjligaste måtto **något af hvarje slag**. Huru han härvid lyckats, tillkommer icke honom att bedöma. Allt, som kunnat förtjena utgifvas, har icke **nu** kunnat medtagas. Skulle möjligen en ny upplaga blifva behöflig, så kan denna måhända något kompletteras. I de meddelade talen har i allmänhet utslutits sådant, som blott afsett de namngifna personerna och den då innevarande terminen. Ett och annat undantag har dock gjorts, hvarvid emellertid endast en och annan redan bortgången persons namn fullständigt återgifvits, medan de öfriga betecknats med sina initialer eller med N. N.

Skulle emellertid redan det nu föreliggande urvalet anses vara för stort tilltaget, och skulle någon anse, att mer eller mindre däraf både kunnat och bort utslutas, så tillåter sig utgifvaren att erinra dels därom, att vår litteratur verkligen icke erbjuder en sådan rikedom på goda skottal, att icke luckor **behöfva** fyllas och jemväl **kunna** fyllas äfven genom dessa tal, dels också därom, att dessa ord

till skolungdomen, äfven i deras mest anspråkslösa delar, framställa en lärorik bild af en ungdomsledare, sådan han bör vara och bevisar sig vara, då han med kristligt allvar och kristlig kärlek griper alla tillfällen för att väcka och vägleda den honom anförtrodda ungdomen, med det stadiga målet för ögonen att först och främst fostra menniskor för Guds rike och sedan också bilda dem till goda medborgare i det jordiska samhället, och dels slulligen därom, att det för de forne äbörarne af dessa tal — och bland dem borde väl läsare särskildt kunna påräknas — bör hafva sin betydelse, att så många som möjligt återfinna så mycket som möjligt af det som en gång blifvit dem sagdt af den — såsom de nog, sedan han är borta, mer och mer skola finna — faderlige vännen. Föröfrigt är att hoppas, att hvarje insiktsfull och rättänkande läsare skall i dessa enkla maningsord till ungdomen igenkänna ej blott den kärlek till de unga, som i så hög grad utmärkte deras författare och, under allt allvar och kraft, ställde honom i ett sällspordt fadersförhållande till dem, utan äfven och framför allt det förtroende till vår Herre, som allena kan göra ulsädel godt och gifva hopp om god skörd, och den kärleken till Honom, som för Hans skull älskar den af Honom älskade ungdomen och framför allt vill draga den till Honom och fostra den för Hans rike. En sådan läsare skall då ock utan tvifvel i det som här erbjudes finna något af verkligt och blifvande värde och följaklligen icke just önska, att mycket däraf skulle utlämnats.

Rektor Wåblins skriftliga qvarlåtenskap inrymmer jämväl en samling skolpredikningar, hållna i Lunds katedralskola vid tider, då nämnda stads domkyrka ej kunde af skolungdomen besökas. Huruvida ett urval af dem kommer att utgifvas, har icke ännu kunnat bestämmas. Afgörandet häraf kommer att bero bland annat också af det mottagande, som de härmed utgifna skoltalen få röna.

Må nu emellertid detta vittnesbörd om en lång och med stort nit och mycken kärlek öfvad skolverksamhet utgå, med särskild adress till lärare och lärjungar vid våra olika skolor samt för öfrigt till hvar och en, som i rätt sinne nitälskar för vår dyra ungdoms vård, undervisning och fostran i sant kristlig och luhberskt kyrklig riktning. Må det här finna många begrundande och för sanningen mottagliga läsare, och må det framför allt beledsagas af välsignelse från ofvan, så skall han, som under sin lefnad villnat inför den ena ungdomsskaran efter den andra, ännu kunna fortfara att vittna och vittna med välsignelse, äfven sedan han död är.

Göteborg i Augusti 1895.

L. Norborg.

INNEHÅLL.

	Sid.
Företal	3.
I. Om Pedagogiken och dess syftemål	8.
II. Tal vid Lunds folkskolelärareseminarium	21.
Tal vid begynnande termin	23.
Tal vid terminsafslutningar	48.
III. Tal vid Malmö högre allmänna läroverk	55.
Tal vid begynnande termin	57.
Afskedsord till dimitterade lärjungar	173.
IV. Afslutningstal vid läroanstalter för kvinnlig ungdom	195.
Bihang.	
Varnings- och förmaningsord till felande ynglingar	224.
Vid en ynglings vådadöd	229.
Afskedsord vid Lunds katedralskola	231.

RÄTTELSER.

Sid. 28 efter r. 1 nedifr. införes; O dyre Tröstar', blif mig när,
 Din' nådeshåfvor mig beskär.

„ 33 „ 11 „ står evig, läs evigt.

„ 41 „ 8 uppifr. „ väcker, läs väcka.

„ „ 10 „ „ tjenar, „ tjena.

„ 50 „ 12 nedifr. „ sviken, „ sviker.

„ 70 „ 2 uppifr. „ erbjudes, „ erbjudas.

„ 78 „ 4 „ „ sammannängande, läs sammanhängande.

„ 106 „ 10 nedifr. „ är, „ äro.

„ 219 „ 3 uppifr. „ beknnelsetrogen, „ bekännelsetrogen.

„ 223 „ 8 nedifr. „ först fasthellre „ fasthellre.

Dessutom fattas *komma* på några ställen, t. ex. sid. 54, r. 2 o. 3 uppifr. efter *väl* och *tacksägelseord*, sid. 171 r. 1, 7 o. 11 uppifr. efter *vakt*, *Jona* och *hjord*, sid. 223 r. 9 uppifr. efter *lifvet*. Sid. 125 r. 13 nedifr. efter *svårare* och sid. 221 r. 11 nedifr. efter *vänta* bör *komma* utgå.

Befintliga inkonseqvenser i stafningen, förklarliga under närvarande öfvergångstid, torde benäget ursäktas.

I.

OM

Pedagogiken och dess syftemål.

OM

Pedagogiken och dess system

För fullgörande af det uppdrag, som för denna stund är mig ålagdt, utber jag mig att få framställa några erinringar om

Pedagogiken och dess syftemål. *)

Blott den, som klart fattar ett mål och med insikt, ihärdighet och kraft sträfvat därtill, kan uträtta något dugligt. Denna allmänna regel gäller äfven för uppfostraren. Vet han icke, hvad han vill, och har han icke ett gifvet mål, som städse står lefvande för hans själ, och hvartill han sträfvat med klart medvetande och afgjord öfvertygelse, så kan det icke blifva fråga om den rätta vägen till målet eller om de medel, som skulle därtill leda. Hela hans verksamhet tjenar då blott till att förvirra och förvilda, medan hans tillgöranden bestämmas endast af godtycke och nycker eller af gammal praxis och slentrian. Beklagligtvis är hvad man kallar uppfostran vanligen af denna beskaffenhet, och därför äro äfven dess resultat därefter.

Detta medvetande om målet för menskelig uppfostran kan icke finnas hos de hedniska folken, emedan begreppet

1) När och hvarest detta föredrag blifvit hållet, har icke kunnat utrönas. Det har emellertid, på grund af innehållets beskaffenhet och den större utförligheten, ansetts kunna bilda en särskild afdelning och såsom sådan kunna utgöra en lämplig inledning till hela samlingen. Utg.

om människans värde såsom människa och om hennes väsentliga lifsuppgift hos dem saknas. Uppfostran är därför hos dem antingen instinktartad och traditionell, eller, såsom hos den klassiska forntidens yppersta folk, beräknad blott för jordiska, tillfälliga ändamål. Först i kristendomen har medvetandet af människans bestämmelse och lefnadsmål uppgått, och således kan endast på kristlig grund och botten uppfostrans mål vara klart och gifvet. Men, då det hedniska sinnet icke blifvit öfvervunnet och omskapadt därmed, att det antagit det kristna namnet och utifrån erfarit inflytelser af kristendomen, så framträder i alla tider och icke minst i våra dagar motsatsen mellan hednisk och kristlig världsåskådning äfven på pedagogikens område och bestämmer från början till slut de många skiftande uppfostringsgrundsatserna. Väl hafva pedagogerna, alltsedan en pedagogik, en teori för uppfostran, funnits till, haft för sed att ställa i spetsen för sina systemer en eller annan grundsats såsom den enda rätta, ämnad till osviklig ledstjerna för uppfostraren. Men, huru klingande och anslående än den valda formeln må vara, så beror naturligtvis dess sanning eller osanning helt och hållet af den lifs- och världsåskådning, som ligger till grund för densamma och gifver den sitt egentliga innehåll. En hednisk eller en kristlig uppfostran, det är gränsåtskillnaden. Vi lämna den förra derhän, då den med alla sina formella förtjenster icke anstår en kristen — skulle den också i praktiken olyckligtvis ännu vara allt för allmän.

Liksom hvarje kristen har väsentligen samma lifsuppgift, och liksom vägen därtill för alla är i det hufvudsakliga densamma, så kan målet för en kristlig uppfostran icke vara mer än ett. Den kristne uppfostraren vet icke af något annat yttersta syftemål än en uppfostran för Guds rike; han vet, att människan är skapad och bestämd till förening med Gud och till helighet, härlighet och salighet i Gud; han vet, att gudaktighet har löfte om detta lifvet och det tillkommande; han förstår, att det endast är kristendomen,

som icke blott kan tillfredsställa den odödlige andens behof utan ock genomtränga och helga allt menskligt och alla menskliga lefnadsförhållanden, vare sig i familj, i stat eller i kyrka. Från denna synpunkt ser en kristlig pedagog i dopet den nödvändiga förutsättningen för allt sitt arbete, hvilken gifver åt detsamma dess rätta kraft och välsignelse. Således måste äfven ur pedagogisk synpunkt de anabaptistiska åsikterna förkastas, hvilka äfven på pedagogiken utöfvat ett genomgripande förderfligt inflytande. Af det sant kristliga medvetandet om dopets helgd och gudomliga natur bestämmes uppskattandet såväl af barnets rätt till kristlig uppfostran och mottaglighet för en sådan som af uppfostrarens höga, heliga och ansvarsfulla kallelse och plikt. Det frö, som i dopet blifvit nedlagdt, behöfver nu näras och vårdas, utvecklas och tillväxa för att träda i verksamhet och bära frukt. Detta sker genom uppfostran. Och sålunda är för den kristne hela lifvet en fortfarande uppfostran. Gud, den store uppfostraren af hela menniskosläktet, som skapat hvarje enskild med dess egendomliga anlag, gåfvor och förmögenheter och som gifver åt en hvar sin lefnadsställning och sin uppgift att lösa, Han öfvergifver icke sitt verk utan uppehåller, styrer, leder och verkar i rättfärdighet och makt, i nåd och kärlek, både invärtes och utvärtes; men Han vill därigenom hos menniskan framkalla en frihetskamp, hvar till möjligheten och kraften i dopet blifvit gifven. Är nu uppfostraren för barnet i Guds stad och ställe, så har han i Gud sin mästare och förebild, på hvars verk han skall skåda, hvars uppfostringssätt han bör följa, hvars syftemål med barnet, som står under hans vård, han bör söka förverkliga. Denna uppfostrande verksamhet utöfvar han genom *tukt*, som i biblisk mening sammanfattar allt som åligger en uppfostrare. Tukten inbegriper allt det, som nödgar den köttliga viljan att underkasta sig en högre vilja, som bryter det själfviska jagets anspråk och lär det försyn och vördnad för något högre, som böjer det stolta sinnet under en helig makt, för att det därpå må renas, genomträngas

och regeras. Åt köttet, naturdriften och naturlustan behöfver icke beredas utrymme och fritt lopp; det tillväxer nog i styrka och omfång af egen drift och genom yttre näring; det behöfver fasthellre blifva känt såsom ett *ondt*, det behöfver undertryckas och hållas i tukt, på det att en fri själfbestämning och själfbehärskning må förberedas. De naturliga anlagen, hvilka icke skapas af uppfostraren, behöfva icke heller hans utveckling, ty de utvecklas gemenskapen genom egen inre lifskraft; men de behöfva, dels skyddas mot fientliga inverkingar, dels vårdas och ledas i den rätta riktningen, det är, de behöfva tukt. Till handhafvande af denna tukt fordras ett icke ringa mått af kristlig *visbet*; därtill fordras *tålmod* och den *fria blicken*, det *höga sinnet*, som kan se bort öfver det närmaste och se framåt i förhoppning, som är strängt och allvarligt i det stora och väsentliga men utan småaktighet i det lilla. Utöfvar uppfostraren denna tukt på rätta sättet, icke i eget men i Hans namn, som upptagit barnet till sin egendom och som skall kräfva dess blod ur hans hand, så eger han därtill andra och långt kraftigare medel än fysisk styrka och yttre våld. Han står till barnet icke i samma förhållande som en despot till sin slaf, än mindre som mästaren till sina händers verk; barnet är icke öfverlemnadt åt hans godtycke och egenmäktighet utan åt hans kärlek, som skall bestämmande och helgande genomtränga tukten och möjliggöra dess kraft och välsignelse. Endast genom denna kärlek, som är kristendomens nya bud, har uppfostraren, såsom den högre auktoritet, hvilken barnets ännu omyndiga vilja bör underkasta sig, rätt att fordra lydnad, ovilkorlig lydnad. Det är lydningen, som utgör barnets grunddygd, hvilken innesluter alla öfriga, och hvarförutan det aldrig kan hinna till den egna andens själfständighet. Men verklig lydnad har en menniska rätt att fordra af en annan, endast emedan det öfver oss alla gifves en högre, helig makt, hvilken alla äro skyldiga vördnad och undergifvenhet, och endast såvida hon bjuder i denna makts namn och har Hans sinne, som själf är kär-

leken. Skall således tukten kunna fordra och inplanta lydnad och därigenom verka uppfostrande, så måste den besjålas af denna kärlek, som har sin källa i Gud och som sätter äfven den svage och skröplige i stånd att afse, vårda, och befrämja det stora verket att förhjälpa andra därtill, att *anden* härskar öfver *egenviljan* och *lustarne*.

Tillhör det nu icke uppfostraren att åstadkomma och inplanta denna anda, utan är den redan i dopet nådefullt gifven af Honom, som ensam kan utgjuta sin Ande öfver allt kött, så är det däremot uppfostrarens sak att genom kärlekens tukt hålla anden vid makt och förhjälpa den till själfständig verksamhet och kraft; det är hans sak att med helig omsorg nära och stärka den med de medel, som därtill äro oss gifna. Genom bönen, hvartill endast gudlösa människor kunna anse det döpta barnet i sin enfald oskickligt, skall barnasjälens umgänge med Gud, det personliga förhållandet till Honom, befästas och underhållas; och ur Guds ord skall den inre människan erhålla sin näring, sin styrka och förkofran. Med båda kan barnet aldrig för tidigt göras bekant. Det rätta sättet tillhör det uppfostraren att välja. Åt Guds Ord behöfva och kunna icke människor gifva kraft och eftertryck; trons hemligheter äro icke gifna för att utläggas för förståndet. Man förklare det förklarliga, man böje sig i helig vördnad för det gudomliga — ordets lefvande sädeskorn förmale man ej till mjöl. Härvid, liksom öfverhufvud vid all uppfostran, gör sig den lefvande personlighetens makt gällande; den anda, som lefver hos uppfostraren och hans omgifning, inandas barnet omedelbart och omedvetet, antingen frisk och uppfriskande eller smittad och besmittande.

Men icke blott denna direkta vård och näring bör en kristlig uppfostran gifva åt den omyndige anden; all objektiv sanning, den må tillhöra hvilket område som helst, är ett sådant medel till andens fria och kraftfulla verksamhet. När uppfostraren leder barnet till sanningens kännedom, utrustar han det med en själfständig kraft, hvarmed det un-

der kommande dagar skall hushålla som med sin fria egen-
dom, som med ett kapital, hvilket icke skall ligga dödt
och orördt utan under lifvets lopp användas och ingå i
den allmänna rörelsen för att växa och förökas. Kunskapens
förvärfvande erfordrar ihärdighet, flit, ordning och
själförsakelse — förutsätter således den uppfostrande tukten.
Därföre förbinder Skriften undervisning och tukt på det
närmaste, liksom ock pedagogernas sats, att all undervisning
är uppfostrande, i denna mening äger sin sanning.

Medan den kristlige uppfostraren sålunda i den tuk-
tande inverkan, som han genom kärlek och sanning utöfvar,
understödjer det döpta barnet, att det mer och mer må
blifva till alla goda gerningar skickligt, ser han ock i *sam-
vetet* den makt, som bevakar helighetens eviga rätt hos
menniskan, den Guds röst, som fordrar aktgifvenhet och
lydnad. Han gör därför, hvad göras kan, för att hålla sam-
vetet vaket och verksamt. Har barnet blifvit vägledt att
inför det oförvillade samvetets domslut göra den skarpa åtskillnaden
mellan rätt och orätt och att böja sig under det
rättas bud, så är därmed förberedelse gjord till det sedliga
allvar, det farande efter helgelse, hvori det nya lifvet skall
uppenbara sig under fri barnalydnad. — Ack vi frukta i
detta afseende svåra försummelse. — Huru lämnas icke
samvetet utan uppmärksamhet, huru förvillas och förqväfves
det icke! En praktisk pedagogik, som med psykologisk
och andlig insikt anvisade den rätta vägledningen af men-
niskans ädlaste arf, hennes dyrbaraste kvarblifna skatt från
ett förloradt eden — samvetet — är i sanning ett af
våra mest trängande behof, liksom detta är ett af den krist-
liga pedagogikens oafvisligaste problemer.

Med synden inkom villfarelse, okunnighet och lögn.
Återställandet af den ursprungliga visheten är målet för all
intellektuell bildning. Men den sanna visheten är icke lös-
ryckt från heligheten, liksom denna aldrig är utan vishet.
Man kan icke äga den ena och sakna den andra. Så länge
den ursprungliga heligheten fanns kvar, ägde människan ock-

så vishet och såg allt i sitt rätta ljus, i sin verklighet och sanning; ty hon såg allt med ett rent sinne och ett ofördunkladt öga. Huru annorlunda nu! — Det inre själslifvet är upplöst ur sin innersta, harmoniska enhet och är söndradt i de ensidiga former, dem vi åtskilja såsom känsla, förstånd och vilja — och dessa former vilja nu hafva lif och giltighet i sig själfva. Så har äfven de intellektuella förmögenheternas kraft lösryckt sig från sitt rätta organiska sammanhang och stormar fram på egen hand i falsk riktning, med gränslösa anspråk. Den uppfostran, som nu förnekar fördärfvet hos människan, som är likgiltig om *gudsfruktan* såsom vishetens grund, gör gemenligen odlingen och utvecklingen af de intellektuella krafterna till hufvudsaken i uppfostran. Den förmenar, att genom intelligensens vård äfven de sedliga behofven tillfredställas; och, under det den närer och utvecklar den förra, låter den hela den inre människan i öfrigt ligga i linda och förvildas, så att ett tomt och kärlekslöst hjärta fryser under den kalla kunskapen i hufvudet. Den behandlar nämligen de intellektuella förmögenheterna som själfständiga krafter. Den meddelar kunskapen, icke för att som verktyg i andens tjänst användas till Guds ära och till eget och till andras väl, utan såsom i sig själf ändamål, till hvars erhållande alla krafter anlitas och alla fåfångans driffjädrar sättas i rörelse. Så grundlägges systematiskt denna ensidiga förstånds bildning, som själf är väsentligen *barbarisk* och väl kan befrämja och utbreda barbari men aldrig sann humanitet; så alstras detta förnuftets vansinniga öfvermod, då det vill veta allt, döma allt, bestämma allt och i själförgudning fordra, att *allt*, äfven det högsta och heligaste, skall rättfärdiga sig för dess suveräna tron. Den kristliga uppfostran däremot, som ser lifvets mål icke i vetande utan i *handling*, nämligen i den frigjorda andens själfmedvetna, oförtröttade arbete på att lösa sin uppgift på jorden, har *denna lifsuppgift* såsom hufvudsak för ögonen och uppskattar intelligensen, blott så vida den möjliggör och befrämjar *dess* lösning. Den lösrycker icke

förståndsformögenheterna utan behandlar alla själens krafter som en levande, ouplöslig enhet. Den åsyftar hela människans bildning; den meddelar ingen kunskap såsom ämnad åt förståndet särskildt utan åt den odödliga själen till dess eviga ändamål. Det bästa mönstret för en sant bildande undervisning finner en kristen pedagog där, hvar-est han för öfrigt i allt har sin norm, i den *Heliga Skrift*. Bibelns lärosätt är icke beräknadt på att bibringa blott kunskaper utan på att intrycka sanningen i lifvets centrum, i *hjärtat*. Det griper samvetet, roten och spetsen af människans tanke, känsla och vilja; det griper in i det inre lifvets hemliga verkstad för att där intrycka sanningen och därigenom gifva den en drifkraft, som genomtränger alla lifvets förhållanden, så att sanningen ur den inre själsgrunden utöfvar sin makt på periferien, utvecklar sig som tanke, känsla och vilja och uppenbarar sig i handling. Den kristliga uppfostran ställer steg för steg kunskapen i sammanhang med vårt väsens grundtrådar och tillåter icke vetandet vara ändamål i sig själf, vara en dominerande makt. Den lärer förnuftet att uppskatta allt i sitt rätta värde, att skilja kärnan från skalet, att känna sina egna gränser och hänföra allt till det högsta, det yttersta målet. Så får kunskapen icke taga anden fången utan blir dess egendom, hvarmed den fritt kan hushålla i sin Herres tjenst.

Vi hafva sökt antyda åtminstone några grunddrag för en kristlig pedagogik. Den allmänna kristliga bildning, som behöfves i hvarje kallelse krets, och på hvars grundval all sann och fruktbarande bildning för ett särskildt jordiskt kall måste byggas, är det högviktiga föremålet för pedagogiken, hvilken till sina hufvudsanningar icke borde vara främmande för någon kristen människa, aldraminst för en pedagog. Härmed är tillika antydt det ouplösliga inre samband, som pedagogiken har med den praktiska teologien. Denna har till föremål själavård, likaså pedagogiken. Skilnaden är blott den, att, då den praktiske teologen har att göra egentligast med de myndiga, såvida dessas

uppföstran skall i kyrkan fortsättas och fulländas, så har pedagogen att göra med kyrkans omyndiga medlemmar, den ädla säd, som för *Herren öfver oss alla* är så dyrbar och så kär, och på hvilken framtidens väl och ve beror, till att åt de växande skarorna gifva den vanligtvis för lifvet bestämmande riktningen. Pedagogens måste förbereda den jord, hvarpå kyrkans eviga skördar skola växa och utveckla sin fullhet; han skall åt statens fordringar gifva helgd, sanning och kraft, just därigenom att han vårdar och aktar kyrkans, hvilka aldrig kunna, rätt förstådda, stå i strid med hvarandra. Han måste därför arbeta i kyrkans anda och för dess syftemål; annars är och förblifver hans verksamhet utan välsignelse och frukt såväl för jorden som för himmelen. Den striden — ja, vi drista säga — den sorgliga striden, hvarpå i våra dagar så mycket bläck och så många ihåliga ord blifvit förspillda, striden om skolans s. k. emancipation från kyrkan, kan endast för ett hedniskt sinne hafva någon betydelse, liksom ock därvid merendels endast yttre, tillfälliga förhållanden kommit i fråga; där ännu någon kristendom finnes kvar, förfaller den af sig själf. Den är dock ett talande tidens tecken och bevisar bland annat, huru litet pedagogerna ännu äro ense om sin uppgift, och i hvilka dimhöljda regioner pedagogiken förrirat sig.

Tidsutvecklingen har framfört ett lofligt sträfvande att bland ungdomen af alla klasser söka sprida gagnande kunskaper och färdigheter. Bemödandet för en stegrad och mera utbredd intelligens utgör nu vår tids stolthet och berömmelse. Icke är det mot detta bemödande, vi skulle hafva något att invända. Måtte fasthellre okunnighet och ovetenhet, som aldrig var det godas sak till tjenst, mer

och mer lemna rum för kunskap och förstånd, vett och odling! Men vi fråga: Är det icke så, att vid allt människans sträfvande, i synnerhet i en orolig och lidelsefull tid, ligger ett fel nära? Och i medvetande härom drista vi fråga, om man icke äfven kan skatta intelligensen, då vi därmed mena förstånds bildningen, högre än den skattas bör. Vi drista fråga: Är vetandet vår bestämmelse? Är den förhöjda intelligensen, om den en gång blott blir fullfärdig — ty ännu är den långt tillbaka — tillräcklig att betrygga mensklighetens lycka? Kunna vi anse en uteslutande förstånds bildning liktydig med den bildning, som är lifvets uppgift och ändamål? Har en pedagog rätt fattat sitt kall, om han betraktar sig blott som undervisare och i undervisningen ser sin hufvudsak? Är det icke fara för handen, att till följe af tidens allmänna riktning äfven folkskolans lärare börja visa benägenhet att så framskjuta undervisningen, att deras väsentliga uppgift att uppfostra, att bilda karaktären och sörja för det sedliga lifvets förkofran, tränges i bakgrunden och förglömmes? Kan det icke hända oss, att vi låta de ting, hvilka hafva ett högt värde såsom medel, upphäfva sig till ändamål, så att den egentliga kärnan, kring hvilken allt bör sluta sig, själfva medelpunkten, till hvilken bildningsmedlen syfta, därvid förbises och förgätas? Vi ställa våra erinringar i frågform och våga antaga, att de därigenom icke förlora i tillämpningskraft, om vi måhända redan skulle stå i den nedslående erfarenheten, att tidens bildning — för så vidt den icke sällan är en ensidig förstånds bildning — visar sig vanmäktig att föda den plikt känsla och motståndskraft mot köttets begärelser, den förmåga till frisk och fruktbarande handling, den karaktärsfasthet och den viljans kraft, med ett ord den sedliga styrka och hållning, som borde vara bildningens ädla frukt och det egentliga beviset på dess sundhet, sanning och duglighet. Skulle nu erfarenheten till och med gifva oss sorgliga vittnesbörd om en försummad eller förvänd barnauppfostran,

de må nu bestå i rå osedlighet eller i slapp likgiltighet för all kristlig och sedlig inverkan, i trots mot all högre myndighet eller i tyst missaktning och stormodigt begär att vara herre och mästare, i grofva tilltag eller i en finare sinnlighet; och skulle det visa sig, att uppfostran i familjen icke förmår hämma allt detta onda — huru angeläget, att de kristliga skolorna för detta ändamål uppbjuda de yttersta krafterna, innan för mycket är försummadt i fråga om tusendens och åter tusendens väl och ve, i fråga om ett älskadt fosterlands framtid, ja, i fråga om Guds rike ibland oss! — På storverk må dock ingen ibland oss vara betänkt. Näppeligen finnes väl någon lefnadskallelse så egnad att nedslå de tankarne som skollärarens kallelse, i hvilken det steg för steg är oss uppenbart, att vi intet förmå, när det gäller något så stort som att böja hjertan, att uppfostra våra lärjungar för deras timliga och eviga bestämmelse. Det ligger icke inom omfånget af vår uppgift att vidare utveckla hvad som för detta ändamål bör göras eller låtas; vi vilja blott antyda, att pedagogens högsta, heligaste, mest ansvarsfulla uppgift är en sådan, att han i dess utöfvande icke kommer att lysa för världen, att han aldrig däruti blir färdig med någon uppvisning eller däruti kan examineras. Vi mena den uppgiften, då det gäller att i det stilla verka ett godt verk och icke förtrötta, då det gäller att i ödmjukhet inför Honom, som växten gifver, förhoppningsfullt göra ett godt utsäde i det merendels mottagliga barnahjärtat, då det gäller att med kärlekens uthållande trohet där införa de sedliga krafter, som, i den mån de förkofras genom samma nåd, som skänker dem, gifva sinnelaget den rätta riktningen, gifva viljan kraft och omödet säkerhet i de ting, som världen och vår Herre tillhöra. — Men — därom må vi slutligen vara ense — sedliga resultat kunna rimligtvis icke väntas ens af de bästa formella anordningar utan först af *sedliga personer*. Där man vill upphjälpa skollifvet blott och bart genom stegrade fordringar, läroböcker, lärometoder och hvilka andra formella åtgöran-

den som helst men icke finner *personerna*, som icke blott äga de nödigaste kunskaperna och den erforderliga undervisningsförmågan utan äfven och framför allt sedligt allvar och kristlig mognad — där skall man ganska säkert vänta de sedliga resultaten förgäfvos.

II.

TAL

vid Lunds Folkskolelärarseminarium.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

II

JAT

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Tal vid begynnande termin.

1.

Högvördiga domkapitlet har funnit skäl att bestämma höstterminens början vid detta seminarium till denna dag, och åligger mig således nu att först och främst tillkännagifva, att Lunds stifts folkskolelärareseminarium från och med i dag börjar sin verksamhet, sådan den bestämmes af Kungl. Maj:ts nådiga reglemente för seminarierna i riket och Kungl. brefvet till domkapitlet i Lund af den 22 sistl. April. Vare vår samvaro på denna stund och vår fortsatta ingång och utgång i detta lärohus helgad och välsignad i den treenige Gudens, Fadrens, Sonens och den Helige Andes, namn! Amen.

Till Eder, ärade embetsbröder, ställer jag min hjärtliga begäran, att I mig i mitt arbete hjälpen, såsom de fleste af Eder redan vid detta läroverk nedlagt ett godt arbete. Jag har förut uteslutande tillhört ett annat, mig kärt arbetsfält och står här på ett för mig i viss mån ännu främmande rum och i ett nytt ansvarsfullt embete. Jag är till detta embete behörigen kallad, och hade jag icke den öfvertygelsen, att en fri kallelse af den öfverhet, som är skickad af Gud, är en rätt kallelse — en kallelse, som måste följas — jag hade icke mod och tillförsikt att lägga hand vid det maktpåliggande och svåra verk, som här skall verkas. De betänkligheter voro icke få och icke

små, som ställt sig i vägen för det uppdrag, jag mig åtagit, och jag har icke förtegit dem, där de borde uttalas. Jag har inga stora tankar om min förmåga till ett godt verk; men jag känner och bjuder till att fasthålla Herrens ord, att de som vänta efter Honom skola få en ny kraft, och Herrens ord, att Han själf vill verka uti dem både vilja och gerning efter sitt goda behag.

Därjämte är det mig angeläget att få hoppas, att mina medlärare gå mig till mötes med det förtroende och det välvilliga understöd, vi behöfva skänka hvarandra, om våra gemensamma värf vid detta seminarium skola kunna lyckas. Må de lyckas till gagn för dem, som här församlas såsom våra lärjungar, och till gagn för ett älskadt fosterland — lyckas genom den välsignelse, hvarförutan allt vårt arbete är mer eller mindre fåfängt!

Seminariets lärjungar till efterrättelse bör jag meddela några punkter af Kongl. Maj:ts nådiga reglemente för seminarierna i riket, hvilka icke böra vara eder obekanta, då de såsom vår Konungs bud och tillsägelse böra noggrannt efterlefvas (§§ 1, 11, 12, 26, 27, 31, 32, 33). Hvad angår dessa sista bestämmelser om bestraffningsgrader för dem, som göra sig skyldiga till svår öfverträdelse, ville jag tillföra mig om eder det som bättre är, men kan, där min förhoppning skulle svikas, intet efterskänka af hvad både gudomlig och mensklig lag och ordning af eder kräfver.

Ett icke ringa antal af eder hafva förut vid denna läro- och uppfostringsinrättning åtnjutit undervisning och handledning, och det företrädesvis af den vördade lärare, hvars plats jag har den svåra uppgiften att intaga, utan att räkna däruppå att kunna ersätta honom. Vi kunna icke underlåta att i denna vår samvaro egna en tacksam hägkomst åt det mångåriga arbete, som, hvad angår ovanlig erfarenhet, stor trohet och outtröttlig flit, icke lätteligen skall kunna uppvägas af någon annans bemödanden. I, hans forna lärjungar, måtten I städse bevisa, att I läranktigt

mottagit och troget förvaren eder forne seminarierektors undervisning, råd och förmaningar, så skolen I, jämte fördelen för egen del, kunna i icke ringa mån gagna edra yngre kamrater och hedra det seminarium, som aldrig bör eller kan eller skall förgäta namnet *Elof Qviding*. Jag erbjuder mig nu att, så vidt jag förmår, vara eder till bistånd och tjenst.

Men lärjungakretsen är förökad med ett icke ringa antal nya elever, som anmält sig vilja söka inträde på seminariet. Huruvida allas eder önskan kan vinnas, kommer att bero på den pröfning, som under de närmast följande dagarne kommer att med eder anställas.

*   *   *

I hafven emellertid att såsom en viktig samvetssak betänka, om I besinnat, hvilket ansvarsfullt kall lärarekallet är, och hvilka anspråk ett kristligt samhälle måste hafva på dem, som erbjuda sig att vara de uppväxandes lärare och ledare. I hafven att pröfva, om edert uttryckta beslut att här bildas för lärarekallet är allvarligt och välbetänkt. Skulle edert beslut att söka inträde på seminariet vara ett lättsinnigt och obetänksamt beslut eller ett beslut, som tillkommit af mer eller mindre orena bevekelsegrunder, så är icke mycken framgång att hoppas af hvad I här företagen. Försummen icke att i denna sak och i hvad eljest af nöden vara kan vända eder till den rådgifvare, som allena leder rätt, att Han må kunna vara med eder i både beslut och handling till eder egen och andras samskyldiga välfärd! Ihågkommen, att man redan nu af eder fordrar det kristliga sinne och handlingssätt, den stadga, det allvar och det sträfvande, som här skall vidare utbildas, understödjas och främjas! Huru detta bör ske, därom vilja edra lärare framdeles lämna eder råd och förmaning.

2.

Sedan Kungl. Majt den 28 sisl. Juli behogat i nåder förordna mig att ytterligare under ett år vara föreståndare för detta seminarium, åligger mig att på denna stund inleda det nya läsårets början vid denna läroinrättning. De bekanta böneorden vare härvid i den treenige Gudens namn vårt första ord:

Vår gärning nådigt skåda, Hjälp Du det bästa råda,
Låt upphof, fortgång, ända, Allt till Din ära lända. Amen.

* * *

I lärarepersonalen vid seminariet möter ingen stor förändring. Nödigt tillkännagifvande i detta afseende skall framdeles ega rum.

Men för mina medlärare har jag att föreställa en betydligen förökad skara af dem, som vilja vara våra lärjungar. Huru ock de prof kunna utfalla, hvilka oss allra först åligger att anställa — vårt arbetsfält är stort och vårt arbete maktpåliggande och ansvarsfullt. Jag behöfver icke härom erinra, då jag i tacksamt minne förvarar den samdräkt och det bemödande, hvarmed jag redan varit under det förflutna läsåret af mina medlärare understödd.

Måtte vi ock härefter hvar för sig kunna vid vår lärareverksamhet tillförse oss nåd och välsignelse därtill, att vårt arbete icke må vara fåfängt i Herren!

* * *

Vänder jag mig till dem, som nu för första gången infunnit sig här för att söka undervisning och handledning, så kan väl det stora antalet af inträdessökande i något hänseende vara ett glädjande tecken, ett tecken till folkets ökade behof af skolans biträde, ett tecken till ett högre uppskattande af skolans verksamhet och till en hos flere och flere vaknande lust att egna sig åt lärarens viktiga kall.

Men å andra sidan väcker mängden af blifvande folkskolelärare-elever åtskillig farhåga och framkallar allvarliga frågor.

Hafva männe de alla, som vid seminariet anmält sig, öfvervägt, hvad det vill säga att blifva lärare? Hafva de bepröfvat, om de till detta embete äga den gåfva och kallelse, hvars grund och källa ligger i Guds vilja? Hafva de fattat sitt beslut att komma hit under bön och åkallan? Vi finna nog mer än en gång, huru det i den delen torde fattas, och vi befara mången gång att föga allvarlig öfverläggning, föga bön och ödmjukhet men mycken dristighet leda föräldrar och söner, då dessa senare komma att egna sig åt lärarekallet. Huru härmed är, måste under seminarieåren upptäckas, och vi anse det för en viktig plikt för seminarieläraren att hos eleverna påakta, huruvida inre kallelse och både inre och yttre gåfvor för lärarekallet finnas eller icke — och finnas de icke, så är det ytterligare en plikt att, medan tid är, afråda och afhålla dem och tillråda dem att ändra sin bana, hvilka Herren icke gifvit de nödiga gåfvorna, och som själfve icke kunna eller icke vilja förvärfva den nödiga dugligheten.

Fordringarne på folkskolan uppstegras med rätta i våra dagar, och dessa fordringar måste äfven göra sig gällande vid de läroanstalter, af hvilka folkskolans verksamhet i väsentlig mån beror. Detta förundrar någon gång dem, som stå kvar från tider, då man nöjde sig med något mindre uppfostran och mindre kunskaper; men det är dock så och måste så vara.

Till följe häraf är det en fordran på hvarje elev vid denna läroinrättning, att han skall iakttaga det välförhållande, ja, det kristliga förhållande, hvarförutan han är ovärdig att här kvarstanna. Att edert lefverne icke blott å läroinrättningen utan ock utanför densamma ligger under vår dom och pröfning, behöfver jag väl icke säga. Mätte ingen ibland eder blottställa sig för den näpst, som, hvar så skulle behöfvas, icke skall uteblifva; och mätte de, som

behöfva råd och förmaning till det bättre, låta böja sina hjärtan till att så akta och mottaga förmaningens ord, att det blifver dem ett ord till bättring och förbättring!

Det kan vidare icke sägas vara någon öfverdrifven fordran, då vi af eder alla påräkna den flit och läraktighet vid undervisningen och det bemödande vid det arbete, som eder förelägges, att något framsteg i vetande, något framsteg i de kunskaper, som I viljen meddela åt andra, må kunna vinnas. Anvisningar i detta afseende skola icke fattas eder, som nu här komma att göra edert inträde, och de skola ytterligare möta dem, som redan känna mina och mina medlärares oeftergifliga fordringar.

Tiden vid denna läroinrättning är dyrbar för alla men förvisso mest för dem bland eder, hvilka under det ingående läsåret skola afsluta sin lärokurs vid seminariet. På eder ställas de billiga fordringarne högst, och, utan att de uppfyllas, kunnen I icke vinna den lärarefullmakt, som seminariet med stor varsamhet måste utfärda.

* * *

Herre vår Gud, som för Din ende Sons skull vill vara vår käre himmelske Fader, Din allsmäktiga hand har bevarat oss, att vi på denna stund här äro församlade. Lofvadt vare därför Ditt heliga och härliga namn! Hör oss i nåd, då vi bedje Dig, att du ville under den lärotid, du låter oss begynna, vara oss biståndig. Välsigna vår ingång och vår utgång i vårt kallelseverk, att det må lända Ditt namn till pris och ära, med det samma det länder dem, som här skola undervisas, till sannskyldigt gagn! Vi bedje härom, då vi hvar för sig och för hvarandra säga:

Gud Faderns makt mig skydde väl,
Och Sonens nåd bo i min själ,
Guds Ande styre mitt begär
Att hafva Jesum alltid kär.

O gode Skapare, stätt mig bi,
Min Jesus, mig från synd gör fri.

Välsigna, Herre, och bevar',
 Låt lysa mig Ditt ansigt klar',
 I nåde vänd det ock till mig,
 Förlän mig frid evinnerlig.

3.

Sedan vi, till en del på spridda orter, hållit den stora Christus-högtiden, sedan vi öfverlevvat ett nytt årsskifte — jag ville så gerna hoppas det — med bön inför Herren om fröjd och lycka, om nåd och gåfva äfven åt hvarandra, har den dagen ingått, då vi få här åter församlas, den dagen, då en ny arbetstid vid detta Lunds seminarium tager sin början. Vare det då vår första gärning att öfver oss själfva och vår förestående verksamhet i detta lärohus nedkalla Herrens nådefulla och för oss alla oumbärliga välsignelse. I. J. C. N.

Herre, vår Gud, vår Herres Jesu Christi Fader, barmhertighetens Fader, Du som efter Din nådiga styrelse låtit oss här församlas till en fortsättning af den inflytelserika verksamhet, vi här skola företaga, gif oss, lärare och lärjungar, din nåd och välsignelse, att vårt verk i Din fruktan och under Din åkallan må vara ett godt verk, oss själfva och våra medåterlösta till sannskyldigt gagn. Verka Du i oss vilja och gärning efter Ditt goda behag; ty Dig förutan förmå vi intet. Gif ljus, gif Anda och kraft med Ditt ord, som här skall läras, att det både må rent och klart läras, och att vi alla det ordet så anamma, att vi ock därefter heligt lefve. Helga ock i nåd vårt arbete i mänskliga kunskaper och öfningar, så att Du kan med välbehag anse våra förehafvanden, då vi göra allt, hvad vi göre, i Ditt namn och Du af oss blifver ärad i all ting genom Jesus Christus.

Fader vår m. m.

*

*

*

Det är mig en glädje att, för första gången efter min anställning vid detta seminarium, kunna vid en lästermins början tillkännagifva, att ingen förändring i lärarepersonalen vid seminariet äger rum. Jag hoppas af sådant förhållande, icke blott för egen del den stora hugnaden af en fortfarande vänskapsfull och ömsesidigt understödjande samverkan vid vår undervisande och uppfostrande verksamhet, utan ock för våra lärjungar mycket önskvärda fördelar, af hvilka jag så gerna ville hoppas, att de alla till lärarnes tillfredsställelse skola sig betjena.

Vid början af lästerminerna har jag redan förut en och annan gång uttalat mina önsknningar, mina råd och förmaningar, ja ock mina fordringar på eder — fordringar, som icke äro några andra än de, hvilka denna läroinrättning och de syftemål, vi här hafva att bevaka, ställa på eder. Dessa ämnen äro visst icke uttömda, och vi som här äro ansvarige, ja — vi få icke förgäta det — dyrt ansvarige ledare, må icke förtröttnas att upprepa förmaningens ord, eller, där så behöfves, inskräpa lagens och föreskrifternas oefftergifliga anspråk. Jag kunde till förnyad och tillämpande framställning i denna uppfattning hafva så mycket mera skäl, som åtskilliga, sedan vårt sista sammanträffande yppade företeelser hafva gifvit mig den sorgliga erfarenheten, att icke alla detta seminariets lärjungar ännu fattat sin ställning, ännu behjärtat eller åtlydt mina och medlärares råd och anvisningar. Jag vill dock icke vid detta tillfälle börja mina ord till eder med förebråelser, jag vill icke utgå från misstroende, jag vill fast hellre för framtiden om eder alla tillförsäkra mig det som godt är och som till förbättring tjenar, i allvarligt uppsåt och i redlig verkställighet.

Besinnen I alle, som viljen blifva de för Herren så dyrt aktade barnens ledare och lärare, besinnen, hvarom det gäller i detta edert förehafvande. I stor barmhertighet har Herren Gud gifvit oss sin Son till en Frälsare från nöd till salighet, och midt i människovärlden har Herren Christus ställt

sin ena, heliga, allmänneliga kyrka. Den är en plantering, som, ofvanifrån nedsänkt, sträfvar nedifrån och uppåt, bringar himmelen till jorden och är ämnad att lyfta jorden till himmelen. Den ligger som staden på berget med en öppen dörr till Guds rike i dopets heliga nådemedel, med ett alltid ofördunkladt ljus af Herrens ord och med en härlig spis vid nådens bord. I denna kyrkas församlingar viljen I blifva lärare för de döpta barnen, vårdare af de späda telningarne på Guds rikets åker. I kunnen väl icke förbise, att det för eder som för alla gäller att icke tjena menniskor till behag utan tjena Herren själf och Hans församling. Men huru kunnen I vara härtill skickade, om I själfve icke först och främst så betjenen eder af de i kyrkans sköte tillgängliga nådemedlen, så bruken de åt eder beredda nådetillfällena och så öppnen edra hjärtan för den nåd, som eder tillbjudes, att I själfve kommen till Herren och blifven Honom trogne till att ock vara trogne i Hans tjenst. Något mindre duger icke redan för att, såsom I nu skolen, förberedas till lärarekallet, något mindre duger icke i det kallets utöfning. Vi underskatta icke den menckliga bildningen, och vi tala ofta om huru outhärlig den är; men man må icke vänta goda frukter för samhället på jorden eller för Guds rike, man må icke ens vänta yttre sedliga frukter, såsom de där skulle uppkomma af något slags menckliga anordningar — de kunna icke framkomma utan sedliga d. ä. kristligt sinnade personers verksamhet. Där vikten af en i sanning sedlig personlighet gäller intet, där all båtнад väntas af reglementen, bud och förbud, där man vill upphjälpa det tynande skollifvet genom stegrade fordringar, förbättrade lärokurser och i allmänhet genom några formella förändringar, men icke med den största möjliga omsorg väljer personerna, som skola leda och bilda skolan, och icke ser till att de äga icke blott menckliga kunskaper utan främst och framför allt sedlig och kristlig mognad och stadga — där skall man förgäfvets vänta de sedliga frukterna hos ett uppväxande slägte, ty man förbiser, att det är en-

dast tron på Gud i Christus, som kan gifva oss sedlig håg och kraft.

Ledd af dessa grundsatser, som jag nu velat mera antyda än utveckla, påminner jag eder om den angelägnaste omsorgen och lägger eder, under önskan och bön att den måtte blifva eder omsorg, på hjertat att under denna vår samvarostid och alltid blifva vid Herrens ord till att det lära och till att därmed så umgå, att I ock mågen söka och finna nåd till att anamma Herrens ord och lyda Herrens ord; ty endast så skall eder väg vara banad och lyckosam, äfven då I viljen gå till det höga och härliga lärarekallet med dess oberäkneliga inverkan på andra till deras fördel eller skada.

Om detta kall vill jag efter yttersta förmåga vidare framgent undervisa eder, då jag nu bör lämna eder en och annan anvisning i afseende på vår förestående verksamhet.

4.

Då lärjungaskaran på denna dag — den fjärde efter läsårets numera fastställda början — bör vara fulltalig, åligger mig att något vidgöra till en inledning af vår verksamhet under det begynnande läsåret; och hvad skulle jag väl förr vilja göra än att öfver oss och vårt förestående verk nedkalla Herrens nådefulla välsignelse? Mätte, så önska vi till en början — så önska vi i det Namn, som är grunden och källan till alla goda önskningars uppfyllelse — måtte den välsignelsen rikligen komma öfver detta läroverk, dess lärare och lärjungar och öfver den verksamhet, som här skall öfvas, att den i Herrens kraft, som oss mäktiga gör, må tjena till sannskyldigt gagn för samhället på jorden och till någon förkofran för det Guds rike, till hvilket vi kallade äro. För min egen del har jag så mycket mer anledning att af allt mitt hjärta så önska, som jag nu af vår öfverhet är hänvisad till den plats ibland eder, som jag

någon tid mera tillfälligt intog. Mig har denna förflyttning ifrån det ungdomsfriska område, där jag i 16 års tjänst varit ställd, vållat icke så ringa tvekan, medan den ifrågasattes, och icke så litet vemod, sedan den beslutades. Men härom är nu icke att tala utan så mycket mer att önska, att jag må vara härtill kommen under Guds goda hand och genom nådefull skickelse, och att jag ock må i min ringhet och stora svaghet kunna dag ifrån dag under den tid, som mig, om Herren vill, förunnas, med tröstlig tillförsikt till hans stora barmhertighet utbedja mig den embetsgåfva och den embetsvälsignelse, hvarförutan min kallelseglädje skulle vara om intet och mitt arbete fåfängt. Jag vet det och vill genom Guds nåd därvid förblifva: "Min hjälp står allena i Herrens Namn".

Mina medlärare hafva redan under mina föregående första steg på detta område kommit mig till mötes med så mycken beredvillig vänskap och bistått mig med så mycken understödjande verksamhet, att jag har stora skäl att både frambära till Eder min förbindligaste tacksägelse för det förflutna och uttala min glada förhoppning, att I ock här-efter skolen mig i mitt arbete hjälpa.

Vi lefva i en söndringens tid; oss är en rätt god samverkan, ja, oss är andens enhet genom fridens band som allra mest af nöden. Vi lefva i en tid för så många meningsstrider, så många lösa och förvillande läror; oss är af nöden att stå faste och ovikelige i den ena och evig bestående sanningens tjänst. Vi lefva i en tid, då synd och flärd i växlande skepelse hota att fördärfvande framtränga; oss åligger att kämpa just på denna vår kallelseplats, kämpa en god kamp, om någon seger må oss beskäras. Man väntar af vårt arbete mycket och åter mycket — och mycket utträtta dock menniskor icke rätt ofta — må vi icke förtröttnas att på vårt arbetsfält göra, hvad göras kan, efter Hans nåd och vilja, som i allt skall ärad varda!

Med dessa antydningar och önskningsar i afseende på vårt samarbete och vår ställning till hvarandra beder jag

så hjärtligen att fortfarande få vara, såsom jag det betarfvar, understödd af mina ärade och älskade medlärares vänskap och förtroende.

Vänder jag mig åter till eder, våra lärjungar — huru stora skäl hafva vi icke till önsknings, allvarliga och makt-påliggande önsknings, för Eder och för det verk, I här viljen förehafva!

Det verket är ett stort verk, större än man vanligen besinnar; ty skolorna i ett kristligt samhälle äro dock en stor Guds gåfva, och de kraf, som samhället ställer på läraren, äro ock med rätta stora. Eller tänken på *föremålen* för lärarens verksamhet, på barnen. Vill man, säger Luther, upphjälpa kristenheten, så måste man i sanning börja på barnen, såsom skedde i förra tider, ty de äro en kostelig skatt, ja, en evig skatt, hvilken oss af Gud är anbefalld att bevara, de äro de kyrkor, de altaren och den förmögenhet, vi lämna efter oss, och hvilka, om vi dem rätt vårdat, skola lysa för oss ännu i döden, när därtill kommer. Hvad vill icke det säga, då en hel skara af barn, som äro för Herren så dyrt aktade, lämnas åt lärarens vård! — Herren skall ock kräfva dem ur Hans hand. Så må det icke förekomma eder sällsamt, att en läroinrättning, som skall bilda lärare, möter eder med anspråk, med fordringar och med månget förmaningens ord. Eller tänken på lärarens *kall!* Han skall undervisa till gudaktighet som ock till hjälpliga mänskliga kunskaper. Vi skola gifva eder den undervisning, som för eder betarfvas — men så, att både vi och I därvid ihågkommen, att gudsfruktan är vishetens begynnelse, grunden och villkoret för all sannskyldigt gagnande kunskap. Där hjärtat är utan gudsfruktan, där är äfven förnuftet utan ljus och ledning till ett godt verk. Ihågkommen detta hvarje dag, då I efter vår anvisning sysselsätten eder med en eller annan gren af den kunskap, I här skolen inhämta, att af eder fordras icke mindre hjärtats förändring, hjärtats sedlighet och helgelse än förståndets öfning, förståndets uppodling, förståndets vishet — och

detta, ja, allt hvad jag med rätta af eder fordrar och hvarom jag ofta vill med eder samtala, det kan fordras och bör fordras; ty allt kan eder *gifvet* varda, allt är innefattadt i den nåd och gåfva, som I kunnen få.

Vare det hedniska världssinnet, vare ungdomens lätt-sinne och ungdomens lustar fjärran ifrån eder! Låten fast-hellre Herrens ord rikligen bo ibland eder, att I först och främst mågen växa i nåden och vår Herres, Jesu Christi, kunskap, den all kunskap öfvergår.

Frid vare eder i detta hus!

Herren bevare här eder ingång och utgång, såsom vi därom anrope!

5.

Redan förut har jag i dag måst meddela en temligen stark procent af de sextio ynglingar, som denna gång an-mält sig att här blifva lärjungar, att deras önskan icke kunnat beviljas. Härmed förhåller det sig helt enkelt så, att, om denna läroinrättning skall kunna motsvara sitt ändamål och i någon mån uppfylla de berättigade fordringar, som lag och stadga fastställa, den då icke kan efterskänka sina lika berättigade fordringar på de inträdessökande.

Saken är för viktig och vårt ansvar härvid för stort, att vi skulle drista handla emot stadgad ordning och med detsamma emot plikt och öfvertygelse. Ehvad det är så, att en och annan obetänksamt, utan föregående allvarlig förberedelse här inställer sig, eller det är så, att någon vid den inställelsen försummat att bepröfva, om han äger de gåfvor, som för lärarekallet oundgängligen erfor-dras — oss åligger att, så vidt det ske kan, rätta dessa misstag och mana till mera betänksamhet i beslut och hand-ling, mera sorgfällig själfpröfning. I hopp, att de beslut, som blifvit fattade, icke må vara i svårare grad felaktiga, får jag alltså vid sidan om dem, som förut här varit lär-

jungar, ställa nu intagne 31 elever, som i dag här göra sitt inträde.

* * *

Att vi här befinna oss på offentlig grund och botten, är eder alla väl bekant. Häraf beror det, att all vår verksamhet måste vara och är lagligen bestämd. Jag anser mig icke hafva skäl att här uppläsa de stadganden, som innehållas i Kungl. förordningen af 1 Dec. 1865.

Jag hänvisar eder själfva att med den nådiga stadgans innehåll göra den bekantskap, som behöfves, att I mågen väl känna och behjärta de fordringar, den uppställer på allvarlig flit och redbart sträfvande så väl som på oförvitligt sedligt förhållande.

Seminarieernas ändamål är att bilda lärare för folkskolorna. Vid denna bildning har anbefald kunskap och öfning sin stora vikt. Vid seminariet meddelas därför undervisning i hvarjehanda kunskaps- och öfningsämnen — dock så, att vi här icke ensidigt uppskatta vetandet så högt, att det ifrån att vara medel själf blifver ändamålet. Hellre än att fika efter mångahanda kunskaper, dröja vi vid ett begränsadt och oss anvisadt område af kunskapsskatter och vid obestridligt nyttiga färdigheter, dröja vid det mått af kunskaper och färdigheter, som dels omedelbart tjenar skolan och lärarens verksamhet i skolan, dels förmår höja och lifva de menliga anlagen, främja den allmänna bildningen och bära någon frukt i lifvet.

Seminariebildningen måste vidare lägga en synnerlig vikt på den pedagogiska anvisningen och den praktiska öfningen, att man steg för steg må se, huru hela vår verksamhet här syftar på skolan och på edert tillämnade arbete i dess tjenst. Därföre hafva vi *våra* skolor inom seminariets murar, och det rätta umgåendet med barnen här både i och utom skolan hörer med till de uppgifter, som här möta eder.

Lärarens heliga plikt såsom uppfostrare är att mot skolbarnen bevisa en rätt kristlig kärlek och bland dem öfva en rättskaffens kärlekens tukt. Just därför hörer det ock seminariet till att mot eleverna efter deras behof visa *samma* kärlekstukt. Den, som icke själf stått under en sådan tukt, lär svårligen komma att utöfva den; och de klagomål, som i detta hänseende någon gång höjas mot oss, att vi på tukten inom denna krets lägga en nog stor vikt, skola icke förändra vårt tänkesätt eller vårt handlings-sätt i detta hänseende. Den tukt, vi bjuda till att här upp-rätthålla, består t. ex. uti sorgfällig aktgifvenhet på edert sinnelag och handlingssätt, så vidt detta kan komma under vårt bedömande, den består uti vårt ordnade arbete, som icke tåler någon godtycklig rubbning, den består i fordran på en sådan lydnad af eder, hvori aktning och förtroende för edra lärare mötas; ja, den tukt, vi fasthålla, är sådan, att den vill hämta sin rot, sin kraft och sin ledning från våra gemensamma dagliga andaktsstunder, från vårt kristliga söndagsfirande och från vårt dröjande vid Herrens ord till att däraf för eder räkning hämta den förmaning, den varning, de råd och de böneämnen, hvarmed en kristlig lärare icke kan försumma att möta sina lärjungar. Vi önska oss så mycket mera nåd och gåfva till att detta allt väl uträtta, som det är oss klart och visst, att, där tuk-tens regemente uti våra seminarier skulle försvagas, där fostras då ock inom dessa läroanstalter ett tuktlöst släkte, som i sin ordning snart nog utströr ett ondt utsäde i skolor och menigheter.

Det gäller således i vår krets och vid all kristlig uppfostran att genom sanning och kärlek främja något sann-skyldigt godt hos dem, som skola uppfostras. Man vill i våra dagar med mycket sträfvande främja kunskaper och visdom. Men den sanna visheten är icke lösryckt från heligheten, liksom hjertats helgelse aldrig är utan vishet. Så länge den ursprungliga heligheten fanns qvar, ägde människan äfven vishet och såg allt i sitt rätta ljus, i sin

verklighet och sanning — men huru har icke genom synden det inre själslifvet blifvit hos oss upplöst och söndradt! Så har äfven förnuftets gåfva lösryckt sig och stormar fram på egen hand i falsk riktning med gränslösa anspråk. Härifrån kommer den fara, för hvilken all mensklig bildning och icke minst folkskolebildningen är blottställd. Må vi icke förgäta, att, där det menskliga förnuftet och det menskliga vetandet bryter sitt beroende af Honom, som allena är ljuset, för att i högmod upphäfva sig själf och spegla sig i egen förträfflighet, där har det öfvergifvit sin lifskälla och kommit, förmörkadt och fångsladt af hjärtats lustar, i fåfänglighetens träldom, i det slafviska beroendet af köttet. Då är det ock utan värn mot all lögn och mot lögnandens öfvermäktiga förförelsekonster, som göra villfarelserna allt starkare i själen. Därföre står det gamla ordet fast: "Gudsfruktan är vishetens begynnelse". Där hjärtat är utan gudsfruktan, är äfven förnuftet förmörkadt. Den uppfostrare, som är blind för gudsfruktan såsom vishetens grund, förmenar, att genom förståndsodling äfven de sedliga behoven tillfredställas; och, under det han jagar efter vetande och förment visdom, låter han hjärtat vanvårdas och dö. Den kristliga uppfostran däremot, som ser lifvets mål, icke i vetande utan i handling, i Guds tjenande, åsyftar icke blott vetandet, som så lätt uppblåser och vilseleder, utan hela människans bildning; den meddelar kunskap åt den odödliga själen med dess eviga ändamål för ögonen. Det bästa mönstret för en sant bildande undervisning finner den kristlige pedagogen där, hvarest han för öfrigt i allt har sitt rättesnöre, i den Heliga Skrift. Bibelns lärosätt är icke beräknadt på att blott bibringa kunskaper utan på att intrycka sanningarna i lifvets innersta, i hjärtat. Det griper samvetet, roten och spetsen af människans tanke, vilja och känsla, det griper in i det inre lifvets hemliga verkstad för att där intrycka sanningen och låta den genomtränga alla lifvets förhållanden. Därmed lär den ock att uppskatta all kunskap efter dess rätta värde, att skilja kärnan

från skalet och att hänföra allt till Honom, som skall vara ärad i allt genom Jesus Christus.

Vi hafva gjort dessa antydningar, i första rummet för eder här församlade lärjungar men ock för att föra oss själfva till sinnes, huru hög vår uppgift i denna lärarebildande verksamhet är. Är den satsen sann — och vi tro det — sådan lärare, sådan skola, så är vårt verk, då vi skola handleda många blifvande lärare, af oberäknelig vikt. Den gäller ytterst det stora fältet af den ädla säd, som för Herren är så dyrbar och så kär, och på hvars vårdande eller fördärfvande äfven i vårt älskade fosterland framtidens väl eller ve beror.

6.

Sedan föreskrifne prof under föregående dagar blifvit besörjde och bedömde, och sedan vi nu öfverräknat antalet af våra lärjungar för den närmaste tiden, åligger det mig att förklara denna läroinrättning vara öppnad för anbefalld verksamhet under det läsår, som egentligen med denna dag tager sin början.

Måtte välsignelse så hvila öfver oss och vårt verk, att läsåret i hvarje hänseende blifver för denna läroinrättning ett lyckosamt år!

Fastän på långt när icke alla, som nu anmält sig vilja inträda vid seminariet, kunnat få sådan önskan uppfylld, så har dock antalet af våra lärjungar ökats och seminariets uppgift med detsamma blifvit mera omfattande och svår. Skall den uppgiften kunna lösas, så hörer därtill bland annat, att den är klar och medveten äfven för våra lärjungar, så att I alla förstån och besinnen, hvartill vårt arbete syftar och hvad därför af eder såsom seminarie-elever fordras bör. Detta blir ofta föremål för våra samtal och erinringar; men några ord i denna syftning må ock egna sig för denna vår första samvaro.

Att folkskolelärarens kall kräfver en förberedelse, och att ingen den förberedelsen förutan lätteligen skall kunna numera blifva en duglig lärare, synes vara af eder alla medgifvet, då I församlats vid en läroanstalt, som är upprättad för att bilda lärare för folkskolan. Vi förstå ju lätt, att seminariet är tillkommet för skolans skull. Vår hela verksamhet inom denna läroanstalt måste då bestämmas af folkskolans uppgift och ändamål.

Skolan är till för barnens skull, för det unga släktets räkning, som uppbär framtidens hopp, och vi påstå då, att, skall skolan i själfva verket gagna, skall den vara de uppväxande en förberedelse för lifvet, ja, skall den vid barnets undervisning och handledning hafva människans evighetsmål klart för ögonen, så får skolan i främsta rummet omfatta och förvara det goda Guds ord och det bekännelsens goda arf, som Herren oss i nåd beskärt. Skolans hela verksamhet anse vi då först berättigad, när den hvilar på dopets grund — och just derföre ihågkommen och efterkommen den store Mästarens bud: "Lären dem att hålla allt det jag hafver eder befallt!"

Mätte den dag icke uppgå, då folkskolan blifver utan Guds ords kunskap, då hedniska skolor skulle frodas på vår fosterjord, skolor, inom hvilka vårt folk med förbigående af eviga livvets vatten skulle hänvisas till hvarje-handa brunnar, som, då det som mest gäller, intet vatten gifva! Således: kristendoms-kunskap är skolans hufvudämne, det ämne, som är den kristliga skolans hufvudpelare.

Men skolan vill dock, och den bör i våra dagar bringa åtskilliga kunskaper, den vill äfven främja ett menskligt vetande, en mensklig bildning, sådan den för detta jordelifs alla förhållanden och för de menskliga anlagens tillbörliga uppöfvande kan vara behöflig och gagnelig. Vi veta detta, och vi påminnas därom alltjämt, och vi hafva däremot intet att invända. Icke är det otillbörligt, att menskiskan vänjer sig att med öppet öga blicka ut öfver den värld, i hvilken hon här lefver, och att med någon uppfatt-

ning skåda Guds dråpeliga verk. Nog är det väl godt, att språkets härliga gåfva öfvas och vårdas, då den eljest vore i fara för vanvård och förfall. Nog har väl det sitt helso-samma och lärerika inflytande att få något veta om världs-händelserna eller åtminstone om de märkeliga skiften, *vårt* folk under Guds goda hand haft att genomgå och genom-kämpa. Och hvem skulle vilja från skolan förvisa de öf-ningar, som åsyfta att skärpa blicken eller örat, som väcker sinnet för det sköna i ord, i ton, i bild eller i naturen, som tjenar att gifva kroppen och dess lemmar tukt, hållning och styrka? Korteligen: de menckliga kunskaperna och öfnin-garne anse vi inom skolan vara i sin goda rätt. De två faktorerna af det menckliga lifvet, den eviga eller andliga och den timliga, böra och kunna väl förlikas. Kristendomen i dess sanning har aldrig varit fientlig mot det menckliga vetandet såsom sådant, och allra minst vill protestantismen, såsom förhållandet stundom varit ibland sekterna, undan-tränga detsamma; men den vill, den kan och den bör genom den eviga sanningens kunskap helga de menckliga kunska-perna i alla dessas olika förhållanden till lifvet och gifva dem sin riktning och användning till Hans pris, som allena och i allt skall äras och tjenas. Det skall väl ock medgifvas oss, att kristendomskunskapen, då den såsom kunskap i Guds ord är den *högsta* och i anseende till sitt ursprung, sitt föremål och ändamål äfven såsom bildningsmedel är det enda, som i sig själf erbjuder det ljus och den kraft, som förmår höja den djupt fallna menniskan till hennes rätta värdighet och dana henne för en omätligt hög bestämmelse, alltid för-blifver hufvudsaken; och, ju mera det nu är vår tids kraf, att äfven folkets ungdom skall mottaga åtskilligt menckligt vetande, städse uppblandadt med något slamm, ju större är ock samma ungdoms behof af en klar, fast kunskap i det Ord, som visst är och lära kan.

Våra antydningar afse att göra det begripligt, att äfven folkskolan bör röra sig med ett rikt och riktigt läroinnehåll. Sen där skälet, hvarför vi icke här kunna efterskänka något

af det, som genom eder skulle komma denna skola till godo. Det kan icke få så vara, att den, som eger en nöjaktig religiös bildning, försmår att förvärfva sig insikt i de menckliga kunskapsämnen, som folkskolan upptagit. Det kan icke heller få så vara, att skickligheten i åtskillig mencklig kunskap eller öfning skulle berättiga till förbiseende af den högsta kunskapen, hvars omistlighet vi sökt framhålla. Ingen af våra lärjungar må därför undra öfver den vikt, vi lägga på hvarje kunskapsämne och hvarje öfning, som är oss anbefalld.

Men hvad som i folkskolan af läraren meddelas, det skall meddelas med klarhet och säkerhet, med den på djupet gående behandling, som fullt utreder och förtydligar, med den förmåga af ord och framställning, som tillfredsställer och fångslar den i skolsalen lyssnande skaran. Sen där, hvarföre vi måste lägga vikt på säkerhet i kunskap, på tydlighet i ord och uttryck, på smak och urskiljning i framställningen. Må således ingen mena, att han icke här har mycket att inhämta för att, när så kan ske, blifva en duglig lärare.

Men såsom det okunniga barnet, som ännu är i saknad af kunskap om hvad det för tid och evighet har behof att veta, fatta och förstå, är hänvisadt till lärarens undervisning, så är det felande, det ouppfostrade, ja, icke sällan vanartiga barnet, så snart det blifver upptaget i skolan, hänvisadt till den kristliga skoltuktens vård. Hvar och en väntar af skolan icke blott bildandet af barnens förstånd utan äfven af deras *hjärtan*. Ty hvad vinst vore det väl för barnen, att deras hufvud riktas med någon kunskap, men deras hjärtan förblifva i det ondas tjänst! Så visst som skolan har föräldrarättigheter och föräldraplikter mot barnen, så får tukten inom skolan lika litet uteblifva som tukten inom hemmet. Läraren skall öfva en uppfostrande verksamhet, om han icke skall illa svika sitt kall. Det är mig icke här medgifvet att utveckla allt hvad som ligger i det omfattande ordet uppfostran. Vi få lämna det till ett annat tillfälle; men så mycket har jag blott velat här påminna, att

ingen kan öfva tukt öfver andra, som icke lärt att behärska sig själf, som icke själf i ödmjukhet far efter det goda, far efter helgelse — ingen kan uppfostra andra, som icke själf är uppfostrad. Sen där ett viktigt skäl till den skärpta tukt, vi här måste öfva, till de oeftergifliga sedlighetsfordringar, vi på eder ställa, då I ären lärjungar vid ett läroverk, som skall bilda lärare. Intet bevisar tydligare, att I misstagit eder, då I hit kommit, än det, om någon sviker dessa oafvisliga fordringar på sinnets allvar, umgängelsens och lefvernets oförvitliga stadga.

Må dessa erinringar vara mitt helsningsord till eder på denna stund — och det särskildt till eder, som i dag här gören edert första inträde. Måtte det vara eder gifvet att genast fatta vikten af det verk, I eder företagit, och må det framgent blifva eder gifvet att så draga fördel af vistandet här, att någon fördel må framdeles kunna uppkomma för andra, när eder lärokurs här blifvit fullbordad!

Men, såsom vi började med en önskan om välsignelse öfver oss och vårt verk, så vilja vi ock därmed sluta. Måtte bön och arbete i vår krets och i vårt hem städse förenas, och måtte bönen vara hörd, som vi nu bedja, då vi i ende Sonens Frälsarenamn säga: Fader vår etc.

7.

Ännu en gång är det mig förunnadt att på detta rum få möta lärare och lärjungar med en välkomsthelsning, så innerlig som hjertats bästa helsning, vid ett ånyo ingånget årsskifte.

Vare denna helsning i dag uttalad med uppriktigaste tillönskan, att den Högstes välsignelse i barmhertighet och nåd måtte under det ingångna året vara rik öfver oss alla och öfver den verksamhet, vi från denna dag skola gemensamt utföra. Det är oss angeläget att så önska, ty, endast

därigenom att så sker oss, kan det nya året blifva oss lyckosamt och vårt verk hafva en i sanning gagnelig framgång!

Vid öfvergången från en tidsafdelning till en annan framstår själfmant för blicken, å ena sidan det ljufva eller det bittra, som en förfluten tid haft i sitt sköte, manande till tacksamhet, undergifvenhet och själfpröfning; men å andra sidan ter sig ock för vår själs öga den stundande tiden med sina hägrande löften eller sina dystra farhågor, manande till beredelse och aktgifvenhet på de bebådande tecknen. Att kraften af denna maning vid detta årsskifte är mångdubblad, behöfver icke sägas — det kännes af hvarje allvarligt sinne. Året 1870 ändades blodigt och förblifver förfärligt i åminnelse. Det har burit ett hemskt vittnesbörd om det barbari, som ännu i vårt för sin civilisation så högt beprisade tidehvarf härskar i tänkesätt och handling. Medan våldet och mordet uppträdt såsom bestämmande makter, har ett mycket stort sedligt fördärf blifvit på mångfaldigt sätt uppenbart.

Skulle blott efter dessa tidstecken utsikterna för framtiden bedömas, så vore i sanning tillståndet i vår världsdel att betrakta såsom hopplöst. Men saken har — må vi det icke förgäta — också en ljusare sida. Världshändelserna, äfven när de se som mest förvirrade och förstörande ut, ligga icke blott i människors händer utan i Herrens. Äfven de förskräckliga tilldragelserna, i hvilka människor hopa skuld på skuld, ske icke utan den Högstes rättfärdiga tillstädjelse och syfta städse på befrämjandet af den eviga kärlekens ändamål. Genom gudomlig rättfärdighet och barmhertighet består världen, äfven om hon icke vet det; men hon behöfver veta det. Hvad Herren själf genom denna tidens företeelser vill lära oss, bör icke för någon allvarligt tänkande människa vara fördoldt. På det mest ovederläggliga och otvetydiga sätt har det blifvit och blifver bevisadt, att all s. k. humanitet, all förfinad och uppstegrad bildning, alla de mest lysande och snillrika framsteg på den bana, där menniskoanden i rastlöst sträfvande söker behärska och

tillgodogöra sig naturens krafter, dock i och för sig äro odugliga såsom medel till mensklighetens välfärd, när de icke själfva hvila på och uppbäras af de högsta, de sedliga krafterna, när de icke följa den eviga sanningens ledstjärna, när de icke hafva till syftemål, att Gud måtte ärad vardas. Ingen mensklig makt förmår att utestänga barbariet och dess ödeläggelser, om den vill upprätthålla sig och sitt rike, oberoende af Guds rike och dess eviga lagar. Ingen byggnad, af menniskohänder uppförd, undgår den första Babelsbyggnadens förstöring, med mindre Herren får vara den, som genom sin starka makt bygger huset — sådan är den skrift, som Herren genom världshändelserna med blodiga drag tecknar för våra ögon.

Räddning och hjälp gifves endast genom att på allvar återvända till Herrens fruktan — det är hvad Europas folk, det är hvad vi i vår krets, det är hvad hvar och en af oss nu manas att besinna. Någon kunde måhända mena, att detta är oss nog ofta sagdt — så ofta att det icke torde behöfva upprepas. Men, vi mena, att det ligger i den enklaste, den mest kända sanning en rikedom af gömd, af allt för ofta glömd härlighet, en rikedom, som — Gud vare därför lofvad! — är outtömlig, så outtömlig, att vi icke sky att ofta upprepa det samma ordet, det ordet om Herrens fruktan.

Vår läroanstalt kallas med det betecknande namnet folkskolelärare-seminarium.

Ordet seminarium betyder en trädskola, en plantskola, i hvilken träden genom utsådda frön uppdragas och vårdas för att sedan utplanteras till att växa och bära frukt till människors gagn. Är nu vår plantskola, i hvilken I, våra lärjungar, äro lefvande träd, en skola för blifvande folkskolelärare, och är det lärarens kall att undervisa, så bören I, våra vänner, här därtill beredas och skickliggöras genom en åt eder meddelad undervisning, som åsyftar att bibringa eder ett godt förråd af kunskapsskatter, hvilka I framdeles skolen omsätta och meddela åt fosterlandets barn. Har det funnits en tid, då man i fråga om undervisning i folkskolan till-

trodde sig att om det, som vore underhålligt nog, tänka eller säga: "Det är godt nog för folkskolan", så är den tiden förbi, och vi må hellre på oss själfva ställa så höga anspråk, att vi säga: "Endast det bästa är här godt nog". Vi vilja nu som förr efter yttersta förmåga vinnlägga oss att åt eder framrätta det bästa och därvid bemöda oss om den korthet, den klarhet och kärnfullhet, som för all undervisning, som syftar åt folkskolan, är så viktig. Med god förhoppning, som hämtar stöd af den gångna tidens erfarenhet, räkna vi på edert tillmötesgående, på eder läraktighet och eder förståndiga själfverksamhet.

Men hvarför skulle vi icke i sammanhang med ett ord om den kunskapsöfning, som här måste äga rum, ännu en gång erinra om den innerliga och oupplösliga förvantskap, som eger rum och den inflytelse, som gör sig gällande emellan människans vilja och förstånd, i det att det senare icke kan på ett fruktbärande sätt utvecklas utan en sund riktning hos den förra. Sker det någonstädes hos den enskilda människan eller hos folken, att man utan att bevara hjertat, där dock lifvet har sin allra egentligaste verkstad, blott törstar efter kunskap och söker tillfredsställa den törsten, så plägar ett andligt sjukdomstillstånd icke länge uteblifva. Den sjukdomen börjar med svindel i hufvudet, fortgår till en trångbröstighet, hvarvid lifsandarna mer och mer slumra och endast gifva sig tillkänna i den utbrytande feberns kännetecken, yrsel i ord och åthäfvor, och slutar med död och undergång.

Måtte våra seminarier och I, mina lärjungar, blifva bevarade för detta sjukdomstillstånd! Måtte ingen af oss falla i den snara, som heter förståndets uppblåsning! Den främjar dock intet godt.

Därföre, käre vänner, hafven akt på eder själfva. I veten det, det gifves icke mer än ett botemedel för all missriktning och alla felsteg, att de måtte förekommas eller åtminstone steg för steg rättas och förminskas. Det botemedlet är den nåd och sanning, som genom Jesus Kristus är kom-

men, som i sanningens ord beprisas och därigenom skänkes dem, som inför nådastolen söka barmhertighet och nåd.

Blifven i läraktighet och lydnad vid Herrens ord och vid Honom till att Honom tillhöra; ty så allena är det möjligt, att hvar och en af eder kan i den enda därtill dugliga skolan bildas till en sedlig personlighet, till en människa, som fortgår från kraft till kraft, från den ena klarheten till den andra. Då och endast då kunnen I bestå och få ett godt vitsord icke blott af kortsynta människor utan inför Hans ögon, som ser till hjärtat och ser efter troheten hos sina tjenare. Då, men endast då, kan eder välfärd och eder framtida verksamhet i skolans tjänst vara betryggad. Då, men endast då, kunna vi fasthålla den hugneliga förhoppningen, att vårt seminarium är en plantskola, där den store säningsmannen, den trofaste vingårdsherren kan hafva sitt verk till att göra det utsäde och åstadkomma den frukt, som blifver, då allt människoverk förgår.

Så ville jag i dag, och så vill jag alla dagar möta eder med förmaningens ord; men den Högstes bistånd är mig härvid för hvarje steg af nöden, och detsamma bistånd, jag i min skröplighet behöfver, behöfva vi alla, att hvar och en af oss må kunna sin plikt såsom lärare eller såsom lärjunge kristligen och väl fullgöra. Men behöfva vi nåd och bistånd, gåfvor och hjälp, så må vi ock därom anropa. Må vi därför med uppriktig, allvarlig och hjärtlig åkallan och bön så inviga den lästermin, vi nu skola börja, att vi både nu och framgent måtte bönhörde varda för Hans skull, som är vår förebedjare och så få prisa Herren, hos hvilken vi funnit nåd för nåd och hjälp efter hjälp, såsom vi det behöfva.

Vi sammanfatta vårt hjärtas alla stora angelägenheter i Herrens oförlikneliga bön, sägande: Fader vår etc.

Tal vid terminsafslutningar.

1.

Dagarna af denna läroinrättnings verksamhet under den tidsafdelning, som för 16 veckor sedan ingick, hafva ändats, och efter kristlig sed äro vi ålagda att för någon tid afbryta offentlig och gemensam verksamhet för att lämna oförhindrad tillfälle åt både lärare och lärjungar att vid hemmets härd hålla den stundande stora högtiden.

Vi vilja emellertid icke på denna stund avsluta vår samvaro utan någon, om ock kortfattad, blick på den närmast tillryggalagda tiden. För den blicken framträder först det den Högstes hägn, som möjliggjort en hufvudsakligen ostörd verksamhet. Väl hafva, vid en utöfver vanliga förhållandet uppstegrad sjuklighet, flera af våra lärjungar fått dröja på sjukbädden under en större och största del af lästerminen, och flera kvarhållas där ännu. Må vi dock tacksamt prisa den nåd, som äfven däruti blifvit oss bevisad, att på en tid, då dödsbuden esomoftast förnummits omkring oss, vi icke haft eller hafva något sådant att förkunna. Måtte tacksamheten rätt uppriktig och allvarlig här i främsta rummet vara deras egen, som blifvit hulpne att återtaga sin verksamhet, så att denna ock må genomträngas af det allvar och det heliga visdomssinne, som göres oss behof lika mycket under lifvets pligter som vid dödens möte.

Vår tanke, ja, ännu hellre vår bön och vår förbön må ock, både nu och sedan vi snart åtskiljts, dröja vid dem af vår krets, som på sjuklägret ännu kvarligga. Måtte Julens högtidsämne skänka dem en glädje och en hugnad, som för-

mår öfverväga känslan af lidandet och som gör dem både undergifna Herrens vilja och beredda på Hans bud.

Lärjungarnas antal, vid terminens början 107, har blott minskats genom en lärjunges afgang till öfning i förberedande lärareverksamhet. Ännu en annan har på förekommen anledning i dessa dagar anmält sin afgang från seminarium, och har han därigenom gått min och medlärares önsknigar till mötes. — — — — —

Den något större nedsättning i vitsord, särskildt för uppförande, en nedsättning, som helt visst bort i flera fall vara ännu större, är beroende af anledningar, som för mig och för hela läroinrättningen varit och äro mycket bekymrande. Att vi lefva i en tid af mycken förförelse, är icke någon eftertänksam menniska obekant. Djärfvare och djärfvare framträder, här den falska och vilseledande andligheten, där åter trosföraktet och otrosförnekelsen; allmännare och allmännare utbreda sig lättsinnet och ungdomsyran, som i stället för att se någon fara i ungdomens lustar följer dem och förnöjes af dem. Om farorna af sådan förförelse påminna vi här efter yttersta förmåga dag efter dag. Vi äro därtill så mycket mera manade och förpliktade, som vi se det för ögonen, huru just detta och liknande områden äro föremål för de icke minst ifriga och för de mest vådliga angreppen. Kunna förförarne få öppen tillgång till dessa läroinrättningar, blifva dessa angripna af nu en, nu en annan art af den pestsmitta, som orenar och fördärfvar — o, ve, hvilken är då folkskolans, hvilken är vårt folks framtid!

Hvem undrar då öfver vårt bekymmer, när det visar sig, att de ibland våra lärjungar finnas, som icke akta varningens och förmaningens ord! Huru må vi icke med skäl sucka öfver dem, som, sedan de först öfvergifvit varsamhet och pröfning i fråga om ledning och undervisning till gudaktighet, lättsinnigt leka med det allra heligaste, trotsigt döma öfver det, de icke förstå, förkasta Guds visdom och så ovarsamt, ja, lättsinnigt tala och handla! Huru sorgeligt må det icke vara oss att se ordet i ännu flera hänseenden

uppfyllas om dem, som förföra och varda förförda! Och hvad skall jag säga, när en eller annan af de felande röjer så mycken frånvaro af besinning, af ödmjukhet och sans, att hotelser uttalas mot en eller flera kamrater, som förmenas — i förekommande fall sanningslöst förmenas — hafva vid de förhör, jag här måst anställa, föranledt, att något af sorglig sanning kommit i dagen! Jag må icke fortsätta en skildring så vanhedrande för denna krets af blifvande lärare; jag kunde då något ögonblick förgäta den förhoppningen, ja den vissheten, att skildringen rör ett fåtal ibland eder, och att flertalet af våra lärjungar dela vår sorg under sträfvande att mottaga vår ledning bättre, bättre motsvara de fordringar, som här på dem ställas, och bättre förbereda sig på en verksamhet, som endast den, som är rätt mycket samvetslös, skall kunna åtaga sig med sinne, åsikter, öfvertygelse och seder i rak strid mot allt det, han inför Gud och bland menniskor skulle på sin plats främja.

Jag sade eder alla vid denna lästermins början, hvilka skälen, de lika giltiga som tvingande skälen, äro till den skärpta tukt, vi här måste öfva, skälen till de oeftergifliga fordringar, vi på eder ställa, då I ären lärjungar vid ett läroverk, som skall bilda lärare, lärare i vår kristna församlings kristliga skolor. Jag sade eder, att intet bevisar tydligare, att I misstagit eder, då I hit kommit, än det, att någon af eder sviken de oeftergifliga fordringarna på sinnets allvar, på umgängelsens och lefvernets oförvitliga stadga, som icke blott vi utan samhället på eder ställer. Efter dessa ord skall jag ock, med den Högstes hjälp och understödd icke blott af mina med mig liktänkande medlärare utan ock af lag och stadga och af seminariets styrelse, handla till att framgent både upptäcka de lättsinnige och ovärdige ibland eder och med alla till buds stående medel söka att tillrättaföra dem eller åtminstone att göra dem oskadliga för oss.

Den, som vet sig höra till deras tal, till hvilka jag särskildt talar, och som icke vill helt och ärligt låta rätta

sig, han har misstagit sig, och han misstager sig, då han hit i sådant sinne återvänder. Hvad jag menar, då jag så säger, vill jag helst i enskildt samtal förtydliga.

Mina ord vid detta tillfälle må till slut för oss alla blifva en anvisning till den bästa utvägen äfven vid det, som bekymmersamt vara kan, den utvägen, som barnet redan lär af sin bedjande moder, innan det kan tänka eller tala, den utvägen, som ock är för den, som lärt den, den bästa under lifvets alla förhållanden och till slut den enda, som oss återstår, jag menar den, att vi med bön och åkallan, förbön och tacksägelse vända oss till vår Gud. — — —

2.

Församlade invid gränsen af en tidsafdelning för denna läroinrättnings verksamhet, må vi väl först vara därpå betänkte och därtill redo att tacka Herren vår Gud för mycken och nådefull vård och uppsikt under den förflutna tiden. Upptag, Herre, vårt gemensamma morgonoffer, upptag vårt hjertas tacksägelse för all din osägliga godhet och trohet! Förlåt hvad brutet är, och tag icke din hand ifrån oss, då vi dig åkalla! Öfvergif oss icke, var icke fjärran ifrån oss, skynda fasthellre att bistå oss, Herre, vår hjälp! Högtlofvadt vare af oss nu och alltid ditt heliga namn! Amen.

En stund sådan som denna påkallar ett meddelande af det omdöme, som lärarne vid detta seminarium funnit sig böra fälla öfver lärjungarnes flit och uppförande under den nu tilländagående lästerminen. Det är mig härvid, särdeles i jämförelse med förhållandet under föregående läsår, en tillfredsställelse att kunna förklara, att endast beträffande trenne af eleverna skäl varit förhanden att icke denna gång nedskrifva högsta sedebetyget. Vid ett af dessa fall, som jag särskildt ville nämna, är anteckning i seminariets handlingar gjord, att det med en grad sänkta betyget hufvudsakligen har sin grund uti ett ännu lägre vitsord under fö-

regående termin. För höjning till högsta vitsordet måste vi fordra ett fortsatt välförhållande, full stadga och redbar oförvitlighet, hvartill jag vänligen och allvarligen uppmanar och uppmuntrar, på det att sålunda all hågkomst af forna förvillelser må kunna försvinna. Vi hålla fortfarande fast den öfvertygelsen, att hvarken barnslighet eller egensinnighet eller lättsinnighet höfves den, som vill bildas för lärarekallet, och vi hoppas, att den dag aldrig må komma, då det allmännas fordran på en oförvitlig sedlighet i vår krets skulle efterskänkas.

Vi äro satta i tillfälle, att vid denna läroinrättning främja någon kunskap och öfning utöfver hvad fordom kunde ske. Men tänkom den bekymrande tanken, att den något framskjutna lärarebildningen skulle förlora sitt fäste, skulle komma under bestyrande af vår tids orenaste lidelser — nog önskade vi hellre lärare med samma ringa mått af kunskap och lärareförmåga, som vi ofta finna hos de äldre, när vi blott hos dem hade sinnets allvar, troheten i arbetet och en sann gudsfruktan. Varen, kära vänner, härom framför allt angelägna, på det att de nedsatta vitsorden måtte försvinna ur vår krets och de goda vitsorden, som blifvit fällde måtte verkligen tillhöra eder genom ett godt samvetes vittnesbörd och icke i edert lif motsägas och tillintetgöras hvarken nu eller framdeles!

Hvad angår eder flit, hafva vi icke heller någon högljudd klagan att frambära. Vi äro öfvertygade, att de flesta bland eder redligt sträfvat för det mål, som här är eder föresatt, skulle ock framgången icke alltid hafva svarat mot edert bemödande. Där vi trott oss spåra ett tillbakablifvande, nu i fråga om oförsumlig inställelse vid läroinrättningen, nu i fråga om vaken aktgifvenhet, nu måhända ock i fråga om ordning och bemödande vid göromålen, finnes detta vårt omdöme uttaladt i de flitbetyg, som, innan vi åtskiljas, skola blifva eder tillställda. De ibland eder, som på denna väg få en påminnelse till det bästa, skola helt visst vid händelse af fortsatt vilstande vid denna läroinrätt-

ning skänka oss den hugnaden, att vi en annan gång icke behöfva tveka att meddela eder ett flitbetyg utan nedsättning.

Genom statsmaktens ynnestfulla bestyrelse hafva understödsmedel äfven denna gång blifvit beviljade att utdelas åt behöfvande och skickliga elever, som ådagalagt berömvärd flit och stadgad uppförande. Genom särskildt nådigt beslut utgör stipendiebeloppet denna termin 3,270 r:R, — — — — — och blifva dessa medel till stipendiaterna i denna vår samvaro öfverlemnade.

De, som icke här funnit sina namn upptagna, ehuru vitsord om tarfliga lefnadsvilkor blifvit företedda, må i vårt handlingssätt icke se något annat än ett iakttagande af vår plikt att utdela understödsmedlen åt skickliga elever. — — Icke en fattigvårdsanstalt är seminariet, utan en läroinrättning, som vill understödja dem, som gifva förhoppning att kunna en gång i en gagnande lärareverksamhet återgälda detta lån. Dem ibland eder, som åter nu få mottaga till en stor del rätt vackra stipendier, vill jag vänligt gifva ett erinringens ord om den tacksamhet, som eder höfves för ett så godt bestyrande. Det är i sanning anmärkningsvärdt att få tillhöra en läroinrättning, där icke blott all undervisning är kostnadsfri, där lärare aflösa lärare till eder tjänst, där anordningar för undervisning och öfning och trefnad dag efter dag göras, och där ännu därtill penningar utdelas. Vi hafva så mycket mera anledning att härvid mana till tacksamhet och till ödmjukt öfvervägande af dessa nog stora fördelar, som vi hafva sett och med sorg förnummit, att nog mycken otacksamhet, nog mycket lättsinnigt förgätande af vid denna läroinrättning åtnjutna fördelar ha kunnat både förekomma och öppet bevisa sig.

Vi skola icke störa afskedsstundens rätta stämning med erinringar, som vi helst för vår del lämna åt glömskan; men vi kunna icke underlåta att varna för exempel af en sådan art, att hvarje rättänkande menniska måste rygga tillbaka. Tacksamhet åter, ehvad den riktas till sitt yttersta och högsta mål eller till människor och menskligt bestyrande, är icke

blott — I veten det nog — en flyktig tanke på en åtnjuten förmån, en tanke, som erkänner: "Detta är godt och väl" tacksamhet är icke heller lika med ett tacksägelseord tacksamhet är och bör vara en sedlig känsla, full af kraft och handling. Den skall, såsom allt godt i vår själ, vara lif och sanning, den skall bevisa sin tillvaro. Vi använda här ett ömsesidigt gemensamt sträfvande för att främja och sprida nyttig kunskap och öfning, och vi måste så göra. Men hvad skola vi säga, om det skulle visa sig, att denna tidens bildning, ofta synes vara vanmäktig att föda plikt-känsla och motståndskraft mot det onda inom oss och utom oss, vanmäktig i fråga om den förmåga till frihet och ädel handling, den viljans kraft, den sedliga styrka och hållning, som borde vara bildningens ädla frukt och den rätta tacksamhetsbevisningen för stora fördelar, som i samhället erbjudas. I den erfarenhet, vi åberopa och som icke saknar sin bekräftelse äfven i vår krets, måste vi se den sanningen bekräftad, att kunskapen, vetandet, den ensidiga förstånds-bildningen icke göra människan till hvad hon bör vara. Det är endast tron på en lefvande, helig och rättfärdig Gud, det är endast Guds kraft i oss, som kan gifva oss sedlig håg och kraft. Låtom oss betänka detta hvarje dag och hvarje stund. Den sanna visheten är icke lösryckt från viljans sedliga kraft, från ett välförhållande, som röjer bemödandet att vara tacksam i allt.

Vi stå invid den stora Christushögtiden, och dess annalkande är anledningen därtill, att vi för en tid åtskiljas. Måtte den högtidens stora glädjeämne skänka oss mycken och stor glädje, och måtte Julhögtidens frid tjena till att rikligen skänka våra hjertan den sinnets frid och fröjd, som, under möda och vedermöda i verlden, bäst vederqvicker både själ och kropp! Korteligen: Vår hjälp kommer ifrån Herren, den himmel och jord gjort hafver. Herren bevare vår utgång och ingång nu och i evighet! Amen.

III.

TAL

vid Malmö högre allmänna läroverk.

---

(1)

1917

THE STATE OF NEW YORK

Tal vid begynnande termin.

1.

"Må upphof, fortgång, ända Allt till Guds ära lända!"
Att så önska i det namn, som är grunden och källan till alla goda önsknings uppfyllelse, till all bönhörelse och all välsignelse, vare i denna vår krets, vid början af en ny tidsafdelning för detta läroverk, vår första maktpåliggande gerning!

Måtte välsignelse ofvanefter rikligen komma öfver detta läroverk, dess styresmän, lärare och lärjungar, att ock den verksamhet, som här skall öfvas, måtte tjena till sannskyldigt gagn för samhället på jorden och för det eviga rike, till hvilket vi alla äro kallade!

Den stämman, som i dag förestafvar sådan önskan för att därmed inviga ett begynnande läsår, är för de allra flesta i denna krets okänd. Det skall icke förundra mig, om den stämman förekommer svag och oansenlig. Den är sådan, och den kan allraminst tala om stora ting under intrycket däraf, att i de fyllda salarna inom detta läroverk gästar ännu den oförminskade saknaden efter den hädangångne skolmannen i de främsta lederna, efter honom, som med de stora gåfvorna, de omfattande kunskaperna och det ungdomsfriska nitet i nära 30 år häfdade detta åldriga läroverks anseende och berömmelse. Jag behöfver icke teckna en bild, som står oförbleknad för alla, som kände och rätt uppfattade *Fredrik Emanuel Borg*. Invid den bilden i minnets gårdar

få vi dock icke lämna rum endast åt den dystra saknaden. Vi må fasthellre veta att därjämte fasthålla tacksamheten för hvad vi ägt och vissheten, att den hädangångnes, såsom hvarje människas, bästa verksamhet ännu länge fortlever, sedan hon själf slutat sitt dagsarbete. Den fortlever i sina följder och verkningar, den ingår och föryngras i andras verkande, den framträder lefvande i nya former, den fröjdar och lifvar, och — vi veta, vi förnimma det — den ålägger dem, som skola fortsätta arbetet, förökade förpliktelser.

Dessa ansvarsfulla förpliktelser, stora och insedda i mån af den plikttröhet, som vidkännes dem, infriades först af den högt värderade embetsbroder, som under nära 2:ne år varit detta läroverks närmaste ledare. Till det erkännande, som af sådan anledning blifvit till herr lektorn, dr E. å det allmännas vägnar framburet, utber jag mig att få, inför dessa våra lärjungar och just vid detta tillfälle, äfven foga min och deras enkla men hjärtligt uppriktiga tacksägelse, så väl därför, att herr lektorn upptog den fallande manteln, som ock för det för läroverket gagnande och hedrande sätt, hvarpå detta skedde.

Är så jag härtill kommen, då jag blifvit anvisad att intaga denna plats. Detta har skett genom nåd. skrifvelse den 16 sept. sistl. år. — — — — —

Mätte jag i det, som sålunda blifvit af de maktägande beslutadt, kunna igenkänna den Högstes goda och nådiga skickelse, att jag ock må kunna tillförse mig de embetsgåfvor och den embetsvälsignelse, hvarförutan min kallelseglädje skulle varda om intet och mitt arbete fåfängt.

Mina högtärade herrar medlärare vid detta läroverk hafva redan vid främlingens inträde på detta område gått mig till mötes med så mycken beredvillighet och så mycket understöd, att jag med glad förhoppning kan ställa till eder min begäran, att I mig i mitt arbete viljen än vidare och allt framgent stödja och hjälpa.

Vi lefva i en söndringens tid; oss är en hel samverkan, oss är enhet genom fridens band som allra mest af

nöden. Vi lefva i en tid, då mycket, som bestått, som gagneligt varit och hållit profvet, hotas och rubbas af lösa meningsstrider och förvillande hugskott; oss är af nöden att stå faste och ovikelige i den ena och evigt bestående sanningens tienst. Vi lefva i en tid, då flärd och fåfänglighet är i starkt framträngande; oss åligger att just på denna vår kallelsesplats stå det onda emot och kämpa så, att någon seger för det godas sak måtte genom oss kunna vinnas. Man väntar i en upprörd tid, då svårigheterna äro stora, mycket och åter mycket af vårt arbete. — — — — — Må vi emellertid icke förtröttas att på vårt arbetsfält göra, hvad göras kan, dessa våra talrika lärjungar till godo, att den store säningsmannen, den trofaste vingårdsherren må kunna genom oss göra det utsäde och åstadkomma den frukt, som blifver, då allt människoverk förgår.

— — — — —
 Med dessa antydningar och önsknningar i afseende på vårt samarbete och vår ställning till hvarandra beder jag än en gång att fortfarande få vara understödd af herrarnes erfarenhet, vänskap och förtroende.

Vänder jag mig till sist till eder, våra lärjungar, så åligger mig först att genom upprop utröna, hvilka och huru många de äro, som nu anmäla sig till att under det ingående läsåret bevista detta läroverk. — — — — —

Älskade ungdom!

Till eder ville jag, om jag det förmådde, tala med ord, som kunde öfvertyga eder, att mitt hjärta ännu icke är af år och mödor så slappadt, att det icke redan vid detta vårt första sammanträffande klappar lifliga slag för allas edert väl. Eller — hellre än att därom tala — jag vill och jag skall efter den nåd, som mig därtill förunnas, visa eder att så är. Jag har icke kunnat finna någon annan anledning därtill, att jag nu står i eder krets än den, att jag fordom stod invid en annan sådan skara som denna, ifrån hvilken jag förvarar dyrbara minnen af den synnerliga villighet, hvarmed den skolans ungdom gick mig till mötes, ehvad det gällde ar-

betets möda eller en och annan önskan och tillsägelse i ordningens och tuktens kraf. Måtte jag hos eder få göra samma hugneliga erfarenhet!

I skolen nu begynna det arbete, hvartill I hämtat nya krafter. Varen då icke tröge, icke försumlige, utan varen flitige och sorgfällige i det I hafven för händer; ty så är Guds vilja. Vare fjärran ifrån eder den ytlighet, som i våra skolor icke så sällan vill nöja sig med halfgjordt arbete, med skalet af kunskapens frukt, utan aning om kärnan därinom. Vare fasthellre reda, klarhet och grundlighet i den kunskap, som här öfvas, edert ögonmärke vid undervisningen; så lätten I lärarnes nog stora mödor, och så gifver kunskapen, då den är god och rätt brukas, rika frukter att skörda. Men förståndets kunskap gör oss icke tillfyllest. I sin missriktning kan den, dess värre, till och med vålla ett sjukdomstillstånd i både hufvud och hjärta med sjukdomsyttringar i både ord och handling. Det gifves blott *en* kunskap, som både i sig själf och hos människan, som icke blott med förståndet utan med hjärtat fattar den, öfvergår all kunskap; det gifves blott *en* kunskap, som bevarar för alla förvillelser, som bevarar hjärtat och främjar allt godt; och den kunskapen är vår Herre Jesu Kristi kunskap. Måtten I i den kunskapen växa, då I låten Guds Ord rikeligen bo ibland eder, då I därtill hämten understöd af våra gemensamma andaktsstunder, af vårt söndagsfirande och af de förmaningar och råd, hvarmed vi dag efter dag vilja möta eder! Måtten I i den kunskapen växa, så är det möjligt, att hvar och en af eder kan i den enda därtill dugliga skolan bildas till en sedlig personlighet, till en Guds människa, som är till alla goda gärningar skicklig!

Vi säga än en gång: Måtte så gå! Men vi säga ock, att vi vilja genom den kärlekens tukt, vi äro satte att bland eder öfva, påakta, hvad edert hela yttre förhållande i den saken säger oss. Vi vilja icke medgifva godtycklighet, olydnad, gensträfvighet och annat sådant, hvarom jag helst nu icke mycket vill tala, då jag ville tillförsä mig om eder det

som bättre är. Fördöljen eder icke för oss och dragen eder icke undan i det som gäller edert eget väl, utan möten oss med det förtroende, som höfves lärjungen gent emot läraren. Sanning och öppet väsende utan svek och list vare eder lifsluft, ödmjukhet af hjärtat eder prydnad och hjärtats helgelse eder högsta angelägenhet; så är det rätt, så kan välsignelsen af en lycklig barndoms- och ungdomstid blifva utbredd öfver edert lif, då eder barndoms Gud är med eder under vägen genom både skolan och lifvet ända till målet, dit Han vill eder föra. — — — — —

Herren vare eder och vår hjälp, Han bevara vår ingång och utgång!

2.

Den gamla välkända skolklockan har i dag ånyo kallat oss. Allt sedan vi senast voro här församlade, var hon stilla och ljudlös, medan helgemåls- och helgedagsklockorna skickade högtidsbudskap öfver stad och land.

Ett nytt år har emellertid efter Guds nådefulla skickelse tändt sin fackla äfven oss, äfven detta läroverk till godo; och, så väl å mitt embetes vägnar som efter mitt hjärtas maning, bringar jag dig, åter församlade ungdomskara, läroverkets nyårshelsning i form af varm och hjärtlig välkomsthelsning. Varen välkomne åter till skolans gård och salar från hemmets härd, från släkt och vänner! I längtanden, när vår ledighetstid nalkades, härifrån för att komma hem; nu föreställa vi oss så gerna, att de flesta af eder, ja helst, att I alla längtat hit tillbaka. Vi äro nämligen förvissade, att hemmet i själfva verket är icke blott där, hvarest julgranens ljus för hvar och en af eder nyss tändes, utan ock här i dessa lärosalar, där sanningen i sin rikedom tänder många ljus, som förmå att kraftigt lysa in i edra själar med varaktig, vägledande och fröjdande strålgans. Och släkt och vänner — äro de väl blott där i barndomshemmet, i fäder-

neboningen, där I nu hållit högtid? Nej — mena vi — släkt och vänner möta äfven här både äldre och yngre, här i edra kärleksfulla lärares och trogna kamraters krets. Och det är i denna omgifning, där I äfven finnen detta läroverks inspektor, som bringat eder så mångt vänligt, eftertänkligt och tacknämligt ord, det är, säger jag, i denna omgifning ett sannt och innehållsrikt tillönskningsord, då vi säga hvar och en af eder allas vårt hjertliga: Välkomne åter till gagnande, fruktbringande och välsignelserik verksamhet!

Det är ett af de många mötande bevisen på den ständiga växlingen och rörligheten i våra mänskliga förhållanden, att, hvilken sammanslutning det vara må, som inrymmer några tiotal eller hundratal af menniskor, denna icke plägar rätt länge blifva orubbad.

Så är nu den förra lärarekretsen här i flera fall förändrad. — — — — — Läroverket beklagar visserligen saknaden af bepröfvade lärares tjänst men lyckönskar sig på samma gång, att valet af vikarier i en tid, som tager alla dugliga krafter i anspråk, kunnat utfalla så, som nu skett. Herrarne hafva alla icke blott från universitetet utan äfven från läroverket medfört vitsord, som berättiga till de allra bästa förhoppningar för den verksamhet, som detta läroverk nu påkallar. Jag skulle ock mycket misstaga mig, om jag icke kunde tryggt försäkra, att herrarnes lärareverksamhet här skall understödjas så väl af medlärares tillmötesgående som af lärjungarnes läraktighet och välförhållande.

Någon rubbning förekommer ock som vanligt i lärjungarnes krets. Några hafva lämnat läroverket, andra hafva vunnit inträde. Lärjungarnes namnlista bör enligt föreskrift genom upprop nu justeras, och jag uppmanar eder samfäldt och hvar och en i synnerhet att genom ljudeligt jaord, hvar och en vid sitt namn, icke blott angifva eder närvaro vid detta tillfälle utan på samma gång uttrycka eder allvarlig önskan att med tillbörligt lärjungasinne och lärjungaförhållande tillgodogöra eder den undervisning och den sedliga vård, som vid denna läroinrättning eder erbjudes. — — —

Mig åligger ytterligare att vid detta tillfälle göra eder uppmärksamma på edra skyldigheter; men, då vi icke äga att godtyckligt uppställa några fordringar eller regler såsom våra, enär vi så väl som I måste underordna oss fastställd lag och stadga, så synes lämpligt att efter gammal sed meddela eder åtminstone några få punkter af ännu gällande läroverksstadga. Jag beder eder, äldre och yngre, sorgfälligt påakta, att det ytterst är denna nåd. stadga, som bjuder, hvad vi ofta nog behöfva upprepa och inskräpa, och som förbjuder, hvad vi eder förvägra och hos eder klandra och bestraffa. I en tid, som har nog mycken lutning åt laglöshet, är det vår plikt att efter yttersta förmåga upprätthålla lagen, dess kännedom, dess rätta förstånd och dess villiga åttlydnad. — — — — —

Till dessa lagens ord foga vi några erinringar och önskingar om den kristliga skolans sedliga verksamhet, om våra lärjungars samlif och om ett grundviktigt kraf på den bildning, hvars målsmän vi äro, eftersom jag just i dessa punkter trott ett ord vara påkalladt.

Vi veta och erkänna det tacksamt, att hvarje människa eger sina pund, sin större eller mindre rikedom af begåfning och bildbarhet. Men vi veta också och må det väl besinna, att punden äro icke gifna att nedgrävas i jorden, att blifva ofruktbara utan skola fasthellre förökas, i det de rätt användas; gåfvorna skola uppöfvas och odlas, och det gagneliga anlaget skall väckas till lif, skall utvecklas till medveten verksamhet. De i vår natur gömda tillgångarne måste arbetas fram i dagen och omsättas till vår fria egendom för att med trohet användas till den store gifvarens ära och tienst. I den mån detta sker, framskrider man på bildningen, på den sanna humanitetens väg.

Man åtskiljer olika sidor af bildning, då man t. ex. talar om umgängesbildning, om intellektuell bildning, om sedlig bildning, och vi förstå nog utan utförlig skildring, hvad med dessa eller dylika uttryck betecknas. Bildningen i ena som i andra hänseendet är i sig sjelf god. Nog se vi

gera hos hvar och en af eder det som inför menniskor höfves äfven i det yttre framträdandet, det som vittnar om aktgifvenhet, om själfbehärskning, om sküeck och hållning, det som är motsatsen till den obildades råhet och tölpighet. Nog vilja vi efter yttersta förmåga främja edert kunskapsförråd och på samma gång eder förståndssodling, eder tankeförmåga, eder arbetskraft och eder forskningslust på kunskapermas stora fält. Men vi vilja hvarken nu eller eljest förgäta, att hjärtats bildning, hjärtats rätta adel, d. ä. att hjärtat är rätt inför Gud, skall vara oss ännu mera maktpåliggande, ty af hjärtat går lifvet. Umgängesbildning och kunskapsframsteg, ledde de öck till lärdomens höjder, äro icke så mycket värda, som man stundom menat, om de icke hvila på den kristligt sedliga bildningens fasta och löftesrika grund. Den sedliga bildningen åter, den är något annat än den återhållsamhet, som förstår att någorlunda hejda vanartens och lustarnes utbrott, något annat än den oförvitlighet inför menniskor, som har sin bärkraft från egen berömmelse eller från hänsikten till menniskor, dem vi älska eller frukta. Vid allt detta kan det låga sinnet, den i grunden obrutna osedligheten ännu bestå. Jag säger eder ingenting nytt men dock något viktigt, då jag erinrar därom, att det gifves blott *en* makt, Guds mäktiga nåd, kristendomens hjärteomskapande och lifvet helgande makt, som är den sanna bildningens enda, rika källa och säkra borgen. Den makten har i stort gjort sig gällande i menskligheten genom Honom, hvars högtid vi nu hållit, och den allena erbjuder oss ännu räddning från förnedring och undergång, den åstadkommer i lydaktiga hjärtan en på själems djup gående bildning, som bevisar sin tillvaro i det sköna kärlekslif, som Herrens apostel i 1 Kor. 13 skildrar så oförlikneligt. Eller önskar någon hellre historiska bevis för kristendomens sedliga inflytelse, så hänvisa vi honom till kyrkans historia, som på många sköna blad vittnar om kärlekslif, kärleksverksamhet och kärleksstiftelser. Bland dessa senare är skolan, den kristliga skolan, en af de största, en af de härligaste, just

därföre att den afgjordt uppvuxit på kärlekens grund och alltjämt genom tiderna lämnat inrymme för ett kärlekslif och en kärleksverksamhet, som genom den nåd, som är mäktig i de svaga, har burit och ännu skall bära rika frukter till gagn både för det jordiska samhället och för Guds rike.

Vi erinra härom, i afsigt att ungdomen skulle besinna, att våra ord till eder, våra förmaningar, våra varningar, ja ock våra bestraffningar öfvas alltigenom i kärlekens namn; och, komma vi till eder i det namnet äfven utan att derom mycket tala — hvi skullen I undandra äder en inflytelse och ledning, som har edert sanna väl, eder sanna bildning till sitt ögonmärke och åsyftar, att I ock skullen låta eder ledas till att vandra i kärleken?

Bredvid kärleken, som icke vet af någon begränsning, någon uteslutning utan vill omfatta alla, ställer sig på den kristliga bildningens grund en annan makt, som verkar i smärre kretsar, beroende af en sammanslutning mellan lika-sinnade själar — vi mena vänskapen. Den hade redan i den förkristliga tiden mycket inrymme och var af stor betydelse både för samhällslifvet och det vetenskapliga lifvet. De äldre af eder känna, huru hwarken den bildande eller den diktande kraften försummade att förhärlliga vänskapen. Den var väl å förgårdens område ett försök att finna någon ersättning för de sedliga makter, som hvarken genom statens lagar eller genom den hedniska kulten eller det husliga lifvet i hedendomen kunde kallas till lif. Vänmen skulle vara för vännen det förverkligade sedliga idealet. Men denna åsikt om vänskapen fordrade mer, än den förmådde åstadkomma. Den var en skön dröm men imtet mer än en dröm. Kristendomen och skriften känna vänskapen lika väl och därtill renare än antiken. Vi påminna om Davids och Jonathans förbund, om de första lärjungarnes sammanslutning kring mästaren och säns emellan och om den första församlingens medlemmar, som woro ett hjärta och en själ, ja, vi kunde än ytterligare vilja påminna om martyrhistorien,

som mycket ofta talar om en sammanslutning, som ådagalade, att kärleken är starkare än döden. Skilnaden härvid är den, att vänskapen inom den kristna världen icke mera intager den uteslutande plats, som den för hedendomen innehade. Den är icke mera ett och allt, den är blott en lem i det sedliga lifvets organism, en solstråle i det kristliga lifvet. Solen sjelf, som med Kristus uppgick, är kärleken med sin rika strålbrytning af kristliga dygder. Vänskapen är i sig själf oberoende af kristendomen, den är ett rent meniskt förhållande mellan menniskor. Men den kan endast äga bestånd på underlaget af gemensamt sedligt och religiöst sinnelag, tänkesätt och handlingssätt, och, såsom alla mänskliga förhållanden, finner den i kristendomen sin sanning och sin förklaring.

Då jag härom erinrar, sker det i osökt hänsyftning på eder, som ären i vänskapsförbundens lyckliga ålder. I finnen så lätt vänner och knyten edra inbördes förbindelser i lifligare handslag, än detta utom skolan och i en senare ålder plägar ske. Härom är intet annat än godt att säga; men besinnen blott — vänskapen har sin sedliga betydelse, den kan stå i det ondas tjänst och främja mycket ondt, den kan ock tändas vid det godas härd och blifva ett medel för mycket godt. Vi behöfva då icke säga eder, hvad vi önska, begära och hoppas om edert kamratskap, eder vänskapssammanslutning och dess sedliga halt. Det säkra är, att varsamhet är af nöden i valet af edra förtrogne vänner både i och utom skolan. Det gamla ordspråket: "Säg mig med hvem du umgås" — umgås förtroligt med hängifvenhet och likstämig ömsesidighet — "och jag skall säga dig, hvem du är", innebär en ovedersäglig sanning.

Vårt sedliga lif skall icke vara ett lif i maklighet och veklig lust utan i troget och oförtröttadt arbete. Edert arbete under skoltiden underlättas mycket af edra friska krafter, af edra lärares omtanke och af hvärje uppmuntrande framgång, som lifvar till fortsatt bemödande. Men arbetet fordrar sina afbrott. Den allmännaste formen af veder-

qwickelse är för eder *leken*. Den barnsliga leken synes nu väl i sedligt hänseende betydelselös. Men intet af allt hvad menniskan gör är sedligt likgiltigt. Det får allt sin betydelse och halt genom det sinne och den anda, som hvar och en inlägger i sin gärning. Må leken gärna för oss hafva sin gång, och vi uppmana med godt betänkande: "Var glad i din ungdom", men vi tillägga: aldrig utan besinning; var glad men icke så, att du sjelf på en annan tid och andra med dig måste sörja öfver din glädje!

Till sist, älskade ungdom, som här söker ett eller annat af bildning, besinna, att det arbete, som skall hafva en god framgång, icke får skiljas från den allvarliga, den dagliga och stundliga bönen om välsignelse ofvanefter. Man bryter icke ostraffadt frukterna af kunskapens träd, om icke den gudomliga nåden är nära och får inrymme i våra hjärtan till att läka såren och smärtorna, som af själfva kunskapen såsom kunskap om både godt och ondt framalstras. Kultur, bildning och förment humanitet utan Gud har ännu aldrig lyckliggjort hvarken folken eller den enskilde. På tvenne vägar framskrider menskligheten, och, ju längre det lider, ju mer skiljas de båda vägarne till hvar sitt mål, nedåt i stoftet, förgängligheten och fåfängligheten, och uppåt till Guds rike, ja, till Gud sjelf. I tvenne läger dela sig människorna, deras som äro af världen, i mammons tjänst eller människoförgudning, och deras som äro af Gud, i Jesu Kristi tro och sanningens lydnad. Icke enhet utan söndring är historiens framtid, och det är tydligt för hvar och en, som aktar på tidens tecken, att söndringens och afgörandets tid nalkas. Kunskaper, bildning och humanitet, det vilja vi alla, därom må vi med all flit vinnlägga oss; men den stora, den för oss alla och för hvar och en viktiga frågan är den: *Utan Gud eller med Gud?* Måtte vårt beslut i sanning vara med Guds folk: "Bort det, att vi skulle öfvergifva Herren och tjena andra Gudar". Måtte vi inför nådatronen kunna vid alla faror och frestelser med barnslig tillförsikt bedja vår Gud: "Öfvergif oss icke och tag icke din hand ifrån

oss"; så vill den nåderike Guden vara med oss, som Han med våra fäder varit hafver; så vill Han i barmhertighet främja våra händers verk.

Vi förena oss i bön därom äfven nu:

Gud trefaldig statt oss bi etc.

3.

I ditt Namn, treenige Gud, Fader, Son och Helige Ande, äro vi på denna stund församlade och anbefalla, Herre, åt din beskärmande och välsignande nåd den läroanstalt, som nu åter träder i verksamhet, och oss alla, som här skola undervisa eller undervisas, uppfostra eller uppfostrade varda. Välsigna vårt arbete uppå denna ungdomskara och låt detta läroverk ännu från släkte till släkte utbreda välsignelse öfver denna stad och denna bygd genom en, så för jord som himmel, så för tid som evighet, gagnande verksamhet. Herre hör oss, på Dig hoppas vi, hör oss i Christo Jesu. Amen.

* * *

Älskade ungdom! Då vi i dag begynna en ny afdelning af gemensam verksamhet, förutsätter jag så gerna, att ingen ibland eder med likgiltighet och tanklöshet inträdt i vår krets. Jag tillförser mig fasthellre, att det allvar, som bör uppbära hvarje redligt, hvarje viktigt sträfvande, varit eder följeslagare, då I efter hvila och vederqvickelse styrt edra steg till dessa lärosalar, och att stadig viljekraft och förständig framtidsomtanke skall uppbära och lifva det arbete, I här skolen företaga.

Edra lärare träda eder på nytt till mötes, de återtaga

med glädje sitt svåra och mödosamma värf och skola icke spara omtanke, möda eller arbete, eder till godo och tjänst. Måtte vi kunna börja detta läsår med förtroende till eder och med glad förhoppning om framgång! Vi lärare besinna det väl — stort och härligt är vårt kall. Det åsyftar ingenting mindre än att främja mänsklighetens högsta sträfvan till kunskap, förädling och sannskyldigt sedlig handling. Åt läraren öfverlämna fader och moder sin dyrbaraste egendom, att vi skola vara hjälpare till att dem vårda och fostra, bevara och bilda så, att föräldraglädjen och de rika förhoppningarne icke måtte förbytas till bekymmer och hjärtesorg. Åt läraren och läroverket öfverlemnar staten sin framtids knoppning med uppdraget att bilda den ungdom, som en gång skall utgöra dess ära, dess värn och styrka. Ur lärarens hand väntar kyrkan i betryckets tider få mottaga dem, som, efter slutade skolår, äro utrustade redskap för sanningens tjänst och för ljusets sak i mänskligheten. Sådan kallelse höghet och härlighet håller oss uppe mången gång, då modet kunde vara nära att sjunka, håller oss uppe i hoppet till Honom, som förstår uppehålla de svaga och upprätta de stapplande. Veten det — det kännes smärtsamt, om frukterna af vårt utsäde uteblifva eller endast sparsamt kunna upptäckas, om det redliga bemödandet för edert väl blir fruktlöst för många och åter många; och dubbelt smärtsamt svider det i lärarens hjärta, om han just hos de äldre i lärjungakretsen, hos dem, som borde och kunde kraftigt medverka till eget väl, får sakna det tillmötesgående, hvaraf arbetets framgång är beroende.

Jag får icke fördölja för Eder, att en klagan förspörjes i våra dagar, att läroverkens undervisning icke alltid främjar de kunskapsframsteg och den sedliga utbildning, som man kunde vänta, icke förmedlar den duglighet och den arbetskraft, som på hvarje plats i lifvet oundvikligen behöfves. Ställer det sig så — hvaraf beror denna sorgliga erfarenhet, särskildt i ett land, där så mycket göres för

undervisningens förbättrande, och i en tid, då så många ypperliga hjälpmedel erbjudes för fortkomst på kunskaper-
nas rika områden? Hvarifrån så mycken slapphet och mak-
lighet och hvad eljest det måtte vara, som strider emot ett
ungdomsfriskt och ett ädelt framtidssträfvande? Till svar
på detta *hvarifrån?* kunde vi måhända i någon mån hän-
visa till tidsandans inflytelse, till läroverkens nog mycket
och ofta omgestaltade skick o. s. v. Men vi vilja hellre
gå till oss själfva och lägga handen på eget hjärta. Svaret
på den upprepade frågan *hvarifrån?* torde då snarast syfta
hän på ungdomen själf och på den smitta af lättsinnigt
oförstånd, af njutningslusta, af själfviskhet och själf-
tillräcklighet, som vunnit och vinner insteg äfven i ungdomens
leder. Vi misströsta icke. Vi veta det väl och glädjas
däråt att äfven i denna krets kunna räkna och utvisa män-
gen yngling, som fattat sitt mål, som med allvar begagnar
sin bildningstid och betänker, hvilken vikt den har för ett
helt lif, som stundar; men, ty värr, hafva vi, vid sidan af
dessa, andra som tyckas mena, att kunskaper och duglighet
skola komma af sig själfva med åren, såsom i naturen både
blomma och frukt låta sig se hvar i sin tid. Huru låta
icke desse det ena året af sin bildningstid skynda förbi
efter det andra utan att väckas till något allvar att hus-
hålla med den dyrbara tiden och väl använda de flyende
ungdomsåren! Intaga icke stundom våra lärjungar sina plat-
ser i lärosalarne utan att röja minsta kärlek till studierna
och deras öfning! Händer det icke, att lärotimmar försum-
mas, nu under en, nu under en annan förevändning, och
att således genom eget förvållande det sammanhang för-
loras, hvaraf den ordnade, den grundliga kunskapen är be-
roende! Hafva icke de ibland våra lärjungar funnits, som
åter och åter fått höra samma sak och dock icke hört den
tillräckligt för att fatta och fasthålla det ofta sagda och in-
skärpta! Nog hafva vi lärt känna äfven dem, som slätt icke
aktat varningens och förmaningens ord, till dess de fått

uppbära följderna af ett försumligt och obetänksamt handlingssätt.

Till detta lättsinne, denna obetänksamhet, som framträder och rör sig i mångfaldiga former, sluter sig med syskontycke ett annat tidslyte, nämligen *njutningslustan*, åtrån att göra den närvarande stunden rätt behaglig och angenäm. Har denna njutningsåtrå sina olyckliga följder i familjen och staten i stort — den har dem lika ödesdiga hos ynglingen och barnet. Den förjagar arbetshågen och arbetskraften och låter hvarje ansträngning af mensklig kraft och förmåga synas såsom en dårskap, en orättvisa, ett ingrepp i friheten; den drifver i stället ynglingen att jaga efter sällskaper, förströelser och tidsfördrif. Så blir den sköna skoltiden och arbetstiden i skolan rätt illa anskrifven såsom en tid af ledsnad och umbäranden, en tid af möda och arbete, som, ju förr desto heldre, bör bringas till slut. O ve, förstån I då icke, att skoltiden är en allvarlig tid. Genom ansträngning och flit under den tiden skola krafterna öfvas och stärkas för livvets värf! Under den tiden bör ynglingen lära sig äfven den konsten att kunna umbära, så framt han skall kunna nå en andlig tillväxt och mognad. Han måste då lösgöra sig från allt, som skulle störa hans studier och förhindra hans andliga utveckling. Kanske förekomma sådana läror eder föräldrade, eller äro de för mången ett hårdt tal. Den närvarande stunden, säger man, skall göras angenäm, nöjsam och glad; för framtiden må man icke allt för mycket sörja; umbärandet, då man kunde njuta, är, menar man, en dårskap, och arbetet, i synnerhet det mödosamma arbetet, anses för ett ondt, som bör om möjligt undvikas. Sägen själfve, om I icke kännen igen dessa läror, som i våra dagar ljuda högt och kanske hafva sina målsmän äfven i eder krets; men varen ock förvissade, att de äro falska läror, som varit oräkneliga ynglingar till skada och fall. De omöjliggöra allvaret, fliten, kraften i vilja och handling och alstra i lyckligaste fall en ömklig medelmåtta äfven där, hvarest ett högt mål kunnat både sättas och uppnås.

Tron mig; under lek och lust, utan allvar har ynglingen intet öga för det höga mål, han borde sätta för sina sträf-vanden och för sitt lif.

Men till den lättsinniga obetänksamheten och den veka njutningslustan, jag i några drag skildrat, kommer ännu ett ondt, som hotar att lika menligt inverka på ungdomens andliga helsa. Vi mena *själfkloketen, inbillningen* om egna företräden och i dess spår den vedervärdiga *själfupphöjelsen*. Sen däruti: den, som intet eger, vill bära sken af rikeedom, den, som ingenting är, yfves öfver sitt personliga värde, den, som ingenting vet, vill synas vara en af sin tids vise män. Handtverkaren ger sig titel af fabrikant, bonden blir egendomsherre, undersåten mästrar sin öfverhet, åhöraren klandrar predikanten och intager hans plats, skolgossen bedömer med säkerhet sin lärare, barnet vill vara mogen yngling, ynglingen vill vara herre och med detsamma redo att döma och bedöma äfven sådant, hvarom han intet vet. Eller är det icke så, att oräkneliga menniskor blygas för att vara det de äro, och vilja synas vara något annat; de lära ingenting, ty de tro sig veta allt; genom att lyssna något litet i hörsalarne mena de sig uppnå insigter, som af andra icke inhämtas utan ihållande och allvarlig flit.

Att veta, att man intet vet, det ansåg en af forntidens vise vara all visdoms underlag och förutsättning, och han hade rätt; ty själfkloketen och själfbelåtenheten är dock ett afgjordt hinder för allt godt framskridande. Besinnen dock: om lärjungen icke vill vara lärjunge, huru skall läraren kunna vara hans lärare honom till det gagn, som vore åsyftadt?

Dock nog af denna skildring. I veten bäst, om den mer eller mindre träffar in äfven på vår krets. Jag ville, äfven om så är, icke möta eder med ovänliga förebråelser; men jag ville såsom en vän för eder upptäcka närliggande faror, dem I bören söka ljus och nåd och hjälp af höjden att undgå. Ack, många hafva i de farorna dukat under — vare det eder sagdt till en lika allvarlig som kärleksfull

varning. Blygens icke att vara lärjungar, utan sätten eder ära däruti att vara det i detta sköna ords skönaste mening. Det är i allmänhet ödmjukhetens och sanningens väg att icke i förhållande till andra människor vilja vara och synas vara något annat, än man är. Graderna här i lifvet öppna sig själfmant, steg för steg för den som icke bryter hän-siktslöst fram och så hemfaller under den fasta, oryggliga domen: "*Den sig uppböjer, han skall varda förnedrad*". —

Men, då vi så påminna om ett och annat sedlighetens kraf, låtom oss minnas, att ingen kamp mot frestelserna, ingen seger öfver det onda, ingen sedlig handling kan hos den enskilde eller i samfundet utföras annorlunda än i Hans segerkraft, som för oss alla segrat och öfvervunnit. Den enda sanna, person-bildande makten är och blifver den sanna kristendomen. Därföre beror ock lifvet och verksamheten äfven inom skolan väsentligen däraf, huru kristendomens heliga krafter där handhafvas och begagnas, och i hvad mån arbetet i skolan af dem bäres, lifvas och genomtränges. Till ett sådant *kristligt allvar* inviges nu arbetet under det läsår, vi begynna. — Mätte vi äfven för sammanlefnaden och samarbetet här tacksamt och förtröstansfullt kunna bygga på Herrens löften om nåd och hjälp, om framgång och välsignelse! Vare Guds, den Treeniges, namn, Hans Ord och tillbedjan så fästade vid oss, att Han ock själf i nåd kan vara när oss till att främja vårt verk! Hvile Guds beskyddande hand öfver detta läroverk, och följ Hans välsignelse lärare och lärjungar, som här utgå och ingå! Vi anropa därom, bedjande:

"Herren välsigne oss etc.

4.

I denna återseendets stund, då lärare och lärjungar vid detta läroverk ånyo mötas, vare det oss angeläget att först och främst af hjärtat tacksäga för det nådefulla beskärmt, hvarigenom det är oss förunnadt att åter här församlas, och därjemte lika angeläget att öfver detta vårt läroverk, öfver oss och öfver den verksamhet, vi nu skola begynna, gemensamt nedkalla förnyad, nådefull välsignelse! Med psalmens ord bedja vi: "Förnya, Gud! i detta år Välsignelsen och lyckan vår", och ställa med sådan bönesuck vårt läroverk under den Högstes, den Barmhertiges, mäktiga, outhärliga och betryggande nådeshägn.

Med ett enda undantag hafva edra lärare under närmast föregående termin, edra kända vänner, i dag trädt eder till mötes och erbjuda eder ånyo sin fortsatta, trogna tjänst. För mig är detta förhållande så mycket dyrbarare, som jag under mer än ett quinquennium haft lyckan erfaras, att känslan af gemensamt ansvar och kärleken till en i frid och samverkan utförd kollegial verksamhet städse varit en prydnad för just denna lärarekrets och med detsamma för detta läroverk. Må det så förblifva! Äfven lektorn i matematik och kemi, Fil. Dr C. G. L., som i dag tillträder sin embetsbefattning härstädes, är för många af eder igenkänd på grund af sin tjänstgöring vid läroverket under vårterminen 1875.

Herr Lektor! Vi röra oss här i mycket enkla former äfven vid ett embetstillträde. Det var fordom en sed, som ännu här och där torde äga bestånd, att den, som vid läroverket tillträdde ett embete, högtidligen däruti insattes och äfven själf på ett eller annat sätt lämnade bidrag till sin invigningshögtid. Seden har icke i denna landsort hållit sig uppe; men den innersta tanken och andemeningen uti en sådan högtidlig akt, den består förvisso, äfven sedan vissa former bortfallit. De ansvarsfulla förpliktelserna å

embetsinnehafvarnes sida, de äro lika bindande, äfven om de icke med embetsedens besegling uttalas; och den hjärtliga välkomsthelsing, de uppriktiga välgångsönskingarna, de kunna både från embetsbröders och lärjungars sida äga sitt fulla innehåll, äfven om hvarken det oratoriska föredraget eller det bundna talets utvägar därvid anlitas. Tillåt mig blott tillägga, att jag med någon kännedom om Herr Lektorns person och med liflig uppfattning af det matematiska studiets pedagogiska betydelse äfvensom af den vikt, vår stadga tillägger detsamma, känner en uppriktig glädje däröfver, att Herr Lektorn blifvit en af detta läroämnes målsmän härstädes och på samma gång en af ungdomens vårdare vid detta läroverk.

Älskade ungdom! Då jag är pliktig att begagna redan detta tillfälle att lägga eder på hjärtat det sorgfälliga begagnandet af den vägledning, som detta läroverk ånyo erbjuder eder alla, vill jag för detta ändamål utgå från den gamla, kända men åter och åter tänkvärda sanningen, att skolan vill och bör vara eder en förberedelse för lifvet. De gamla uttryckte denna tanke med de ofta upprepade orden: "Vitæ, non scholæ discimus", och de erkände därmed skolans förpliktelse att för sin del, så vidt hon förmår, sätta ungdomen i stånd att framgent lösa hvar och en sitt lifs uppgift, kämpa sina strider och tidigt värnas och skyddas för all förförelse och för allt, som kunde leda in på villospår. För att nå detta mål vill den kristliga skolan hos eder först och främst bevara och främja renhet i sinne och seder. Skolan vill detta genom den Högstes nåd och genom de medel, som härtill nådefullt äro oss beskärda. Kunde det blott vara och blifva oss förunnadt, att all vår gerning vore hvilande på och uppväxande ur kristendomens osvikliga lifsgrund, så vore ock därmed den rätta sedliga riktningen för vårt lif betryggad. Vi känna de många hinder, som härvid möta och som måste bekämpas. Vi lefva i en tid, då förvärfvet, såsom medel för beqvämlighet och njutningar, är mångas enda lifsuppgift. Vi vilja däremot

hänvisa eder till de andliga och himmelska, de eviga och oförgängliga skatter, som icke föråldras. Vi lefva i en tid, då den s. k. fria tankens och det fria ordets anhängare, själfva förförda, utan ledstjärna och utan blick för det ena, vägledande sanningsljuset, komma mycken förförelse åstad till att, om de det förmådde, gifva kristendomen och därmed äfven menskligheten sitt banesår. Vi vilja däremot fram-bära till eder och lägga eder på hjärtat Herrens, vår Guds, ord och det under innerlig önskan, att I af det ordets sanningar måtten hämta den varning, den vägledning, det ljus och den styrka, som hörer till att vandra på Herrens bud-ords väg utan att vika af hvarken till den högra sidan eller den venstra. Vi lefva i en tid, då ondskan och förförelserna rikta sina hotande angrepp just mot ungdomen. Tidigare än i förra dagar står redan barnet och ynglingen vid skiljevägen, där valet måste göras mellan sanning och lögn, mellan den röst, som ljuder i samvetet, och frestarens svekfulla förespeglingar, mellan ungdomens förvillelser och lustar och mellan Guds budords lyckobringande väg; och af det valet beror icke något, icke mycket — utan allt. I kännen en yngling, som blef en trogen Guds tjenare, trogen i allt Guds hus och därigenom en af de största i häfderna, men som blef detta, sedan han med helig skräck för synden tillbakavisat och öfvervunnit frestelsen och uttalat det sköna ordet: "Hvarföre skulle jag så mycket ondt göra och synda mot min Gud?" Den första lönen, som den unge Israe-liten i det främmande landet fick skörda för sin ståndaktig-het i det goda, blef visserligen fängelse; men Gud var med honom, och han utgick ur fängelset för att blifva en grund-läggare af det gamla Egyptens storhet och ett redskap i Herrens hand för den åt Israel och åt menskligheten utlof-vade frälsningen. Det är lätt att inse, hvilken hans lefnads bana blifvit och huru den lyktat, om han dukat under för frestelsen — först en tid af yster yra under hemligt agg i samvetet, sedan skam och straff och död i elände. Hvad han blef här på jorden, och hvad han nu är i de saligas

boningar, det tog sin början i den stunden, då han gjorde sitt lyckliga val mellan dygd och last; och vi kunna vara öfvertygade, att de sedliga strider, hvilka han sedan hade att utkämpa, endast voro ett fullföljande af denna första seger. — Följen, unge vänner, detta och andra sådana lefnadsmönster, och det skall i Hans kraft, som för oss alla blifvit frestad i allting dock utan synd, blifva eder möjligt att äfven på den onda tiden steg för steg öfvervinna och behålla segren. Med detta mål för ögonen vilja vi stadigt hos eder inskräpa pliktens stora betydelse. Den af gudomlig och mensklig lag fastställda och otvetydiga plikten skall uppfyllas. O, en viktig lärosanning, viktig redan för barnet i skolan, en sanning, som mången aldrig lärde sig fatta i äldre åren, just därför att den i ungdomen icke blef honom klar och medveten! En viss sjuklig ömtålighet varnar i våra dagar för de allvarliga sträfvanden, som både i skolan och i hemmet skulle taga de ungas flit och arbete i anspråk. Det är klart, att fordringarna härvid skola sättas efter barnets ålder, utveckling och förmåga; men, är detta medgifvet, drista vi med ännu större skäl varna för den föreställningen, att det som är barnets plikt dess pliktmes-siga åliggande skulle kunna helt lätt och sorglöst och utan bemödande besörjas. Åt oss äldre gör man icke detta medgifvande. Man leker sig dock icke ostraffadt fram genom lifvet. Lifvet själf är alltigenom en allvarlig skola, som under be-tryck eller hugnad, glädje eller sorg, strid eller hvila, seger eller nederlag dagligen skänker oss nya erfarenheter och nya helsosamma lärdomar. Huru skulle då det område, som förbereder för lifvets skola, kunna fritagas från allvar, från arbete och samvetsgrann plikttrohet? Vi svara nej och åter nej, och vi måste anse det vara vårt oafvisliga ålig-gande att just med öga för lifvet och för den kallelse, som där kan efter Guds skickelse blifva eder beskärd, frammana, öfva och stärka eder viljekraft, eder allvarliga vilja till och edert sorgfälliga vinnläggande om det, som här eder är förelagd, på det att Han, som gifver viljan, då I Honom

söken och Honom tillhören, äfven må hos eder åstadkomma gerningen, såsom en god gerning, Honom till ära och tjenst och eder själfva till sannskyldigt gagn. — Vi påminna eder ytterligare därom, att ingen sammannälgande, sedligt god verksamhet i lifvet kan utföras utan ordning, punktlighet och noggrannhet, och skolan bör därför äfven i detta hänseende vänja och öfva sina lärjungar. Tycken I någon gång, att våra fordringar ställas högt med afseende på den dagligen och stundligen här påkallade ordningen och lydningen i allt — tron mig, den tid kommer, då I blifva edra lärare tack samma för den öfning och maning, de härvid gifvo eder till motvikt mot all den oaktsamhet, de ojämheter och den brist på ordningssinne, hvarpå lifvet företer så många sorgliga och varnande exempel. Men, såsom förskola för lifvet, måste vår skola nödvändigt framstå äfven såsom en kunskapsskola. Vid saknaden af kunskaper ter sig ynglingens framtid i våra dagar mer än förr mörk och oviss, då däremot kunskapens makt, förenad med sedlighetens, är en nyckel, som efter den anvisning, en mild försyn lämnar, gifver framgång och öppnar tillträde till lifvets skilda vägar. Kunskapen är en skatt, oberoende af lifvets växlingar; den än en egendom för lifvet, en egendom, som, rätt brukad och använd, lämnar en rikare afkastning än alla Croesi rikedomar. Att kunskapen har en sådan betydelse för lifvet, visste redan en af forntidens vise, som på frågan, hvad skilnaden var mellan den som lärt något och den okunnige, svarade: "Skicka dem båda utan hjälpmedel ut i världen, och du skall få se det". — Vi stå nu redo att vägleda eder till hvarje-handa för lifvet oundärliga kunskaper. I hvilken riktning denna ledning skall gå, bestämmer vår stadga, och vi få icke däri göra någon ändring; men oss och eder gemensamt må det vara angeläget, att edra kunskaper blifva sådana, att de verkligen förtjena namnet kunskaper, d. ä. blifva grundliga, redan från början fasta och klart fattade för att efter hand kunna bära en mer och mer omfattande kunskapsbyggnad; och är någon början härtill gjord, sen väl till, att icke grunden tid efter

annan får farliga remnor, hvilka, om de icke botas, sätta byggnaden i fara. Kunskapen skall steg för steg blifva eder andliga egendom, hvilken I tillegnen eder och omsätten inom eder själfva, så att den kan taga gestalt i klar tanke och bära frukt i gagnande användning. Den af eder, som icke låter vägleda sig till en sådan mogenhet i sin kunskap, han faller igenom i skolan, såsom så många det göra, och löper därtill fara att i lifvet blifva haltande, vacklande, osjälfständig och karakterslös, såsom så många detta blifva. Frukten icke, att den möda och den flit, som den grundliga kunskapens förvärfvande kostar, skall blifva eder tröttande och åtföljd af idel svårigheter; ty just genom det fröjdande ljus, kunskapen skänker, genom den själsstyrka, den alstrar, och genom den säkra användning, I däraf kunnen göra, skall den bevisa sig vara något helt annat än den tröttande, andefattiga, trögt inlärd och snart förglömda lexan. Den skall såsom lefvande hafva uti sig en förnimbar lifskraft, som äfven under arbetet skall skänkå eder något af den omväxling, den rikedom och den hugnad, som på andens område kan äfven af ynglingen njutas med fröjd. Förstån oss rätt, då vi sålunda mana och förmana eder till kristlig vandel, till trohet i plikterna, till ordning i hela edert skollif, till flit och läraktighet och till en helsosam kunskaps- och sanningstörst, och detta allt med ögat fästadt icke blott på eder framgång i skolan och på eder välgång i lifvet utan därjemte och framför allt på eder evighetsbestämmelse. Ty så visst som skolan är ämnad att vara eder en förberedelse för lifvet, så är lifvet oss alla förunnadt att vara en förberedelse för evigheten. Skall skolans arbete icke förfelas, så får det därföre på ingen tid *så* vara ett förarbete för lifvet, att den stundande evigheten därvid förgätes. Skolans undervisande och uppfostrande verksamhet får icke stanna inom gränserna af det *menskliga* vetandet, hvad namn det än må hafva, och hvad värde det än må äga; ty den kristliga skolan är först och sist hänvisad till det bildningsmedel, som allena kan omskapa och pånyttföda hjärta,

håg och sinne, det bildningsmedel, som allena förmår undervisa och uppfostra oss för lifvet i Gud och sålunda för det eviga lifvet, till hvilket vi alla äro skapade, till hvilket vi alla äro återlösta, till hvilket vi alla äro kallade. Med detta mål för ögonen bringa vi dig, kära ungdomsskara, vår hjärtliga fredshelsning. Frid vare eder i detta hus; Herren bevara här och i det kommande eder ingång och utgång, såsom vi derom anrope: Herren välsigne oss etc.

5.

Sedan vi, lärare vid detta läroverk, och I, våra lärjungar, på det nya läsårets första dag här församlats — hvad skulle väl vara vår första, vår viktigaste gärning, om icke den att gemensamt och ödmjukt framträda inför Dig, Herre vår Gud, all välsignelses ursprung, barmhertighetens Fader, och åt Ditt nådeshägn ånyo anbefalla denna läroinrättning! Se i nåd till oss alla, som här skola undervisa och undervisas, uppfostra och uppfostrade varda. Välsigna vårt verk och gif däråt en lyckosam framgång till sannskyldigt gagn för denna ungdom, för denna stad och detta land, ja ock till någon vinning för Ditt rike, att det måtte till oss komma. Hör oss Herre. Vi hoppas uppå Dig och säga vårt amen i den treenige Gudens Namn, Fadrens, Sonens och den Helige Andes.

* * *

Enligt lagstadgad ordning och efter mitt eget hjärtas maning bör jag och vill jag redan i dag möta dig, älskade ungdom, med förmaningens ord, dem jag dag efter dag icke vill undanhålla dig.

Stunden måste begränsas, och i valet af de rika ämnen, som stå oss till buds, torde det icke vara opåkalladt, att jag först och främst beder eder behjärta de fördelar, som

äro eder därigenom beredda, att denna läroinrättning i dag öppnar sina portar för eder alla. Medan krigets fador annorstädes bortjaga och störa de fredliga värfven, kunna vi i ostördt lugn här församlas och begynna vårt arbete för eder och med eder till att vägleda eder på kunskapens rika fält och på sedlighetens goda väg. Många edra jämnåriga slumra redan i det stilla eller äro nedlagda på sjuklägret; I ären genom Herrens uppseende uppehållne och bevarade och kunnen, vi hoppas det, med helsa och krafter komma till skolarbetet. Annorstädes är vägen genom den s. k. lärda skolan så kostsam, att den banan är stängd för den obemedlade, ändock han hade både vilja och förmåga att beträda den. Hos oss äro kostnaderna i så måtto upphäfdade, att själfva undervisningen kan sägas vara kostnadsfri och tillgänglig för alla. Sådana och andra fördelar böra väl påaktas och tacksamt värderas såsom gåfvor af Guds goda hand eder till godo. Men den uppriktiga tacksamheten måste här såsom alltid vara parad med gåfvornas och fördelarnes rätta användande; och så vilja vi med god förhoppning tillförse oss, att I alla, antingen I återvändt hit, eller I för första gången i dag inträdt i vår krets, kommit med allvarliga föresatser att väl använda den nya afdelningen af eder dyrbara skoltid, använda den så, att denna läroinrättnings uppgift, som sammanfaller med edert eget framtida väl, måtte på eder alla kunna vinnas. Sen I — åkermannen lägger sitt utsäde i den beredda jorden, och den bär af sig själf sin frukt enligt de krafter, Skaparen i den nedlagt, och enligt de lagar, Han stiftat; målaren har färger, pensel och duk; bildhuggaren har sin mejsel och sitt marmorblock, och under konstnärens hand framstår konstverket efter hans vilja, utan att detta själf kan därvid något tillgöra. Så är det icke med läraren och uppfostraren. Skall föremålet för hans konst och hans arbete, skolen I alle och hvar och en af eder kunna utbildas till eder höga bestämelse, så måste eder egen själskraft, tankens och viljans kraft, sättas i verksamhet och öfvas i samverkan med edra

lärarens bemödanden. Sker icke detta, så är vårt bästa bemödande fåfängt. Dåraktig och ohållbar är lärjungens väntan, att skolan skall leda honom till målet, ehuru han själf icke använder flit och bemödande, icke med fri lydriad och helt förtroende hängifver sig åt den trogna ledning, som här erbjuder sig. Detta förhållande, som synes vara så klart, att det knappast behöfde sägas och ännu mindre förtydligas, förgätet dock allt för ofta. Det gifves skolynglingar nog, som tyckas mena, att skolan skall med dem göra under, blott de infinna sig, som låta sig drifvas och nödgas till arbete, som göra det lilla de göra af tvång och för lärarens skull men göra intet nyttigt, som här förekommer dem, i frihet, med lust och glädje, med känsla af plikt och med omtanke för eget väl. Men fast jag icke vill möta eder med misstroende utan om eder alla tillförsä mig det bättre och det bästa, så gör sig dock fruktan gällande och inblandar sig i det förtroende till eder och de förhoppningar om eder, som jag så gärna fasthåller. Denna fruktan skulle i betydlig mån häfvas, om I alla kunden klart fatta, huru stort och viktigt ändamålet med edert vistande vid denna läroinrättning är. Det gäller dock om intet mindre, än att I skolen blifva och förblifva i sanning kristligt sinnade menniskor, och att I med goda gärningar bevisen, att I tjener den Herren, som så dyrt köpt eder alla, att I skolen vara Hans egne, blifva och lefva under Honom i Hans rike. I skolen här utrustas med kunskaper och öfvas i förmågan att själfva föröka och använda de kunskaper och färdigheter, som här bibringas, så att I med dem kunnen gagna på den plats i lifvet, där I blifven stälde. I skolen här mottaga intryck och vägledning för lifvet, lära eder att utvälja det goda och förkasta det onda, I skolen genom den Högstes nåd få en riktning till och en daning för den himmelska kallelse, hvartil I kallade ären. — Vi lärare känna våra dyra plikter gent emot eder och vilja dem på ingen tid och i intet afseende förgäta, men vi vilja dock påminna eder, att den uppgift, som är läroinrättningens

gens såsom sådan, icke *så* är vår, att den icke på samma gång är eder, utan är en uppgift till hvars lösande hvar och en, som tillhör denna vår krets, skall i sin mån, efter sin ställning och med honom till buds stående medel bidraga. Jag menar korteligen: I skolen alla med oss därtill medverka, att flit och läraktighet, ordning och tukt, sedlighet och lydnad inom denna läroinrättning mer och mer få inrymme och få göra sig gällande; I skolen bidraga därtill icke blott hvar och en för sin egen del utan äfven för andras, att den verksamhet, som här öfvas, icke måtte förfelas, utan vårt läroverk med hänseende till framgången af edra studier, eder bildning och eder uppfostran måtte vara inför menniskor utan fläck och tadel och i det fördolda måtte verka med välsignelse. Den maning, jag härom ställer till eder är i grunden ingen annan än den, som innefattas i det gamla oafvisliga ordet: "Du skall älska din nästa som dig själf", eller i Mästarens nya bud om den broderliga kärleken, eller i den apostoliska förmaningen: "Tjenen den ene den andre med den gåfva, som han hafver fått". Och skulle jag väl behöfva med exempel visa eder, huru äfven i eder krets finnes utrymme nog för kärleken, som tjenar sin nästa, det är här brodern, kamraten, till understöd och förbättring! I hafven nog erfarit, hvad inflytande exemplets makt just i eder krets har. Den unge vännens förslager och råd eller varningar, hans allvarliga förebråelse eller hans vänliga uppmuntran — ha de icke en makt och en ingång i kamratens sinne, som oftast betyder mer än lärarens faderliga och kraftigaste inflytelser i en syftning eller annan! Och äfven utom själfva kamratskapets sammanslutning — hvad vikt ligger icke i allmänhet på de äldres förhållande till de yngre och på den ton och den anda, som ibland eder men ock genom eder själfva eller genom några af eder blir förhärskande till att främja det goda eller att komma synd, förförelse och förargelse åstad! Bör jag nu ock antaga, att ingen af eder *vill* komma det onda åstad för dess egen skull, antaga, att ingen af eder vill hemfalla under domen öfver den, som förargar

en af dessa små — hvad skola vi dock säga om en ofta märkbar svaghet, som lätt faller undan, då det gällde att göra det rätta och stå fast, som låter leda sig som strå för vinden, äfven då ledningen icke är god, eller som icke vågar ett ogillande eller ett bifall, då samvetets röst dock bjuder det ena eller det andra! Huru förekommer det icke, att någon af eder hellre tager del i dårskaper och dåliga handlingar än att blifva bemärkt såsom den, som icke är med, där de fleste, de djärfvaste gå fram! Jag syftar med dessa erinringar på det falska kamratskap och den brist på fasthet i sinne och vilja, som så ofta vållar, att redan I unge akten felande och lättsinnige kamraters omdömen högre än samvetets tydliga röst, låten världens och hopens dom betyda mer än Guds dom, viljen på samma gång göra oförståndiga kamrater till viljes och handla rätt, viljen tjena två herrar och blifven förrädare mot dem båda. Den, som i sanning vill göra Guds vilja och vandra på den väg, som är god, vaktar sig för ögontjenst och för fariseiskt framhåfvande af det goda, han i Herrens fruktan fasthåller, älskar och öfvar; men han uppoffrar icke det godas sak i profvets och frestelsens stund och faller icke undan för de oförståndigas domar; han gör i stillhet det goda, som han utöfvar, men han blyges icke heller att göra det uppenbarligen inför hvar man; han söker icke något beröm för sina handlingar, men han har mod nog att, om det så måste vara, lida förakt och försmädelse för rättvisans skull. Han handlar rätt, så vidt han förstår hvad Guds vilja är, menniskor omkring honom må berömma eller tadla, dårarne må le, locka eller håna; han låter sitt ljus — om han eljest är ljusets barn — lysa för menniskorna, lysa, skulle det ock endast vara genom den tysta och goda umgängelsens ofta ringa aktade sken, att de må se hans goda gerningar och så prisa icke honom utan Fadren i himmelen.

Derföre I, som måhända känna igen dessa antydningar om en svaghet och en vekhet, som icke är god, och om den fasthet i det goda, som höfves — öfvervinnen edert klen-

mod, eder människofruktan, edert vacklande väsen och utväljen redan vid de första stegen i lifvet, hvem I tjena viljen; och viljen I på trohetens och den barnsliga lydandens väg tjena den Herren, som allena är mäktig nog och rik och barmhertig nog att skydda, löna och lyckliggöra sina tjenare, så låten det vara edert allvar med den tjensten. Tålen icke, att osedligheten och afvikelsen från Guds budords rätta väg får intränga i vår lilla krets och där åstadkomma oordning, skada och ödeläggelse, och ryggen åtminstone själfva tillbaka derför; blygens icke för att kalla det goda godt och det onda ondt; blifven vid den kända och af eder erkända sanningen, om än många falla därifrån; lasten icke på eder den skulden, som samkas genom förförelse och onda exempel eller genom svaghet och eftergifter, utan främjen edert eget och edra medlärjungars väl, såsom de där skola vara redo att svara Honom, som rätt dömer och en gång dömer äfven däröfver, huru I använt edra barndoms- och ungdomsår, huru I inom denna krets gagnat eller skadat eder själfva eller andra.

Men, då vi så förmana eder, må vi icke förtiga hänvisningen till de medel och den nåd, hvarförutan intet godt hos oss eller genom oss kan åstadkommas. Vi vilja icke, såsom hedendomen det gjorde och än i dag gör, vädja åter och åter till människan sjelf, till hennes insikt och viljekraft, hennes yttersta sedliga bemödande. Vi känna — Gudi lof! — en kostligare väg till hjärtats och lifvets helgelse, en väg, som genom syndamedvetandets och syndabekännelsens förödmjukelse, ja genom syndaångrens smärta går till korsets fot och till Honom själf, som där är försoningen för våra synder, en väg, på hvilken den efter rättfärdighet hungrande och törstande själen af sanningens Ande ständigt vägledes till sanningens ord för att mättas med oförgänglig spis genom att det höra, anamma och lyda, vägledes till Herrens gudstjenst och de heliga sakramenten att där finna uppbyggelse och andekraft, lif och frid, vägledes till böneumgänget med Gud, vår käre himmelske Fader, till att öfver

sig själf och öfver sina medvandrare nedkalla nåd för nåd till bristernas förlåtande och helande och till vandring på lifvets väg ända fram till det saliga målet.

Den vägen vill jag, vilja vi, som här äro satte att vara ledare, icke försumma att anvisa eder. Måtte detta ske med den trohet, att edert blod icke till sist skall kräfvast ur vår hand; men måtte ock den vägen blifva eder och vår gemensamma väg; måtte vi vara enade i Honom, som själf är vägen, och andens rika frukter i vår krets vittna om andens enhet genom fridens band!

Vi bedje härom: Fader vår etc. Herren välsigne oss etc.

6.

Då det är mig förunnadt att i denna stund få på vårt läroverks område bringa lärare och lärjungar den helsning, hvarmed vi inleda det nya årets vårtermin — hvilket skulle väl vara denna helsnings innehåll om icke bönen och förbönen: "*Ny välsignelse och gamman Skänk af nåd oss allesammen*"? Och vi tillägga: "*Gud, stärk Vårt verk, Bördan lätta, Oss upprätta Och förändra Att som dina barn här vandra*". Vare sådan vår bön i nåd upptagen och hörd inför barmhertighetens tron för Hans skull, som sade: "*Allt det i bedjen Fadren i mitt Namn, skall Han gifva eder*"! Men bönen och lofvet, uppväckta af nådens Ande och burna på trons vingar, äro tvillingsyskon, som icke må och icke böra i denna stund åtskiljas. Må vi gifva dem båda ett oss själfva lifvande och stärkande uttryck i efterföljande högstämda psalmsång! (Ps. 269: 1. 5.)

Älskade ungdom!

Det är mig lika visst en dyr plikt som ett hjärtats behof att i dag särskildt förmana eder till "*gudsfruktan, flit och ordning*"; och hvad önskade jag hellre än att i dag och alla dagar, så länge jag står i eder krets, kunna så förmana

till dessa stora ting, att ock förmaningens ord hos eder måtte finna ingång i hörande öron och i böjliga, mottagliga och lydaktiga sinnen!

Det är nu i vår krets en regel att icke tala hvarken för mycket eller om för mycket på en gång, och jag vill därför en kort stund dröja vid *ett* begrepp, närbesläktadt med de nyssnämnda, ja vid *en* hufvudsak, som omfattar dem alla, nemligen *lydnaden, den rätta lydnaden, lydaktigheten*. En stor man har sagt: "Hvad uppfostran är för den enskilda människan, det är Guds uppenbarelse och styrelse för hela människosläktet". Vi skulle vilja förändra satsen och säga: Mensklighetens uppfostran i det hela innehåller och utvisar regeln och normen för den enskildes uppfostran. Tydligast se vi detta i det folkets historia, som är skrifven i helig skrift, såsom intet annat folks. Hvilket var då det villkor, hvarvid välsignelsen för Guds folk var bunden, om icke lydnaden för den ordning, de bud och de rätter, som Herren dem gifvit hade? I oskiljaktig förening med de stora, härliga nådelöftena och invid lagen och budordet stod det allvarliga ordet: *Si, jag lägger eder före i dag välsignelse och förbannelse: välsignelse, om I lyden Herrens eder Guds bud, förbannelse, om I icke lyden Herrens eder Guds bud, och afträden ifrån den vägen, som jag bjuder eder i dag.* — Genom tiderna möta åter och åter genom heliga Guds människor förmaningarna till lydnad och hörsamhet. Förmaningarna behöfdes då, och de behöfvas än i dag; ty allt ifrån den första olydnadens stund vill den köttsligt sinnade människan göra sin egen vilja och vill icke vara Guds lag underdånig, ja vill icke för Herrens skull vara menskelig ordning underdånig. Det egna jagets själfviska vilja reser sig upp emot Herren och Hans ordning, och grunddraget i dess hela vidriga skepnad är olydnad. Förmaningen till den rätta lydnaden må därför icke förstummas och icke försummas. Den unge Salomos bön: "Så gif nu din tjenare ett lydaktigt hjärta", den har mången gång uppstigit till Honom, som allena

kan böja hjärtan; den bönen har blifvit hörd, och de som varit syndens tjenare äro af hjärtat lydige vordne.

I familjen och i skolan gäller det därför af de grunder, vi antyd, om eljest någon uppfostran till *gudsfruktan*, *flit* och *ordning* skall vinna framgång, att uppfostra till *lydnad*; och det är af sådan anledning jag ville förhålla eder några korta drag af den rätta lydnadens art och väsende.

All lydnad är i själfva verket af personlig natur, är ytterst lydnad för en person. Min viljas underordnande under en annan förutsätter en personlig makt, hvars vilja träder mig till mötes. Ingen lag, hvarken samvetslagen eller sedelagen eller den borgerliga lagen, kan framstå utan en lagstiftare, hvars vilja lagen uttrycker; och lydnaden för lagen blir således en lydnad för lagstiftarens vilja. Kanske invänder någon af eder: "Man talar ju dock om en lydnad t. ex. för *sanningen*". Ja visst, men icke i den meningen, att sanningen skulle vara ett allmänt obestämdt tankeinnehåll, efter hvilket man famlar med Pilati fråga: "*Hvad är sanning*"? — utan så, att vi vid sanningens lydnad ytterst äro hänvisade till *Honom*, som kunde bekänna om sig själf: "*Jag är sanningen*". Hvad af *Honom* utgår genom sanningens Ande, det och det allena är sanning. Eller man talar om lydnad för kyrkan. Ja visst, men behöfva vi därom påminna, att Kristus är hufvudet till kroppen, nämligen till församlingen eller kyrkans samfund? Han själf, Hans i kyrkan inneboende Ande och Hans vilja är kyrkans lefvande lag. Eller man talar om att lyda och tjena synden. Ja väl, men tränger sig icke åter här den obestriddiga och därtill gripande och dystra sanningen på oss, att synden inkom i människovärlden genom en personlig makt? Den personligt fria människans vilja kunde icke rubbas från sin rätta lifsgrund i kärleken till Gud utan genom det ondas makt, sammanfattad i en personlig vilja. Så var det i falllets stund, och så är det alltjämt. Synden är dock icke blott ett tänkt begrepp, utan förförelsens stämma kommer ännu alltid på de många oräkneliga vägarne i tal, i skrift, i

exempel och inflytelse från en förförarens hjärta, mun och verksamhet.

Det blir således därvid, att lydningen alltid i grunden har ett personligt föremål, och att följaktligen olydningen icke endast får anses såsom öfverträdelse af ett bud eller förbud utan på samma gång är en uppresning emot och ett affall ifrån honom, som är laggifvaren och som är berättigad att fordra lydning.

Hvem är då han? Hvem skall jag lyda? Svaret blir ju onekligen: *Den som är din Herre*. Skola vi väl behöfva eller drista fråga, såsom många det göra: *Hvem är min Herre?* Nej i denna krets vilja vi icke, behöfva vi icke så fråga. I hafven alla mottagit det bekännelsens dyra arf, som lyder så: *"Jag tror, att Jesus Kristus är min Herre"*. I veten, att Hans rättighet att vara eder Herre är vunnen för ett högt pris, att I ären dyrt köpte, köpte icke med guld eller silfver utan med Hans eget heliga och dyra blod och med Hans oskyldiga lidande och död. I veten, att detta har skett, på det I skullen vara Hans egne, blifva och lefva under Honom i Hans rike och Honom tjena; ja I veten, att underpanten härför är, att Han, som var död, Han är uppstånden, lefver och regerar i evighet. Honom, som var lydig intill döden, ja, intill korssets död, hafver Gud upphöjt och gifvit ett namn, det öfver alla namn är. Han är icke en härskare, som en gång lefvat och därefter nedlagt sitt regemente såsom ett bidrag till den menskligt historiska utvecklingen, utan Han är en Herre och Konung, hvars tron står orubblig i evighet, upphöjd öfver tidens alla växlingar. Hans ord äro anda och lif icke för det ena folket eller det andra utan för folk och släkten genom århundraden och årtusenden; ty Han själf, den lefvande och evige, är i sitt ord, i sin heliga lag såsom i sitt evangelium, i dopets bad såsom i sin lekamens och sitt blods sakrament. Han själf, som har all makt i himmelen och på jorden, Han har betygat, att Han är när sin församling intill dagarnes ända.

Ja en kristen, så framt han af kristendomen har något

mer än namnet, känner sin Herre och vet, hvem han är pliktig att lyda i allt utan undantag och inskränkning, med trons lydriad först och sedan med kärlekens lydriad för Hans heliga vilja, som först har älskat oss och gifvit sig själf ut för oss.

Och därför hafva vi velat härom påminna eder, här- om vittna och betyga, att all annan lydriad, hvaraf det större och det mindre samhället och äfven denna vår krets är beroende, att den lydriad, vi äro menniskor pliktige, har sitt rätta värde och sin rätta art, först då den härflyter från lydriaden för Honom, som är Herren öfver alla herrar. Först då vi förstå, att Herren i himmelen har beklädt för- äldrarne och herrarne på jorden med något af *sin* magt, kunna vi rätt fatta det budet: "*Du skall bedra din fader och din moder*", så att vår lydriad för dem blir uppriktig, rättskaffens, en lydriad af hjärtat och för Herrens skull.

Om I på samma sätt i edra lärares ringa personer sen bärarne af det embete, som ock skall främja edert sannskyldiga väl, i det vi möta eder med råd och varning, med bud och förbud, med uppmuntran eller med tillrätta- visning — I skolen då möta oss med det lydaktiga barna- sinnet; läraktighet och lydriad skall blifva eder prydnad, och vi skola kunna aflägga vår dyra räkenskap för eder med fröjd och icke med den suckan, som olydriaden alltid framkallar.

Men — jag fruktar, ja jag vet det — förmaningens ord har näppeligen tystnat, förrän förförelsen träder eder till mötes i en skepelse eller annan. Mätte i de stunderna Mästarens fråga: "*Viljen I ock gå bort*"? vara för eder så kraftigt understödjande, att I med bortvändande från för- föraren och hans lockelser kunnen instämma i lärjungens svar: "Herre till *hvem* skole vi gå, du hafver eviga lifvets ord?" Alltså, om en stortalig tidsanda vill tillhviska eder ett eller annat ord därom, att kristendomen numera fördunklas och göres öfverflödig genom menniskoandens be- prisade segrar eller genom den menskliga kulturens utveck-

ling — måtte sådana svallvågor från förnekelsens och tviflets oroliga haf brytas och träda tillbaka för Hans betygande, som sade: "Himmel och jord skola förgås, men mina ord skola icke förgås". Eller kommer villfarelsen med sitt tal därom, att ingen så stor vikt ligger på den ur Guds ord framstrålande bekännelsen till sanningens tro, och vill man för eder grumla ordets och bekännelsens klara källa — måtten I söka nåd till att hålla hoppets bekännelse ovikligen och uppmuntras i profvet af det stora löftet: "Den mig bekänner för menniskor, honom vill jag ock bekänna för min Fader". Eller träda synden och världen fram och vilja intala dig att icke taga det så noga med din Herres dig kungjorda vilja — omgjorda dig, o ungdom, på din farliga väg med Andens svärd, som är Guds ord, och hämta kraft i frestelsens stund äfven från det segervinnande ordet: "*Hvi skulle jag så mycket ondt göra och synda emot min Gud*"?

Utan oro för eder kunna vi icke vara, därför bedja och förmana vi eder så som nu skett. Världen är dock såsom ett stormande haf, där frestelsernas täta vågslag brusa, och många hafva där råkat ur rätta kosan, omhvärfda af töcknet och mörkret på olydnadens vida stråt. Men genom både töcken och mörker lyser en stjärna, ordets vägledande stjärna; följ den troget på lydnadens väg, som är lifvets väg. Något bättre råd vet jag icke att gifva eder alla. Vare då den vägen eder och vår! Vi bedje därom m. m.

7.

Till utgångspunkt för några erinrings- och uppmuntringsord med afseende på detta läroverks ånyo begynnande verksamhet vill jag denna gång minna eder uppå en af de sköna och lärorika berättelserna om Herrens folk, nämligen den som framställer, huru folket efter fångenskapens tuktan återuppbyggde sitt tempel och sin stad. Folket stördes och

hotades svårligen af angripande fiender men lät icke därför verket falla och förfärades icke. Det heter: Och det skedde, att hälften af de unga män gjorde arbetet, den andra hälften höllo spetsar, sköldar, bågar och pansar. — De som byggde på muren och de som buro bördor, med den ena handen gjorde de arbetet, och med den andra höllo de värjan, och hvar och en af dem som byggde hade sitt svärd bundet vid sidan och byggde så, och den som blåste med basunen var när Nehemia. (Neh. 4: 16—18).

Efter mörka prøfvotider hade folket, hvarom detta berättas, fått återvända till sina fäders land. Att återse det efterlängtrade hemlandets klara sol, att ånyo andas den rena luften från Libanons och Karmels höjder, att hvila ut vid Oljobergets fot, att återuppbygga Herrens hus och snart få skåda den sköna Herrens gudstjenst, det uppfyllde folkets hjärtan med obeskriflig glädje. Men denna glädje gjorde dem icke druckna och förledde dem icke att hän gifva sig åt sorglöshet och njutningslusta. De gladdes — men med bafvan, de hade öppet öga för fördelarne, som under Guds goda hand voro dem beskärda; men de förbisågo icke farorna, som omgafvo och hotade dem. Med den ena handen gjorde de arbetet på Zions murar, som skulle vara dem ett värn mot omgifvande fiender, och med den andra höllo de sina vapen; och hvar och en som byggde var icke blott omgjordad med sitt svärd utan hade svärdet i den ena handen, medan han byggde med den andra.

I den heliga berättelsens omklädnad lämnas oss här en förebildlig beskrifning på ställningen i Christi stridande kyrka och församling på jorden och med detsamma en lärorik anvisning. Christi kyrka, det andliga Israel, är ock belägrad af fiender och kan icke blifva sin kallelse, sitt arbete och sin uppgift trogen utan fortgående strid. Men nu gifvas lifsområden, som stå med kyrkan i så nära förbindelse, att de ock lefva kyrkans lif, tillgodonjuta kyrkans förmåner och därunder dela dess faror och strider. Ett sådant område är vårt. Den kristliga skolan är så nära,

så väsentligt och organiskt förenad med den kristliga kyrkan, att dennas livsvillkor och grundlagar äro för skolan bestämmande. Angreppen och farorna äro därför äfven gemensamma; så måste ock striden mot gemensamma fiender i det hela vara densamma. Nu har skolan i likhet med kyrkan sitt embete, hvars bärare skola vaka öfver dessa skaror af barn och ynglingar, som till oss församlas, skola upptäcka farorna, där de hota, och om möjligt afvärja dem, skola gå främst både i arbetet och i striden och med den Högstes nådeshjälp icke blott vägleda de unga till arbetet och därunder skydda de oerfarne mot yttre och inre fienders sårande och dödande pilar utan ock i Hans kraft, som för oss alla stridt, segrat och öfvervunnit, på arbetets och stridens fält föra vår skara till den ena segern efter den andra. Må vi, som det embetet uppbära, aldrig för-gäta, att vi stå på Herrens vakt, att vaksamhet göres oss behof och därtill trohet och uthållighet, mod och kraft att, utan fruktan för människor och utan att vilja täckas dem, vårda den dyra ungdom, som åt oss blifvit öfverlämnad, och själfve icke blifva tillbaka hvarken i arbetet eller i striden!

Hvilket vårt arbete är, veta vi; hvilken striden blir, skall under arbetets fortgång steg för steg blifva oss i erfarenheten veterligt. Vårt undervisnings- och uppfostringsområde har dock sin plats midt i den oss omgifvande rörliga världen. Från alla sidor tränger tidsandans vågsvall fram mot vår härd. Allt hvad som rör sig i tiden, dess innersta tankar och sträfvanden, dess farhågor och dess önskningar, dess företräden och dess lyten, öfverhufvud hela dess andeliga och sedliga atmosfer inverkar ock medvetet eller omedvetet på skolan, som aldrig kan vara hermetiskt tillsluten för dessa mångfaldiga inflytelser. Men, frågar någon, äro nu dessa inflytelser med visshet sådana, att de påkalla motstånd, kamp och strid? På den frågan kan icke obetingadt svaras hvarken ja eller nej; men väl kan det i sanning sägas, att all inflytelse, som står i strid mot

Guds ords sanning, som utgår från honom, som är lögnaktig och är lögnens fader, som utgår från mörkrets väldighet, som bestämmes af världen och dess väsende eller som har sin källa i vårt eget och andra människors fördärf, den är alltigenom af ondo, är i sig själf ond och fördärfelig och behöfver bekämpas af hvar och en, som skall undgå fångenskap och trældom under våra fiender. Dessa angripa icke minst i våra dagar och rusta sig till framtida angrepp. Nu känna vi väl ett föreställningssätt, som menar och påyrkar, att man skall rätta sig efter tiden, skall bevisa sin hofsamhet och sin människovänlighet genom eftergift i det ena och det andra, eller att man, om man ock i grundsats måste förkasta det som fördärfeligt är och till fördärf leder, dock icke skall däremot nitälska utan vara fridsam och göra människor till viljes, icke framkalla någon strid utan hellre dagtinga och bedja om fred; man kan två sina händer och så vara utan skuld därtill, att de fiendliga och fördärfeliga makterna obehindradt framtränga. Men dessa åsikter stämma åtminstone icke öfverens med Hans ord, som sade: "Jag skall sätta fiendskap mellan qvinnans säd och ormens säd"; eller med den människoblifne Guds Sons ord: "Jag är icke kommen att sända frid utan svärdet"; icke heller med apostelns förmaningsord: "Tager på eder allt Guds harnesk"; eller med hans undervisande och varnande ord: "Vi hafva icke endast strid emot kött och blod utan emot de onda andar under himmelen". Vi vilja därför icke nedlägga vapnen, vi vilja söka att vara iklädde den vapenrustning, som betryggar segern; vårt handlingssätt må i förekommande fall härefter bedömas. Föreligga oss, då vi efter en god tids afbrott här åter församlats, stora, makt-påliggande arbetsuppgifter, och kan vårt arbete, så vidt det är ett bildningsarbete, som åsyftar eder uppfostran i ordets högsta bemärkelse, icke genomföras utan under strid mot allt, som ställer sig hindrande i vägen för Guds goda vilja, för eder välfärd och för våra viktiga sträfvanden, så må jag hafva stora skäl att uppmana eder alla till tro-

get och träget arbete efter de olika gåfvornas mått och till redlig kamp mot allt det onda och all den förförelse, hvaraf hjärtat, den inre människan, och edert sedliga lif kunde angripas och sättas i fara. Arbetsuppmeningen förstån I nog lättare; för uppmaningen till den heliga strid, hvartill vi alla äro kallade, vill jag låna psalmens ord, då den säger: Upp Christen! upp till kamp och strid m. m. (Ps. 211: 1, 4, 5).

Besinnen härvid blott, att edert kunskapssökande aldrig blir betryggadt, med mindre I först och främst söken och anammen den eviga sanningen, som i Herrens ord är oss alla uppenbarad, och kommen till Honom, som nådefullt lofvat: "Den till mig kommer, han skall icke hungra, och den som tror på mig, han skall aldrig törsta. Han är ock segerfursten, som genom sitt ord och sin Ande vill göra eder delaktiga af sin segerkraft till att öfvervinna eder själfva och all fientlig makt. "Vår egen kraft ej hjälpa kan; Vi vore snart förströdda"; därför gäller det att ropa till Honom i striden, att vi må starke varda genom Herrens starkhets makt.

Så vilja vi äfven på denna stunden för hvarandra och med hvarandra anropa Herren vår Gud, att Han i nåd ville gifva framgång åt vårt arbete, hjälpa oss i vår svaghet och föra vår strid, att vi måtte i allt öfvervinna och till sist behålla segern. Fader vår m. m.

8.

Till allt hvad jag mig tager före, Berede mig en trogen bön. Guds lag mig blifve rättesnöre, Och Hans behag min nådelön; Då vet jag, Herre, att Du skall Välsigna själf mitt dyra kall.

Så Dig, min starkhets Gud, jag beder: Regera Du mitt hjärta så, Att jag ditt namn till pris och heder Din

vilja troget göra må; Så skall mitt hjärta innerlig Lofsunga dig evinnerlig.

Må dessa föresatser, denna bönesuck, denna bönhörelsesvisshet i den treenige Gudens, Faderns, Sonens och den Helige Andes, Namn vara vår gemensamma inskrift öfver denna högtidliga stund, full af allvar och icke fri från bekymrande farhågor men äfven rik på glädje och förhoppning!

Älskade Ungdom! Jag sade, att denna stund var full af allvar och icke fri från bekymrande farhågor, och jag vill allraförst antyda för eder, hvarför jag så sade. Vikten af vårt dyra kall står för oss, som här skola lämna eder sedlig vård och gagnande kunskapsledning, i sådana stunder som denna klart och med eldskrift för våra ögon, och vårt eget medvetande talar högt om det ansvar, vi bära för edert framtida väl, så vidt detta kan vara af oss beroende. Vi känna vidare, att de hinder, som ställa sig i vägen för oss på vårt sköna arbetsfält, äro både många och stora; och vid blicken framåt skymta vi redan en mörk punkt här, en annan där, som måhända skall under den arbetstid, som stundar, förstoras och gifva oss anledningar till sorg och suckan. — Och dock få vi icke fälla modet, icke fördystras, icke låta glöden i våra redliga sträfvanden förkolna, ty denna återseendets stund är i sanning, som jag ock sade, en stund af rik glädje och hugnesamma förhoppningar. Vi hafva rätt till det antagandet, att, om icke alla, dock många ibland eder i dag gerna ställt stegen till dessa våra salar och kommit hit för att under lydnad, flit och läraktighet skänka oss den hugnad, vi förr af eder haft och som vi så högt värdera. Men framför allt må vi glädjas öfver den nådeliga hjälp, som är oss tillsagd och på hvilken vi hoppas, på det att vårt arbete därigenom må blifva fruktbärande och våra sträfvanden krönas med framgång. Ja, måtte nådens sol ännu klarare än solen på fästet lysa in i detta lärohus och i allas våra hjärtan, att vi här må vandra i det sanna ljuset of-

vanefter, så skola förvisso anledningar till glädje skänkas oss och blifva rika ämnen till lof och tacksägelse.

Om våra bekymmer och våra glädjeämnen — eller med ett ord om både synden och nåden, om det vi hos eder godkänna och vilja befordra och det vi måste klandra och motarbeta — vill jag efter måttet af den hjälp och gåfva, som mig förlänas dag efter dag påminna och undervisa eder. För denna stund finner jag mig böra utgå från den känedom om eder, jag redan äger, och den erfarenhet af edert skollif, jag redan vunnit, då jag efter min embetsplikt och mitt hjärtas maning särskildt i dag bör möta eder med varningens och förmaningens ord. Vi hade sålunda under vår sista samvaro icke att beklaga oss öfver uppenbar osedlighet eller öfver grofva förseelser i eder krets. De sedebytyg, som sistlidne termin utfärdades talade godt om edert förhållande, så vidt detta blifvit oss kunnigt. Men, älskade ungdom, vi beklagade på samma gång dessa ofta återkommande öfverträdelser, som man vill kalla små, men som icke äro små, då de dock äro öfverträdelser på mångahanda sätt, och det är härom jag i dag vill säga eder ett ord. Märken då först, att på det sedliga lifvets område är intet obetydligt. Sen omkring eder: den lilla kräftskadan, som småningom ofelbart dödar, den lilla läckan, som så småningom kommer skeppet att sjunka, vattendroppen, som urhållkar själfva stenen, gnistan, som anstiftar vådelden; hvad äro de annat än vittnesbörd om s. k. små orsakers stora verkningar, eller, i det sammanhang jag nu ville genomföra, hvad annat än bilder af de små förseelsernas förstörande makt! Dröja vi nu å andra sidan vid den vinning, som troheten och lydnaden just i det lilla medför, så hafva vi härtill så mycket mer anledning, som det är icke denna trohet, som menniskor i allmänhet värda eller beundra eller värdera. Man prisar de s. k. storverken; men, om vi se på dem rätt noggrannt, hvad äro de annat än de mogna frukterna af ett stilla och ärligt arbete, af en personlig kamp och utbildning! Ingen har,

mena vi, handlat stort eller vågat något ärofullt, som icke förut varit förtrogen med den själförnekelse, som är förbunden med små plikters fullgörande, med det dagliga offret af ett botfärdigt hjärta, med den dagliga tukten af ett helgelsesträfvande lif. Om vi därför icke skola stanna på halfva vägen och förfela vårt mål, så låtom oss visa i de små, de hvardagliga plikterna, hvilken ande som i oss bor; och vi skola framdeles icke vara alldeles oförberedda, om vår Herre en gång skulle af oss fordra det som större är, fordra hjältens mod eller martyrens tro. Men om det ock för ingen af oss skulle blifva fråga om de s. k. stora handlingarne, så gäller det för oss alla, att vårt lif måste vara en sammansättning af goda gerningar. De flesta af oss, ja måhända vi alla, skola framlefvä ett obemärkt lif — och däröfver må ingen beklaga sig, blott han vid sin lefnads afton kan hugnas af den nådefulla tillsägelsen: "Du gode och trogne tjenare uti en ringa ting har du varit trogen, gack in i din Herres glädje". Troheten i det lilla är därför icke blott en förberedelse och en öfning till stora gärningar, utan den är i sig själf någonting stort. Så t. ex. är rättrådigheten och ärligheten väsentligen den samma, vare sig fråga är om några ören eller det gäller millioner. Troheten och det allvarliga bemödandet äro i sig själfva desamma, om de ådagaläggas vid styrelsen af ett konungadöme eller vid nedskrifvandet af en stilöfning. Någon har ock härom sagt, att, om två änglar blefvo sända till jorden, den ene att intaga en tron, den andre för att sopa en gata, så skulle den ene betrakta den andres arbete såsom lika aktningvärdt och lika nyttigt. Det som betyder något till slut, då räkenskapen skall afläggas af oss alla, är icke den högre eller lägre lifsgärning, som varit vår, utan den trohet, den kärlekens lydnad, hvarmed våra plikter blifvit fullgjorda. Vi äro alla kallade att vara arbetare i vår Herres för oss öppnade vingård, ja att, såsom de apostoliska orden lyda, vara Guds medarbetare;

och, i sanning, den som detta är kan aldrig blifva hvarken något *bög*re eller något *bättre*.

Bör jag nu med några ord på dig, älskade ungdom, och på vårt samlif tillämpa dessa korta erinringar, så frågar jag eder, såsom en vän frågar: är edert lif en sammanhängande och villig hörsamhet mot edra föräldrar och lärare, och besinnen I, att det är Guds vilja, att just genom denna lydnad i *allt* eder barndom och ungdom skall blifva en lycklig tid af *trohet i det lilla*? Men finner du redan dessa berättigade bud och förbud, som äfven här skola dagligen upprepas, besvärliga, längtar du efter en förment frigörelse från dessa skrankor, som för dig och mig och oss alla, utstaka den goda vägen; hvar är då den trohet, hvarom vi talat och hvarom Herren sagt: Den finnes icke på olydnadens väg.

Och mina varningar äro i detta hänseende så mycket viktigare, som erfarenheten tusenfaldigt visat oss, att hvad skolynglingen är, det förblifver han gemenligen. Ynglingen är mannens fader. Är du nu osann och oärlig, lätt sinnig och okysk, försumlig, lättjefull och olydig, så skall du antingen genom den nåd, som allt förmår, räddas som en brand ur elden eller till din timliga och eviga ofärd växa upp till en onyttig, farlig och förnedrad menniska. O, blif då fast hellre ett barn i detta ords sköna mening, låt barnasinnets verkas och stärkas af Guds ords härliga själaspis af och vid nådens helsokälla, låt barnasinnets gifva sig tillkänna i dina dagliga bönesuckar inför nådens tron, låt barnasinnets öfvas i uppriktig barnalydnad; och du skall på denna väg blifva en värdig son af det läroverk, som gaf dig din bildning, en värdig medborgare af våra faders goda land, som fostrade dig, ja än mer, du skall kunna vara och förblifva ett barn af den Fadern, som gifver de sina ett evigt arf, och en tjenare i det Fadershus, där ingen blir i saknad af den eviga nådelönen. Men jag påminner åter om hvad jag denna gång ville särskildt lägga eder och mig själf på hjärtat: ansen ingenting för obetydligt, det

må vara stort eller smått. Lifvet är ju sammansatt af små ting, likasom världstiderna äro en sammansättning af sekunder. Du säger måhända, såsom till och med de äldre någon gång säga: "Det orätta i den eller den handlingen är ingenting att tala om". O käre, det är icke så, det är mycket att tala om och ännu mer att tänka på. Här t. ex. under edert samvarande — för att icke tala om våra stora och allra viktigaste fordringar — här skall just eder noggrannhet i allt sätta prägeln på eder personlighet, här skola edra små själförsaker, här skall edert deltagande för hvarandra, här skola de små tjenester, I kunnen visa hvarandra, här skola de tysta segrarne öfver alla frestelser som möta, vara de gyllene trådar, som skola bilda inslaget till den väf, som heter edert skollif. O, måtte så ske!

Men, o Herre vår Gud, som för Din Sons skull vill vara oss nådig, gif genom Din Anda Din nåd till att detta våra många lärjungars skollif måtte framför allt vara ett lif i Din Sons tro och i Ditt tjenande, att deras verksamhet här och det utsäde, som vi lärare här skola utså, måtte, trots alla förhinder, bära någon, ja, om så kunde vara, mycken sådan frukt, som Dig tackes och dem evigt batar. Så bedje vi Dig ock, låt Din skyddande hand vara utsträckt öfver land, öfver stad och bygd, och låt för Din Sons skull Dina öron vara öppna öfver vår bön, då vi i dag och alla dagar Dig åkalla. — — —

9.

Åter i dag är det oss förunnadt att med hvarandra upplefva en af dessa högtidsstunder, då, efter en hvilotid och därmed sammanhängande förskingring, lärare och lärjungar vid detta läroverk församlats på detta rum för att inviga och förbereda en ny afdelning af vår verksamhet; och — besinna vi rätt storheten, vikten och ansvaret af det verk, som både vi, lärare, och I, våra lärjungar, här äro kallade att verka — skulle vi icke hvar för sig och alla

för hvarandra och med hvarandra tillbedjande instämma i den helige sångarens böneord, Ps. 90: 17: *"Herren vår Gud vare oss blid och främje våra händers verk med oss; ja våra händers verk främje Han!*

Vare denna bön den öfverskrift, vi sätta öfver det nya läsåret; och, vid allt som bekymrande vara kan, vid alla förhinder som skola möta, vid alla strider vi skola genomkämpa, må vi förtröstansfullt och förbidande hafva en borgen för nådelig bönhörelse i det namn, som är öfver alla namn, i Fadrens, Sonens och den Helige Andes! Amen.

Vi hafva sålunda en lång namnförteckning, dels öfver eder, som tillhöra vårt läroverk, och dels öfver dem, som nu önska, om så ske kan, få tillhöra denna vår krets; och, käre vänner, huru väl, om vi kunde hoppas, att I alla kommit hit med rena afsikter och allvarliga föresatser att högt värdera och sorgfälligt begagna de fördelar, som vid detta läroverk rikligen stå eder till buds!

Under sekler hafva ungdomsskaror släkte efter släkte vandrat genom detta vårt läroverks trängre eller omsider vidgade salar, och af de skarorna hafva många och, vi kunna säga, åter många lärjungar här häfdat ett godt namn och skänkt oss till arf och egendom ett aktadt minne och en god efterdömelse. De hafva på samma gång främjat sin egen välfärd och detta läroverks heder och tillväxt. Andra åter hafva först här och sedan i lifvet varit otillgängliga för god ledning och inflytelse och hafva från villovägarna lämnat efter sig dystra minnen, fulla af smittämnen, lika fördärflika för samtida som för eftervärld. Till hvilken grupp af dessa olika föregångare skolen I ansluta eder? Hvad skall, efter det utsäde vi gå att här göra, växa på eder ungdoms- och lefnadsåker, hvete eller ogräs? Skolen I utvälja det goda eller det onda, ljuset eller mörkret, sanningen eller lögnen, döden eller lifvet? Viljen I här och framgent lefva ett lyckligt lif i sanningens tro, ett lif i ödmjukhet och renhet eller ett lif i den heliga sanningens

förnekelse, i öfvermod och förnedring; ett lif i själfviskhet och ungdomsyra eller i lydnad och stilla hörsamhet på Herrens budords väg? Frågorna äro högviktiga, och svaren på dem kunna icke undanskjutas. De skola i någon mån afgifvas genom edert sinnelag och edert hela förhållande äfven under detta skolår.

Gören då det goda valet redan nu och gören det för eder skoltid och för all eder framtid. Besinnen dock, att det valet är till edert sannskyldiga väl redan gjordt för eder och eder till godo; det är gjordt, då Gud så älskade världen, att Han utgaf sin ende Son äfven för eder; det är gjordt genom mycken faderlig nåd och godhet, som mött och följt eder från edert lifs första stund och till denna dag; det är gjordt genom eder födelse i ett kristet land, genom edert upptagande i den kristna församlingen, ja ock genom edert insättande i detta läroverk att här kristligen fostras och undervisas. Men hvad som sålunda blifvit valdt åt eder och är eder beredt, detta skall nu i frihet af eder utväljas och fasthållas; och detta edert utväljande af det goda och förkastande af det onda, hvaraf edert väl eller ve är beroende, det måste göras med hjärtats hela hängifvenhet, med den allvarliga besinningens beslutsamhet, med barnasinnetns enfald och oppriktighet inför Herren själf och, märkom det väl, göras icke såsom eder gärning utan genom den nåd, som i förbarmande och förekommande kärlek förlänas alla dem, som af allt hjärta söka Herren och Honom åkalla.

Vi hafva i dag åter mött eder med dessa allvarliga erinringar; och vi hafva så gjort och skola än vidare så göra, ty det svenska läroverket är lyckligtvis ännu icke en undervisningsanstalt i den meningen, att det icke därjemte har att öfva och bär sitt ansvar för en uppfostrande och karaktersbildande inflytelse på eder, våra lärjungar. Från andra håll hafva vi hört dessa angrepp på den kristliga skolan, vid hvilka man yrkar, att skolan skall undervisa, hemmet allena skall uppfostra; och så yrkar man på en söndring och upplösning af tvänne växelbegrepp, som i vår verksam-

het icke kunna åtskiljas, utan att skada och fördärf både för skolan och samhället däraf skola uppkomma. Följriktigt afkläda äfven dessa upplösande läror skolan dess höga värdighet att vara bärare af den gudomliga sanningen, då man vidare säger: kyrkan meddelar religionsundervisningen, skolan bör röra sig och verka och vinna sina segrar på det menskliga och profana vetandets mer och mer vidgade och beprisade område.

För den, som något kan se, ligga följderna af dessa läror mångenstädes i öppen dager, och de möta i sedernas förfall inom både skolan och samhället och i de enskildas och folkens fördärf och olycka, ja de innebära en återgång till en förfinad hedendom. Må vi tacka vår Gud — såsom för mycket annat godt, som vi framför andra folk ännu äga kvar — äfven därför, att dessa söndringens läror ännu icke hos oss vunnit något erkännande. Vi möta eder med den vissheten, att all god undervisning, som här skall eder erbjudas och meddelas, skall, om I den med läraktigt sinne mottagen, också hafva på eder en uppfostrande inflytelse. och att, i den mån I låten eder kristligen fostras, ett viktigt villkor för eder undervisning skall vara uppfyllt och en kraftig häfstång vara funnen för edra fortskridande framsteg i nyttig och kunskapsrik öfning, efter måttet af eder ålder och af de gåfvor, som äro hvar och en af eder gifna. Huru vi vilja efter yttersta förmåga vägleda eder i kunskapernas sköna lustgård, skolen I dag efter dag få förfara; och om den ihärdighet, den flit och läraktighet, hvarmed I bören underlätta vårt arbete, och om den tillgifvenhet och det förtroende, hvarmed I bören möta oss och mottaga vår redligt erbjudna kärlektjänst, skola vi icke heller underlåta att vänligt och allvarligt påminna eder. I dag hafva vi velat lägga eder på hjärtat, hvad I själfve hvar för sig bören vilja vara och blifva, om eder väg genom skolan och lifvet skall kunna vara en lyckosam väg. Vi hafva velat åtminstone antyda, att den eder uppfostran, hvarom vi med några ord frågat och talat, är

något mera och något annat än edert skolskick, eder anständighet och edert yttre välförhållande. Väl är visst, att detta måste vara, att detta af eder fordras och icke får utelämnas. Men, käre vänner, så visst som lifvet är en förskola för evigheten, så måste ock eder uppfostran för lifvet vara något annat än detta allt, som för ögonen synes; den måste ytterst afse, att hvars och ens hjärta blir rätt för Gud, att en ny människa hos eder genom nåden skapas och genom nåden tillväxer och förkofras; den måste hafva sitt evighetsmål, som icke kan nog förhållas eder och som icke kan af eder nog högt uppskattas eller nog ifrigt eftersträvas. Och efter vi sådan sanning fasthålla, veta vi ingen bättre utväg än att i dag och alla dagar hänvisa eder till Herren själf och till Hans ord, till eviga lifvets ord, det ord, som ännu lyser oss på ljusstaken i Hans församling, och hvarmed Guds Ande vill eder dana och skickliggöra till allt godt verk, det ordet, som kan eder undervisa till salighet, då I däraf hämta den kunskap, som all kunskap öfvergår. Varen det ordets lärjungar, så ären I ock den store Mästarens lärjungar, som genom det ordet talar till oss alla och som vill lära eder, huru en yngling kan och skall gå sin väg ostraffligen fram på den af ordets ljus belysta vägen, på hvilken I under trofast ledning skolen kunna hinna fram till det mål, som efter Guds nådekallelse oss alla förhållas.

Dyra äro plikterna, viktigt och ansvarsfullt är det verk, som är oss lärare anbefaldt. Gifve Herren oss i nåd visdom, kraft, glädje vid och trohet i vår kallelse öfning; men gifve Han ock våra lärjungar det sinne, den läraktighet och den lydaktighet, som underlättar vårt arbete och skänker oss en uppmuntran, som vi väl behöfva; och måtte så Herren i nåd se till oss alla och Hans välsignelse främja våra händer verk!

10.

Ps. 315: 4, 5.

Dig, ärones Konung, nalkas vi i denna högtidsstund och anropa, själfve vanmäktige och hjälplöse, Dig, som allena är mäktig och rättrådig, barmhertig, mild och nådig, att Du ville välsigna och främja den verksamhet, som vid denna läroanstalt från denna dag ånyo skall fortsättas. Se i nåd till oss alla, lärare och lärjungar, var med oss och öfvergif oss icke, att vårt verk må hafva framgång till Din ära och till sannskyldigt gagn för denna ungdomsskara, som är oss anförtrodd. Hör oss i dag och hvarje dag, då vi Dig åkalla i Guds Fadernamn, i Sonens Frälsarenamn och i Hugsvalarens, den Helige Andes, Namn. Amen.

Då det åligger mig att på denna återseendets stund möta eder med några erinringens, varningens och förmaningens ord, skolen I icke vänta att få höra något nytt, såsom skulle jag blott bereda edert menliga sinne en stunds öfvergående förnöjelse. Jag frambär fasthellre något af den gamla och kända sanningens outtömliga förråd, hvars evighetsnatur har med sig, att den icke föråldras utan alltid har nyhetens behag för hvar och en, som är af sanningen. Ack — vi må väl medgifva det hvar för sig — det menliga hjärtats glömska behöfver dessa upprepade påminnelser om sanningen, det menliga sinnets tröghet behöfver förmaningarne, hjärtats vacklande villrådighet behöfver städse förnyad vägvisning och visshet, och det menliga hjärtats misströstan och försagdhet behöfver den städse skänkta hugnaden af Guds ords rika löften och tillsägelser. Därföre vilja vi icke förtröttas att till eder, så vidt vi det förmå, först och sist frambära den sanning, som till lif och gudaktighet oss och eder den rätta vägen leda kan. För denna gång fästa vi oss vid och taga till utgångspunkt den nyss förklingade sångens ord: "Så låt oss öppna snart Vårt hjärta uppenbart, Att Jesus må behaga Sin boning däri taga, Oss

med sin Anda lifva Och evigt hos oss blifva“. Vi vilja då antyda, huru vårt läroverk alltjämt bör uppbyggas att vara ett tempel, en boning för sanningens Gud.

I. Då vi tala om templet, tänka vi vanligen först på de rum, som äro Herren helgade, att den kristnade menigheten där må församlas till att hålla den sköna Herrens gudstjenst. Tempelbyggnadens yttre anordning skall vara en sinnebild af Guds höghet och härlighet; men Guds nådesnärvaro i sin heliga boning betryggas för oss först genom det ord, som i templet förkunnas, genom den bön och det lof, som där uppstiger till höjden, genom de heliga handlingar, som där förrättas. Hvad önskade vi därför hellre, än att I alla där sökten nåd till att så uppträda i de heliga tempelgårdarne, att af Guds tillbedjan där i anda och sanning en välsignelse af edra tempelbesök måtte uppkomma, en välsignelse, som ock kunde hvila äfven öfver våra andaktsstunder på detta rum och öfver vårt arbete i de närliggande lärosalarne! Då skulle därigenom detta läroverk mer och mer kunna blifva och vara ett tempel för sanningens Gud.

II. Men det är oss ock sagdt: ”Den Högste bor icke i de tempel, som med händer gjorda äro. Himmelen är Hans säte, och jorden är Hans fotapall”. Verldsalltet är Hans, och Han är när i sin skapelse, på samma gång Han är upphöjd öfver allt skapadt. Själfva hedningen talade sanning, då han kallade världen ”magnum naturæ templum“ (naturens eller skapelsens stora tempel). Den klara, blåa himmelen är Hans, Hans är dess mångtusen skyar, hvilka jaga hvarandra, skiftande i de fina, mjuka färger, som ingen konst kan återgifva. Hans äro skogens träd, Hans de blommor, som växa därunder, och fåglarne, som bo i deras grenar. Sommar och vinter, dag och natt äro Herrens, Hans är hafvet och hvad däruti är. Och härvid åter en önskan: Sen till, käre vänner, att den bekantskapen med naturens under, hvar-till I ock skolen vägledas, måtte lära eder att i dem se ett återsken af gudomlig kraft, ett verk af Honom, som enligt psalmistens ord ”hvälfver himmelen ofvan med vatten, som

far i skyn som i en vagn och går på vädrens vingar“; ett verk af Honom, i hvilken vi själfva ”lefva, röras och hafva varelse”.

III. Men en af det svenska Zions sångare, som i denna syftning förestafvat oss bekännelsen: “Jag hör Hans röst, där sommarvinden susar, Där lunden sjunger och där floden brusar“, han har ock välbetänkt tillagt: “Jag hör den ljufvast i mitt hjärta tala Och mig hugsvala“. — Blott ande kan känna ande, och därför är det blott människohjärtat, då det genom Guds nåds kraft öppnar sig för Guds Ande, som är Guds tempel i ordets sannaste mening. Han som i sin härlighets ohöjda uppenbarelse bor i höjden och i den himmelska helgedomen, Han bor lika visst i nåd när dem, som en ödmjuk och förkrossad ande hafva och frukta för Hans ord.

Besinnen det, käre vänner, och förgäten det icke, att den Guden, som i hvar och en af eder inandats sin lifsande och sålunda gjort eder till lefvande, förnuftiga varelser, Han har ock genom sin Son, hvars högtid vi åter fått hålla, gjort det möjligt, att Hans genom synden fördärfvade boning skulle i edra hjärtan kunna återställas. Grundstenen till tempelbyggnaden i edra hjärtan blef lagd af Herren själf i dopets heliga handling; och, fastän de torde vara ibland eder, som försummat byggnadsarbetet, fastän andra ohelgat Herrens tempel, så att Han, som vill där bo, är ifrån eder viken, och fastän åter andra dölja sina afgudar i hjärtats kamrar och i hemlighet tjena dem, så ären I dock, så länge det ännu heter i dag, kallade till det byggnadsarbete, hvarigenom Jesus Kristus genom tron kunde och skulle blifva boende i edra hjärtan, hvarigenom ock edra kroppar kunde blifva den Helige Andes tempel. Vår bön och vår önskan är, att denna hjärtats tempelbyggnad hos många ibland eder, ja, om möjligt, hos eder alla måtte vidgas, växa, vårdas och ju mer och mer helgas. Då skulle ock, i den mån detta skedde, vårt läroverk uppbyggas till ett tempel, som vore lefvande, heligt och Gudi behagligt.

IV. Men vi må ock till vår uppmuntran betänka, att alla de, som söka nåd till att bygga ett tempel åt Gud i Christo i sina egna hjärtan, de hafva ock med detsamma lagt handen vid en större och härligare tempelbyggnad, till hvars uppförande förenade krafter genom tiderna äro af nöden. Hvarje enskildt hjärtetempel är blott en lefvande sten i detta stora tempel, som är Herrens församling, den ena, heliga, allmänneliga kyrkan, de heligas samfund. Det läroverk, I tillhören, skulle såsom en kristlig skola vara ett sådant samfäldt tempel, uppbyggt på apostlarnes och profeternas grund, där Jesus Christus öfverste hörnstenen är — ett tempel för evigheten. Den dag skall komma, då dessa våra jordiska tempelbyggnader och dessa våra skolhus, som med människohänder blifvit uppförda, skola falla och förvittras till stoft. Det enda, som då består, är den evighetsbyggnad, som är Guds verk i oss och som i sin fulländning och slutliga sammanfogning skall vara oförstörbar och vara Guds eviga boning. Sen då här ett viktigt och det viktigaste arbetsuppdrag åt hvar och en af oss. Tempelbyggnaden var ingen lätt sak fordomdags för Guds Israel — den skall icke heller blifva lätt för oss. Israeliterna byggde under fruktan och mödor, omgifna af faror. Detsamma förestår oss. Deras fiender kommo och hånade dem; men de fortsatte med oförtröttadt nit. Fienderna försökte med våld hindra dem; men de gjorde, hvad vi ock måste göra, de vakade dag och natt, och hvar och en som byggde bar ock spjut, svärd och båge; med den ena handen gjorde de arbetet, med den andra höllo de vapnet och så, omgjordade med svärd, arbetade alla på verket från det morgonrodnaden uppsteg, till dess stjärnorna framkommo. Så måste ock vi bygga, så måste vi alla med allvar till verket, alla under bön, alla verkande från morgon till afton, alla i vapenrustning och vakande, alla med samma fasta och helgade vilja; ty Gud har kallat oss alla till det byggnadsarbetet, och verket är stort och högviktigt framför *allt* annat. Icke vill någon af oss

blifva en förrädare och göra förbund med hånande motståndare eller med sammansvurne fiender. Icke vill någon här blifva tillbaka eller kanske sluta sig till dem, som med oheliga händer bjuda till att rifva ned, hvad våra föregångare på trons, på lidandets och stridernas väg genom Guds kraft hafva blifvit i stånd att uppbygga. Vetan dock det till eder varning, att det förstöringsarbetet med visshet skall medföra helgerånarens olycka och fördärf och äfven skall vålla förhinder och afbrott, om Herren det tillstädjer, men aldrig kan eller skall hafva någon varaktig framgång, så visst som templets Herre själf har lofvat och betygat, att "helvetets portar skola icke varda Hans församling öfvermäktige". Han har ock fridlyst sin boning i de enskildas hjärtan och uttalat den förkrossande domen: "Hvilken Guds tempel fördärfvar, honom skall Gud fördärfva; ty Guds tempel är heligt, hvilket I ären". 1 Cor. 3: 17.

*   *   *

Ämnets rikedom öfverväldigar mig, och dock ber jag eder höra ännu en erinran vid det sagda. Gud är sanningens Gud. Herren Christus, det trogna och sannfärdiga vittnet, sade om sig själf: "Jag är sanningen och är därtill kommen i världen, att jag skall vittna med sanningen". Faderns och Sonens Ande är ock sanningens Ande. Skall vårt läroverk uppbyggas till ett tempel åt sanningens Gud, så skola vi nödvändigt själfva vara af sanningen, den fasta och anammansvärda sanningen, som i Herrens ord är oss uppenbarad; så måste vi framför allt vara den store Mästarens lärjungar, till hvilka Han sänder sitt ljus och sin sanning, att de leda oss; så måste vi utvälja sanningens väg och vandra i sanningen, därtill förhulpne af sanningens Ande genom sanningens ord; och, där så skedde i sanning, skulle

ett godt och kärleksfullt samlif här uppkomma mellan oss och eder, såsom ock mellan eder inbördes. Vi skulle i ömsesidigt förtroende dela arbetets mödor, stridernas faror, framgångens hugnad, och vi skulle till Herrens pris vinna den ena segern efter den andra både på det sedliga lifvets smala väg och på det menckliga vetandets och öfningarnes vidsträckta fält.

Måtte det så ske genom nådelig hjälp för Hans skull, som rikedom af nåd och välsignelse åt oss alla förvärfvat! Fader vår m. m. Herren välsigne oss m. m.

11.

Gif lycka, Gud, till allt godt verk, Befrämjia det och kraften stärk, Att vi allt mer tilltaga Uti din visdom och din nåd Och alltid följa dina råd Och städse Dig behaga.

Så lär oss, Gud, med fröjd och flit, Ditt rike först att söka, Upplyfta våra hjärtan dit, Och där vårt goda öka; Att vi må se I väl och ve Ditt ljus allt mera dagas, Och sist med frid Till evig tid I dina hyddor tagas.

Vare sådan vår hjärtliga bön besegrad och nådeligen hörd i den treenige Gudens namn, Fadrens, Sonens och den Helige Andes! Amen.

Älskade ungdom!

Edert hemförlofvande vid förra terminens slut åtföljdes af en god tillönskan för den då stundande högtiden. Vi växlade med hvarandra i afskedsstunden och i julpsalmens högstämnda toner den hälsning, som eljest man och man emellan plägar inläggas i orden: "God jul"! Vi utbytte således den helsning, som med kraften af julens stora glädjebudskap går genom bygd och by, ljuder i palatset och i kojjan och finner ingång i menniskornas hjärtan, både de gamles och de unges. Ingen af våra högtider har nämligen

förmått att så som julen tränga in i hela folklifvet, sätta sin prägel på familjelifvet och sprida ett skimmer af glädje öfver alla de kristnade folkens lif kring hela jordens rund.

Högtidsdagarne äro nu för denna gång hänsvunna, julljusen hafva slocknat, ett nytt år har ingått och i anslutning till julen för oss alla ställts i sitt djupa sammanhang med namnet öfver alla namn, Frälsarenamnet, som är oss källan till all sannskyldig frid, fröjd och lycka — och sedan går nu åter hvardagslifvet sin gång, och äfven skolan återtager från denna dag sin lagbundna verksamhet.

Af dessa erinringar framkallas billigt den önskan, att vårt högtidsfirande må hafva gifvit oss en varaktig vinning, må hafva tillfört oss en nådelig välsignelse, som kunde komma oss tillgodo och bära sin frukt för de dagar, då vi, efter njuten hvila och vederqvickelse, på det nya året gå åstad i vår jordiska kallelse och i våra maktpåliggande plikers öfning.

Till en maning i sådant hänseende, till en tacksam återblick på den högtid, vi fått upplefva, men ock till en påminnelse om Christushögtider, som tillstunda, vill jag med tillämpning på vår tid och på vårt skollif fullfölja mina korta erinringar och vid detta vårt hugnesamma sammanträffande gifva eder, unge vänner, ett och annat eftertänkligt tankeämne.

Jag frågar då: är det icke så, att den gestalt, i hvilken Herren af himmelen kommit till oss såsom julens högtidsgäst, är den, i hvilken vi, stoftets syndiga barn, bäst kunna mottaga honom, då han i nåd kommer till oss, den som bäst motsvarar den gestalt, Herren ännu funnit i deras hjärtan, som söka Honom, och i sin församlings lif på jorden? I *julen* ligger det gudomslif, som i Guds Son blef världen gifvet, ännu, så att säga, i krubban; det är ännu outveckladt, det är inneslutet i hans heliga barndomsgestalt. Det har ännu icke brutit sig fram genom timlighetens och ändlighetens omhölje; det har ännu icke fått sin *påsk* med seger öfver lidandets, dödens och förgängelsens makt. Det

har icke heller utvecklats sig i andens och nådens fulla uppenbarelse och bevisning; det har ännu icke fått sin *pingst*.

Så, mena vi, är det ännu med kristenheten på jorden. Genom det heliga dopet har Herren hos oss nedlagt fröet till ett lif i Honom och med Honom; men detta lifsfrö slumrar, så att säga, hos de fleste; det har i allmänhet icke fått utveckla sig och växa. Huru många eller huru få de äro, som i tron på sin Frälsare hafva nått fram till sin påsk, till det nya lifvets uppståndelse med Honom, som var död men nu lefver i de eviga evigheter, och huru många eller få de kunna vara, som hunnit fram till sin pingst, till andens invigning, begåfning och smörjelse — om kristenheten i det hela synes det gälla, att den har Honom, som är kommen, endast i Hans ord och i hans sakramenter, har Honom i lindakläderna och i krubban.

Väl har änglasången icke förstummats på jorden, och aldrig skall det lyckas vantrons bullrande röster att öfverrösta dess himmelska toner. Den skall ljuda öfver jorden i allt vidare kretsar och med allt högre klang. Men ännu ljuder den som i den första julnatten, då den först hördes öfver jorden som en profetisk röst, som bebådar en tid, som väl uppgått för enskilda troende själar men i det hela ännu icke är upprunnen. Äfven till oss ljuder ofvanifrån, från änglakoret och i Herrens helgedom denna profetia: *Ära vare Gud i höjden*; måtte vi åtminstone med den bedjande menigheten kunna svara vårt: *Helgadt varde ditt Namn*. Äfven oss är löftet gifvet: *Frid på jorden*; måtte vi kunna med tro och hopp till Fridsfursten därpå svara vårt: *Tillkomme Ditt rike*. Från en i Christo försonad Gud möter oss det outsägligt tröstliga ordet: *Menniskorna en god vilje*; måtte vi då i ödmjuk tillbedjan kunna däremot sätta vår uppriktiga bön: *Ske din vilje såsom i himmelen, så ock på jorden*. Men ännu är, ty värr, denna heliga växelsång mellan himmel och jord icke hvad den å vår sida borde vara. Där fattas, Gudi klagadt, mycket just hos oss och i vår krets — må vi det betänka och afbedja! Och hvad det stora

koret, det tusenstämmiga människokoret, angår — det har förvisso icke förmått att gripa änglatonen och i evig harmoni återgifva den. Icke Guds ära, men väl människors pris och förgudning, folkens höga majestät och det själfviska jagets upphöjelse äro omqvädet på världens skriande jubel. Icke Guds rikes heliga och endräktiga samklang, men stridens skärande missljud höras på jorden. Icke lof och tacksägelse för nådestillbudet af Guds välbehag till människorna, utan högmodets och otacksamhetens dofva knot och klagan förspörjas här.

Är då icke Guds rikes tillstånd på jorden att likna vid julen midt i den nordiska vinterns sköte? Betlehemsstjärnan lyser väl öfver jorden; änglasången ljuder åter och åter, och från kristrogna hjärtan får den genom nåden ett gensvar; det nya lifvets träd, telningen af Isai rot, erbjuder härliga frukter åt hvar och en, som i barnslig tro vill komma och äta till själens mättande — men utanför i den mörka världen skiner stjärnan öfver snö och is och får icke uppvärma de kalla hjärtan; därute höras vinterstormarna, motsvarade af oro och ofrid i människors hjärtan. Dock så skulle, så behöfde det icke vara, allraminst i en krets sådan som vår, inom den kristliga skolans fridlysta område och inom barnens och ynglingarnes blomstergård.

Men detta, att kristenheten skulle genomlefva en vintertid på jorden, en tid, från hvars kalla inflytelse vårt område icke är förskonadt, är intet annat än det, som Herren själf förkunnat. Vi få därför icke lämna rum för otrosmisströstan, ty samma himmelrikets Konung, som är trofast och sannfärdig, har ock hänvisat till en Guds rikes sommartid — men såsom till något, som hörer framtiden till, ty Han sade till sina lärjungar: Sen på fikonatrådet och på alla träd, när de nu knoppas, kunnen I då se och veta af eder själfva, att sommaren är när. Likaså, när I sen de förutsagda tecknen, skolen I veta, att Guds rike är när. Denna sommar är ännu icke kommen, men vi förbida den, medan vintren ännu varar.

Guds rikes vingård är förvisso planterad på jorden — måtte dess blomstringstid snart inbryta! Låtom oss icke förvillas af dessa röster, som skria högt både inom och utanför vingårdens gården: "Vingården är utdöd, lifvet därinom har flyktat och försvunnit. Vingården bör öfvergifvas, vi skola bygga drifhus och fostra nya plantor och dana små planteringar här och där människor till behag och förlustelse. Vingården må lämnas åt sitt öde". O, måtte ingen ibland eder låna sina öron åt dessa vilseledande röster, som förföra många, hvilka lyssna till dem och så öfvergifva Herrens församling, Herrens nådemedel, sådana de äro församlingen gifna, och därmed öfvergifva Herren själf! Det är visserligen ett kors för Herrens menighet och inom henne äfven för skolan, att Guds rikes vingård, sådan vi se den, illa svarar mot dess inre, ännu fördolda härlighet; men under dessa ringa dagar och under dessa pröfvotider må vi uppmuntras af löftet, att sommaren är nära. Den skall icke uteblifva — måtte den så visst äfven inom vår krets förberedas! Och att så måtte ske, gifve Herren oss nåd därtill att så fasthålla julhögtidens stora under, dess stora glädje- och tacksägelseämne, att vi ock städse höra Honom till, som är kommen att vara ljus och hjälp för världen all; måtte Herrens ord vara oss den Betlehemsstjärna, i hvars sken vi gå, då vi under den närmaste tiden skola med församlingen af den heliga historien undervisas om den för oss lidande och döende Frälsaren och därom att vi skola dö med Honom; må vi, när därtill kommer, så hålla påska, att vi med Honom, som för oss uppstånden är, ock må uppstå till att vandra i ett nytt lefverne Honom till ära och tjänst; så skola vi ock kunna, liksom Jesu förste lärjungar, förbida Fadrens löfte om Andemeddelelsens pingstgifva. Sanningens Ande vill, då vi icke utestänga Honom från våra hjärtan, helga vårt kunskapssökande och bevara oss från lögnens och villfarelsens dödade gift; kraftens Ande vill helga vår vilja och styra våra fötter till vandring på Guds budords väg; glädjens Ande vill rena vårt känslolif, vill gifva oss sann-

skyldiga och oförgängliga glädjeämnen, som ur våra hjärtan uttränga både ungdomens och ålderdomens lustar, och till sist gifva alla dem, i hvilkas hjärtan Han fått hafva sin bön, frid, när livvets afton skymmer.

Sådan vare den maning till eder och den bön för eder och med eder, som jag i dag velat frambära!

12.

I Ditt namn, treenige Gud, hafva vi på denna stund uppgått till detta rum för att först och främst inför Din nådes- och härlighetstron ödmjukt och af hjärtat tacksäga för den förskoning och det nådefulla beskärm, hvarigenom det blifvit oss förunnadt att ånyo kunna i dag här församlas. Så anbefalla vi ock åt Dig, åt Ditt bevarande och åt Ditt nådeshägn denna läroanstalt, som nu åter skall begynna sin maktpåliggande verksamhet. Låt Ditt ord vara ibland oss uppsatt på ljusstaken och gif, att vi alla, som här skola undervisa eller undervisas, uppfostra och uppfostrade varda, måtte troget vandra i ljuset af detta ord, det heliga och klara, att Du ock må kunna vara med oss och välsigna vårt arbete för och med denna ungdomsskara. Öfvergif oss icke och tag icke din hand ifrån oss, utan främja, o Herre, i nåd våra förehafvanden, att de måtte täckas Dig och måtte lända till sannskyldigt gagn för våra lärjungar, för denna stad och denna nejd, ja ock för Ditt rike, att det äfven genom vår ringa tjänst mer och mer måtte till Ditt namns ära främjas och till oss komma. Vi anropa Dig, all krafts, all nåds och barmhertighets Gud, då vi i det Frälsarenamn, som allena betryggar bönhörelsen, gemensamt bedja vårt Fader vår etc.

Gent emot oss står således på denna dag den talrika och betydligt förökade ungdomsskara, som nu skall vara oss ombetrodd till handledning, fostran och undervisning. Det må vara godt, att en kunskapssökande ungdom i stigande

mängd samlas vid dessa lägre eller högre bildningsanstalter, som med frikostiga uppoffringar vidmakthållas, utvidgas, efter tidens kraf anordnas och i dessa dagar öppnat eller skola öppna sina portar. Vi kämpa för vår del att fasthålla föresatserna, bemödandet och förhoppningarna att med den Högstes hjälp, kunna på detta vårt stora arbetsfält, så vidt möjligt är, åstadkomma, hvad plikten bjuder och hvad hjärtat innerligt önskar. Vi äro medvetna af det stora ansvar, vi bära, och äfven af de hinder, som helt visst nu som förr skola ställa sig i vår väg, och detta medvetande vill i stunder sådana som denna blifva tryckande. Trycket ökas och vill blifva bekymrande, då vi ofta nog påminnas om de mycket stora anspråk, som ställas på det svenska läroverket af *staten*, som underhåller den s. k. lärda skolan och af henne vill hafva med kunskaper utrustade goda medborgare; af *kyrkan*, den kristliga skolans ursprungliga moder, som genom skolans tjenst ville åt sin Herre vinna trogna bekännare; af *familjen*, som anförtror henne sin dyrbaraste egendom till omvårdnad; af *vetenskapen*, för hvilken hon bör lägga en god grund; af *ungdomen* själf, hvars verkliga behof och bestämmelse hon samvetsgrannt måste tillgodose; och först och sist — förgätom det aldrig — af *Gud*, hvars tjenarinna skolan är i hans stora vingård, där hon skall vårda den unga planteringen, så att den kan bära frukt åt sin Herre. I spåren på de antyddas och förvisso berättigade anspråken följa klagomålen, ofta högljudda nog. Man säger oss icke sällan, att de ungas kunskapsframsteg icke äro nöjaktiga, icke nog hastiga eller icke lämpade efter tidens kraf, och man klagar ännu oftare, att vår ungdom icke tillväxer i fromhet och sedlighet på samma gång som i kunskaper, att skolan icke motsvarar sin kallelse, när hon meddelar ett visst kunskapsmått men icke i samma mån tillgodoser hjärtats och karakterens riktning och odling och således bär skulden för en olycksbringande söndring af bildningsmomenter, som borde vara oskiljaktigt förenade. Vi hafva icke till uppgift att här sätta oss till doms och under-

söka, om och i hvad mån denna skiftande klagan är berättigad eller — om den är det — här afgöra, huruvida skulden drabbar de offentliga uppfostrings- och undervisningsanstalterna i främsta rummet, eller den snarare ligger i en ytlig, egennyttig, åt materien hänvänd och från den eviga sanningen affällig tidsriktning, som, snarlik ställningen på det grekiska och romerska rikets upplösningstid, bebådar vår nuvarande kulturvärlds hotande undergång. Så torde ock, i fråga om det uppväxande släktets vård och fostran, hemmen, från hvilka vi mottaga alla dessa lärjungar, hafva stora skäl att tillse och bepröfva, om de gjort och göra, hvad dem åligger till att lägga den grund, på hvilken skolan kan bygga, och till att understödja skolan i det ansvarsfulla uppfostringsarbetet. Detta arbete skall ju fortgå under samverkan mellan skolan och hemmen. Skolan må alltså hafva rätt att fråga hemmet: hvilken är dessa till oss öfverlämnade barnens innersta grundriktning, huru beskaffadt är deras sedliga lif, då de hit komma, och hvad är gjort för den begynnande undervisning, som i hemmet kan och bör åstadkommas? Hemmen bära sitt ansvar i detta hänseende så mycket drygare, som skolan i regeln endast förmår bidra att förverkliga uppfostringens idé; hon har att främja fortgången men icke att lägga grunden till ett sedligt lif, enär denna grund hos det döpta barnet är lagd af vår Herre själf och ytterligare skall göras fast genom det kristliga hemmets fostrande kärleksverksamhet. Men icke blott tidsriktningen eller, rättare sagdt, missriktningen i den oss omgifvande och påträngande världen och ännu därtill icke blott hemmen dela med skolan ansvaret för den stundom bristande framgången i våra sträfvanen — den största skulden ligger, då klagomålen äro berättigade, hos lärjungarne själfva. Jag ville i dag icke möta eder med anklagelser utan fasthellre tillförsäkra mig om eder alla det som bättre är; men erfarenheten på skolans område säger oss det, att, då kunskapsframstegen uteblifva eller icke äro nöjaktiga, så må orsaken därtill i de allra

flesta fall sökas hos ynglingen själf, så framt den icke någon gång uppenbarligen ligger i en allt för svag begåfning för studier. Och då det brister i goda seder, då oarter af ett eller annat slag framträda och göra oss bekymmer — hvaraf kommer detta, om icke närmast därifrån, att dessa sorgebarn i vår krets undandraga sig den sedliga inflytelse, som hos andra våra lärjungar vinner framgång, och icke lyssna till de upprepade varningarna, icke behärta förmaningens ord, som dagligen möta dem. Eller sägen själfve, I som här fått mottaga de sämre vitsorden: hafven I väl varit läraktige, uppmärksamme, hörsamme och lydige, eller bevittnar icke edert eget samvete sanningen af mitt påstående, att I bären själfve hufvudsakligen skulden till edert tillbakablivande i kunskap eller i välförhållande eller i både det ena och det andra? Huru skola vi då kunna uppfylla de anspråk, som på oss ställas, huru lösa vår andel i denna ungdoms kristliga fostran och grundliga undervisning? Ingen begäre, att vi här skulle framföra ett program för undervisningen. Vi kunna här endast lämna några hufvudsakliga antydningar. Icke alla vägar föra till målet. Är skolans högsta mål att med henne till buds stående medel främja ungdomens fostran i ordets djupaste bemärkelse och söka bibringa densamma en sann bildning, den må nu heta humanistisk eller realistisk, den må vara mer eller mindre framskriden och omfattande, så må det bland oss vara afgjort, att bildningens bästa blomma och skönaste frukt är en sann och lefvande kristendom, hvilken i menniskan är bestämd att intaga samma centrala, allt behärskande ställning, som Christus intager i världen och i kristenheten. Får denna skolans yttersta bestämmelse städse stå för våra ögon och sprida sitt ljus öfver hela vår verksamhet, så skall det ock kunna i lefvande verklighet bevisas, att den kristendom, som uppbäres af en skriftenlig kunskap om Gud i Christo, som innerst består i hjärtats tro på Gud och den Han sändt hafver och som yttrar sig i vandring på Guds budords väg — det skall, säga vi, med den Högstes nådeshjälp be-

visas, att denna kristendom icke blott är förenlig med den högsta bildning utan är det väsendtligaste däruti, ja är på en gång målet och villkoret för en människans värdig och Gud behaglig själsbildning. Vi äro då ock förvissade, att det första och det kraftigaste bildningsmedlet är Guds ord, så visst som den heliga lagen är en tuktan och evangelium är en Guds kraft, som vägleder till Honom, i hvilken fördolda ligga alla visdoms- och förstånds håfvor, Honom, som allena är den frälsande konungen i sanningens eviga rike. Måtte den antydda uppfattningen af skolans ögonmärken vara vår gemensamma; den skall då ock gifva vår hela verksamhet lyftning och enhet. Därom gäller det dock, att vi lärare här samverka med enhet i sinne och gärning, så att vi, om möjligt, framstå så att säga såsom *en* person, från hvilken genom hvar och en efter hans gåfvor en mäktig inflytelse utgår. Denna enhet skall, då den är den antydda kristliga enheten, äfven helga och stärka bandet mellan lärare och lärjungar och drifva bägge att uppfylla sina plikter. Ingenting kan mera komma läraren att ställa rätt höga fordringar på sig än det önskvärda medvetandet, att han tjenar Gud i sin kallelse och verkar ett Guds verk; och först då, när han just därför af sig själf fordrar mycket, kan han hafva stora fordringar på sina lärjungar. Intet förmår heller bättre uppehålla hans mod och ingifva håg och lust att med nit och tålmod verka i vårt svåra, obemärkta kall än tron på Honom, af hvars nåd den trogne tjenaren har att vänta både kraft och hjälp i sin gärning och till sist trohetens lön. Vi se det otvetydigt i historiens många vittnesbörd, att det varit den lefvande kristna tron, som besjälat de män, hvilka gjort och lidit mest för att gagna menskligheten, och som därvid särskildt, för att börja med början, egnat sig åt ungdomens uppfostran, "gärningen bland gärningar", den där mest ibland alla liknar Guds egen gärning med hela människosläktet. Och hvad nu eder, våra lärjungar, angår, så kan Herrens fruktan i edra hjärtan allena gifva borgen för en verkligt god

ande ibland eder och för goda stråfvanden. Med Herrens fruktan måste eder lydnad för skolans lag och ordning sammanfalla, liksom ock eder vörndnad för och edert förtröende till edra lärare. Till uppmärksamhet och flit, till lydnad, till sanning och samvetsgrannhet, till tukt och rena seder, till den ödmjukhet, som både mottager bestraffningen och erkänner och motarbetar felen, gifves intet annat dugande medel än eder barnatro, tron på Fadern öfver allt det fader heter, som detta allt af eder fordrar, om I eljest skolen vara Hans barn, och som med sitt allseende öga följer hvar och en på hans vägar, och som i rättfärdighet och barmhertighet håller edert lif och edra lefnadsskickelser i sin mäktiga nådeshand. Äfven I behöfven detta den kristliga trons fäste för att icke förtröttas i edert icke alltid lätta skolarbete, för att icke däri finna en börda, som tvånget pålägger eder, och från hvilken I helst skullen vilja befrias. Korteligen: tag bort ifrån skolan detta den kristliga trons fäste — och hennes enda, rätta stöd, hennes förnämsta drifkraft är borta; hon skall sjunka ned från sin höga ställning och blifva endast en nödtvungen väg till lefnadsbergning och sålunda tjena egennyttiga jordiska intressen; hon skall då icke kunna lefva och verka efter sin höga bestämmelse, icke kunna häfda sin värdighet och sitt namn af bildningsanstalt i humanitetens, i kristendomens tjänst.

Vare nu fjärran från mig att tala om våra plikter, såsom skulle vi detta allt i egen kraft uträtta. Den enda källa, hvarur plikternas redliga uppfyllande kan härflyta, är den Guds oförskyllda nåd, som allt verkar i alla, som nåd begära. Såsom därför det beständiga hämtandet och tillagnandet af nåden är oss oundgängligt, så är ock det ständiga böneumgänget med Herren och det ständiga framgåendet till frälsningskällan, Guds Ord, oss alla oundgängligt. Vid den källan skola vi ock dagligen här församlas. I sitt ord är *Han* själf närvarande genom sin Ande, Han som sade: "Mig förutan kunnen I intet göra". Herrens ord är nämli-

gen icke blott vattnet i Siloah, en lifsström, som stillar själens törst efter nåd och hjälp, det är ock den säd, ur hvilken den nya människan födes, den mjölk, med hvilken de andliga barnen näras, och den stadiga mat, genom hvilken en kristen människa i Christo fulländas. Den omständigheten, att Timoteus af barndomen kände den Heliga Skrift, verkade enligt apostelns vittnesbörd därtill, att han utan förhinder kunde genom nåden blifva en Guds människa, till alla goda gerningar skicklig.

Den, som nu vill vinna klarhet, han har här ett klart ljus; den, som vill blifva fri och själfständig, han har här den frigörande sanningen; den, som vill blifva fast och viss i sitt sinne till att döma andliga ting rätt andligt, han har här ett fast profetiskt löftesord. Den gör därför väl, som aktar därpå med hjärtats lydaktighet och så blifver icke blott en ordets hörare utan ock dess görare, ty han varder salig i sin gärning. Härtill förhjulpe Herren oss alla nådeligen!

13.

Nåd vare med oss alla och frid af Honom som är och som var och som komma skall! I det vi så önska med hvarandra och för hvarandra, låtom oss ock af hjärtat instämma i den apostoliska lofsägelsen, så lydande: Honom, den där rätte Fadern är öfver allt det fader heter i himmelen och på jorden, Honom, som rikligen förmår göra öfver allt det vi bedja eller tänka, efter den kraft som verkar i oss, Honom vare ära genom Jesus Christus i alla tider, ifrån evighet till evighet. Amen. I den treenige Gudens, Faderns, Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Ålskade ungdom! Min helsning till eder, som ock är alla edra lärares helsning, träder eder åter i dag till mötes, upp-

buren af hjärtlig kärlek, af förhoppning och förtroende. Den helsningen får ett djupt innehåll, då jag åter i dag öfverblickar den samlade talrika skara, som här infunnit sig för att utgöra detta läroverks lärjungakrets.

Det frågades en gång vid skickelser af utomordentlig art och vid en högt benådad sons födelse: "*Hvad mån' varda af detta barnet*"? Sedan dess hafva oräkneliga fäder och mödrar med klappande hjärtan under vanliga förhållanden upprepat samma fråga, och svaret har väl icke genast men omsider blifvit dem gifvet i lifvets skiftande gestalter, stundom till glädje och fröjd, stundom åter till tung hjärtesorg och veklagan. Så tränger sig äfven på oss gent emot eder alla den allvarliga frågan: *hvad mån' varda af dessa många barn och ynglingar*, som åt oss öfverlämnas för att här till en tid undervisas och vårdas? Svaret på den frågan, hvilket ligger öppet endast för Honom, som af evighet skådat hela eder lefnadsväg och edert lefnadsmål, det svaret, som för oss i dag är förborgadt, är oss icke därför mindre viktigt och betydelsefullt, viktigt för eder själfva, för de hem, I tillhören, för denna lärorinrättning, för vårt kära fosterland, ja ock för Guds rike, som Herren ibland oss upprättat. Man säger: "här i våra högre och lägre skolor, här växer framtiden". Ja visst, här upptäcka vi ock stundom någon ljuspunkt, som låter oss hoppas godt för den tid, som stundar; men här träda oss åter förvisso till mötes många skuggor, som framdeles skola blifva hotande och olycksbringande moln. — — —

Man säger åter med glädje: "ungdomen har lifvet framför sig", och vanligen säges detta med ungdomlig hänförelse och med afseende på det korta jordelif, som snart är tillrygga för oss äldre. Ja må så vara, ungdomen har lifvet framför sig — dock glömmen icke, att dagen kan lyktas, förr än aftonen kommer, såsom det skett med tvenne lärjungar vid detta läroverk, sedan vi senast här församlades. Men, om vi nu antaga att en förlängd lefnadsdag nådeligen åt eder förunnas — huru högst viktigt må dock

det vara för eder alla att klart fatta edert lifsmål, äfven om detta tänkes och fattas blott och bart såsom ett jordelivets mål; huru viktigt att I med all omtanke, allt allvar och bemödande byggen eder framtidsbyggnad, så vidt detta af eder beror, till att blifva nyttiga människor! Dock vid minsta eftersinnande skolen I medgifva, att det menskliga lifvets rätta mål icke kan ligga inom en oviss jordisk och försvinnande framtid utan måste sökas inom en tillvaro, som förblifver inom en tid förutan tid, hvars rätta namn är den för oss alla stundande *evigheten*. Sen, denna långa, gränslösa framtid hafva vi alla framför oss, vårt högsta mål är vårt *evighetsmål*.

Men, käre vänner, förstå icke så mina korta ord, som skulle jag förehålla eder ett dubbelt sträfvande, ett sträfvande efter tvenne mål, det ena timligt, det andra evigt. Nej, målet är *ett*, och jagandet dit måste äga rum med stadig blick på det *ena* målet, där vår Herre af sin nåd gifver den eviga segerlönen åt alla sina tjenare. Ett tillbörligt sträfvande och vinnläggande i vår jordiska kallelse och troheten mot vår Herre i sökande efter det som ofvantill är har vår Gud med obegriplig vishet sammanfogat, och de två kunna icke åtskiljas. Den som trogen är i det lilla — vi mena i de plikter, som i lifvet äro våra — han är ock trogen i det som mera är, i den himmelska kallelsen och tvärtom. När vi således i dag och alla dagar förmana eder till lydnd och hörsamhet, till flit, till ordning och anständighet, med ett ord till det välförhållande, som skall vara eder ungdomsprydnad, så förmana vi eder på samma gång till att tjena den Herren, som icke har några ögontjenare utan vill hafva edra hjärtan, så att I tillhören Honom och ödmjuken eder inför Honom till att söka nåd för nåd och, till Hans pris som i allt skall äras, vandren på Herrrens budords väg, som är lifvets väg, som leder till det saliga målet.

Kära ungdom, måtte vi kunna om eder tillförse oss det som godt är och till eder välfärd hörer! Måtte icke i eder krets uppväxa någon bitter rot, som hindrar eder

välfärd och i denna unga plantering sprider sedlig smitta och själafördärf! Mätte fasthellre den goda, den heliga säd, som är Guds oförgängliga ord, här genom Andens nåd falla i god jord och till Herrens pris bära riklig frukt! Och då ovännen helt visst äfven skall intränga i eder krets och genom onda exempel och förvillande läror utså ogräs — mätte sådan växt genom den bevarande nåden, så vidt ske kan, förhindras och bortdö! Men vi vilja icke blott *önska*, vi vilja *bedja* och i Sonens Frälsarenamn, i förlitande på Hans dyra förtjenst och Hans förbön åkalla vår Gud i dag och alla dagar.

Herre vår Gud, all välsignelses eviga källa, Dig förutan vilja vi icke inträda i den nya arbetstiden, ty Dig förutan finnes ingen välfärd, ingen båtande framgång och välsignelse. Bevara oss för att bygga på vår egen kraft. Ödmjuka oss fasthellre, men gif oss ock nåd till ett hjärtligt förlitande på Dig, så att vi dag ifrån dag utbedja oss och vänta af Dig all hjälp och gåfva och kraft, som vi behöfva i den dyra kallelse, i hvilken Du satt oss. Ja, välsigna oss, o Herre, såsom Du allena kan det! Herren välsigne oss etc.

 14.

Dig, ärones konung, nalkas vi i denna återseendets högtidsstund och hembära Dig lof och pris för Din egen skull såsom ock för alla de välgärningar, all den barmhertighet och trohet, Du uppå oss bevisat och vill bevisa. Själfrve vanmäktige och hjälplöse, anrope vi Dig och bedje Dig, att Du ville välsigna och främja den verksamhet, som vid denna läroanstalt ånyo skall fortsättas. Se i nåd till oss alla, var med oss och öfvergif oss icke. Hör oss i dag och hvarje dag, då vi Dig åkalla i Ditt Fadersnamn, i Sonens Frälsarenamn och i Hugsvälarens, den Helige Andes, namn. Amen.

Alskade ungdom! I veten det alla, I ären hvar och en på sin plats åt denna läroinrättning öfverlämnade för att här undervisas och fostras, och det så att eder bestämmelse för detta lifvet därigenom befrämjas och att framför allt det mål, som förehålles oss alla bortom detta lifvets gräns, icke förfelas.

Af oss, edra lärare och ledare, fordrar man, att en god undervisning skall eder meddelas, fordrar, att I här skolen tillgodonjuta en sorgfällig omvårdnad, en uppfostrande tillsyn, en sedlig vägledning.

Vi känna dessa fordringar, vi medgifva, att de äro berättigade, och hvad önskade vi hellre än att de med den Högstes hjälp här måtte uppfyllas, så godt mensklig skröplighet det medgifver! Vikten däraf att så sker framstår för oss hvarje gång vi se eder skara vara oss till mötes i dessa lärosalar, hvarje gång vi betänka, att desse alle, som här ingå och utgå, skola bildas till kristna menniskor och medborgare, hvilka i större eller mindre kretsar en gång skola verka på andra, gå för dem i spetsen och sörja för deras timliga och eviga angelägenheter.

Brydsamt nog kan det vara oss att ordna, leda och ansvara för undervisningen och dess framgång, helst i en upprörd tid med sina kastningar från en planläggning till en annan, men brydsammare, svårare, och ännu mera ansvarsfullt ställer det sig för oss, när i pröfningsens allvarliga stunder dessa frågor tränga sig på oss: är vår på ungdomens själslif riktade verksamhet sådan, att däraf kan väntas ett varaktigt intryck och en god frukt för lifvet? Genomtränger en kristlig ande vår läroanstalt, och kan det i någon mån skönjas, att lifvet i Gud är målet, hvartill allt syftar? Hafva vi ögat nog öppet för ungdomens inre utveckling, för dess ledning till sedlig sträfvan af egen insikt, af egen rättskänsla och af det vakna samvetets inre drift, eller stanna vi vid och låta oss nöja med den yttre ordningen och laglydnaden, den må nu härflyta ur hvilka bevekelsegrunder som helst? Och när vi omsider dimittera våra

lärjungar, föra de då med sig från det läroverk, som fostrat dem, en vaknad kärlek till sanning och ljus, äro de väpnade och rustade för livvets strider, och kunna vi hoppas, att de gå åstad i den starkhets kraft, som allena kan betrygga segern? Ja, dessa och dylika frågor ligga oss åter och åter uppå hjärtat, och vi drista icke skjuta dem undan utan vilja, så ofta de förekomma, dag ifrån dag söka få dem besvarade först och främst hos oss själfve, skulle svaret ock utfalla till vår förödmjukelse, och sedan hos eder, skulle än svaret på den sidan icke sällan lända oss till bekymmer, bekymmer som endast därigenom kunna lättas, att vi drista frambara dem inför den Barmhertiges nådestron.

Det må dessutom af hvar och en kunna medgifvas och må af eder, våra lärjungar, betänkas, att framgången af vår undervisande verksamhet omöjligen kan bero af oss ensamt, och att ansvaret för hvad som förfelas icke heller nödvändigtvis hvilat på oss. Ansvaret kan äfven vara edert, lika visst som den önskvärda framgången i våra sträfvanden beror på eder samverkan med oss, edert fria tillmötesgående, eder läraktighet och lydaktighet. Allt det arbete och all den verksamhet, som här skall öfvas, vill vara och måste vara ett arbete och en verksamhet på frihetens område. På tvångsväg går det här icke fram till det mål, som är oss och eder föresatt.

Tänka vi först på undervisningen, som här rikligen står eder till buds — icke hinner den långt på kunskapens rika fält, som icke lär sig mer än andra bibringa honom, som icke går ett steg längre än han, nödd och tvungen, går i lärarens ledband. Barnet behöfver till det mesta steg för steg sin ledares hand men bör snart kunna i någon mån gå framåt på egen hand, och ynglingen skall själf begärligt som den törstande närma sig de klara kunskapskällorna och därur hämta ogrumlad sanning, skall själf intaga sin plats invid kunskapens träd med intet annat skydd för missgrepp än Guds bud i sitt hjärta och det flammande svärdets hotande varning för sin själs ögon.

Man synes i våra dagar vänta. — vi lämna därhän med hvad rätt — att undervisningen skall, om icke ersätta, åtminstone inrymma och uppbära ungdomens hela uppfostran; man synes mena, att genom undervisningen skall vara nog sörjdt för uppfostran. Vi medgifva villigt för vår del, både att en god uppfostran icke kan umbära undervisningen, och att en god undervisning icke kan meddelas utan att öfva och föda af sig någon sedlig inflytelse. I de andliga krafternas öfning, i tankeförmågans skärpande, i det allvarliga, ordnade och regelbundna arbetet ligger nödvändigt något af sedlig tukt och således något af uppfostran. Men det är detta jag ville lägga eder på hjärtat, att undervisningen och kunskapsöfningen hafva en sådan helsosam inflytelse, endast i den mån den af eder villigt och läraktigt, med håg och lust och i frihet mottages och tillgodogöres. Skall kunskapen påtvingas eder, så går — varen därom förvissade — den bästa förmånen därvid förlorad. Det fria arbetets välsignelse, vid hvilken mödan försvinner för arbetets fröjd, för framgångens hugnad och för växande sedlig styrka och lyftning, den välsignelsen finnes icke till för den tröge och försumlige, som med olust och med suckan, nödtvungen och i trældom gör det lilla han gör i lyckligaste fall endast för det oundgängliga brödets skull, som han vet, att han för sina kommande dagar behöfver. Ja — märken det — äfven till detta lågt satta mål förmörkas sannerligen utsikterna för den, som icke tidigt lär sig att arbeta, som icke själf förarbetar det han skall lära, som icke samlar sig egna erfarenheter och förvärfvar sig skicklighet att i lifvet fritt använda och omsätta sitt kunskapsförråd, det må vara större eller mindre. Gentemot en hel tidsriktning måste vi därför anse det för ett stort, ja ett af de största pedagogiska misstag att söka vinna hastiga framsteg med minsta möjliga möda. Härifrån kommer till en betydlig del den brist på kraft och ihärdighet, hvar öfver i våra dagar mer och mer klagas. Arbetsförmågan fordrar vana och skall sällan eller aldrig i önskvärd grad

komma att finnas hos den, som ifrån barnåldern och vidare framåt blifvit hulpen fram af andra men aldrig öfvat sig själf och aldrig erfarit den tillfredsställelse, som öfvervunna svårigheter skänka. Det är sant, att framstegen vid det egna arbetet synas i början vara små, och vi känna väl, att otåligheten finner dem otillfredsställande; men sådan förment förlust skall dag ifrån dag ersättas genom växande begreppsklarhet, genom arbetshärdighet och stigande förmåga att öfvervinna mötande svårigheter. Så utvecklas genom en fri och kraftig själfverksamhet själsförmögenheterna, så skärpes tankekraften och omdömesförmågan, så öfvas minnet, så fostras barn och ynglingar att blifva män, dogse till manliga värf i lifvet och dit medförande en håg för kunskap, sanning och ljus, som icke afsvalnar med åren utan fastmer ännu lifvar mannen och den åldrige.

Skulle de allvarliga, fastän måttade anspråk, vi sålunda ställa på våra lärjungar, någon gång just i våra dagar ifrågasättas — vi äro fast öfvertygade, att de skola under påtryckningen af en dyrköpt erfarenhet snart nog åter komma till heders; och till dess måtte emellertid tidens villor och de oerfarnes fördomar icke göra edra steg vacklande och icke föranleda, att ungdomskraften slappas till skada för eder framtid, som, så vidt den af eder beror, skall byggas med allvarligt bemödande och redligaste sträfanden. Jag beder därför och förmanar eder alla: varen icke försumlige i det, som I hafven för händer!

Men kunskapsbildningen, så beprisad den är, och så värdefull den må vara, är icke detsamma som hela människans, hela personlighetens bildning, den är icke hela den bildning, som detta läroverk vill hos eder främja; ty den kan vara och är, tyvärr, ofta en ensidig förstånds bildning, som på hvarje tid har visat sig vanmäktig att föda den pliktkänsla, den motståndskraft mot lidelserna, den styrka till ädel handling, den karaktersfasthet och den viljekraft, som borde vara bildningens mogna och helsosamma frukt. Vi kunna i detta hänseende blott vädja till en sorglig er-

farenhet, som icke sällan bevisar, att en menniska kan äga lysande kunskaper och dock i sedligt afseende stå på en mycket låg ståndpunkt. Emedan den sedliga kraften hos menniskan väsentligen är en annan än den tänkande, så tillfredsställas icke vårt sedliga väsendes behof genom samma medel som vår tänkande andes. Det är ock vårt dyra åliggande att däruppå vara betänkte och därför sörja, att den sedliga kraften hos eder väckes, sättes i rörelse, öfvas, näres och stärkes; och vår Herre, som själf allena kan böja hjärtan och själf verka ett godt verk i oss och i eder, har i sin nåd därtill utrustat oss med rika och osvikliga hjälpmedel. Men här, då det gäller eder inre menniska, då det gäller ett Guds verk i eder, hvarigenom trädet blifver godt, på det att frukten må varda god, här i ännu högre grad hvilat åter skulden och ansvaret på eder, om eder skönaste, eder viktigaste uppgift för både skolan och lifvet förfelas.

Vi vilja icke mycket tala om det lilla, vi förmå göra, då vi dag efter dag vilja möta eder med ett sorgfälligt vakande öga, med ett nu och då påkalladt ord och en maning i kärleken med tuktens skärpa, där den bör hafva rum, och genom sorgfällig anvisning till gudaktighetens öfning. Vi vilja fast hellre tala därom, hvad Herren själf vill med eder göra, då I låten Honom genom sitt ord vara eder läromästare, då I låten bönen Ande lära eder att i sanning ropa edert *Abba, käre Fader*, och då I icke viken af till den högra sidan eller den venstra, när den ende osviklige ledaren bjuder sig till eder att leda eder i sanningen och till sanningen. Ty I veten det väl, det är allena Guds heliga kärlek och tron på denna kärlek, hvars fest vi firat, som förmår i det af Honom själf beredda barnahjärtat ingjuta den heliga genkärlek, som är moder till alla kristliga dygder, till alla andans frukter. Genom denna fria kärlek till Honom, som först har älskat oss, blir vårt hjärta böjdt till Gud och Hans heliga vilja, vår vilja blir villig till allt godt och medverkar själf i en ny kraft, som visserligen är

Guds, men som blifver deras kraft, som helgade varda, såsom psalmisten säger: *Jag går i Herrens kraft*, och såsom aposteln lofsägande bekänner: *Allt förmår jag genom Honom som mig mäktig gör, Kristus*. Så veten I då, hvart I skolen gå, när det gäller därom att I skolen blifva till alla goda gärningar skicklige, när det gäller edert hjärtas bildning, eder uppfostran till ett sedligt lif inför Gud och menniskor, ett lif, som först då har sin friskhet och sin hälsa, när edra gärningar äro gjorda i Gudi.

Så vare detta läroverk under den arbetstid, som nu ingår, en flitens och ordningens verkstad och ett öfningsfält för de goda, de rena sederna; men eftersom villkoret härför är den gudaktighet, som allena är nyttig till all ting och hafver löfte om detta lifvet och det tillkommande, så måtte Gud, vår Herres Jesu Christi Fader, barmhertighetens Fader, i nåd vara med oss, måtte sanningen, den oss uppenbarade sanningen och därmed ock den personliga sanningen, som är Kristus, ibland oss vara den styrande och bestämmande makten, som genom sin Ande, som är sanningens Ande, danar våra hjärtan efter sin vilja och så bringar till stånd en sedlig bildning, utan hvilken förstånds bildningen är död i sig själf och utan varaktig välsignelse och varaktigt gagn.

Det vi på denna stund kunna göra är att om så stora ting bedja inför Honom, som förmår göra öfver allt det vi bedja eller tänka. Vi vilja på denna stund så göra med apostelens ord: Efes. 3: 14 f.

Vare denna vår högtidliga sammankomst på den oss förunnade tidsafdelningens första dag öppnad och invigd i den högtlofvade, treenige Gudens namn, all nåds och välsignelses källa men ock dess säkra borgen, dess osvikliga grundval!

15.

Som I alla veten, var jag i dag för 8 dagar sedan förhindrad, att efter min embetsplikt vara eder till mötes och i gemensam högtidsstund inviga årets då begynnande vårtermin. Mitt förfall var lagligt och blef så fort ske kunde inför vederbörande myndighet bestyrkt. Den sjukdom, som för några dagar fängslade mig, var dock, i strid mot hvad ryktet vetat förtälja, af lindrig beskaffenhet, så att det kunnat mig förunnas att i dag komma eder till mötes, glädjas att återse de fleste, för att icke säga nära nog alla de våra lärjungar, som tillhörde oss vid sista terminsafslutningen. I stället för de få, som sedermera afgått, hafva nya lärjungar inträdt i vår krets. Måtte nu vårt samlif här och vårt samarbete vid detta läroverk vara eder rätt gagneligt och bära goda frukter till edert timliga och eviga väl!

Gifve oss Herren vår Gud, all välsignelses källa, därtill sin nåd, sin hjälp och sin välsignelse!

*   *   *

Redan en blick på denna sammanslutna krets säger oss, att skolan är ett samfund. Någon eftertanke säger oss vidare, att skolan, på samma gång den står i närmaste samband med familjesamfundet, d. ä. med de många hem, som först fostrat eder alla, vill mer och mer införa eder i och dana eder för sammanslutning i de stora samfund, som vi kalla kyrkan och staten. Dessa trenne af Herren själf insatta samfundsområden: familjen, kyrkan och staten eller det borgerliga samhället, stå icke oberoende af hvarandra, liksom utanför hvarandra, utan de äro afsedda att samleva, samverka och i andlig enhet utgöra de olika former, i hvilka Guds rike skall utvecklas på jorden. Skolan skall sålunda inrymma något af alla dessa samfundskarakterer. Den skall

hafva något af hemmets afskilda och förtroligt sammanlutna karakter. Ja, denna prägel af det utvidgade hemmet är ett villkor för skolans trefnad. Skolans inre lif och verksamhet må sorgfälligt öfvervakas af vederbörande myndigheter men bör, liksom familjehemmet, vara fridlyst för obehörigt påträngande. Uttrycket att "sladdra ur skolan" betecknar nog tydligt, att skolans inre angelägenheter och hvarjehanda tilldragelser icke böra ligga under allas ögon och dom. En god kamrat skall aldrig kunna hafva lust att för obehöriga personer kungöra en annan kamrats skolförseelser, och en god lärare har något af en faders skonsamma sinne mot sina lärjungar. I allmänhet har läraren i skolan i fråga om sedlig vård, ja vi säga det än en gång i fråga om de ungas själavård, samma höga kall och uppgift som fadern i det kristliga hemmet.

Att skolan hos oss — Gud vare därför lofvad — ännu står på kyrkans grund må vara klart redan däraf, att vi alla genom det heliga dopet äro upptagna i Herrens församling, att vi skola höra Honom till, som är församlingens Herre och hufvud, blifva och lefva under Honom i Hans rike och Honom tjena. En uppfostran härtill ingår ock som en hufvudsak i den kristliga skolans höga kallelse och uppgift. Vi lägga vikt på den menliga kunskapen — äfven den skall helgas till Herrens tjenst — men vi vilja icke förgäta, att Guds ords kunskap, lefvande gjord i våra hjärtan, öfvergår i betydelse för både tid och evighet all annan kunskap. Därföre bibringas eder en ordnad, ur Guds ord hämtad kristendoms-kunskap, därföre hafva vi våra andaktsstunder, därföre vägleda vi eder till Herrens sköna gudstjenst, under bön derom att sådan säd uti edra hjärtan och i edert lif måtte bära frukt till Herrens pris.

Men skolan måste slutligen ock hafva något af det borgerliga samfundets karakter. Den har och måste hafva sina lagar, sina rättigheter och plikter, sina belöningar och straff, sin dömande och verkställande makt, under hvilken

vi alla måste böja oss. Hit hörer ock vår plikt att väcka kärlek till konung och fosterland.

Så är skolan egnad att uppväcka, utveckla och främja en god samfundsanda, som i sin ordning är uppfostrande och gagnande för edert framtida samlif med andra människor. I skolan, såsom i hvarje samfund, försiggår lifsrörelsen mellan tvenne polariska motsättningar, hvilka icke utesluta hvarandra utan afse att mer och mer verka och uppgå i enhet. De skenbara motsatserna äro: auktoritet och frihet. Eller med andra ord: å ena sidan lagen, budet, det yttre tvånget, och å andra sidan den frigjorda sedliga viljan, som gör det goda för dess egen skull.

Unge vänner! Skolan vill lära eder lydnad och underdånighet under den högre makt, som träder eder till mötes i lagen och i lärarens personlighet; men skolan vill på samma gång verka till eder egen personliga frigörelse, den vill bringa det derhän, att lagen och ordningen skall åtlydas villigt, gerna och utan känsla af trälldomstväng. Detta sker så mycket lättare, ju mera auktoriteten visar sig vara en kärlekens makt. Det är den makten, som å vår sida i dag och alla dagar skall möta eder, och för den makten, den på samma gång starkaste och bästa af all makt, viljen I helt visst alla böja eder och böja eder villigt.

Kärlek framkallar kärlek, och just därigenom är den det yppersta, det fullkomliga samfundsbandet.

Blifve den ock det band, som omsluter vårt samfund!

16.

Ps. 24: 1.

Herre vår Gud, vår käre himmelske Fader, Du är den, som nu låter oss med helsa och stärkta krafter få församlas här till att ånyo begynna vårt gemensamma, oss

anbefallda arbete. Till Dig vände vi oss allra först med tack och lof för den barmhertighet, som Du oss allt hittills bevisat, samt med hjärtlig bön, förbön och åkallan i afseende på den tid, vi gå till mötes, och de plikter, som oss åligga. Du all nåds och välsignelses eviga källa, Dig förutan vilja vi icke inträda i den nya arbetstiden; ty Dig förutan finnes ingen verklig lycka, ingen varaktig framgång och välsignelse. Gör oss af hjärtat ödmjuka, så att vi icke bygga på vår egen kraft utan erkänna vår ringhet och vanmakt; men gif oss ock ett hjärtligt förlitande på Dig, så att vi tröstligt utbedja oss och vänta af Dig, vår starkhets Gud, all den visdom, den hjälp och den kraft, som göres oss behof i den kallelse, i hvilken Du har satt oss. Gif så ock, o Herre, nåd därtill att vi utföra vårt arbete inför Dina ögon, såsom Dina tjenare. Gif helsa och kraft, flit och trohet till vårt ansvarsfulla arbete, och låt detta vårt läroverk blifva och förblifva en fruktbarande plantskola för *Ditt* rike ibland oss. Bevara oss, att ingen ibland oss må vara den andre till förargelse och förförelse, så att vi icke ådraga oss det ve, som Du uttalat öfver dem, genom hvilka förargelse kommer. Ja uppfostra själf oss alla, O Herre, i Din skola genom *Ditt* ord och genom Din Heliga Andes tukt och ledning, så att upphof fortgång, ända, må till Din ära lända. Vi bedje härom för hvarandra och med hvarandra, då vi i Sonens Frälsarenamn bedje: Fader vår etc.

Sedan denna stund och det nya läsåret fått sin helgd och sin rätta vigning genom bön, åkallan och tacksägelse, åligger oss att för våra lärjungar föreställa särskildt de herrar lärare, hvilka i dag först inträda i detta läroverks tjänst. Såsom hela det menckliga lifvet är underkastadt förändringarnes, för att icke säga förgängelsens lag, så kan läroverket icke undgå att tid efter annan få vidkännas en omsättning äfven i lärarnes krets. Så sakna vi i dag af olika anledningar trenne e. o. lärare, hvilka nedlagt flerårigt arbete vid detta läroverk, nämligen: extra lärarne S. G. C. G. och L. O. samt partiellt vikarierande adjunkten O. J. H. Dessa herrar

lärare hafva hvar för sig genom troget och aktningssjudande arbete vid detta läroverk gjort sig högt förtjente af ett så godt eftermäle, att de väl må följas af både forna medlärares och lärjungars uppriktiga tacksamhet och bästa välgångsönskningar. Särskildt ber jag våra lärjungar besinna och minnas, hvad vi äldre och vi gamle af erfarenhet veta, jag menar det, att tacksamhetsskulden till våra forne lärare äro skulder icke för stunden utan för *lifvet*.

Då nu de afgangna lärarne skolat ersättas och ännu därtill en extra lärare utöfver åtta under förra året blifvit läroverket förunnad, har jag att med glädje öfver de förordnanden, som af vederbörande myndighet utfärdats, i dag bringa allas vår välkomsthelsning åt Fil. D:rn S., Fil. Lic. O. W. K., Fil. Kand. Pastor E. samt Fil. Kand. H. Med kännedom om de löftesrika vitsord herrarne hvar för sig företett både från elementarläroverket och universitetet och ännu därtill på grund af de underrättelser, jag inhämtat om herrarnes personliga egenskaper, kan jag förvissa herrarne om den välvilja, aktning och vänskap, som skall möta eder i medlärares krets, och — jag hoppas det äfven — om hör-samhet och läraktighet af våra lärjungar. Mätte edert arbete på detta säningsfält blifva framgångsrikt och kunna utföras, så vidt möjligt är, utan suckan!

Förekommer nu, som vi åter i dag förnummit, om-sättning i lärarnes krets, mycket mera omsättes och föränd-ras den talrika kretsen af våra lärjungar. — — — —

Vi hafva således åter denna skara af äldre och yngre lärjungar, hvilka skola här undervisas, vårdas och fostras. Läroverket erbjuder eder alla i dessa hänseenden sin kär-lekstjenst. Men skola vi och kunna vi hos eder tillförse oss det rätta lärjungasinnets och dess bevisning i läraktighet, flit och lydaktighet? Huru gerna ville vi hoppas det bästa om eder alla! Dock kunna vi icke vara utan farhåga för eder, ty vi veta, att farorna särskildt för vår tids ungdom äro stora, och att frestelserna till afvägar äro både många och uppstegrade. De möta hos eder själfva i edert eget

hjärtas fördärf, och de möta utifrån genom *deras* förförelse, som vandra på den väg, som icke god är, ja uppbjuda alla krafter till att förföra och förvillan eder långt bort ifrån sanningens ljusa väg. Det gäller då i dag och alla dagar att steg för steg genom nåd af höjden utvälja det goda och förkasta det onda. Det gäller att hafva akt på sig själf och på de hotande farorna. Det gäller att behärska edra sinnesrörelser och onda böjelser, att de icke blifva rådande. All vrede, häftighet och onska äro själens bödlar. Vakte sig en hvar, att han icke råkar i deras våld. Flyn ock ungdomens lustar, ty de förhärja och fördärfva både kropp och själ. Söken att öfvervinna trögheten och lättjan, som ställer sig i vägen för det allvarliga, gagnande och ihärdiga arbetet. I stället att nära höga tankar om eder själfva, hållen eder hårdt vid ödmjukheten, ty den är rätta vägen till upphöjelse. Och, tänka vi på edert förhållande till hvarandra, huru viktigt är det icke, att I älskens *inbördes*, att I ären vänlige och tjenstaktige mot hvarandra! Men ock huru viktigt, att I väljen blott dem till edra umgängesvännen, som föregå eder med goda och efterföljansvärda föredömen! Må den, som för sin flit, sin lydnad och sitt stilla väsen blir ringaktad och smädad, anse detta för en ära och icke för något svårt, som skulle undvikas, utan må han därvid vara upprätt, vänlig och glad, då han för sin del kan hafva ett godt samvetes vittnesbörd. Om någon för god gärning får lida, det är nåd för Gud. Men i stället att uppräknat det ena eller det andra, som i edert sedliga lif bör främjas eller vara fjärran ifrån eder, må jag sammanfatta allt i förmaningen till hvar och en af eder: "*Frukta Gud och håll Hans bud, ty det hörer alla menniskor till*", och åter: "*Tänk på din Skapare i din ungdom*". Intryck djupt i ditt hjärta den Guds och Jesu Kristi kännedom, som Herren i sitt ord vill dig uppenbara och vill göra lefvande i ditt hjärta. Du vet, att *Gud är en ande*, så tjena Honom i andan och sanningen; du vet, att *Gud är evig och oföränderlig*, så håll dig ock intill Honom med oföränderlig trohet; du vet, att Gud är

allestädes närvarande, så besinna och förgät det aldrig, att du i ensamheten icke är allena utan är inför Honom, som skådar hjärtan, som ser och hör dina tankar, ord och gärningar; du vet, att Gud är *allsmäktig*, så lita frimodigt på Hans bistånd, och Han skall vara ditt beskärm och din hjälp i både faran och nöden; du vet, att Gud är *allvetande*, så fly all skrymtan och ögontjenst inför människor och tag dig till vara äfven för hemliga synder; du vet, att Gud är *allvis*, så sök hos Honom den sanna visheten och öfverlämna dig åt Hans nådefulla styrelse. Emedan Herren din Gud är den trefaldt *helige*, så bör du taga dig till vara för all syndens besmittelse, där-est den helige Guden skall kunna vara din Gud, som dig frälsar till sitt himmelska rike; och då du väl vet, att Herren är *rättfärdig* och vedergäller hvar och en efter hans gärning, så vandra i Herrens fruktan på hans budords väg, och sök att blifva iklädd den åt dig och oss alla förvärfvade rättfärdighet, som allena inför Gud gäller. Förstår du, och är det genom tiderna bestyrkt och bevisadt, att Gud är *sannfärdig*, så måste det vara angeläget, att du tror hans löften och fruktar att drabbas af Hans hotelser; och då du vet, att Herren är *barmhertig* och en förbarmare, så fly till Honom i all din nöd, ur hvilken Han allena vill och kan hjälpa, och vet, att människor kunna i själfva verket icke hjälpa. Upplyft ditt hjärta och öppna din mun till bön, åkallan och tacksägelse för allt godt, som du fått och får af Herrens hand, men låt så ock den nåderike och barmhertige Herren blifva ärad och förhärligad genom allt ditt görande och låtande; så skall Herren bekänna sig till dig och vara på din sida och göra din väg lyckosam genom både skolan och lifvet, att du icke förfelar det saliga evighetsmål, till hvilket vi alla äro kallade, och till hvilket Herren för ende Sonens skull och genom Andens helgande nåd vill oss förhjälpas. Mätte det ock så ske! Vi bedje äfven härom, då vi öfver oss nedkalla den nåderike Gudens för oss alla outhärliga välsignelse. Herren välsigne oss etc.

17.

”Må upphof, fortgång, ända, Allt till Guds ära lända”!
Att så af allt hjärta bedja i det namn, som är källan och
grunden till all bönhörelse och all välsignelse, d. ä. i den
treenige Gudens, Faderns, Sonens och den Helige Andes,
namn, vare i denna stund vår första gemensamma och makt-
påliggande gärning!

Det har nådeligen åter blifvit oss förunnadt att med
hela kristenheten på jorden få deltaga i julens fröjdefulla
högtid, och vi hafva därtill, under en tid af hemsökelse
för många både när och fjärran, fått upplefva ett nytt års-
skifte. Må vi då icke försumma att för sådan barmhertig-
hets och långmodighets bevisning af allt hjärta frambära
lof och tacksägelse! Då det oss åliggande arbetet vid detta
läroverk skall ånyo begynna och, om Herren så vill, äfven
fortsättas, må vi icke heller försumma att gemensamt ned-
kalla välsignelse ofvanefter till våra förehafvanden. Måtte
då all den verksamhet, som här skall öfvas, blifva sann-
skyldigt gagnande för våra lärjungar, bära sina goda fruk-
ter för samhället på jorden och medverka till någon vin-
ning för ljusets och sanningens eviga rike, d. ä. för det
Guds rike, till hvilket vi alla äro kallade! Vi anropa här-
om, då vi bedja för hvarandra och med hvarandra: Fader
vår etc.

Älskade ungdom! Då jag termin efter termin vid dessa
våra högtidsstunder fullgjort skollagens föreskrift att förmana
detta läroverks ungdom till *gudsfruktan*, *flit* och *ordning*, har jag
på samma gång följt mitt eget hjärtas maning, och jag gör
så äfven nu, då jag går att till eder frambära förmaningens
ord. Jag nämnde de trenne i vår lag angifna, tungt vägande
och djupt innehållsrika orden: *gudsfruktan*, *flit* och *ordning*.
Dessa trenne begrepp stå med hvarandra i ett inre orga-
niskt sammanhang. De tvenne senare angifva nämligen

kristliga dygder, som ingå i det pliktsammanhang, i den pliktuppfyllelse och den trohetens tjänst, som, då den är hvad den bör vara, är en frukt af och en bevisning på Herrens fruktan och Guds kärlek i våra hjärtan. Tänker man sig flit och ordning eller andra s. k. dygder, utan att de äro utflöden ur denna det sedliga lifvets rätta källa, så blifva de endast styckeverk, t. ex. flit och ordning i mammons tjänst eller till egen berömmelse i ett eller annat hänseende och försumlighet, pliktförgätenhet och oreda i öfrigt. Då jag på en kort stund vill särskildt inskräpa hos eder vikten af *ordning* i all eder anvisad god och gagnelig verksamhet, måste jag med nödvändighet fasthålla den redan antydda utgångspunkten. Herren vår Gud är *ordningens* Gud. Alla Hans verk bära därom vittne. Han hafver skapat himmel och jord och alla de ting, som däruti äro, och förer deras här fram efter tal, så att ordning och sammanhang framlyser i alla de lagar och krafter, hvaraf världsalldet är beroende, så länge Herren bär och uppehåller det allt genom sitt kraftiga ord. Eller betrakta Guds rikets historia i världen eller dess utveckling hos den enskilda människan, och du skall se Guds finger och finna dessa orubbliga grundlagar, som steg för steg göra sig gällande utan undantag och utan afbrott. Till den sanningen att *Gud är ordningens Gud* ansluter sig vidare, hvad den grekiske skalden anade, då han sade: "*Vi äro Guds släkte*". Skriften säger oss detsamma med tydligare ord: *Vi äro skapade till lif i Gud, till likhet med Gud och till salighet i Gud*. Här se vi hvad som bör vara skolans sedliga mål i all dess undervisande och uppfostrande verksamhet, ja hvad som är vårt lifs rätta mål. Ett lif utan Gud måste för tid och evighet vara ett förfeladt lif, hvaremot Herren, den sannfärdige, har låtit säga oss, att *gudaktighet är nyttig till allting* och hafver löfte om detta lifvet och det tillkommande. Gudaktigheten är icke blott *ordningens moder* utan den källa, hvarur hvarje god och gagnelig verksamhet måste härflyta, om den skall få något sedligt värde och varda i högre

mening gagnande. Utan henne kan skolan lika litet som staten eller den enskilde i längden äga bestånd. Väl kan hon till en tid hållas uppe och inför kortsynta människors ögon förete en viss blomstring, liksom trädet med murknad stam, men det är möjligt *blott till en tid*, ty då det centrala lifsorganet är anfrätt, så måste hon, liksom hvarje skadad organism, gå sin undergång till mötes eller — pånyttfödas och förnyas. Att så är förhållandet inom det fysiska lifvets område, lärer ju erfarenheten dagligen, och att samma lag härskar äfven inom de menliga samhällena och institutionerna, därom lämnar historien ojäfviga vittnesbörd. Om denna sak kunna meningarne icke vara delade, så länge vi fasthålla den kristliga skolans ståndpunkt, på hvilken vi äro ställda därigenom att våra lärjungar, med några få undantag, äro kristnade genom dopets, d. ä. genom den nya födelsens bad. Skolan har därför såsom kristlig sina andaktsstunder vid börens öfning och vid ordets dyra nådemedel. Kristendomen intar en viktig plats bland skolans undervisningsämnen. Skolan är pliktig att vägleda den ungdom, som är åt hennes vård anförtrodd, till den sköna Herrens gudstjenst, där Herren i nåd är närvarande, och skolan skall besörja tillfälle till sorgfällig kristendomsundervisning åt de lärjungar, som skola beredas att första gången begå Herrens heliga nattvard. Hvad dessa heliga handlingar innebära, och hvad vikt och betydelse de för oss alla hafva, vill jag icke försumma att åter och åter lära och betyga. Men frågar någon, om det väl ligger någon vikt på ordning äfven i dessa gudaktighetsöfningar, så vill jag korteligen hänvisa till en jämförelse mellan vårt fysiska lifs och vårt andliga lifs villkor, behof och yttringar. Kan du väl lefva utan mat och dryck, utan att andas, utan omväxling mellan hvila och arbete, mellan ensamhet och umgänge med människor? Du skall svara *nej*. Så kan du icke heller vara andligen lefvande utan själaspis af Herrens ord, utan att andas ut inför din Gud i bön, åkallan och lof, utan att släcka din själs evighetstörst med det lefvande

vatten, som genom Andens nåd är tillgängligt för oss alla, utan att i omväxling vara ensam med din Gud och upplifvas af gemenskapen med Hans församling — och kan du allt detta umbära, så är du utan lif i Gud, är andeligen *död* och vet icke, att äfven det högre lifvet är ett lif, väl i frihet, men på samma gång i regelbunden ordning, hvilken åter ordnar och regelbinder ditt lif och dina plikers öfning. Vända vi oss sålunda till edert skollif, så minnens hvad någon sagt: *Ordning är arbetets häfstång, som lyfter lätt äfven de tyngsta bördor, men oordningen är såsom ett ur utan visare, det går och går, och ingen vet ändå, hvad tiden lider.* Vi kunna försäkra eder, att planmässig ordentlighet och noggrannhet äro så nödvändiga för framgång i hvarje lifvets värf, att ingen syssla, vore hon ock den obetydligaste, kan dem förutan skötas. Då är därmed ock gifvet, att I alle, som skolen *lära* icke för skolan utan för lifvet, mästen, så i det lilla som i det stora, hållas till och vänjas vid en exemplarisk punktlighet. Vid ett läroverk gäller det, om någonstädes, att göra hvart och ett på sin tid. Härvid är det viktigt, icke blott att skoluret får vara bestämmande för oss alla, lika mycket för läraren som för lärjungen, utan ock att hela vårt samlif och vår verksamhet präglas af lagbundnen ordning. Sålunda, för att taga ett exempel bland många, stadgar vår skollag med rätta, att *lärjungen skall ofelbart inställa sig den dag, då lästerminen öppnas, så vida icke laga förfall äger rum.* Får uraktlåtenhet häruti äga rum, så alstras lätt hos lärjungen den föreställningen, att inställelse vid undervisningen i allmänhet icke är så alldeles nödvändig; kan man utan tvingande skäl vara borta några timmar och dagar vid terminens början, så går det väl an äfven sedan. Men börjar lärjungen tänka på det sättet, så häntyder detta på ett ondt, som någon träffande betecknat såsom skolungdomens farligaste sjukdom. Den sjukdomen har i alla tider funnits, den är väl icke hos oss rent af epidemisk, men den angriper så mycket mer enskilda lärjungar, *snarast de äldre*, och kallas gemenligen *skolsjuka*. Att förekomma och

utrota detta *onda* hörer till läroverkets svåraste uppgifter. Vi veta här intet bättre råd än att kraftigt vädja till hemmens medverkan och att hos våra lärjungar oförtröttadt inskräpa plikt känsla och arbetstrohet. Bortovaro från skolan medför alltid förlust.

Den tanken, att en eller annan undervisningstimma icke skulle bringa eder någon vinst, beror — vi våga hoppas det — på ett misstag. Ynglingen lär sig mycket under en lästimma, som han först efteråt märker, och mycket, som han icke heller klart kan erinra sig hafva mottagit af sin lärare. Det är med frukterna af undervisningen för lärjungen som med verkningarna af sol och regn på växtlifvet: de skönjas först efter en tid och äfven då blott småningom. Om vi äldre rätt tänka efter, så skola vi nog medgifva, att det allra mesta af våra elementära kunskaper — och dessa blifva alltid de viktigaste — hafva vi tillegnat oss antingen af lärare, som vi med tacksamhet minnas, eller med deras hjälp, fastän det kanske mången gång syntes, som lärde vi oss det själfva. Själfkänedom är i allmänhet icke människans starkaste sida, och ännu mindre är ödmjukhet det. Vi öfverskatta så lätt våra egna verk och underskatta andras. Så tänker nog mången yngling, då han tager sig otillbörlig frihet från skolan, att han skall själf kunna ersätta förlusten, men finner ofta allt för sent, att detta icke varit honom möjligt. Måtte då sådan erfarenhet hos eder stadfästa den föreställningen, att ingen undervisningstimme utan skada kan försummas, så skall eder flit och läraktighet icke uteblifva; men på denna åter plägar framgången följa likasom grönska på vårregnet. — Men ordningens makt är icke mindre afgörande för edert *hemarbete*. De yngre af eder, som hafva lättare arbetsuppgifter, fela, efter hvad vi förnummit, ofta däruti att de låta leken och barnsliga sysselsättningar i öfrigt så upptaga tiden, att det måttade arbetet icke får det inrymme, som det borde hafva. Men hvad är detta annat än oordning och straffelig oaktsamhet, som fördystrar edert

skollif och omöjliggör edra framsteg! För de äldre af eder är arbetet drygt nog. Vi se äfven våra flitiga lärjungar gripa sig an träget och troget för att kunna fullgöra det som af dem fordras. Men en stor hjälp skolen I härvid finna i det förståndigt ordnade och planmessigt anlagda arbetet. En hufvudregel härvid är att icke till sista stunden uppskjuta det eller detta, t. ex. de skriftliga hemarbeten, som på vissa tider skola aflämnas, utan hellre och om möjligt utfinna stunder för dessa arbetens tidigare utförande, så att arbetet icke blir ett hastverk i sista stunden. Och för öfrigt, huru skulle jag kunna uppräknas alla de hänseenden, i hvilka ordning, d. ä. det höfviska, det passande, det som pryder både ung och gammal, är önskvärd och maktpåliggande. Kommen ihåg, huru ofta vi haft skäl att klandra edert oaksamma och bullersamma sätt att ingå i och utgå ur våra lärosalar, haft skäl att klandra eder tröghet att icke genast lyssna till skolklockan, då den bjuder att afbryta leken och skynda till arbetet, haft skäl att klandra eder pratsjuka, då det höfdes att tåga. Måtte vi nu slippa att knota och klaga utan hällre få glädjas därvid, att ordningens makt får göra sig gällande ibland oss och regelbinda hela vårt inre och yttre lif både i och utom skolan! Ja, vi säga än en gång: "Må upphof, fortgång, ända, Allt till Guds ära lända!"

Om redan det, att vi i dag här församlats, medför något af högtidsstämning, huru vidgas icke hjärta och sinne, då vi betänka, att så församlas, om icke i dag, så dock i dessa dagar, läroverksundomen i hela vårt land! Vidare veta vi, att statsmakterna under den närmaste tiden skola rådplåga och besluta om våra läroverks högviktiga angelägenheter. Besluten härom ligga, menskligt att tala, ytterst i vår älskade konungs hand. Måtte vi då icke försumma att med trogna förböner understödja Honom, som förvisso vill främja både läroverkens väl och i allt öfrigt brödrafolkens väl! Må vi särskildt i dag, då vår konung ingår i ett nytt lefnadsår, minnas det apostoliska budet: Frukten Gud och ären konungen.

I konungaborgen och mångenstädes eljest i vårt land hålles i dag högtid i samma syftning som på denna dag för ett år sedan. Vi manas äfven att för vår del höja helsningsropet: Lycka ske konungen! Gud bevaré Honom, Hans ätt och Hans rikén!

Till sist vända vi oss till ärones Konung, Konungen öfver alla konungar, och nedkalla öfver oss och öfver vårt läroverk Hans välsignelse.

 18.

Fader vår, som själf är ljuset, Upp till Din himmelstron ur gruset Vår andakt lyfter sig i dag. Dig till pris och ära brinne Vår offergärd, och offret vinne, Förbarmare, ditt välbehag! O upptag nådefull För ende Sonens skull Våra Böner! Låt upp vår hamn, Din fadersfamn: Vi nalkas dig i Jesu namn.

Gif att främst vi här må söka Den bästa skatten att föröka: Tron uppå Honom, som du sändt! Gif att här i dessa salar Ditt ord, som från din himmel talar, Med heligt sinne blir bekänt. Sänd, Herre, ned ditt ljus, Gör detta lärohus Till ditt tempel, Kom, var oss när Och själf oss lär, O store Mästare, så kär!

Gif att här i stilla stunder Vår själ, bevekt af nådens under, Till frälsningsbrunnen ilar snar. Gif att intet jordiskt hinder Den frälsta andens vingar binder, När han mot himlaljuset far. Här ruste han sig glad För hemmet i Guds stad. O vår Fader, Vi bedje dig Så innerlig: Till evigt lif oss här invig!

* * *

Med dessa bönesuckar vare den nya tiden af detta läroverks verksamhet invigd och helgad i den heliga treenighetens namn, Faderns, Sonens och den Helige Andes.

* * *

Det läroverk, inom hvars murar vi i dag församlats, är en *levvande* organism, bestående af *eder*, alla våra lärjungar, och af *oss*, edra lärare och ledare, sammanslutne med hvarandra för att, under ledning af gifven lag och stadga och under hägn af en kristlig öfverhet, främja de höga ändamål, hvilka äro oss föresatta.

Inom denna vår krets förekomma esomoftast personliga förändringar, för hvilka vi på denna stund böra redogöra, på det att I, våra lärjungar, mågen känna, hvilka edra lärare äro, och att vi lärare måtte få visshet om, hvilka som *nu* skola vara våra lärjungar. — — — — —

Vårt arbetsfält är således i sanning *stort* nog. Beträffande de afgangne våra forne lärjungar är intet att säga, om icke att följa dem på de många skilda vägarne med våra bästa välgångsönskningar.

Men vid förekommande afgang från vårt läroverk spåra vi icke sällan de ungas benägenhet att möjligen snarast komma ifrån det hädiga, det allvarliga arbetet, hvarförutan här ingen framgång är att vinna. Man tröttnar vid skolans arbete, vid dess regelbundna ordning, man värderar icke de förmåner, som skolan erbjuder. Det är min plikt att i dag och alla dagar mana och vägleda eder till ett annat sinne — jag menar det allvarliga, läraktiga och lydaktiga lärjungasinnet, och jag må i denna syftning erinra om skolans höga värdighet och låta eder veta, att den kristliga skolan står i ett organiskt och tjenande förhållande till trenne makter. Dessa makter äro *familjen*, *kyrkan* och det borgerliga samhället eller *staten*. Häraf följer åter, att skolan påverkas af och på visst sätt upptager i sig dessa områden, dessa det kristliga samfundslifvets fasta former. Skolan återspeglar familjen och är den utvidgade familjen; hon är kyrkans dotter, hennes rätta hviloplats är i den kristliga kyrkans sköte, hennes som är allas vår moder; och hon har samma grundvillkor för sin tillvaro och samma rättfärdighetens grundlagar som staten. Hade skolan icke det förstnämnda kännetecknet, så kunde vi lärare icke stå till eder i ett faderligt

förhållande och icke öfver eder öfva en fadersmakt efter den rätt, som Herrens fjärde bud nu gifver oss; funnes icke skolans förhållande till kyrkan, så hade vi icke den evangeliska karakteren af skolan, icke uppbyggelsen och näringen af Herrens ord och sakrament, icke den kristliga prägeln på både undervisningens och tuktens öfning; och vore bandet emellan skolan och staten slitet, så hade vi för det första icke de materiella fördelar, som den kristliga staten genom tiderna tilldelat skolan, och vi hade icke heller denna lagens makt och denna oeftergifliga yttre ordning, som är så väsentligt skild både från den befallandes och den lydandes egen vilja och subjektiva tycke.

För oss lärare äro dessa erinringar därföre viktiga, att vi hvar för sig äro satta att ena och bära dessa stormakters inflytelse på och öfver våra lärjungar. Hvar och en af oss skall i sinnelag och handling vara för våra lärjungar en fader, en prest och en styresman. I enheten af dessa tre består lärarens höga värdighet, då han är i sin kallelse och är denna kallelse trogen.

Eder, våra lärjungar, är det, om I eljest tänkt derpå, nog veterligt, att *edert lif i skolan påverkas af och står i samband med det hem, I tillhören, och det familjelif, under hvars inflytelse I bittills stått eller ännu stån.* Den bästa skola skall nödgas bekänna, att, då det högsta skall åstadkommas, vi mena hjärtats riktning, dess danande och böjande, då det gäller icke blott eder kunskapsöfning utan eder uppfostran, eder sedliga bildning, då är hemmets understöd och medverkan med skolan af allra största betydelse. Jag kan här vädja till eder, som erfarit, hvad ett godt hem vill säga, eder, som varit eller ännu ären föremål för en moders ömhet och för en faders trogna uppseende och vård, och I skolen, barnoms eller ungdoms oförstånd oaktadt, nödgas medgifva mig, att det är godt att vara vid det hemmets kärleksvarma härd. Där går förmaningens och varningens ord från hjärta till hjärta såsom sedermera sällan i lifvet.

I den önskan, att edra föräldrar eller vårdare i hemmet och edra lärare i skolan måtte kunna rätt samverka till edert väl, beder jag eder bevara barndomshemmets bästa skatter, då I kommen till skolan, att de icke där för eder gå förlorade. Det är oss alla sagdt: "*Hör din faders tuktan och förlåt icke din moders bud*". Hör, städse, uppmärksamt, lydaktigt; förlåt icke, gå aldrig ifrån din moders bud. Således, skulle ock din faders eller din moders stämma hafva för alltid tystnat i den stumma grafven, till dig kan den dock ständigt tala, om du en gång hörde den; och ljuder den ännu till dig från talande tunga, låt din fader och moder glädja sig åt din lydriad och ditt välförhållande, så skall deras glädje förljufva din lefnadsväg och deras förböner följa dig till att främja och befästa den allt afgörande välsignelsen ofvanefter.

Vi sade, att icke blott skolan och hemmet utan ock skolan och kyrkan äro med hvarandra i lifsgemenskap, och vore det icke så, huru skulle vi kunna erbjuda oss att vara edra ledare och vårdare på lifvets slippriga väg, huru hänvisa eder till kyrkans Herre och hufvud, till vår Frälsare, Jesus Kristus i går och i dag och Han desslikes i evighet. I Guds evangelium är Han oss för ögonen målad. Där se vi bilden af barnet i Betlehems krubba, bilden af Honom, som växte till i visdom, ålder och nåd för Gud och menniskor. Där se vi Honom, som segrande genomgick alla frestelsens eldsprof, Honom, som var sin himmelske Fader lydlig intill döden; och nog hafven I det erfarit, huru den bilden är oss förehållen med en underbar, tillbedjansvärd förening af ödmjukhet och majestät, af förnedring och härlighet. Ja den är oss i evangelium så lefvandegjord, att hvar och en, som icke hånfullt eller lättsinnigt tillsluter sina ögon, måste se, huru den bilden omstrålas af gudomshärlighet, af nåd och sanning. Till Honom hänvisa vi eder hvarje stund vi med hvarandra i Hans namn förehafva bön, åkallan och tacksägelse, hvarje gång vi gemensamt betrakta Hans ord, hvarje gång vi med eder gå upp i Herrens hus, hvarje

gång vi till eder frambära förmaningens ord. Han, som är oss när, då vi om Honom tala med stapplande tunga, Han är hörnstenen, Han är klippan, på hvilken vi och våra verk äfven i skolan böra uppbyggas. — Icke oss, Herre, icke oss, utan Ditt namn gif äran för Din nåds och sannings skull.

Men vi ställde äfven skolan i organiskt sammanhang med *staten*, med det oss omgifvande borgerliga samhället. Hela samhället rör sig emellan de tvenne poler, som vi kalla *lag och frihet*. Frihet utan lag är i staten som i skolan upplösning och undergång; lag utan frihet är ett hämmadt, ett stelnadt lif utan fostran och utveckling. Lagliga bestämmelser måste vara, och inom dessas gränser skall friheten vinnas och taga form i den gifna, fasta ordningen. Denna ordning skall först och främst vara lärarens lifselement i all hans pliktutöfning, så att våra lärjungar vid vårt framträdande ibland dem få ett intryck af att på vårt område härskar en lag, under hvilken allas vår vilja måste underordnas. Men lagen, budet — det må vara befallande eller förbjudande — skall ock gälla för eder och af eder obrottsligen lydast.

Vår tid är i stor fara för en framträngande laglöshet; måtte den aldrig få insteg inom vårt område, ty då är allt fördärfvad och förloradt. Må vi därför allvarligt önska och alla därtill medverka, att lifvet och verksamheten i detta läroverk måtte uppbäras och lifvas af sanningens, ordningens, visdomens, kärlekens och Herrens fruktans Ande.

Ja låt, Herre, din nåd och välsignelse vara öfver oss, öfver vårt land och vårt folk. Var oss nära med ditt ords ljus på alla våra vägar, i lifvet och i döden och lys oss under hela lefnadsvägen, lys oss hem, hem till Dig, hem till Din härlighet! Herren välsigne oss m. m.

Vare den Eviges nåd och barmhertighet med och öfver oss alla, och vare sådan vår bönesuck, såsom vår lofsång, framburen och besegrad i den högtlofvade, treenige Gudens, Faderns, Sonens och den Helige Andes, namn! Amen.

Anblicken af en talrik lärarekrets vid sidan om en ungdomsskara så stor, som den här i dag åter församlade, är i sanning tilltalande och framkallar vid ett tillfälle sådant som detta och vid betraktande af det högviktiga ändamål, för hvilket I här församlats, starka intryck, starkare och mera hjärtgripande, i den mån betraktaren själf är ungdomens vän och har öga för den stora *framtidstaflan*, som här möter oss, så vidt densamma i aningens och förhoppningens oklara dager kan af oss skådas. Föra vi oss till sinnes, att skarorna af vårt lands bildningssökande ungdom i dessa dagar åter församlas vid alla våra läroverk för att begynna eller fortsätta ett arbete, som icke blott för den enskilde ynglingen och för ungdomen i dess helhet utan ock för fosterlandet har en så omätlig vikt och betydelse — huru vidgas icke blicken, huru klappar icke månet hjärta af de varmaste önskningar för svenska läroverkens samfälda, gemensamma och ansvarsfulla verksamhet, att den måtte, i möjligaste måtto och så vidt mensklig skröplighet det medgifver, svara mot sitt höga ändamål! Angelägnast är oss denna önskan och dess nådefulla uppfyllelse för *detta* läroverk, Vilja bekymren och farhågorna någon gång och i enskilda fall hos ungdomsledaren undantränga förhoppningarna; de senare måste vi dock vid detta tillfälle fasthålla. Vi kunna, vi vilja icke föreställa oss annat än att I *alla*, ingen undantagen, kommit hit i dag med allvarliga föresatser till det som godt är, att I *alla* kommit för att här främja edert eget framtida bästa, kommit för att vara våra läraktiga och lydaktiga lärjungar, och jag helsar eder då i läroverkets namn *välkomna* med en från hjärtat gående väl-

komsthelsning och förklarar, efter mig lemnadt uppdrag, den nya lästerminen vid detta läroverk vara med denna dag öppnad. Måtte frid och välsignelse af höjden hvilat öfver denna vår slutna krets, öfver lärare och läjungar, öfver den tidsafdelning, vi fått uppnå, och öfver den verksamhet, vi gå att öfva! Måtte sanningsutsädet i våra lärosalar och läroverkets hela lif i sanningen mer och mer vara sådant, att en god säd däraf kan uppkomma till gagn för det jordiska samhället och till förkofran för Guds rike; och måtte genom den Högstes nådefulla välsignelse den säden ock bevaras, så att skörden omsider må blifva riklig och hålla profvet på den stora skördedagen!

Så bedje och förmane vi eder, unge vänner: sättet edert mål rätt högt, förlören det icke ur sikte och vinlägggen eder att under de dyrbara ungdomsåren hinna fram på vägen, hvar och en i sin ordning och efter de pund, som äro honom gifna, så att I redan här mån i begyndt mått skickliggöras att en gång på den plats i lifvet, hvilken efter Herrens skickelse blifver eder anvisad, blifva trogne tjerare och verka ett godt verk, medan dagen är — natten kommer, då ingen kan verka. Besinnen ock, att, medan I här lefven och arbeten gemensamt med hvarandra, så bären I ock i viss mån ansvaret, icke endast hvar och en för sig, utan ock inbördes den ene för den andre. Vakten eder, att I icke med onda exempel och lättsinnig inflytelse förfören och fördärfven, utan fast hellre stödjgen och förkofren hvarandra i allt hvad godt och sant och gagneligt är. Och, på det att eder umgängelse inbördes måtte vara sedligt ren och obemittad, låten Herrens fruktan få rum i edra hjärtan och vara för edra ögon. Sker det så genom den nåd, som allt godt verkar i alla, så förgäten I icke heller att med trägen bön bereda eder till all eder gärning. Bedjen och arbeten. Trons bön skall gifva framgång i arbetet och nedkalla Guds välsignelse öfver all eder gärning.

Så låtom oss äfven nu till sist tacka och bedja. Vi tacke Dig, barmhertige Gud, käre himmelske Fader, för all

den onvårdnad, Du oss så mildeligen bevisar. Vi tacke Dig, at Du oss med din sannings ljus upplysa och leda vill, och bedje Dig, att Du ville gifva Din nåd därtill, att vi må anmma Din sanning och i dess ljus vandra efter Din vilja. Bevara och välsigna vår öfverhet och vårt fädernesland. Uppehåll och beskydda detta läroverk, att också genom dess tjänst Ditt namn må varda äradt och Ditt rike förkofradt. Bevara den ungdom, som här församlas, att icke odskans dödande gift må med sitt fördärf på några sina många fördolda vägar få inbryta i denna Din plantering. Gif, o Herre, att Ditt heliga ord här må visa sig mäktigt i de ungas sinnen till en lydaktig vandring på Dina budords väg. Förläna framgång åt allt godt verk, som här förehafes, och gif växt åt allt godt kunskapsfrö, som här utsås, så att den arbetstid, Du oss här förlänar, icke måtte varda örspild och fruktlös. Var med oss med Din nåd och frie, såsom Du med våra fäder varit hafver. Gud, vår Gud, välsigne oss, och all världen frukte Herren.

20.

I dag och hvarje dag och *nu* i denna återseendets stund nå vi alla af hjärtat instämma i psalmens ord: *Lof, pris och ära vare Dig, o Gud, o Fader, Son och Ande!* Ämnena och anledningarne till denna lofsägelse och denna tacksägelse äro stora och större än att de skulle kunna ut-sägas. De skola icke kunna uttömmas af det *eviga* lofvet.

Den talrika kretsen af lärare och lärjungar vid detta läroverk är nu åter församlad vid ingången af ett nytt läs-år. Oförändrad är den kretsen icke. Det mensklige livvets rörlighet och växlingar göra sig gällande äfven på detta område. Det är mig nära nog ett behof att i dag påminna om den i så många hänseenden framstående och af så många anledningar högt värderade man, som äldst i lektorsgraden

stod ibland oss, då vi den 29 Augusti 1890 började det sist förflutna läsåret. Ingen anade då, att hans kraft snart skulle vara bruten, att hans lifsgärning här skulle snart vara fullbordad, att hans lefnadsafton redan skulle inbryta, så som det skedde den 4:de sistl. februari. Vi böja oss för den Högstes, den Allvises vilja, och säga intet tomt ord, då vi åter upprepa, hvad vi förr en gång sagt, att lektor *I. L. Stenbergs* minne skall tala till oss och till våra efterkommande ännu länge, sedan han död är.

Den 24 sistl. maj stodo vi, lärare, och många af eder, våra lärjungar, åter vid en annan graf, som mottog f. d. läroverksadjunkten, jubeldoktorn *M. E. Areskougs* fallna stofthydda. Äfven här kände vi intrycket af en förlust, och vi säga äfven här: *den gamle vännens minne skall städse vara oss vördnadsbjudande och i kärleksfull hägkomst förvaradt.*

Ur vår krets förflyttades så vid läsårets slut f. d. läroverksadjunkten, numera Kyrkoherden *L. W.* till ett annat arbetsfält och lämnade både i vänkretsen och på undervisningsområdet ett tomrum, som vi med saknad få vidkännas.

Huru utmärkt lärarens arbete än må vara, så kan det dock icke frambringa de önskade, de fullgoda frukterna, om det icke mötes och understödjdes af ett annat arbete — jag menar lärjungarnes. Lärarens arbete består förnämligast uti att gifva, att vägleda; lärjungens åter uti att motaga och följa den honom gifna vägledningen. Såsom lärarens gifvande är ett meddelande af det kunskapsinnehåll och den lifserfarenhet, som han själf inhämtat och fritt inom sig själf förarbetat, begrundat och utvidgat, så bör den senares mottagande icke vara blott ett inpluggande i minnet af vissa lexor, fastän äfven detta har sin vikt och betydelse, utan äfven den meddelade kunskapens verkliga införlifvande med det egna medvetandet. Hören det, I lärjungar alle, I skolen, om vårt samarbete skall lyckas, gå edra lärare till mötes med edert redliga arbete och på ett själfverksamt

sätt mottaga, hvad de åt eder meddela. Till detta edert arbete hörer *allvar*; ty I bören väl arbeta med lust och fröjd, men dock icke taga arbetet såsom en lek, utan besinna, att det fordrar en ansträngning af de krafter och gåfvor, som eder blifvit förlänade, så att krafterna öfvas för att växa under öfningen och gåfvorna utvecklas, under det de användas. *Allvarligt* bör edert arbete vara; ty det afser dock icke det närvarande ögonblicket allena, dagen eller terminen, utan framtiden, icke ett inlärande för stunden, utan inhämtandet af en kunskapsskatt som kan gagna eder för lifvet.

Till det rätta mottagandet hörer äfven *ihärdighet*; ty hinder och svårigheter möta äfven på kunskapernas väg, och de måste bekämpas och öfvervinnas, men detta kan icke ske på en gång utan måste efter sakens natur ske steg för steg. Den som nu tröttnar och slappas af, han blir tillbaka, då uthålligheten, ihärdigheten däremot har med sig, att minnet omsider fasthåller det, som till en början icke vill fastna, och att det, som för medvetandet till en tid var oklart och främmande, uppklarnar och blir lärjungens egen fria, andliga egendom.

Till det rätta mottagandet af edra lärares undervisning hörer slutligen också *kärlek* till arbetet själf såsom vår plikt, såsom det som efter Guds vilja åligger oss i denna vår kallelse, att *sanningens* kunskap i detta ords högsta mening och äfven den menliga kunskapens bästa sanning måtte, då I därmed gärna sysselsätten eder, bringa det sanna, det goda, det för Gud och menniskor täckeliga till allt kraftigare utveckling i edert lif. Vi må nämligen vara på vår vakt för en kunskap, som ensidigt utbildar förståndet. Uppfostran är, hvad vi framför allt vilja gifva eder.

I den mån som I med det allvar, den ihärdighet och den kärlek, hvarom vi nu gifvit eder en antydning, mottagen edra lärares undervisning och lännen inrymme åt den uppfostrande inflytelse, som läroverket vill öfva, i samma mån skall med den Högstes hjälp edert vistande vid denna läro-

inrättning blifva eder gagneligt, lyckobringande och välsignelserikt.

De många skiftningarna icke blott i flit och bemödande utan ock i naturanlag och begåfning medföra oundgängligen, att kunskapsframstegen icke kunna blifva lika för alla. Men den uppfostran, den kristliga inflytelse, läroanstalten vill främja, bör af alla kunna mottagas i lika mått; ty den uppfostrande verksamheten vänder sig företrädesvis till viljan, till hjärtat, till personligheten såsom sådan, för att genom de medel oss äro förlänte vägleda därtill, att en ny menniska, skapad efter Gud, må genom Guds skapande nådeskraft uppkomma och dag ifrån dag förnyas för att möjliggöra hos oss en hel, en sammanhängande vandring i ett nytt lefverne. Framgången af denna uppfostran, hvarigenom människan *blir* hvad hon icke är, men borde vara, och *får* det hon icke äger, men dock behöfver äga för att nå sin omätligt höga bestämmelse, den beror lyckligtvis icke af förståndets större eller mindre skärpa utan af menniskohjärtats mottaglighet för eller motsträfvighet mot den nåd, som allena kan dana hjärtan. Vi vilja *se* på en förhoppning, väl vetande, att Herren allena gifver växten. Förqväfven icke den goda säden, att icke växten uteblifver. Vi vilja lära, varna och förmana; men vi bedja eder lägga lärdomen, varningen och förmaningen rätt på hjärtat. Vi vilja hoppas och bedja, att vårt arbete icke måtte vara fåfängt; men vi behöfva ock till vår uppmuntran se någon frukt af arbetet äfven för eder kristliga bildning, se åtminstone att I icke sluten eder till de många, som förakta och försumma den nåd, ur hvars rika källa edert och allas vårt sannskyldiga väl måste framgå. Om eder välfärdsväg skolen I dag efter dag här undervisas. För denna stund, som vi icke få förlänga, huru mycket som ock ligger oss på hjärtat, böjom oss djupt i stoftet för ärones Konung och böjom våra hjärtan i barnsligt förtroende till barmhertighetens Fader, som i Christo vill vara vår Fader öfver allt det fader heter.

Så hjälp oss Herre, vår käre himmelske Fader, då vi i dag och alla dagar dig åkalla, "var oss när I faror, sorger och besvär, I frestelsen gif heligt mod, I striden kraft utaf ditt blod, Gif tröst af din försoningsdöd I lifvets och i dödens nöd". Amen.

Herren välsigne oss etc.

21.

Vi må väl i dag och hvarje dag och nu i denna återseendets stund af hjärtat instämma i psalmistens ord: Lof, pris och ära vare dig, O Gud, O Fader, Son och Ande! Ämnena och anledningarne till denna lof- och tacksägelse äro flera och större än att de skulle kunna utsägas. De skola icke kunna uttömmas af det eviga loftet. Särskildt må vi känna oss manade att med hvarandra tacka och lofva för den nåd, hvarigenom det omsider blifvit oss förunnadt att här församlas till att begynna vårt läroverks, tyvärr, ovanligt länge uppskjutna verksamhet. Vi hafva fått erfara sanningen af de apostoliska orden: "I veten icke hvad i morgon ske kan — — — För det I säga skullen, om Herren vill och vi lefva, skola vi göra det eller det". Vår Herre har låtit sjukdomsnöd i utbredning komma öfver denna stad och denna nejd, och samhällets verksamhet har i många riktningar därigenom blifvit förhindrad eller försvårad; men sådan tuktan, som vi förskyllat och dragit öfver oss, har dock genom faderlig förskoning, mildhet och barmhertighet blifvit både mildrad och begränsad. Vål hafva många omkring oss hvilat på plågans läger, många hädan kallats, och grafvarnes antal har fått en betydlig förökelse; men för oss är lefnadsdagen icke lyktad, för oss är nådatiden ännu förlängd. Må vi därför af hjärtat tacka och lofva lifvets och dödens Herre, och må vi rätt allvarligt behjarta och värdera sådan oss bevisad förskoning, långmodighet och trohet; men må vi så ock söka nåd därtill

att kunna verka, medan den dyrbara lefnadsdagen ännu är vår; dess afton skall kanske snart nog stunda äfven för oss, och natten kommer, då ingen kan verka.

Herre, huru äro dina verk så stora, stora i rättfärdighet och dom, stora i nåd och barmhertighet. Vi komma inför Dig i ödmjuk erkänsla af våra synder och vår ovärdighet, men vi beropa oss på din käre Sons förtjenst och förskyllan; vi drista hålla Dig före de nådefulla löften, som Du gifvit alla dem, som Dig åkalla, och bedja Dig i det namn, som allena betryggar bönhörelsen, att du ville låta Din skyddande och frälsande nådeshand vara utsträckt öfver detta vårt läroverk. Förläna oss, åt hvilka denna ungdomsskara endels är anförtrodd, kärlek och kraft, visdom och nit till att i din fruktan kunna med trohet utföra vår dyra kallelse, så att detta uppfostrings- och undervisningsområde icke måtte under våra händer i något hänseende fördärfvas utan fasthellre genom den nåd och hjälp, Du oss förlänar, värnas och bevaras, stärkas och förkofras till att frambringa någon frukt, som kan vara Dig behaglig och blifva till gagn icke blott för det jordiska samhället utan ock för Ditt rike, blifva till gagn icke blott för tiden utan ock för evigheten. Men att så måtte ske, gif ock Herre dessa våra lärjungar det rätta barna- och lärjungasinnet, som låter sig läras och ledas på den väg, som Ditt ord för oss alla utstakar, och som läraktigt mottager och förvarar det kunskapsutsäde, som här skall göras. Fördelar äro här denna ungdomsskara beredde, men faror äro här ock. Mätte vi aldrig lättsinnigt och sorglöst blunda för den förförelse, som, stundom dold och smygande, stundom åter öppen och dristig, vill intränga äfven i denna vår krets till att oreña och öfverväldiga de ungas och omynigas sinnen; men måtte vi ock i vår vanmakt, vakande vid ordets klara ljus och alltid bedjande, hafva ett öppet öga för nådelig hjälp i all frestelse och fara! — Han som sade: Ve världen för förargelses skull, ty förargelse måste ju komma, Han är ock den som, däraf att Han vardt pint

och frestad, kan hjälpa dem som frestas. Så hjälp oss Herre, då vi i dag och alla dagar Dig åkalla, ”var oss när I faror, sorger och besvär, I frestelsen gif heligt mod, I striden kraft utaf Ditt blod Gif tröst af Din försonings död I lifvets och i dödens nöd”. Amen. Fader vår m. m. Herren välsigne oss m. m.

22.

Må upphof, fortgång, ända, Allt till Guds ära lända. Att så af allt hjärta önska i det namn, som är grunden och källan till all bönhörelse och all välsignelse, att så bedja i Guds, Fadrens, Sonens och den Helige Andes, namn, vare i denna vår krets och i denna stund vår första maktpåliggande gärning!

Det har nådeligen varit oss förunnadt att med hela kristenheten på jorden få deltaga i julens fröjdefulla högtid, och vi hafva därtill åter fått upplefva ett nytt årsskifte. Måtte, då vårt maktpåliggande arbete nu skall återtagas och fortsättas, välsignelse ofvanefter rikligen komma öfver detta läroverk, dess lärare och lärjungar, att ock den verksamhet, som här skall öfvas, genom den Högstes hjälp måtte blifva sannskyldigt gagnande för våra lärjungar, bära sina goda frukter för samhället på jorden och medverka till någon vinning för ljusets och sanningens, d. ä. för Guds eviga rike, till hvilket vi alla äro kallade! Vi anropa härom, då vi bedja för hvarandra och med hvarandra: Fader vår etc.

Vi komma att äfven under denna termin i lärarnes krets sakna den äldste af läroverkets ordinarie lärare, lektor E., som, innan arbetet blef honom för tungt, i detta läroverks tjänst hade offrat helsa, krafter och ospard möda under nära fyra årtionden. Vi ha förut härom erinrat och uttrycka nu blott vår glädje, att läroverket äger den gamle vännens oförminskade kärlek och äger honom själf i verk-

sam tjänst såsom intendent för Malmö museum. Tjänstledighet är dessutom fortfarande beviljad adjunkterna H. och W.

I lärarnes krets har sedan sistlidnen hösttermin blott en förändring inträdt, i det att extra läraren, kand. N. blifvit såsom ordinarie adjunkt förflyttad till ett annat läroverk och antagligen själf vid förra terminens slut sagt sitt farväl till de lärjungar, som här någon tid af honom väglededes. Eforsembetet har nu förordnat fil. lic. O. att istället inträda i detta läroverks tjänst. Vi bringa herr adj. O. åter här i fulltalig krets vår välkomsthelsning, vi tillförse oss ett godt utsäde af herr adjunktens omfattande kunskapsförråd. Äfven vår ungdom möter herr adjunkten med bästa löften och föresatser.

Ännu några förmaningens och erinringens ord bör jag, innan vi i dag åtskiljas ställa till dig, älskade ungdom; och hvad önskade jag hellre än att de enkla orden måtte af eder påaktas och gå eder till hjärtat. Hvad då först angår den kunskapsöfning, hvartill vi skola vägleda eder: varen icke tröge, icke försumlige, såsom många af eder hittills varit, utan varen alla härefter rätt sorgfällige, flitige och framåtsträfvande, ty så är Guds vilje, och besinnen, att äfven vid kunskapsöfningen gäller det edert eget framtida väl. Vare fjärran ifrån våra lärosalar den ytlighet, som i våra dagar och vid förhållanden, som därtill föranleda, icke sällan vill nöja sig med halfgjordt arbete, vill stanna vid skallet af kunskapens frukt utan aning om kärnan därinom, vill sky mödan, vill icke bruka de förlänta gåfvorna, vill gå makliga genvägar och så förfelar målet. Vare fast hellre reda, klarhet och grundlighet i all kunskap, som här skall öfvas, edert ögonmärke, vare den oförtröttade fliten i hemstugan och den lyssnande uppmärksamheten och läraktigheten vid undervisningen eder rätt angelägna; så skolen I underlätta edra lärares nog stora mödor, så skall kunskapen för eder vidgas och upplarna, och så skall den kunna blifva eder för lifvet fruktbringande. Men kunskapen är, som vi tillförene mer än en gång betygat, icke vårt lifs

mål, fastän den är god såsom medel för viktiga ändamål. Ja den menskliga, den hedniska kunskapen i sin missriktning, sin själf tillräcklighet och i sin trotsiga uppresning kan inrymma och förvålla det svåraste andliga sjukdomstillstånd, kan, tyvärr, bära döden frukt. Därföre har Han, som alena är världens ljus, den personliga sanningen, i nåd gifvit oss en kunskap, som all kunskap öfvergår, en kunskap, som skall vara oss surdegen, som med sin renande och omdanande kraft skall genomsyra och genomtränga både oss själfva och allt vårt vetande, som skall sätta oss i stånd att pröfva allt, att förkasta det onda och utvälja det goda, som kan bevara för villfarelserna, gifva oss en osviklig uppfattning af lifvet och öppna oss ögonen att i det eviga sol-ljusets klarhet se och fatta vår egen evighetsbestämmelse. I förstån helt visst, att vi syftade på den Guds ords kunskap, som vi med aposteln må kalla vår Herres Jesu Christi kunskap.

Mätte — därom gäller det först och sist — I med oss i den kunskapen växa, då I låten Guds ord rikligen bo ibland eder, då I hämtan uppbyggelse af våra dagliga andaktsstunder, af vårt söndagsfirande och af de förmaningar och råd, hvarmed vi dag efter dag vilja möta eder.

Sen I, käre vänner, det är ju af många denna tidens tecken uppenbart, att kampen mellan hedendom och kristendom ännu icke är utkämpad. De två makterna kunna dock aldrig förenas. Det visade sig vid kristendomens första framträdande i världen, att på hvarje punkt i lifvet stod det hedniska och det kristliga vetandet, den hedniska och den kristna sedeläran gent emot hvarannan såsom oförenliga motsatser. Kristendomen förkastade i de tiderna, mitt under förföljelsernas eldsdop, hvarje förlikningsanbud. Den visste sig äga den högsta, den eviga sanningen, och denna måste då som nu antingen helt erkännas eller ock förnekas och förkastas. Segern vanns visserligen på den tiden genom Honom, som för oss segrat, och den romerska värl-

den böjde sig för kristendomen, och historien visar oss där-
 efter menskligheten i en helt förändrad gestalt. Segern var
 då vunnen, men icke fullständigare än att den behöfver åter
 och åter vinnas. Striden fortsattes alltjämt, fastän i annan
 form, äfven inom den nyare tiden, ja inom nutidens kulturvärld
 och är en strid för eller emot kristendomen i dess sanning.
 Vi få här icke afse, huru den striden föres i stort i syftning
 att upphäfva och förhindra kristendomens inflytande på hela
 samfundslifvet och alla dess former; vi vilja blott uttala
 äfven i dag ett varningsord för den kristendomsfientliga
 inflytelse, som äfven vill eröfra skolan och genom mäktig
 förförelse angripa ungdomen. De angreppen möta äfven
 eder från många sidor. De möta eder icke blott i laster-
 nas och osedlighetens fräcka gestalt, icke blott i den falska
 andlighetens tjusande villfarelse, icke blott i det hvardag-
 liga tal, som ljuder i edra öron, och de onda exempel, som
 snart sagdt öfverallt träda eder under ögonen, utan ock sär-
 skildt på denna tid i en litteratur, som rör sig i osedlig
 smuts och orenlighet, en litteratur, som, sedan den trampat
 sedlighetens heliga fordringar under fötterna, gör vår Herres
 ord och dyra nådeinrättningar till föremål för hån och
 bespottelse, en litteratur, som till sist själf stannar i och
 leder jublande skaror in i gudsförnekelsens hemska och
 tröstlösa mörker.

Vi hafva velat redan i dag uttala ett varningens ord,
 men vi få icke stanna vid den mörka taflan af förförelsens
 många faror, vi få icke misströsta, vi vilja fast hellre, ja
 vi äro berättigade att frimodigt blicka upp, och vi tillegna
 oss till sist vår trosstarke lärofaders ord, då han vid sin
 högstämnda lyra lärde oss att säga: Vår Gud är oss en
 väldig borg m. m.

23.

Ps. 210: 9, 10.

Låt om oss, lifvade af den högstämde psalmens ord, lyfta hjärtan och sinnen upp öfver alla himlar och framåt utöfver tidens yttersta gränser och bönfällande bedja:

Ps. 23: O, Herre Gud oändelig! Gif oss nåd till att prisa Dig Och sätta all vår tro därtill, Att Du är evigt god och mild.

O Jesu Krist, som mandom tog! Hjälp oss att komma städs ihåg Din bittra död, ditt rena Ord, I dem vår själ blir saliggjord.

O Helge And', Gif oss Din nåd, Att alltid följa Dina råd! Ledsage, hägne oss Din hand, Gud Fader, Son och Helge And'!

* * *

I detta den Högtlofvades, den trefaldt Heliges namn, vare denna stund och den nya tiden för detta läroverks verksamhet invigd och helgad! Välkomst- och lyckönskningshelsningen till både lärare och lärjungar vid detta läroverk vare ock härmed af hjärtat uppriktigt framburen!

Tidpunkten för vårt församlande är i flera hänseenden märkelig. Det har behagat vår Herre, som råder öfver både helsa och lif att, om ock skonsamt, låta oss, stoftets barn, förnimma vårt beroende af Honom, att vi måtte ömma för lidande likar såsom ock för dem, som nu finna gränsen för sitt jordiska lif, och att vi måtte högt värdera hvarje oss förunnad helsostund och desto bättre använda hvarje vår lefnadsdag. Det gäller i sanning att verka medan dagen är — *natten kommer då ingen kan verka*. Vi skola här om minna eder med oförtröttad maning och förmaning.

Stora krafter äro i vårt kära fosterland verkamma till att med uppoffrande kärlek främja vår bildningssökande

ungdoms undervisning och fostran. Just i dessa dagar taga de öfverläggningar inom vår riksdag sin början, som äfven skola afse vår ställning som kulturfolk och fastställa de anspråk, som böra ställas på vår ungdom.

Våra läroverk hafva härvid en hög och ärofull kallelse. Vi vilja icke bära den skymfen att hafva vansläktats från våra fäder, som mången gång gjorde viktiga insatser i mensklighetens framåtskridande och gjorde det svenska namnet äradt och frejdadt äfven i fredlig idrott, i odlingens och vetenskapens tjenst. Den blågula fanan med korset får icke ljuga, då den svajar öfver vårt lärohus såsom en sinnebild af det, som vi *så högt* värdera, att vi därföre vilja offra vår lefnadsgärning in i döden. Den *gula* färgen vill ju beteckna ädel, fri och ungdomlig glädje; men vår fana af *blått* och *gult* säger, att vår glädje skall hvila på ett åt Honom, som bor i höjden och i helgedomen, hängifvet sinnes himmelsblå grund — och hvad korsets tecken säger, veta vi alla. Med det öfver sinnevärlden höjda sinnelaget, renadt och styrkt af Christi evangelium, skall vårt folk vara och förblifva en af världens andliga stormakter. Men, älskade ungdom, till eder står det, huru härmed skall gå. I unge bildningssvenner, I fån icke svika eder plikt såsom den heliga sanningens, det ädla tänkesättets och den sanna frihetens försvarare i Norden. Vål hafva de, som helt och oförskräckt ställt sig i sanningens tjenst, alltid kommit att tillhöra fåtalet; men det är icke någon skam att höra dit. Våra fäder fruktade icke att träda sina och sitt lands fiender under ögonen. Men de fiender, mot hvilka I i eder ställning hafven att kämpa, äro lögnens falska läror, själfsvåldets och olydnadens makter, men äfven lättjans, dolskhetens och maktighetens jättetroll. Med eder glömska och edra öfverilningar kan och bör man i mycket öfverse och hoppas förbättring; men en *slapp, försumlig* och för sin egen framtid *likgiltig* ungdom erbjuder en nästan tröstlös anblick. Förskonen oss för den anblicken! Låten oss, som grånat i arbetet för

eder fostran, icke sakna den lön, som ligger i kärlekens förhoppning om eder alla, ligger i en framtidsförhoppning, att kommande släkten skola i den eviga sanningens tjänst fullborda, hvad vi önskat men icke förmått!

Måtte då de svenska läroverken under en kristlig öfverhets ömmande vård allt bättre motsvara denna tidens allvarliga kraf och sina högst betydelsefulla uppgifter. Måtte vid detta vårt läroverk främjas och utbredas grundliga kunskaper, nyttiga färdigheter, upplysta och ädla tänkesätt, rena och föresynliga seder; men må vi, då vi sådant önska, icke förgäta det heliga tänkespråk, som pryder vårt lärohus: *Herrens fruktan är vishetens begynnelse*; ty varen därom förvissade: all s. k. vishet och upplysning, som icke vill veta af *Herrens fruktan*, är i grunden dårskap och mörker. All mensklig kunskap, som förbigår, föraktar och kanske angriper och bekämpar Guds visdom, kan icke välsigna eller lyckliggöra oss, icke en gång för tidens korta, försvinnande år och ännu långt mindre för den evighet, som förestår oss alla. Så måtte vi då, både lärare och lärjungar, samlas hos Honom, hvars högtid vi firat och hvars namn betecknar det nya nådesår, vi fått upplefva, samlas inför Honom, som var död men nu lefver i gudomsmakt och härlighet i de eviga evigheter, samlas inför Hans nådestron alla dagar, och äfven på denna stund, då vi öfver vårt läroverk och all dess verksamhet men äfven öfver oss själfva och öfver hvarandra nedkalla Hans outhärliga välsignelse. Herren välsigne oss m. m.

24.

Älskade ungdom! Det var mig icke förunnadt att möta eder på detta rum, då lärare och lärjungar vid detta läroverk först församlades på begynnelsedagen för detta årets vårtermin. Den saknad, jag härvid kände, hade sin motvikt i vissheten därom, att ingen människa är outhärlig.

bärlig vid den fasta och ordnade samverkan, som kännetecknar våra offentliga institutioner, hvilka, trots den enskildes tillfälliga förhinder eller bortgång för alltid, gå sin jämna och ostörda gång. Så hafva mig åliggande tjensteplikter nu under tvenne veckors tid blifvit nitiskt och omsorgsfullt besörjda företrädesvis af lektorn, dr D. och af pastorn, fil. kand. D., och det är mig angeläget att till dessa herrar båda och till andra flera, som i mitt ställe gagnat läroverket, få frambara min förbindliga tacksägelse.

Genom Guds ord och bönen är årets vårtermin och nu denna arbetsdag helgad och invigd, såsom detta har skett och skall ske med de dagar, som stunda, och jag borde enligt vår arbetsordning hänvisa eder till de öppnade lärosalarne; men jag vill å andra sidan icke vara stum inför eder i fråga om de manings- och förmaningsord, som det åligger mig att till eder frambara. Äfven under bemödandet att fatta mig kort, torde någon stund af dagens första lästimma af mig blifva tagen i anspråk. Den uppmärksamhet jag påkallar skall — jag hoppas det — bringa eder att besinna någon viktig och behjärtansvärd sanning.

En för menskligheten i alla tider gällande riksgrundlag förkunnade Herren vår Gud, då Han gaf sitt gamla förbundsfolk de tio orden. Vål visst, att de orden närmast och i första hand gåfvos åt Guds Israel, såsom ett för Herren afskildt folk; men Guds vilja med afseende på ett folk, som vill stå i förbindelse med Honom, är i alla tider till sina väsentliga grunddrag densamma. Därföre gälla de tio buden ännu i dag och skola intill dagarnes ände gälla såsom ett rättesnöre och en grundregel för hvarje folk, som vill hafva med Gud att göra och tillhöra Honom. I vår egenskap af ett kristet folk hafva vi ifrån barndomen fått lära de tio buden, och de inskärpas alltjämt hos oss alla såsom en osviklig lag för hela vårt sedliga förhållande. Såsom ett kristet folk erkänna vi också vår förpliktelse att lyda de lagar, hvilka inom samhället och skolan äro gällande just på grund af den gudomliga, för alla tider gäl-

lande lagstiftningen. Bland de tio, sinsemellan på det innerligaste sammanhängande budorden framstår *ett*, hvilket på det sättet är af vår Herre själf utpekadt, att det ensamt innehåller ett löfte åt dem som det budet i sanning lyda. I veten alla, att vi kalla det budet det *fjärde*, och vi hafva stora skäl att äfven i denna vår krets och vid detta tillfälle erinra om just detta bud, hvilket i vår tid allt för ofta och sorgligt ringaktas. Jag bör kunna antaga, att vår ungdom både i hemmen och skolan fått lära och i enkel utläggning fått förstå det budets omfattande innehåll, och vill därföre på den begränsade stunden särskildt dröja vid det tillfogade stora löftesordet. Det heter: "*Du skall hedra din fader och din moder, på det du må länge lefva i det land, som Herren din Gud dig gifva skall*". Det land, som Herren ville gifva sitt egendomsfolk, var, som vi veta, det redan åt fäderna utlovade landet, Kanaans land, det höga landet, förebilden till det himmelska Kanaan. Utan att förneka den tillämpning, som det stora löftet må hafva på enskilda menniskor, böra vi fasthålla, att Herren här närmast och egentligen talar till *folket*, till *Israel* såsom *nation*. Hörsammade Israel budet i dess djupa mening och sanning, så skulle det länge lefva i landet, i annat fall icke.

Vår store häfdatecknare Erik Gustaf Geijer har sagt: "*Visa mig föräldravördnad hos ett folk: jag vill profetera det en lång framtid*", och han tillägger: "*alla seglijvade nationer hafva lärt på denna oförstörbara lifsprincip*. Orden gälla verkligen äfven *oss*. Vi hafva ännu *ett eget land*, ett land, som vi få kalla *vårt*; men vi böra, om vi älska detta land, vara fullt medvetna därom, att vårt fortfarande bestånd såsom ett fritt folk står i allra närmaste sammanhang med det sätt, hvarpå vi vårda budet om *föräldralydnad*. Villkoret för ett kristet folks fortfarande bestånd är och förblifver hedrandet af fader och moder. Om föräldravördnaden börjar att utdö inom en nation, då är där en kräftska, som fräter på den nationens innersta märg, och den nationen går sin undergång till mötes med oundviklig nödvändighet.

Hvad det innebär att rätteligen hedra fader och moder är eder betygadt med vår lärofaders bekanta ord: *Vi skola så frukta och älska Gud, att vi våra föräldrar och herrar icke förakta eller förtörna utan hålla dem i vördnad, tjena dem, lyda dem, älska dem och hafva dem för ögonen. Vördnad, kärlek och lydnad*, se där tre stora plikter enligt det Herrens bud, hvarom vi tala. Dessa plikter skolen I först öfva gent emot edra föräldrar. Men när Luther vid deras sida sätter våra herrar såsom också föremål för *vördnad, kärlek och lydnad*, så har han endast angifvit, hvad Guds ord uttryckligen bjuder om vår ställning till alla dem, som enligt Guds anordning hafva faderlig makt och myndighet öfver oss, såsom *öfverhet, lärare och husbönder*. Dessa skola vi således också *älska, vörda och lyda*.

Tänken eder, att barnen börja att blifva ohörsamma mot sina föräldrar, att vidare lärjungarne blifva sina lärare olydiga, att tjenarne blifva trotsiga mot sina husbönder, och att slutligen undersåtarna blifva upproriska mot sin öfverhet — hvilken upplösning och förvirring skulle icke därigenom uppkomma! Ett folk, bland hvars medlemmar sådan olydnadens ande blir utbredd och rådande, skall ofelbart gå sin undergång till mötes. Detta är redan från mensklig synpunkt gifvet. Men vi må än vidare härvid besinna, att all olydnad mot våra föräldrar och herrar är olydnad i grund och botten mot Gud själf. Han är allena Herren, som har rätt att kräfva lydnad. Men Han, Herren öfver alla herrar, har här på jorden beklädt vissa menniskor med en särskild makt och myndighet. Att visa olydnad och trots mot dem är, som sagdt, uppresning mot den högste Herren och härskaren och är ett lösslitande af gemenskapen med Honom och med detsamma vägen till undergång.

Fråga vi nu, huru det bland vårt folk står till med lydnaden för Guds fjärde bud, så torde svaren på många håll i samhället, inom hemmen och måhända äfven inom våra skolor blifva ganska nedslående — — —

Vilja vi nu rädda vårt lands framtid, så gäller det i

sanning en allvarlig bättring inför lefvande Gud. Här måste sättas nya och friska andekrafter och inflytelser i vårt folk, i våra hem och i våra skolor; och det är särskildt i detta hänseende jag vill rikta ett ord till detta läroverks ungdom.

Det har på sista tiden gått en fosterländsk rörelse genom vårt folk. Man börjar vakna till besinning inför anade faror. Det är, som om man hört andehvisningar om att något afgörande stundar. Man vill, att något skall göras.

Våra läroverks ungdomsskaror hafva ej heller blifvit oberörda af denna fosterländska strömning. Och visst har detta för ungdomens vänner varit ett glädjande tecken. Men det skall sägas eder, att I måsten vara på eder vakt, att icke hela den viktiga fosterländska saken stannar i fåfänglighetens tjenst. Att bygga fästningar och skaffa vapen och öfva män att föra vapnen — det är allt godt och väl. Men inga fästen och inga härskaror förmå värna det folkets frihet, hvilket i sitt inre lif har vändt sig ifrån Gud och trampat hans lagar och ordningar under sina fötter. Lydnad för Herrens bud och för därmed sammanhängande mensklig ordning är ett kristet folks allra innersta styrka. Och därför kräver jag af eder i Herrens namn en uppstegrad lydnad särskildt för det bud, som på ett så afgörande sätt berör edra lifsintressen och eder framtid. Jag har påmint eder om Guds löfte, att det folk, af hvilket det budet, hvarom vi tala, hålles i helgd, skall få länge lefva i det land, som Gud det gifvit. Gripen fast om detta löfte och gripen eder an med villkorets uppfyllande. Upp, du svenska läroverksungdom, för att bygga en ointaglig fästning, för att omgifva vårt dyra fosterland med en skyddsmur, ett värn, som inga fiender skola nedskjuta! Den fästningen heter *föräldralydnad*, lydnad mot och vördnad för dem, som Gud allra närmast satt öfver eder, och varen förvissade, att den lydnaden och den vördnaden äro goda grundvalar i samband med vördnaden och lydnaden för den högste Herren och Hans kärleks bud och rätter. Då

skola ock edra framtidssträfvanden få sin fasta hållning och sin sunda, fruktbärande riktning. Vi måste blygas öfver mycken olydnad, öfver vårt själfsvåld, vår själfrådighet, vår trotsighet, vårt missnöje och alla andra vårt släktes grundlyten, blygas som *en* man. Ur den blygseln och ur bättringstårarnes utsäde skola med den Högstes hjälp, Hans hjälp, som lofvat, att Herrens Ande skall hvilas i nordanlanden, uppspira rikliga glädjeskördar. Ske alltså *snart* i vår Herres och Medlares namn!

Då den flyende stunden bjuder mig att stanna vid dessa erinringar om vår rättighet att af eder, detta läroverks lärjungar, fordra vördnad, kärlek och lydnad, och detta för eder egen välfärds skull, så nödgas jag att till följande tillfällen uppskjuta erinringarne om vissa särskilda stadganden, som inom vårt läroverk gälla till obrottslig efterlefnad.

Mätte de i dag sagda orden icke hafva talats för döfva öron utan rätt allvarligt behjärtats!

 25.

Låtom oss bedja: O, Herre Gud oändelig m. m.

Då det är mig förunnadt att ännu en gång här i detta rum träda detta läroverks talrika lärjungar till mötes*) röner jag, såsom ofta förr i stunder sådana som denna, ett intryck af upplifvande glädje, men ock af djupt och allvarligt deltagande för dessa unga vänner, och på mina läppar sväfvar den allvarliga frågan: *Hvad månne varda af dessa ungdomsskaror och af de enskilde bland eder, som ingå i och utgå från läroverket?* Någon säger kanske: Hvarföre en sådan fråga? Vi veta det ju, de skola varda, såsom vi äldre,

---

*) Detta blef också sista gången, talaren på detta sätt mötte sina lärjungar. Utg.

svaga, skröpliga och dödliga människor; de skola få sin lilla del af lifvets glädje, men förvisso ock af den veder-möda, som är oskiljaktig från det menskliga lifvet. Nöjet och glädjen vinkar dem väl någon gång med sin lockande bågare; men lidandets kalk skola de äfven få tömma, hvar och en i sin mån. De skola, hoppas man, lefva ännu länge, men dock i själfva verket en *liten* tid, full med oro; de skola växa upp såsom ett blomster, men falla af, fly bort såsom en skugga och icke hafva någon varaktighet. Sådan skildring af de ungas framtid vinner stöd från en genom tiderna bekräftad verklighet, som åter och åter förnyas. Men, unge vänner, vi syfta högre med vår fråga: "*Hvad skolen I varda?*" Ur barnaögat framlyser dock en odödlig själ med förmåga att, lyftad öfver den låga sinnevärlden, höja sig ända upp till det eviga ljusets rymder. Herren har gifvit eder alla kropps- och själs gåfvor, förmögenheter och anlag — skola de väl, helgade genom nåden, få sin utveckling och användning i *Hans* tjänst och till *Hans* ära, som gifvit eder dessa dyrbara pund, eller skola de missbrukas i andra herrars snöda tjänst? Unge vänner! Vi tillförse oss så gärna om eder alla det bättre och det bästa, ändock vi så fråga. Å ena sidan lyser hoppets morgonrodnad öfver edert barndomseden; men å andra sidan se vi ock mörka moln, som bebåda faror, hvilka under vandringen genom världen kunna hota eder sanna välfärd. — — På eder döpelses Gud och på den nåd och hjälp, Han eder tillsagt, grunda vi våra hugnesamma förhoppningar om eder alla; men en sorglig erfarenhet lærer oss därjemte, att det lyckliga återskenet af det Guds rike, som en gång öppnades för eder, kan mer och mer förblekna redan i det unga sinnet, och synden, världen och fåfängligheten i dess skiftande gestalter kunna oreña själen och vålla dess ofärd och död. Ack, att så *icke* måtte ske! Det är oss ju till en uppmantran sagdt om Johannes, Herrens föregångare, att han såsom barn *växte upp och stärktes i anden*, d. ä. mognade allt mer i andelig kraft; och om *Jesusbarnet*, som strålat oss till

mötes i julens högtid, är det åter sagdt, att han växte till i visdom, ålder och nåd inför Gud och människor. En sådan tillväxt kan ock blifva eder förunnad för Hans skull, hvars hela lif från krubbans till gravens hviloläger är förtjenande för oss; och att så måtte ske bör vara eder egen högsta angelägenhet och är högsta ändamålet för den kristliga uppfostran, som hemmen och skolan i förening vilja hos eder främja. Vi nämna det ofta missförstådda ordet "uppfostran" och inlägga därvid vår gensaga mot en så torftig uppfattning af detta höga begrepp, som skulle det inskränkas, vare sig till denna tukt eller detta ordningssinne, som för skolan äro så outhärliga, eller till denna salongsbildning, som gör att ynglingen kan uppfylla den städade sammanlefnadens fordringar, eller till de kunskaper, den språkfärdighet och de talanger, som vårdas i sällskapslivet, eller till denna praktiska sedelära, som, i grunden hednisk och bygd på sanden, kan inskärpas och inöfvas, utan att den gamla människan däraf besväras eller ännu mindre förqväfvos och dödas. Väl veta vi, att en harmonisk själsuppfostran bör tillgodose hela människan. Den bör vara, som man säger, *estetisk*, i syftning att gifva riktning åt känslolifvet, smaken och fantasien; den bör vidare vara *intellektuell*, på det kunskapsförmågan må öfvas och riktas med de skatter, som den mensklige forskningen, kulturen och litteraturen har att som bäst erbjuda, och denna fostran är värdefull och outhärlig; men först såsom *ethisk*, såsom *sedlig* blir de ungas uppfostran hvad den bör vara, blir *kristlig*, sträcker sig till viljeriktningen, till *hjärtat* och blir en uppfostran för evigheten och för *Guds rike* genom de uppfostringsmedel, som Herren själf oss förlänat, och i den skola, där läromästaren är Faderns och Sonens Helige Ande, som allt verkar i alla hvad till lif och gudaktighet tjenar. Å ena sidan är vår uppfostrande verksamhet gent emot den ungdom, som är oss ombetrodd, ett verk så högt och så djupgående, att framgången därvid icke står till någon mans vilja eller lopp, utan till Guds barmhertighet; men å andra sidan må vi,

som äro ställda på skolans dyra vakt väl besinna våra plikter och därtill besinna, att, om vi skola vara skickade till den vakten, så ställas på oss stora anspråk, så måste all vår verksamhet såsom uppfostrare, äfven då det gäller dessa endels profana kunskaper och öfningar, vara uppuren af kristlig anda, d. ä. af *kristlig kärlek*. Herrens fråga till Petrus: "Simon Jona älskar du mig?" är af samme Herre förvisso ställd till hvarje fader och moder, hvarje lärare och vårdare af den unga planteringen i Guds rikes vingård. Utan detta heliga kärlekslif i själen skall ingen kunna hvarken vårda eller föda lammen i den gode herdens hjord ingen kunna gifva dem den närande mjölk, d. ä. den själa-föda, som är Guds evangelium och vår Herres Jesu Christi kunskap, den all kunskap öfvergår. De unga behöfva vidare i sin oefarenhet vår upprepade varning för de otaliga faror och frestelser, hvaraf de omhvärfvas; de behöfva förmanas och uppmuntras att besinna, hvad deras frid tillhör; men kärlekens makt allena kan det uträtta, att varningens och förmaningens ord gå från hjärta till hjärta och icke blifva tomma och kraftlösa ord. Ja, när det ock gäller tuktan och straff, så är det kärlekens glöd i uppfostrarens hjärta, som skall utesluta det köttsliga sinnets vrede och bitterhet, som skall uppmjuka det stundom hårda hjärtat och förbättra men icke förbittra. Och än vidare, då vi veta, att exemplets makt är stor i synnerhet på de ungas sinnen, — hvem skall väl kunna genom sin egen vandel och utan ord gifva det klarsynta barnaögat goda föredömen, om han icke själf låter sitt lif bestämmas af kärlekens konungsliga lag! Och — för att påminna om ännu en kärleksplikt — vår ungdom behöfver våra *förböner*. Förbönen är dock uppfostrarens, den faderligt sinnade vännens, första och sista och bästa utväg, hvarigenom vi i medvetande af egen vanmakt och skröplighet bära våra unga vänner fram och öfverlämna dem och deras väl åt Honom, som förmår göra öfver allt det vi bedja och tänka. — Men hvem är där dogse till att så framgå och så upplyfta hjärtat med händerna i allvarlig bön för andra, om han icke lefver i Jesu Christi tro och

lärt sig att *älska* med en kärlek, som icke förtröttas, som tror allting och hoppas allting. Jag kan icke veta i hvad mån den heliga kärlekens låga lyser vid det ena eller det andra hemmets härd, vid hvilket I unge ären ställde. Lycklige I, om I i edra hem stån invid den lågans oskattbara sken och kännen något af dess själ och sinne uppvärmande och fröjdande inflytelse! Men skulle det ock i den delen fattas för eder, är icke kärleken i edra hem, hvad den borde vara, visst är att vår Herre har så hos fader och moder inplantat kärleken till våra barn, så lärt dem älska, att vi knappt vilja tänka oss den möjligheten, att I i edra hem icke skullen vara föremål för den vårdande och fostrande kärlekens bevisning, åtminstone i *någon* mån. Kommer så den kristliga skolan och vill samverka med det kristliga hemmet — och det veta vi, att skolan skulle förneka sig själf och sin kristliga karakter, om icke kärleken är den lifsluft, i hvilken den lefver, och den kraft, som uppbär dess hela verksamhet. Ingen god gärning, icke heller skolans gärning, framträder med anspråk på ofelbarhet eller på loford. Ingen kallelse är mera egnad att förödmjuka just den redlige arbetaren än lärarekallet. Skulle på det arbetsfältet något lyckas, skulle någon framgång vinnas, så må vi enas att först och sist därför tacka icke den som sår och icke den som planterar, utan Honom som växten gifver. Vi hänvisa eder därföre till sist till den högsta, den heliga, den personliga, den omätliga kärleken, som i julhögtiden blifvit ställd oss för ögonen, då vi ånyo blifvit påminde därom, att *Gud är kärleken*, att Gud så älskade världen, att Han för oss utgaf sin ende Son, lät Honom blifva menniska, att vår Herres Jesu Christi Fader skulle såsom vår käre Fader kunna gifva oss allting genom Honom. Vid denna kärlek kunnen I trygga eder, af den allena kunnen I få nåd för nåd under edra lefnadsdagar och fullkomlig, betryggande hjälp i lifvet, i döden och i evigheten.

Därom, att så måtte ske med eder och oss, må vi för hvarandra och med hvarandra bedja: Herren välsigne oss m. m.

Afskedsord till dimitterade lärjungar.

1.

Till vår andaktsstund ansluter sig i dag en förrättning, den sista som här afser de ynglingar, hvilka under närmast föregående dagar bestått sin mogenhetspröfning vid detta läroverk. Jag har anmodat eder att ännu en gång uppträda i denna krets, att I icke obemärkt skullen aflägsna eder från forna lärare och kamrater utan fasthellre tillika med deras gemensamt framburna afskedshelsning mottaga de vitsord, som för eder utfärdats.

Denna helsning må först och främst påminna eder om det förflutna, om de fördelar, hvilka under eder barnoms- och ungdomstid varit eder under Guds goda hand beskärda, och så vid en blick tillbaka mana eder till ödmjuk tacksägelse. Det är dock genom mycken nådelig hjälp och genom trogen omvårdnad och ledning, som I ären allt härtill komne. Ifrån den stund, I blefven till denna läroinrättning hänvisade, har den icke heller svikit eder, så att I icke skullen hafva skäl att äfven härefter förvara hågkomsten af denna läroinrättning, hågkomsten af trogna lärare, som steg för steg här vägledt eder till den kunskap, I inhämtat, och till den lifsåskådning, den vishet af höjden, som gifver kunskapen sitt rätta värde. Nog hafven I ock skäl att minnas alltid några goda kamrater, med hvilka I här knutit vänskapsband, sådana de sällan knytas, sedan skolåren ändats. Mätte minnena från skolåren, som nu äro

af eder tillryggalagda, vara eder vänliga och understöd-
jande, så förloren I icke därpå att förvara dem och skatta
dem efter deras värde. Skulle ock en minnesgod hågkomst
i stilla stunder tala till eder därom, att de fördelar, som
här stått eder öppna, kunnat ännu bättre begagnas, tala om
ungdomsfel och öfverträdelser, låten då äfven den håg-
komsten tala så allvarligt och så tydligt, att den kraftigt
manar eder att gå den vägen, I väl kännen, den enda, på
hvilken förlåtelse för felen är att finna och med förlåtelsen
upprättelse och kraft till vandring med stadiga steg. Och
med afseende på den framtid, I gå till mötes, är vid så
mycket, som är oss förborgadt, ett visst: farorna, frestelserna,
profven och stötestenarne blifva härefter icke färre men väl
flera än de varit under den gångna tiden. Med afseende
härpå må därför vår korta, hjärtliga afskedshelsning blifva
en innerlig önskan och bön, att eder barndoms Gud måtte
få vara med eder på vägen till att vara eder hjälp, såsom
ingen annan hjälpa kan, till att skänka eder mycken hug-
nad och framgång men ock kraft till att bära edert mått
af pröfning och lidande, till att uppehålla eder i både
glädje och sorg vid det ena, att I Herrens namn frukten,
till att omgjorda eder med sin starkhets makt till att, trots
alla hinder, i en ond och förförisk värld göra Guds vilja
och främja det Honom tackeligt är, ja ock att till sist vid
eder afgang från livets allvarliga skola få ingå i fridens
eviga boningar för Hans skull, som i nåd och sanning be-
tygat: "Där jag är, där skall ock min tjenare vara".

2.

Åter i dag framträder i denna ungdomsskara en af-
delning af våra ynglingar, hvilken hunnit fram till det mål,
där läroverket utdelar sin s. k. mogenhetsförklaring. Att
de vitsord, som nu skola till eder, käre vänner, öfverläm-
nas, hafva sin vikt och betydelse, redan däraf framgår

att de beteckna en genomgripande vändpunkt i ynglingens lif och därjemte för honom öppna tillträde till högre bildningsanstalter eller till det praktiska lifvets skiftande sträfvan. Vi lyckönska eder till detta uppsteg, ja vi glädjas med eder öfver en framgång, som endast förunnas det mindre antalet af våra lärjungar. Med detta uppsteg och denna framgång följa för eder många förhållanden, många förpliktelser. Med edert utträde ur skolan träder det sedliga understöd, den uppsikt och den ledning, I här åtnjutit, tillbaka och lämnar rum för en större frihet och själfbestämning, och det så mycket mera som eder afgång från skolan i de flesta fall drager efter sig edert bortgående från hemmets goda härd, där I helt visst framlefvat det lugnaste, ja det lyckligaste skedet af edert lif. I skolen gå ut i en värld, där frestelser och faror omhvärfva vandraren, där förförelsens makter angripa, ja där I för hvarje steg skolen stå vid skiljevägen. I skolen här bestå det stora och afgörande proffet, som fortgår genom lifvet och som i nåd eller dom får sitt utslag vid tidens gräns. Läroverket har icke försummat att förbereda eder på inträdet i lifvet. Vi hafva fasthellre i ljuset af Herrens ord sökt att förvissa eder därom, huru och i hvems kraft striderna i lifvet skola kämpas, huru segern kan vinnas, huru valet vid skiljevägen skall göras, huru nåd och hjälp kan eder förlänas att allting väl uträtta och bestående blifva. Låten eder allt framgent härom undervisas, och för att detta må kunna ske, låten *icke* den heliga boken, böckernas bok, som dagligen just på detta rum för eder upplåtits, härefter vara eder en förglömd och förseglad bok, då I väl veten, att ett lif utan Guds ord är ett lif utan Gud i världen, ett jämerfullt och föfeladt lif.

Särskildt i denna afskedsstund tillförse vi oss om eder det bästa och det högsta. Vi kunna så göra, ty kärleken hoppas allting. Låten då icke dessa kärlekens förhoppningar komma på skam — och att så icke må ske, befalle hvar och en af eder Herranom sin väg och sätte sitt hopp

till Honom allena, så skall Han väl göra't, Hans barmhertighet skall omfatta eder, och Han som hoppet gifver, Han som är trofast och barmhertig skall lyckliggöra eder midt i vedermodan och omsider vid härlighetshoppets fullbordan. Med denna välgångsönskan går jag etc.

3.

(Fragment.)

Unge vänner! Vi hafva i dag här församlats, att mig måtte förunnas att å detta rum och således inom detta läroverks murar få till eder öfverlämna de afgångsbetyg från läroverket, som skola berättiga eder till inträde vid högre läroanstalter eller vid de lefnadsvärf, där de kunskaper och den bildning, I hunnit förvärfva, skola komma eder till godo. Det personliga förhållande, som mellan eder och oss kommit till stånd under eder skoltid, kunde gifva oss anledning att begagna äfven detta sista tillfälle att till eder frambära den uppriktiga vänskapens förmanande och varnande kärlekshelsning. Jag vågar antaga, att I ännu en gång skullen vilja lyssna till eder forne rektors enkla maningsord, om de ock i hufvudsak skulle blifva ett genljud af hvad I förr mången gång hört. Men jag föredrager för denna gång att gifva eder en erinran om den s. k. lärda skolans, om de fortfarande studiernas stora vikt och betydelse. Tidsförhållanden mana oss att härom erinra. Man menar i våra dagar, att den lärda skolan gärna kunde nedläggas och ersättas af läroanstalter, som motsvarade tidens fordringar på det materiella lifvets utveckling och fördelar. Det skulle vara oss ett sorgeämne, om I, fostrade vid ett läroverk med utpräglade klassiska anor, skullen dela dessa ytliga åsigtter. Vi må hellre skiljas åt med varma önsknigar, att den lärda kristliga skolan måtte framgent blomstra ibland oss. Eller hvad säger oss en blick på eder egen blifvande verknings-

krets? Vi säga därom först: den protestantiska kyrkan, allas vår andliga moder, kan icke vara utan den lärda skolan. Den kännedom, I alla ägen om det trofasta förbund, som både vid kyrkans första framträdande och i reformationstiden upprättades mellan kristendomen och de klassiska studierna, säger oss ett allvarligt ord i denna syftning. Kunskapen i de gamla språken skall icke utan mycket stor afsaknad kunna umbäras vid framskridande teologiska, filosofiska, medicinska eller juridiska studier. Men den skola, I tillhört, och ännu mer universitetet, till hvilket många af eder afgå, har ett ännu högre syftemål. De studier, till hvilka grunden här lägges, kallas humaniora, och detta ord hänvisar till humanitetens idé, till föreställningen om människobildning och förädling. Onekligen företer den grekiska och romerska forntiden den högsta formen af humanitet, hvartill människosläktet kunnat höja sig, oberoende af kristendomen och dess oförlitneliga, lifgifvande inflytelse. Studiet af de klassiska språken går städse hand i hand med studiet af den klassiska litteraturen. I denna litteratur äro tankar och idéer uttalade, hvilka med rätta kunna räknas till människosläktets grundtankar och grundbegrepp, till hvilka den efter bildning sträfvande anden städse på nytt behöfver vända tillbaka. Iliaden och Odysseen äro bilder af människolifvet, som aldrig föråldras, och Herodots historiska taflor skola från släkte till släkte beundras. Platos idéer skola fortfara att skina såsom lysande stjärnor för den granskande tanken, och Ciceros tal skola alltid tilltala oss genom förståndets klarhet och styrka. Och sedan, huru möta oss icke dessa tankar i den mest fulländade och genomarbetade form!

Ja i sanning, ju mera våra dagar äro uppfyllda af efemera och förgängliga alster, desto viktigare är det att sinnet utbildas för en fasthet och styrka, som icke förlorar sitt värde med den flyktiga tiden. Ju mera dessa tider äro uppfyllda af det regellösa och formlösa, det konstlade, onaturliga och sökta, desto viktigare är det, att sinnet utvecklas

för det harmoniska, för ädel enkelhet och enfald, för enheten af konst och natur. Ju mera det i vår tid har framkommit en färdighet att bruka tungan och pennan, i hvilken ordet ilar långt före tanken, desto viktigare är att det sinne utvecklas, som skapar, såsom hos de gamle, den verkliga enheten af ord och tanke. Väl vet jag, att det klassiska studiet i skolan blott kan vara ett begynnande, men icke desto mindre visar erfarenheten att, om skolan blifvit grundligt genomgången, så skall äfven det elementära skolstudiet efterlämna en skatt för lifvet, och att — för att återgifva den romerske skaldens ord — ”doften, som en gång genomträngde det nya och friska kärlet”, — och I ären nya och friska kär! — ”skall länge bevaras däri.”

Men, unge vänner, i det vi sätta det klassiska studiet högt efter dess förtjenst, glömma vi icke, att detta endast är den ena faktorn i den lärda skolan. Den andra faktorn är *kristendomen* och den af kristendomen påverkade nyare nationella litteraturen, hvilken för visso väsentligen hör till humaniora. Kristendomen själf, i högsta betydelsen ett divinum, är äfven i högsta mening ett humanum. Ja, när vi skola nämna den lärda skolans princip, kunna vi icke nämna den hedniska, utan måste, Honom till pris som är världens ljus, nämna den kristliga humanitetsprincipen. Men nu är den grekiska och romerska forntiden en gång den historiska förutsättningen för hela den nyare, genom kristendomen skapade och påverkade kulturvärlden, hvilken icke kan förstås utan denna sin förutsättning. Liksom nya testamentets heliga skrifter icke kunna förstås utan belysning af det gamla testamentet, så icke heller den nyare kulturvärlden utan den gamla, utan den klassiska forntiden och litteraturen, hvilken, så att säga, är kulturens gamla testamente. Därför ligger den lärda skolans framtid i vårt fädernesland oss så ömt om hjärtat, emedan vi önska, att i vårt kära fosterland städse måtte finnas män, hvilka, i det de verka i statens eller kyrkans tjenst, hafva ett historiskt medvetande om mänsklig utvecklingsgång och äro i stånd att leda vår ungdom genom forn-

tid till nutid och så förnya den väg, som menskligheten vandrat. Det kristna betraktelsesättet af menniskan, det kristna humanitetsidealet står — må vi däröfver glädjas — högt öfver det antika; men jemförelser kunna med fördel göras. Vår tids religiösa ideal, hvilket kristendomen i strålande klarhet förehåller, huru skiljaktigt är det icke från forntidens! Hvilken skillnad är icke t. ex. mellan Guds faderliga försyn och hedendomens öde, mellan den sanne guden i Faderns, Sonens och Andens lefvande personlighet och hedendomens gudagestalter, och dock, hvilket bildningsmedel ligger icke i de gamla myterna, hvilka i en sammanfattning te sig för betraktaren såsom en sphinx, hvilken väcker aningen om den lifvets gåta, hvars lösning uppenbarelsen gifver oss! Vår tids politiska ideal är mycket olika forntidens, och dock huru mycken statsklokhed kan icke hämtas och har icke blifvit hämtad från Athen, Sparta eller Rom! Hvilken skillnad mellan det sedliga ideal, som föresväfvade stoikerna och det frihetsideal, som förehålles oss under Försonarens kors, och dock dröja vi gärna vid män sådana som Aristides, Epaminondas, Sokrates m. fl. Och vår tids estetiska ideal, huru olika forntidens! Den romantiska poesien har ett långt större djup och innerlighet i känslan, den moderna en större tankerikedom och reflektion. Dock skall den antika poesien alltid behålla sin oförgångliga betydelse för bildningen genom den stränga skönhetslag, som bereder väg för andens frihet. I denna betydelse säga vi, att den lärda skolan vill föra sina lärjungar och velat föra eder genom forntid till nutid, den vill hafva en historisk karakter.

Men jag må icke förgäta, att, om ock de fleste af eder idkat klassiska studier, några äro här för att mottaga mogenhetsintyg efter att hafva idkat studier på den reala bildningens område. Vi skänka vår odelade aktning åt den s. k. realskolan, hvars fundament äro de matematisk-naturvetenskapliga studierna, och den skolan rustar sig med starka vapen till en täflingsstrid med den klassiska skolan. Men I, denna

skolas lärjungar, skolen måhända medgifva oss, att, huru viktigt det må vara att hafva en naturvetenskaplig insikt, att känna jordklotets ställning i universum, viktigare är det dock att känna frihetslifvet på jorden, att känna menniskoandens förhållande till de stjärnbilder, hvilka vi kalla idéer och idealer med deras uppgång och nedgång i menniskosläktet. Naturvetenskaperna skola icke — vi medgifva det — vara främmande för den lärda skolan, så mycket mindre som dessa vetenskaper nu hafva vunnit en utvidgning och ett uppsteg, hvarom forntiden ingen aning hade, hafva satt sina idkare i stånd att på den synliga skapelsens område kunna blicka in i en oändlighet, som var beslöjad för de gamle; men vi hålla för vår del fast därvid, att den lärda skolan har sitt rätta hem i ordets och andens värld och därför icke skall kunna, utan att vara sig själf otrogen, låta detta hem inkräktas af en mångfald främmande — — — — —

4.

Nu ingån I i ett annat skede af edert lif. — Vårt samarbete med eder är afslutadt. I skolen själfva arbeta, kämpa och segra. Vi skola icke mera bära samma ansvar för eder som hittills. I skolen själfva mera än hittills ansvara.

Tagen då med eder på lefnadsvägen en behållning af den undervisning, vi eder meddelat, och den inflytelse, vi efter förmåga velat på eder öfva, och I skolen det icke ångra.

Mitt afskedsord kan i grunden icke få något annat innehåll än hvad jag många gånger sagt. I glädjens väl åt friheten från skolans dagordning och allehanda regler; men besinnen, att friheten alltid är till sitt väsende lydnad, lagbunden lydnad. I viljen vidare söka sanning; men besinnen därvid, att den sannskyldiga sanningen är sanning till gudak-

tighet, och söken sanningen hos Herren, som är den personliga sanningen. I viljen hafva glädje; men kommen ihåg, att "Glädje utan Gud ej finnes, Utan Gud ej finnes frid. Tom den lycka är som vinnes, Om vi glömma Gud därvid". Ja I söken lycka och lycksalighet; men veten då och minnens det väl, att den sanna lycksalighetens rena källa är blott *en*. Gån icke till de orena brunnar, där många dricka död och fördärf, gån icke till dessa tomma brunnar, som intet vatten gifva, utan gån åter och åter till Honom, som gifver livvets vatten för intet och därmed lif och lycksalighet.

5.

Den närvarande stunden må väl vara för oss en *högtidsstund* — en blick öfver denna församling må därom gifva intryck och visshet; men stunden är dessutom ock på samma gång en afskedsstund. Den är det, icke blott därigenom att läroverket i dag tills vidare hemförlofvar skaran af sina lärjungar, utan särskildt därför att I, unge vänner, redan hafven eder räkning med läroverket uppgjord med den framgång, att jag i dag skall mot eder fullgöra min embetsplikt att öfverlämna de afgangsbetyg, hvilka för eder blifvit utfärdade. I de förra dagar, innan de stela formernas och formulärernas tid ingått, innehöll ett sådant afgangsbetyg en kortfattad skildring af ynglingens anlag och begåfning, ett vittnesbörd om hans mogenhet för universitetsstudier och en faderlig anbefallning, en hjärtlig tillönskan för hans lefnadsväg.

Det personliga förhållande, hvori vi under eder skoltid stått till hvarandra, påkallar äfven nu ett afskedsord vid sidan om afgangsbetyget. Den närvarande stunden egnar sig då väl för den pröfvande frågan, om I gjort eder rätt till nytta de fördelar, den fostran och den undervisning, som här varit eder erbjuden; och denna pröfning må icke

undanskjutas, helst det ödmjuka erkännandet af det som blifvit feladt och försummadt måste vara utgångspunkten för stadigare steg och större segrar på eder stundande lefnadsväg.

Men vi mena dock, att stunden egnar sig ännu hellre för ett slutligt ord med innehåll af maning, förmaning, förhoppning och förbön för eder.

Hvar och en af eder önskar och tänker sig väl någon viss lefnadsväg, den han vill beträda, något mål, dit han vill sträfva till att i samhället vinna en plats och verka ett godt verk; och hvad önska vi eder hellre än att eder väg äfven i detta hänseende måtte varda eder lyckosam, edert mål väl träffadt och edert verk, då I därtill kommen, framgångsrikt och gagnande! Men för jorden är människan icke skapad; hon bär evigheten i sitt hjärta, hon är här blott en gäst och en främling, som under ökenvandringen bör hafva sitt mål, sitt högsta mål, högt öfver tidens och timlighetens gränser. I veten det, och jag lägger eder ännu en gång på hjärtat förmaningens ord: "För lycka, bröd och ära I denna värld ej strid; Låt sorgen dig ej tära För denna korta tid. Det är till andra strider, Dig Herren kallat har; Det är för andra tider, Han nådelönen spar". Det är ock härom Herren själf genom sin apostel erinrar, då han med bildlig anslutning till den forna grekiska ungdomens världsbeckanta idrotter säger till hvar och en, som fått öga för sitt evighetsmål: "*Veten I icke, att de som löpa på vädjobanan, alle löpa de, men en får lönen, löpen så att I fån den*". Det var blott *en* som i de Istmiska spelen fick priset, det blef den ene segerjublet gällde. Så går det än i dag i täfvingarne på världsfältet. Den enes framgång är den andres nederlag. Men vi kunna lofsäga däröfver, att det är icke så på den himmelska vädjobanan. Den dyrt förvärfvade segerlönen är där vid målet icke för en utan för alla, som kämpa en god kamp, fullborda loppet och icke vika af åt någon af de många sidovägarne. Men emellan den apostoliska bilden och dess motsvarande höga verklighet är ännu en viktig åtskillnad. Den grekiske kämpen lönedes

med en grönskande men snart vissnande piniekrans. Så lönar verlden på hvarje tid. Hvilken lön som gifves segervinnaren i Hans kraft och för Hans skull, som för oss alla öfvervunnit, veten I; dess härlighet, dess oförgänglighet, dess eviga värde kan icke med ord utsägas.

Vi hafva med några ord erinrat om tvenne motsatser mellan den jordiska och den himmelska vädjobanan. Så må ett ord ock vara sagdt om likheterna mellan kapplöparens lopp och den kristnes lif. De bestå uti allvaret, försakelsen af synd och värld och allt, som hindrar loppet, kampen och segern, och i segervisshetens fasta hopp.

Käre vänner! Må vi kunna hoppas om eder, att I viljen gå åstad och blifva segervinnare i ordets högsta och bästa mening. I kännen väl den romerske kejsare, som först bekände sig till Christi evangelium, och huru han under kampen för sin jordiska krona bedit, att ett tecken måtte honom visas, till hvilket han kunde sätta sin lit, och i hvilket han kunde hoppas seger. Han fick då — så säges det — på fästet skåda korsets ljusomstrålade tecken och därvid förvissningen: i detta tecken skall du segra. Den som vill må taga detta såsom en sägen, en dikt, en hägring för den segertörstande furstens själ; och dock har detta ordet blifvit en verklighet och fått sin tillämpning på alla dem, som i tron ställt sig under korsets fana och såsom Jesu Christi stridsmän redligen kämpat för och till sist vunnit den ovanskliga segerlönen. I dessa stridernas och förvirringens tider stå sannerligen tecken mot tecken. Mot korsets tecken uppresa sig alla falska profeters tecken, de må nu heta gudsförnekelsen, människoförgudningen, köttets evangelium, antikristendomen och hädelsen eller hvad annat det vara må, och det kan för den ytlige betraktaren synas tvifvelaktigt, till hvilken sida segern skall vända sig; men vi vilja med eder och — jag hoppas det — I viljen med oss säga: i korsets tecken skola vi segra öfver alla onda makter. En är allena som måste regera, till dess Han har lagt alla sina fiender under sina fötter. I sitt ord

har Han för oss alla upprest korsets tecken, omstråladt med himmelsk glans. Segervinnaren för oss alla gifve eder, att I, käre vänner, med ögat på det tecknet måtten i det segra och öfvervinna; och när till sist striden är ändad och segern är vunnen, skall segerlönen och segerfröjden höra eder till. Jag är viss, att de finnas, som med mig dela denna längst gående bön för eder och förhoppning om eder.

6.

Ännu en gång — och det den sista gången — har jag kallat eder, unge vänner, till detta lärohus, det välbekanta, där I under de nu flydda skolåren ingått och utgått, och inom hvars murar I under de senaste dagarne bestått eder mogenhetspröfning. Ställningen här inne bär prägel af de ingångna ferierna. Lärosalarne stå tomma, skarorna af lärjungar hafva skingrats och ett flertal af detta läroverks lärare hafva lämnat vår stad. Tomheten, för att icke säga ödsligheten, inom dessa murar får dock icke upphäfva den hjärtliga välvilja, som här ständigt trädt eder till mötes, och som i en afskedsstund, så tilltalande som denna, mäktigt upplifvas hos oss, som å läroverkets eller å hemmets vägnar i dag trädt eder till mötes.

Se vi då i denna afskedsstund tillbaka på vår samvarostid vid detta läroverk, nog sen I då hos eder själfva det som fattats, det som af eder felats i många hänseenden, nog sen I och erkännen, att mycket och åter mycket i hjärtats sinne så väl som i görande och låtande bort vara anorlunda. För den synen är det godt att icke blunda. Den må fasthellre med klart öga fattas, den må allvarligt fasthållas och af det vakna samvetets vittnesbörd få sin bekräftelse. Detta, att I rätt dömen eder själfva, skall hafva ett helsosamt inflytande, skall förödmjuka eder och hålla eder vakande, att I icke vid en nu eller framdeles förunnad fram-

gång — den må vara större eller mindre — låten eder invaggas och söfvas på själfviskhetens, själfbelåtenhetens och själförtroendets läger, där så mången yngling inslummade till obotlig skada. Jag vill därför önska af allt hjärta, att I, unge vänner, dag efter dag låten eder ledas in på och allt längre fram på den uppriktiga ödmjukhetens väg; ty den sammanfaller med den kristliga trosfrimodighetens väg, med den villiga barnalydnadens väg, ja ock med den knäböjande tacksägelsens och den glada lofsägelsens väg. På den vägen ser man väl egen skuld och brist; men man ser ock i det af Herren själf upptända nådesljuset, att Han för sin egen skull gifver de ödmjuka nåd, att hos Honom är nåd och mycken förlåtelse, på det att man skall frukta Honom; man ser, att de stapplande stegen kunna blifva allt stadigare; man ser och man tackar inför nådestronen för den barmhertighet och nåd, som hulptit oss allt härintill, och hvaraf vi för kommande dagar kunna hoppas *allt*.

Denna för oss öppnade, banade och utstakade vägen, den ljusa och uppåtledande vägen, som genom lifvets många växlingar leder till lifvets rätta mål, den vägen har blifvit för eder vid detta läroverk beskrifven och anvisad, och den anvisas eder ännu en gång i denna vår afskedsstund, då jag, som haft det ansvarsfulla uppdraget att till eder fram-bära den heliga, den himmelska, den ofelbara sanningen manar och förmanar eder: "blifven vid lifvets ord", och ännu en gång varnande påminner eder om en med otron besläktad vrångbild af kristendom, som ropar högt äfven i våra dagar: "kristendomen är lif och icke lära", ehuru detta påstående är lika falskt som den motsatta meningen: "kristendomen är lära och icke lif". Sanningen är härvid, som I väl veten, den, att kristligt lif kan genom nåden uppspira endast på grundlaget af Guds ords rena lära, liksom omvänt den skriftenliga läran, då den i hjärtat anammas, genom sanningens egen kraft, som är Guds nåds kraft, frambringar ett lif i Gud, i sanningens tro och på Guds budords goda väg.

Vi lyckönska eder alla att hafva nått den gräns, där läroverket meddelar sin mogenhetsförklaring, och vi helsa särskildt dem af eder, för hvilka de nu afgifna vitsorden tala om mycket goda framsteg. Vi veta, att vår helsning i detta syfte har ett gensvar i eder egen ungdomslifliga glädje. Men vi ville så gärna, att eder glädje öfver en vunnen framgång icke skulle vara stundens flyktiga glädje, som snart försvinner och lämnar efter sig tomhet och håglöshet, utan att den skulle vara den allvarliga utgångspunkten för nya föresatser, nya sträfvanden, ny framgång och nya segrar utan maklig hvila på inbillade lagrar.

Vårt samarbete är avslutadt. Det har afsett att lägga eder bildningsgrund. Af eder själfva beror det nu att på den grunden uppföra en god byggnad. Dröjen icke att skrida till verket. Den mogenhetsförklaring I undfått innebär i detta hänseende både en plikt och en fullmakt till handling med en själfständighet, som af eder kan väntas. I hafven blifvit vägledde allt hittills; nu gäller det att mera på egen hand stiga stadiga steg, utan haltande, och uppbära de anspråk, samhället med rätta ställer på den bildade ynglingen, just därför att han varit föremål för bildande inflytelse. Gäller det så att gå framåt i kunskapsförrådets vidgande, så minnens väl, att kunskapens träd än i dag är ett träd på godt och ondt, och att både pröfningens allvar och urskiljningens skarpa blick göres den behof, som skall dväljas under det trädets skugga, såsom ock varsamhet behöfves vid njutningen af det trädets frukter. Regeln hafva vi: "*Pröfven allt och behållen det godt är*", och åter: "*Utväljen det goda och förkasta det onda*".

Gäller det åter lifvet, så följen samma regel. Tänken aldrig, att det frihetsområde, i hvilket ynglingen inträder, då han blir lös från vissa tidigare ledband, är ett område där den egna viljan och det egna godtycket skulle få bestämma öfver tänkesätt, tal och handlingar. I veten det nog samt och fån aldrig förgäta det, att den sanna friheten rör sig inom den gudomliga och menckliga lagens fasta skrankor.

Den bildning, som på en gång höjer den tänkande anden och förädlar hjärtat, skall just hafva sin bevisning däruti, att ynglingen inom lagens skrankor och buren af den kraft, som är mäktig i de svaga, vandrar sin väg fram genom faror och frestelser, i lust och nöd, utan afvikelse vare sig till den högra sidan eller den venstra, med blicken stadigt riktad på målet, d. ä. på människans höga, oändligt höga bestämmelse både för detta lifvet och för det tillkommande.

Mottagen i denna syftning den afskedshelsing, jag i dag bringar eder, mottagen den såsom både min och alla edra forna lärares hjärtliga fridshelsing!

Skulle det så ske, att minnena från detta läroverk under tidernas framskridande förblekna — hvad mer, om I glömmen oss, som här en tid sökt att vara eder till tjänst, blott I icke glömmen den sanning, till hvilken vi eder hänvisat. Blifven och förblifven, unge vänner, i sanningen, så blifven I i Honom, som själf är den personliga sanningen; och så kunna vi framgent genom den Högstes nåd vara förenade, huru än vägarne skiljas, förenade i ljusets och sanningens tjänst.

7.

Till denna dagens förrättningar ansluter sig äfven mitt embetsåliggande att till 19 forna lärjungar vid Malmö läroverk öfverlämna de mogenhetsvitsord, hvilka i stadgad ordning blifvit afkunnade den 23 och 25 sistlidne Maj.

Jag helsar och lyckönskar eder, unge vänner, i dag å läroverkets vägnar såsom aldrig förr, då vi möttes i dessa lärosalar, ty det inbördes förhållandet oss emellan är i flera hänseenden ett annat, än det som varit.

I ären nämligen därtill komne att taga det betydelsefulla steget från *skolan* till *lifvet*. Ofta har jag påmint eder om det gamla gyllene ordet: "*Vi undervisas icke för skolan utan för lifvet.*" Ett prof hafven I bestått, ett kunskaps-

prof, vid skolans gräns; ett annat prof — och detta det vida svårare — förestår för eder, ett *mogenhetsprof* i lifvets allvarliga strider och växlingar. Här gäller det icke *kunskapsprof* allenast, utan den *andekraft*, som gör kunskapen fruktbarande i lifvet, gör den bestämmande för hela meniskan. Och när jag skall beteckna den andliga inflytelse, detta läroverk velat hos eder främja för edert lif, vill jag snarast kalla den en *fast*, en *viss*, en *stadig* ande. Vi lefva i oroliga, ja i stormiga tider. Det fattas vår tids menniskor icke just kunskap, eller hvad man i allmänhet kallar bildning, ty i detta hänseende torde vår tid kunna jämföras med de rikaste i historien; men det som fattas är en *stadig ande*, som vet hvad han vill, och vill hvad *han vet vara rätt*. Ju mer vi beklaga den andliga ostadighet och den brist på sedlig karakter, som är ett grundfel i vår tid, ju innerligare önska vi, att I af den undervisning och fostran, I här mottagit, måtten genom den nåd, som allt godt verkar i alla, för edert kommande lif skörda icke tomhet, ytlighet och vacklande ostadighet, utan *kraft*, *välsignelse* och *stadga* till vandringen genom världen på den goda, den eviga vägen.

Vi lefva i tider, i hvilka äfven på de menskliga kunskapernas områden mycken sjuklig rörlighet förekommer. Striden om värdet af den menskliga vishetens lärobyggnader föres på ett sätt, som stundom synes vara hotande för den menskliga kulturens lugna utveckling. Det har icke ingått i vår uppgift att på annat sätt deltaga i den striden än så, att vi velat fasthålla och hos eder befästa vissheten därom, att, under all omskiftelse i det menskliga vetandet, sanningar dock finnas, som äro omistliga, som äro pelare och grundvalar för allt efterföljande kunskapssträfvande. Det har varit oss angeläget att hos eder väcka sinnet för detta bestående, detta gamla och bepröfvade, som aldrig föråldras, utan tvärtom innesluter en föryngrande och fruktbarande kraft för alla tider. Men, under uppskattande af det bestående och varaktiga i mensklig kunskap, hafva vi dock icke kunnat hämta det yttersta och sista svaret på den stora

frågan: "hvad är sanning?" från den menckliga vishetens lärobyggnader. Det har varit oss angeläget att hänvisa eder till den *gudomliga*, den *eviga* sanningen, angeläget att förehålla eder helighetens och rättfärdighetens eviga, oföränderliga lagar och att hänvisa eder till *Christi evangelium*, det fasta och anammansvärda ordet, som är upprest till ett frälsningens banér för menckligheten och som lyser i mörkret med en klarhet, som fördunklar allt annat, som i viss mening kan kallas ljus. Då vi under sådan hänvisning önska eder på vägen genom lifvet en *viss* och *stadig* ande, en *fast öfvertygelse*, som icke rubbas af hvarjehanda strömningar för dagen, så önska vi eder ock en *vördnadens* och *trohetens* ande, som ödmjukt böjer sig för och låter sig bestämmas af den *högsta*, den *orubbliga*, den *heliga* sanningen.

Vi önska eder visserligen en *frihetens ande*, men detta under erinran, att den ödmjuka vördnaden för det som vördas bör är frihetens rätta begynnelse, dess skranka och dess lifselement.

Vi önska eder en *kärlekens ande*; men kärleken till det som älskas bör begynner *ock* med vördnaden, med beundran, med tacksamhet för det ideal, som kärleken vill omfatta och fasthålla. Det gäller därför i lifvet icke mindre än i skolan den *stilla uppmärksambeten*, den *stilla eftertanken*, den *allvarliga pröfningen*. Andens skörd kommer icke af sig själf, kommer icke utan eder egen flit och ansträngning, kommer icke utan ihärdighet, ordning och trohet i den gärning, genom hvilken I nu själfve skolen bereda eder till edert utträde i lifvet till att främja edert framtida väl. Det gäller dock därom, att I vid sidan om skarorna af från läroverken dimitterade lärjungar skolen vara ett framtids-släkte, dugligt till att utså den goda säden för de släkten, som efter eder komma skola.

Så önska vi, att en *stadig ande*, *ödmjukhetens*, *vördnadens* och *kärlekens ande*, det *allvarliga eftertänkandets*, *arbetsambetens* och *trohetens ande* måtte hos eder finnas, lefva, tillväxa och stärkas till en lifsgärning, hvaråt äfven det läroverk, som

en gång fostrade eder, skall få glädjas såsom öfver en skörd af det utsäde, som här en gång såddes.

"Gif mig en ny viss ande!" Han som första gången så bad till sin Gud, han förutskickade den bönen: "*Skapa i mig, Gud, ett rent hjärta*"; och i sanning denna dubbelbön må vara viktig och outhärlig i alla åldrar — men jag vet ingen bön och intet valspråk, som mera egnar sig för den i lifvet utgående ynglingen än detta: *Ett rent hjärta och en stadig ande*, och detta genom den Högstes nåd allena. Måtte denna vår bön för eder och tillika med eder nådeligen höras, så skall ock det stora löftet uppfyllas: "*De skola tillsamman glädjas, både den som sår och den som skördar.*"

Vi äro därtill kallade att *så, plantera och valtna*; men Gud är den, som gifver växten. Gifve Han af sin barmhertighet växt och välsignelse till det arbete och det lif, som rör sig inom dessa murar, att en varaktig framtids-skörd måtte däraf uppväxa och mogna både hos eder, som nu afgån från detta läroverk, och hos dem, som här skola än vidare fostras — skulle ock den växten uppspira och den skörden mogna först öfver deras grafvar, som här en liten tid voro säningsmän på en förhoppning!

8.

Genom sekler har detta läroverk, dels till högre läroanstalter, dels till lifvets praktiska värf årligen aflämnat ett större eller mindre antal ynglingar, sedan de här nöjaktigt afslutat sina elementarstudier. En sådan dimission har nu åter försiggått, och det åligger mig att å läroverkets vägnar åt eder, våra forne lärjungar, öfverlämna de vitsord, som efter aflagd mogenhetspröfning blifvit hvar och en af eder tilldelade. För dessa vitsord och för den mogenhetsgrad, hvarom de tala, hafva edra vid läroverket förvärfvade och i öfvervakad pröfning ådagalagda kunskaper varit bestämmande. Vi upprepa gärna vid detta tillfälle vårt läroverks af hjärt-

ligt deltagande för eder förestafvade lyckönskan till den framgång, I vunnit; men vi foga ock till denna vår lyckönskan maningen och förhoppningen, att eder hittills upphunna kunskaps- och bildningsståndpunkt måtte mer och mer höjas och framskrida i grundlighet, klarhet och mognad, och vi bedja eder städse betänka, att värdet af eder mogenhetsförklaring skall just läggas i dagen genom eder håg, eder ansats och förmåga att fortskrida på kunskapernas rika stråt, och det så, att I med pröfvande urskiljning veten att steg för steg utvälja det goda och förkasta det onda, hvilket, ty värr, äfven på de menskliga kunskapernas område möter med förförelser och förvillelser utan tal.

Men den kristliga skolan kan icke, utan att förneka sig själf, hafva kunskapsöfningen till sin enda och högsta uppgift; den får icke förbise och förgäta, att af *hjärtat* går lifvet; den må väl besinna, att kunskapen, huru högt vi värdera den, dock icke är vårt lifs mål, utan endast ett värdefullt medel för detta mål och för den höga kallelse, som oss alla förhålles ofvanefter; ja den får till sin varning besinna, att de ungas hjärtan, själslifvets innersta medelpunkt, skulle, medan deras kunskapsförmåga öfvas och tillgodoses, kunna stelna och förfrysa i den andliga dödens köld och mörker.

I skolen, då det gäller eder plats i lifvet, förvisso mötas af den frågan: hvad kan du, hvad vet du? men lika säkert äfven af en annan lika eftertänklig och högviktig fråga: hvem är du, hvilken är din lefnadsriktning och din lifsåskådning, hvilken är din lefnadsväg?

Det läroverk, som en gång mottog eder till fostran och vård och som nu lämnar eder, vet icke af någon själfberömmelse; men nog skolen I erkänna, att vi sökt att egna omvårdnad äfven åt edert sedliga lif; nog hafva vi äfven erbjudit eder Guds ords själaspis, nog har det varit oss angeläget att vägleda eder till åkallan, bön och tacksägelse inför nådens tron, så att det ock varit eder möjligt att växa i nåden och i vår Herres och Frälsares kunskap, som

all kunskap öfvergår. Nu gäller det, om sådan säd skall genom den nåd, som allt verkar i alla, bära någon frukt i välsignelse. Nu gäller det, hvilket af de mer och mer mot hvarandra stående läger I skolen tillhöra. Nu gäller det, att I ären och blifven redo att, då eder tid är inne, i samhallets, statens eller kyrkans tjenst intaga ett eller annat af de tomrum, som i förgängelsens värld alltjämt öppnas. Här faller ju den ene manteln efter den andre, och man frågar ofta med bekymmer: hvem upptager den? Gören I eder redo! Fosterlandet behöfver i sanning många dugliga, till arbete och möda, till kamp och strid rustade söner, det svenska Zion behöfver trogna bärare af mensklighetens högsta och heligaste intressen, och vår Herre vill på samma gång hafva eder alla i sitt rike och i sin tjenst. Så gören eder redo utan dröjsmål och kommen till edert dagsarbete. Kommen blott icke i afgudiskt själförtroende, utan i ödmjukt uppseende till Honom, som är mäktig i de svaga, kommen i det namn, som allena kan betrygga och helga eder lifsgärning; och, på det att I måtten kunna så komma, låten *sanningens Ande* ledsaga eder genom sanningens ord, låten samme *kraftens Ande* styrka och bevara eder mot alla frestelser och faror och alltid styra edra fötter på lifvets väg; så vill samme Helige Ande, som ock är *glädjens Ande*, skänka eder sin hugsvalelse under vedermodan i världen och gifva eder frid, när lifvets afton skymmer. Att så måtte ske, vare i denna afskedsstund men ock allt framgent vår hjärtliga välgångsönskan och vår gemensamma bön för eder alla!

9.

Den stund är inne, då det är mig förunnadt att åt eder, årets dimissi, få öfverlemna de mogenhetsvitsord,*)

*) Detta var sista gången talaren fick utföra denna embetsgärning. Utg.

hvilka skola berättiga eder till inträde vare sig vid högre läroanstalter eller vid de praktiska lefnadsvärf, där de kunskaper och den bildning, I hunnit förvärfva, skola komma eder till godo.

Från *en* sida sedt, är det ärende, som nu föreligger, en expeditionsåtgärd, som kunnat besörjas på rektors embetsrum; men I hafven själfve önskat att ännu en gång inträda på detta rum och att i denna vidgade krets få mottaga och utbyta en ömsesidig och högtidlig afskedshelsning. Det personliga förhållande, som mellan eder och oss, edra lärare och ledare, befästats under eder skoltid, kunde mana och gifva anledning att begagna äfven detta sista oss erbjudna tillfälle att till eder frambära den uppriktiga vänskapens faderligt förmanande och varnande kärlekshelsning. Jag vågar äfven antaga, att I ännu en gång skullen vilja lyssna till eder forne rektors maningsord, om dessa ock i hufvudsak skulle blifva ett genljud af hvad I förr mer än en gång hört. Men jag vill af flera skäl i dag fatta mig kort, då jag kan vädja till den undervisning och vägvisning, som förvisso blifvit eder rikligen gifven. Eder väg går under förskingring ut i en värld, som är stadd i det onda, där lustar oss jaga och frestelser omhvärfva. Gån då icke åstad i förment egen kraft, utan söken nåd för nåd att allting väl uträtta och bestående blifva! Jag påminner eder ännu en gång om Mästarens fråga till sina lärjungar: *Icke viljen I ock gå bort?* och lägger eder på hjärtat lärjungens eder välbekanta ord. "*Herre till hvem skole vi gå? 'Du hafver eviga lifvets ord.'*" Det städiga blifvandet vid Herren, det oförtröttade böneumgänget med Herren inför nådens tron och det outhärliga framgåendet till frälsningskällan i Herrens ord vare i en kort sammanfattning innebörden af eder lefnadsväg! På den vägen skall då plikternas redliga uppfyllande härflyta ur den rika och oförskyllda nåden. Men, att så måtte ske, förgäten aldrig, att Herrens ord är icke blott vattnet i Siloah, en lifsström, som stillar själens törst efter nåd och hjälp, utan det är ock den säd, ur hvilken evighetsmänniskan födes, den

mjölk, med hvilken det andliga lifvet skall näras, och den stadiga mat, genom hvilken en Guds människa tillväxer och blifver till alla goda gärningar skicklig. Den som vill vinna *klarhet*, han har här ett ljus, som aldrig vilseleder, den som vill blifva *fri* och *själfständig*, han har här den frigörande sanningen, den som vill blifva *fast* och *vis* i sitt sinne till att döma andeliga ting andeligen, han har i ordet den klara ledstjärnan, som utvisar både målet, efter hvilket vi skola jaga, och vägen, som vi skola vandra utan att afvika till den högra sidan eller den venstra.

Till sist, unge vänner: Herren ledsage eder, Hans högra hand beskydde eder på vägen ända fram till målet, som föresatt är! Herren bevare eder utgång och ingång!

IV.

AFSLUTNINGSTAL

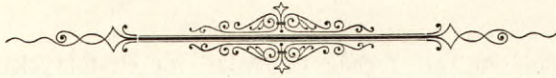
vid läroanstalter för qvinnlig ungdom.

AFSLUTNINGSTAL

vid årsstämtan för 1911

1.

Då jag efter det uppdrag, som i vederbörlig ordning är mig gifvet, tager ordet i denna krets, är det icke att undra öfver, om jag har en viss känsla af förlägenhet, en aktningsfull känsla däraf, att jag, så att säga, befinner mig å ett nytt, ett främmande område. Vål känner jag igen och tilltalas af den tafla, som i dessa dagar här och hvar är att skåda — jag menar en skara af barn och ungdomar, omgifna af närskylde, af lärare och lärarinnor, hvilkas hjärtan klappa fort och varmt för de ungas vål; men taflan möter dock i denna krets och på detta rum i en ny gestalt, den är en produkt af en ny pedagogisk riktning, i det att den framställer, hvad de äldre af oss i vår egen ungdom icke hade tillfälle att skåda — "ett högre läroverk för flickor", ordnad och reglementerad efter grundsatser, som mer och mer sträfva att vinna stadga och erkännande. Nog minnas vi äldre den tid, då flickorna, med högst få undantag, undervisades och fostrades vid hemmets härd och uteslutande förbereddes för qvinnans säregna lefnadskallelse. Efter mönster från kulturländerna i vester och på kontinenten hafva nu hastigt, efter tidens sed, äfven hos oss de qvinnliga läroverken framstått och förökats. De främjas, understödjas och öfvervakas af staten, uppmuntras af enskildas offervillighet och vinna förtroende. Vål frågar man ännu här och hvar: skall då flickans kunskapsförråd nu så vidgas, att hon därigenom skickliggöres för livvets hvarjehanda värf, skall hon snart vara likställd med gossen? Vål hörer

man stundom, att farhågor uttalas för ett förryckande af den spröda och för växlande intryck känsliga flickans sanna qvinnlighet, då hon så tidigt införes i kretsen af flera hundra kamrater. Vi skola icke här hvarken godkänna eller bemöta dessa växlande meningar, och det så mycket mindre som den pedagogiska diskussionen i detta hänseende ännu är nog oklar, sväfvande och ensidig. Vi betona blott viktén däraf, att reformen af den qvinnliga undervisningen måtte med varsamhet bedrivas och önska i det längsta, att våra söner måtte fostras att blifva män och våra döttrar att blifva qvinnor, de där hafva sin sanna och skära qvinnlighet oförnärnad. Qvinnan är lik ett blomster, som doftar bäst i skuggan, i dalen; hennes rätta plats är vid hemmets härd. Qvinnan fick bland Skaparens många gåfvor icke myndigheten, icke handlingskraften, icke styrkan; men hon fick, hvad bättre är, den uppoffrande själförsakelsen, ihärdigheten, ödmjukheten, kärleken och den stilla, framgångsrika inflytelsen. Kom så synden i världen, qvinnan förfördes, förförde sedan själf, och ifrån fallets stund är den största inflytelsen i menskligheten både till det goda och till det onda lagd i qvinnans hand. Hvilken vikt måste då icke läggas på qvinnans undervisning och uppfostran! Vi få såsom uppfostrare icke fördölja det — de goda gåfvorna, anlagen och karaktersdragen äro genom synden orenade och taga lätt, icke minst hos qvinnan, en riktning till fördärf. Den ihärdiga verksamheten blir en sjuklig och beställsam oro; den fina urskiljningen blir list; det behagliga talets gåfva blir pratsjuka; inflytelsen blir ränker o. s. v.

Böckernas bok, som med hugneliga ord beprisar qvinnans dygder, framhåller ock med skarpa drag hennes fel och förvillelser. Samme Salomo, som ställer den dygdiga qvinnan så mycket högt, ja högst bland stoftets barn, han bestraffar med satirens skarpaste vapen qvinnans fördärf och fördärfsyttringar. Vi få icke heller blunda för den bevisning, som den heliga historien, de menskliga häfderna och den dagliga erfarenheten gifva oss, att farorna äfven för eder, unge

vänner, äro många och stora. Varningarna för afvikelserna till högra sidan och till den venstra äro i sanning af nöden, och det icke minst i våra dagar och icke minst för eder, som gån till mötes, ho vet hvad af uppstegrade frestelser och förförelser. Men vi tillförse oss så gerna om eder det som bättre är, och vi kunna det göra, ty i motsättning till den första qvinnan möter oss i tidens fullbordan en utkorad qvinna, som af det himmelska sändebudet tilltalas med de kosteliga orden: "Hel, full med nåd, Herren är med dig, välsignad du ibland qvinnor". Gent emot Eva, som syndade, står Maria, som blir redskapet för löftets fullbordan, för Guds uppenbarelse i köttet. Så ljusnar genom Guds barmhertighet den mörka taflan af synd och fördärf, hvarpå vi hänsyftade. Så bevittnar historien qvinnans rätta upphöjelse genom den frälsande nåden, så visar oss den evangeliska historien, så visar kyrkans historia och den dagliga erfarenheten otaliga efterföljansvärda exempel på en tryggad väg till lifvet.

Sen, till eder uppmuntran, unge vänner, där står samma Maria vid Jesu kors, och, medan ett svärd går genom hennes egen själ, har hon icke öga för något annat eller någon annan än Jesus Christus och Honom såsom den korsfäste. Möter oss icke vidare en Maria af Betanien, som utvalde den goda delen, att vid Mästarens fötter lyssna till eviga lifvets ord? Eller påminnom oss Martha i Bethanien, bilden af den verksamma qvinnan, hvars lif går upp i tjänande kärlek för Herrens skull! Eller åter: hvad är icke att lära af den Kananitiska qvinnan, som, så att säga, kämpar med Herren, segrar och får det saliga vittnesbördet: "O qvinna, din tro är stor"! Och i skaran af heliga qvinnor låtom oss icke heller förgäta en Maria af Magdala, som, sedan hon stått vid Jesu kors, återfinnes vid Hans graf, blir den som först får skåda den uppståndne och får till lärjungakretsen frambara det fröjderika vittnesbördet om Herrens uppståndelse! Må det än vidare blifva eder angeläget att betrakta dessa qvinnor, hvilka den Heliga historien

framställer såsom mönster af gudaktighet, helig umgängelse och viktig inflytelse! Och vinnen I någon bekantskap med kyrkans historia, dröjen då till lärorik uppmuntran vid de vördnadsbjudande gestalterna af en Perpetua, en Anthusa, en Monica och många andra, hvilkas namn historien bevarar, och om hvilka det blifvit sagdt, att själfve hedningarne på förföljelsestider utropat: "O, hvilka qvinnor hafva de kristna!"

Hvad var det då hos dessa qvinnor, som bjöd vördnad äfven hos den råe hedningen? Det var icke den fina världsbildningen, icke de vidgade kunskaperna, utan förvisso kristendomens lif och kraft i dem, det var tron på den Korsfäste, kärleken till Honom, starkare än döden, och den kristliga ödmjukheten. Och varen därom öfvertygade, att den qvinna, hos hvilken detta Christi sinne genom den frälsande nåden kommit att finnas och kommit att vinna stadga och tillväxt, hon är den bästa qvinnan, hon är den mest qvinnliga. Hos henne äro anlagen och krafterna helgade genom nåden, och hon sättes, då hon blifver vid Herren och vid Hans ord, genom samma nåd i stånd att under kamp och strid, under bön och åkallan fylla sin bestämmelse på den plats i lifvet, som blir henne anvisad.

Nu vet jag väl, att anyisningar, förmaningar och varningar i denna syftning hafva icke fattats eder vid denna läroanstalt. Förvaren dem till en ledning under den tid, som stundar. Särskildt ställer jag sådan maning till eder, som nu skolen lämna detta läroverk. Den liflighet i sinnet, som utmärker ungdomen, och det utifrån påträngande världsväsendet kunde lätt vålla, att I förgäten den ledning: I här tillgodonjutit, och den sanning, som här blifvit hos eder plantad. Hugfästen därför både det ena och det andra, då I, som jag hoppas, funnit, att det kristliga läroverkets verksamhet haft sitt fäste i det vår Herres ord, som visst är och kan lära både unga och gamla så rikligen, att ingen blir utlärd. Blifven blott framgent som Maria vid den store Mästarens fötter till att vara Hans lärjungar, och I skolen få erfaras, att Han och Han allena är en mästare också till att

hjälpa, så att eder varder i allt, hvad eder möta kan, rätteligen hulpet.

Innan jag afslutar denna förrättning, bör jag, om icke tolka, åtminstone antyda alla vederbörandes uppriktiga och aktningfulla tacksamhet för den trohet och det nit, det arbete och den osparda möda, som föreståndarinnan vid detta läroverk och vid hennes sida oförtrutna lärarinnor och lärare lagt i dagen för de ungas undervisande, lärande och fostran. Bättre helsning än genom mina enkla ord gifves eder, om ock utan ord, helt visst af barnsligt uppriktiga lärjungar och af hjärtligt tacksamma föräldrar.

Och så till sist höjom våra röster till andaktsfull psalmsång och våra hjärtan till bön och lofsägelse inför Honom, som bor i höjden och i helgedomen, men ock när dem som en förkrossad och ödmjuk anda hafva, på det Han skall vederqvicka de ödmjukades anda och hela de förkrossades hjärtan. — — —

Så till sist tacke vi Dig, Herre vår Gud, att Du låtit detta läroverk öfva den kristliga skolans sköna och stilla verksamhet. Vi som äro satte att verka för de ungas väl, vi veta, vi förstå, att ur hvarje barnaöga lyser oss till mötes det oändliga värdet af en dyrt återlöst menniskosjäl, hvars anlag och krafter böra bildas till ett harmoniskt helt och helgas till Din ära och tjänst. Desto mera tacka vi Dig för hvarje framgång i vår kallelse, väl vetande, att framgången är af Dig och icke af oss. Vi, både lärare och lärjungar, behöfva först och sist förlåtelsens nåd för hvad som är feladt och försummadt. Gif oss Din förlåtelse och Din frid. Gif Herre, nåd därtill, att de frälsningens krafter och de för tid och evighet fruktbarande bildningselementer, som Din käre Son infört i menskligheten, måtte få bevisa sin kraft på våra barn, så skall detta genom Din nådeshjälp lända till något helande af de tärande kräftsador, hvaraf folken lida, och till räddningsutväg, när hemsökelsens stormar nalkas. Låt, Herre, Ditt beskydd omhägna Konung

och fosterland, vår landsbygd och dess skolor. Förhårliga Dig på oss och låt oss vara Din barmhertighets käril, dem Du rikligen uppfyller med nåd för nåd.

Vi bedje därom i det namn, som är all bönhörelses källa. Fader vår m. m. Herren välsigne oss m. m.

2.

Ärade församling!

Då jag framträder ibland eder för att uppfylla det uppdrag, som blifvit mig lämnadt, att afsluta ett läsår vid denna skola, befinner jag mig i en krets af *fäder* och *mödrar*, *lärare*, *lärarinnor* och talrika *lärjungar*. Jag ser i denna krets en lefvande bild af nutid och framtid, ser ett släkte i mogen ålder och ett annat, som först är i begrepp att komma, men som kommer för att aflösa det förra i lifvets, gärningens och framtidens arbete. Sinnet uppfylles i en sådan stund af tankar, som äro djupt allvarliga men äfven förhoppningsfulla. Vid ett sådant tillfälle föras hos oss äldre tankarne tillbaka till den tid, då vi själfve rörde oss inom skolans lugna område, då lifvet ännu låg framför oss i framtidens ljusa morgonskimmer. Vi minnas de friska intrycken från lyckliga barndomsdagar, och i erinringen uppstiga bilderna af föräldrar, lärare och fostrare, hvilka nu hvila från sitt arbete, men som ihågkommas med tacksamhet, emedan de efterlämnade åt oss ett lefvande arf af den kunskap, de meddelade oss, och den personliga inflytelse, de på oss utöfvade. Och när vi nu själfve blifvit fäder, lärare och uppfostrare och se framför oss dessa ungdomskaror, som skola utgå i lifvet efter oss, huru manas vi icke af själfva denna syn att tillse och vinnlägga oss, att äfven *vi* i vår ordning måtte kunna efterlämna åt våra barn och lärjungar ett sådant godt, lefvande arf, som vi själfva mottagit till att därmed gagna! Må vi betänka, ja allvarligt betänka, att i våra skolor och hem våra barns framtid till en stor del är lagd i föräldrars, lärares och fostrares

händer, att vi ock för dem skola göra räkenskap inför deras och vår gemensamme Herre! Och ännu därtill, måtten I, unge vänner, själfva betänka, att eder framtid till en ännu större del är lagd i eder egen hand, så att hvar och en af eder skall en gång göra räkenskap för sig själf!

Han, som är den rätte, den högste Läraren och Mästarren, Herren af himmelen, menniska vorden, stod en gång på denna låga jorden gent emot sina förste lärjungar, hvilka utgjorde ett andligt tillkommande släkte, genom hvilket ett nytt lif skulle begynna i hela människosläktet, och sade då bland annat de djupa, omfattande orden: "En är den som sår och en annan den som uppskär eller skördar". — Och är icke detta den lag, som städse upprepas i förhållandet mellan det nuvarande och det tillkommande släktet: hvad nutiden sår, det skall framtiden skörda! Om nutiden sår den goda säden, så skall framtiden skörda god frukt till välsignelse; men om nutiden sår en ond säd, så skall framtiden skörda onda och bittra frukter, hvarur olycka och fördärf skall framgå. Låtom oss då först och främst detta besinna, vi som äro föräldrar, fostrare och lärare, att vi äro kallade till att med ord och gärning *så* den goda säden. Vi tänka således icke på kunskap allena, ty vi veta väl, att det icke blott är vår uppgift att i hem och skola undervisa utan äfven genom undervisningen uppfostra, att icke blott lära utan genom lärandet meddela och främja den själsriktning, som gör kunskapen fruktbarande för lifvet och för hela människan. Och om jag skulle i detta sammanhang beteckna den anderiktning, som bör besjåla oss och skolan, tror jag mig kunna kalla den med psalmens ord: en ny viss eller stadig ande. Det är i oroliga, stormiga tider, vi skola företaga vårt säningsarbete. Betrakta vi den närvarande tiden, så kunna vi säga, att det som fattas är just icke så mycket vetande och bildning som fastmer en viss och stadig ande, som vet hvad han vill och vill hvad han vet och både vet och vill det som är sant, godt, evigt, fast och anammansvärdt. Tidens skaplyne är en

oviss, ostadig, lösaktig och förströdd ande, som hellre bortkastar, förändrar, nedbryter än uppbygger och ofta nog bestämmer af förförelsens lögnaktiga läror i stället för att stanna vid, värdera och bevara det sanningens dyra arf, som Herren själf gifvit och våra fäder till oss öfverlämnat. Vi lefva i tider, då icke blott samhällets borgerliga ordning utan äfven människornas sedliga medvetande och lif på det svåraste kränkes och angripes; men då vi veta att det finnes eviga lagar, ja en helighetens och rättfärdighetens lag, hvilken är oföränderlig, så vilja vi söka nåd att genom ord och exempel ingifva den ungdom, som är oss anförtrodd, vördnad för helighetens lag och leda dess steg på Guds buds och rätters lyckliga väg. Men, att detta må kunna ske, vilja vi ock visa den till det rätta, det klara, ofördunklade Christi evangelium, det nådefulla, fasta och anammansvärda ordet om Honom, som är dödad för våra synder och uppstånden för vår rättfärdighet, det ordet som blifver, då himmel och jord förgås. Vår plikt är att föra de unge till detta ord och därmed verkställa det ansvarsfulla utsäde, hvarom vi i dag velat erinra. Vi vilja göra detta utan att påverkas af skiftande lärdomsväder, vi vilja med fast öfvertygelse och med det mod, som ordets Herre gifver sina tjernare, oförtröttadt utså den goda säden under Hans åkallande, som växten gifver, att ock skörden för tid och evighet må till Herrens pris blifva mycken.

”En är den som sår och en annan den som skördar” — detta ord vilja vi ock lägga eder på hjärtat, I unge, i hvilka vi se det släkte, som skall komma efter oss. Äfven eder tillönskar jag en *stadig*, en fast ande till motvikt mot edert sinnes liflighet och ostadighet, att den icke må blifva eder till fall. Vi önska eder en flitens, ordningens och trohetens ande i den gärning, genom hvilken I skolen bereda edert lifs framtid. Ja, måtte sanningens, kraftens och helighetens Ande vara eder ledsagare, så skolen I blifva ett framtidssläkte i ordets bästa betydelse, ett godt och lyckligt

släkte, som i sinom tid skall vara i stånd att göra edert utsäde för dem som komma efter eder!

Vi känna väl alla den helige sångaren, som bad: "Gif mig en ny viss eller stadig ande". Denna bön föregicks af och sammanfogades med en annan så lydande: "Skapa i mig Gud ett rent hjärta". I sanning, denna kostliga dubbelbön, hvilken David genom Guds Ande har förestafvat oss, den passar och behöfves för alla åldrar, i barna- och ungdomsåren, i mannaåldern och i ålderdomen. Men särskildt egnar sig detta ord att vara de ungas heliga stridslösen, då det stundar till de strider, som i världen skola utkämpas. Ett rent hjärta och en ny viss ande, och detta genom *nåden!* Måtte vi alla, föräldrar och barn, lärare och lärjungar, blifva, medan ännu såningstiden varar, så benådade, så skall skörden icke uteblifva, utan löftet om nådelönen skall uppfyllas: de skola tillsamman glädjas, både den som sår och den som uppskär; därtill Herren oss förhjulpe genom den Helige Andes nåd, som i pingsthögtiden ännu kommer och bjuder sig till oss alla.

— — — — —

Det ligger en god, en fäderneärfd tanke i den lag, som bjuder att våra skolor stängas, då Herrens församling firar sina stora, hugneliga Christushögtider. Skolklockan tystnar, då nu helgemålsklockan kallar oss alla till pingstens ljufliga högtid, och äfven efter högtiden är skolklockan stum, till dess ett nytt skolår, om Herren så vill och vi lefva, ingår.

* * *

Men afskedets ord vid denna slutakt bör, utöfver det nu sagda, äfven vara ett lärjungarnes vid detta läroverk ord, ett deras föräldrars och vårdares ord och, efter det uppdrag jag har, äfven mitt ord till föreståndarinnan vid detta läroverk och till lärare och lärarinnor vid hennes sida — och hvilket skulle detta ord vara, om icke ett uppriktigt och aktningfullt tacksägelsens ord! — — —

Vi säga åter: "*välsignad vare Han, som kom i Herrens namn*"! under önskan att i de lofsägande orden måtte äfven i dag ligga en uppfyllelse af profetian: "af barns och spenabarns mun hafver du fullkomnat lofvet" (Matt. 21: 16.)

Då jag mottagit uppdraget att i dag afsluta höstterminen vid detta läroverk, röner jag ett hugnesamt intryck af själfva inträdet i denna krets. Lärjungarnes antal i läroverket har betydligt förökats, sedan jag för några år sedan hade ett liknande uppdrag, och detta helt visst till följd af ökad och välförtjent förtroende för läroanstalten och för de lärarekrafter, som här blifvit anställda. Det intryck jag antydde beror just af den lefvande tafla, som här möter oss: barnen i sin skola, omgifna af lärarinnor och lärare jämte en fond af anhöriga, ömmande för de ungas väl. Det må bero af den lefnadskallelse, som blifvit mig anvisad — men, om jag undantager Herrens församling i helgedomen och den kristliga familjen, i stilla stunder lyssnande till Guds ord eller sammansluten i bön, åkallan och tacksägelse, så vet jag icke någon krets af mer eller mindre talrikt församlade människor, bland hvilka det är ljufvare att inträda än i barnens krets med den nyss angifna omfattningen. Jag förutsätter då så gerna, att barnen äro barn i detta ordets sköna mening, eller att de äro, om icke oberörda af synd och värld och världsfåfänglighet, dock icke af dessa makter öfvervunna, utan fast hellre ännu tillhöra Herren, som en gång i dopets dyra nådemedel välsignat dem att vara Hans dyrköpta egendom. Jag förutsätter, att Han, som upptagit dem i sitt rike, äfven vårdar sig om dem med gudomlig kärlek, och att Han vill äfven genom den kristliga skolans tjänst vårda och fostra dem för sitt eviga rike. Jag hänleder härmed på den kristliga skolans höga och högsta ändamål — måtte det icke förbises eller förgätas, där de döpta barnen i våra skolor församlas!

I skolans lif urskilja vi vissa afdelningar eller tidpunk-

ter med hvar sin karakter och sin innebörd. *En dag* är ingång och begynnelse för en viss tidsafdelning; följer så det fortgående, ordnade arbetet en tid långt, till dess en annan dag ingår, som är bestämd för arbetets afslutande tills vidare. Den termin, som vid detta läroverk i dag skall afslutas, hade tidigare en invigningsstund i Hans namn, som äfven för den kristna skolan är A och O, den förste och den siste, utgångspunkten och målet. Då voro såsom nu lärjungarne och lärarepersonalen församlade, och det gällde allra först gemensam bön om Guds hjälp och välsignelse till det verk, som här skulle utföras, att det måtte ömsesidigt öfvas med trohet och glädje, öfvas i Herrens fruktan, i medvetande af ett högt ansvar och i det rätta kärlekssinnet. Det gällde då ock om bön och förmaning därtill att barnens sinnen måtte dag från dag mer och mer böjas till lydnad och läraktighet, till plikttrohet, ordning och välförhållande. Därefter inträdde skoltermi- nens stora och betydelsefulla dagsarbete, hvilket genom nå- dig skickelse fått, ostördt af svårare förhinder, fortgå till denna dag. Vi veta, att människosjälén, icke minst hos bar- nen, är ett oroligt väsende, hvilket, åt sig själf lemnadt, icke stilla vara kan. Skolan *vill* då allra först hos de unge, som ur barnkammaren kommit, ordna de rörliga tankarnes osta- diga vingslag, vill icke blott bibringa dem så och så män- ga kunskaper, utan skänka dem ett sammanhängande och för lifvet fruktbarande vetande, och vill genom undervisning och fostran gifva riktning åt både förståndet, hjärtat och känslolifvet. Stora uppgift och ansvarsfulla arbete! Till arbete äro vi förpliktade, och äfven barnet skulle i mån af gåfvor och krafter fostras och vänjas till arbete. Skolan underlättar betydligt detta den enskildes arbete genom känslan af gemensamhet i arbetet, då detta icke blott är den enskildes utan äfven andras vid sidan om honom, så att den enskilde känner sig såsom en lem i den flitigt arbetande kretsen, hvilken åter är en länk i de många skolorna, som gemensamt arbeta för det stora målet att fostra vår ungdom till att blifva män och qvinnor, dugliga för hvar sin lef-

nadskallelse och ämnade att en gång utgöra ett folk, som skall intaga det nu lefvande släktets plats. Och se vi på själfva innehållet och innebörden af skolans arbete, huru ställer sig icke detta i sammanhang och gemenskap med den forntid, som varit och verkat, med det släkte, som nu lefver och verkar, och med den framtid, som på grundvalen af forntid och nutid skall uppspira. En betydelsefull och eftertänkelig gemensamhet genomgår förvisso skolans arbete, då detta innebär en anslutning till det sanningssökande, hvaraf hänsvunna släkten hämtat sin tankeöfning och sin bildning.

Gäller det således att öppna de ungas blick för naturens rika bok och låta dem känna något af den forskning, som böjt sig i hänförelse och beundran af allmaktens och allvishetens uppenbarelse i skapelsens stora tempelbyggnad, eller gäller det kändedomen om människolifvets skickelser och förande under vår Herres förunderliga styrelse genom tiderna, eller gäller det menniskoandens forskningar på språkens område, eller gäller det bekantskapen med litteraturens skatter och de tankar, som blifvit skönt utsagda, och de häringar i tankens värld, som föresväfvat skalderna — huru står icke skolan på mensklighetens gemensamma mark och vill fortplanta ett arf, som icke får förspillas! Nu säger en god helsoregel, att dagsljuset skall falla från sidan in i skolsalen, och detta må vara en god sak för vårt kroppsliga synsinne. Men på det andeliga området icke så. Öppnas våra skolsalar endast för ljuset från sidorna men icke för ljuset från ofvan, för den heliga och himmelska sanningen, så kan den så kallade upplysningen genom mycket vetande visserligen åstadkomma ett bländande ljusskimmer, likt förvillande lyseldar, men skolan blifver dock i mistning af det ljus, som allena i sanning upplyser i mörkret och på samma gång är värmande, lifgifvande och frälsande. Måte det ljuset, ljus af Guds ljus, som utgår från Honom, som är kommen att vara världens ljus, lysa klart i våra skolor, måtte det icke fördunklas, måtte det aldrig utsläckas!

Vi tro oss veta, att sådant skolarbete, därvid både den menckliga kunskapen och den gudomliga sanningen kommit till sin rätt, varit i gång vid detta läroverk. Vi tro oss ock veta, att aktgifvandet på och omvårdnaden om de ungas sedliga lif här icke försummats. Jag kan i sådant hänseende vädja till barnen själfva och deras närvarande målsmän och känner mig manad att föra deras talan, som här i dag vilja till föreståndarinnan samt till lärarinnor och lärare fram-bära uttrycken af — — — — —

Man klagar i denna tid öfver arbetets möda, menni-skorna vilja icke böja sig under — — — — —
Må vi icke instämma i sådan klagan utan fasthellre villigt arbeta, så länge oss dagen förunnas, men på samma gång utbedja oss den nådelön, som vi i en sammanfattning må kalla arbetets glädje och arbetets välsignelse. Mätte den oss rikligen förunnas!

Men arbetets lag medgifver oss äfven den hvila, som vi behöfva. Stunden för detta läroverks afslutning är inne, och äfven den är viktig. — — — — —

För allt hafva vi att tacka Honom, som är kommen att vara vår Frälsare.

Du värdes, Herre Jesus Christus, efter Din mildhet och nåd icke försmå det tackoffer, som vi på denna stund till Dig hembära för det Du velat komma i världen såsom en sann menniska, att åt oss, djupt fallna, förvärfva allt godt för både tid och evighet. Hvad godt skulle väl vi ägt, om Du icke blifvit menniska! Sannerligen vi hade då måst önska, att vi aldrig varit menniskor, i stället för att vi nu få prisa Dig för vår menckliga tillvaro och tacka Dig för allt, som Du för oss och med oss gjort Din härlighet till pris. Du värdes ock under den ingående högtiden genom Ditt ord gifva Din välsignelse till en förökad kännedom om Dig, Din kärlek och den fullhet af nåd, som Du vill förlåna alla dem, som Dig uppriktigt söka och Dig i tron anamma. Värdes förunna en stilla högtid och vänd själf våra hjärtan och sinnen och själsögon till Dig, som en gång hvilade i

Betlehems krubba men nu är upphöjd öfver alla himlar, ty hos Dig är det vi skola hafva den rätta, den bästa och den saligaste julefröjden.

Välsignad vare Han, som kommer i Herrens namn!
Herren välsigne oss etc.

4.

Då I, unge vänner, detta läroverks lärjungar, här församladens vid den nu genomledda lästerminens början, motogens I helt visst med en manande och uppmuntrande välkomsthelsing. Min uppgift för denna stund är att till eder frambära ett avslutande ord, som ock vill vara ett maningens och förmaningens ord. Jag kunde då tala till eder om den blomstertid, som kommit med lust och fågring stor, jag kunde påminna eder om de rika örtesängar och lundens gröna träd, som skola oss påminna Guds godhets rikedom, som redan i skapelsens stora tempelbyggnad är så stor och prisvärd. Men det gifves — I veten det — det gifves en annan Guds skapelse, ett ännu härligare Guds tempel, uppbygdt af lefvande stenar, hvilande på den i Zion lagda hörnstenen, lifvadt af pingstens helige Ande, belyst af rättfärdighetens sol och rikt på andens frukter genom nåden. Det är till Herrens kyrka och församling jag ville hänvända edra tankar och sinnen. Jag ville påminna därom, att vår Herre, som i osäglig nåd och barmhertighet gifvit oss sin Son och sin Ande, också har gifvit oss sitt ord, och i detta stora och heliga sammanhang ville jag, efter vi befinna oss inom skolans område, lämna eder, detta läroverks lärjungar, några underrättelser om en liten bok, som I alla ägen och som I alla fått begynna att lära.

Den boken är till sitt omfång den minsta och den kortast sammanfattade af de många böcker, som tjenat till ledning för eder undervisning, men den är på samma gång till sitt innehåll djup, till sin arkitektoniska byggnad och

sitt oskattbara evighetsvärde den yppersta bok vi äga, näst efter "böckernas bok", så att den ock blifvit kallad "den lilla bibeln" och "det kortfattade ordet".

I förstån helt visst, att jag åsyftar Luthers lilla katekes. Det är med den lilla boken som med vår Herres eget ord och med våra bästa kyrkosånger: aldrig uttömmes dess innehåll, aldrig föråldras dess ungdom, aldrig utsina dess sanningsflöden, aldrig slappas, utan genom vårt eget förvållande, den glädje och den fröjd, som däraf kan hämtas.

Sådana böcker framgå icke af någon mans vilja. De äro Guds gåfvor till Hans församling genom utkorade redskap. Den lilla "handboken" — sådan var dess första titel — är uttryck af ett tidsbehof, som för Luther blef medvetet, då han under kyrkovisitationen i Kursachsen år 1527 lärde känna folkets ovetenhet i Guds ord och såg de försmäktande skarorna, som ingen bespisade med lifvets bröd. Är reformationen den största historiska tilldragelse, sedan kristendomens ljus uppgick för världen, så är Luthers lilla katekes af de största faktorerna i denna epokgörande tilldragelses Säsom burens på änglavingar, flög den boken vidt ut i kristenheten, ja till och med öfver Alperna. Jämte och näst efter bibelöfversättningen har ingen bok så verkat på djupet och förmedlat bekantskapen med den rena evangeliska läran. Det behöfdes en "lekmannabibel", en kort, för alla fattlig framställning af kristlig sanning, och det behöfdes en *barnens bok*, som kunde gå åstad i Hans ärende, som en gång böd sin tjenare: "*föd mina lam*"; och en sådan bok framstår i dessa få blad såsom ett oupphunnet mönster i både djup och enkelhet, en skapelse af den rättroende kyrkan själf och af den ande, som lefver i Christi kyrka. Mönstret och grundläggningen för en sådan bok fanns äfven under medeltiden i *de 10 orden*, i *symbolum apostolicum* och i *Herrens bön*; men dessa bibliska textord behöfde ordnas, borde i någon mån utvecklas och få en nytestamentlig afslutning; och det är väl värdt att betrakta, huru detta skedde, väl värdt att beakta, hvad vi kallade den lilla bokens arkitektoniska byggnad.

Vi märka härvid först: Moses träder ännu en gång, såsom fordomtima, *fram*, och det *före Christus*; *Johannes* med syndaspegeln och bättringsropet går före Honom, som kommer med nåd och sanning — evangeliet om den fria nåden skulle framträda i ofördunklad klarhet. Reformationen, som förkunnar den *ende Medlaren* mellan Gud och människor, har ock låtit *Honom* i lärosammanhanget intaga medelpunkten. Så ock i katekesen. Det som föregår den 2:a Artikeln om Christus och Hans verk syftar fram till Honom, och det som efterföljer syftar tillbaka till samma centrum. Den organiska trefalden i Guds verk framstår, och det rätta förhållandet mellan lag och evangelium fastställs. Vi sade: Moses går före Christus. Det reformerta kyrkosamfundet instämmer icke häri, utan ställer de tio buden efter "tron" såsom uttryck för lydningen och "kristlig tacksambel". Den katolska kyrkan gör på samma sätt, men af en annan anledning, nämligen den att goda verk skola, säger man, "gifva tron dess rätta värde". Nu hänvisar dock den heliga historien i enhet med kristlig lära till Moses, Christus och Anden. Därföre följer ock vår lärofader denna anvisning och låter, genom det 3:dje hufvudstyckets anslutning till den 3:dje trosartikeln, den lilla boken, om hvilken vi tala, blifva en *bönebok*, en bok, i hvilken ingen teolog blir någonsin utlörd, och hvilken ingen kristen människa till slut genomlefver. Om icke för de äldre bland eder, så möjligen för de yngre må det erinras, att katekesens 3:dje hufvudstycke i själfva verket är en sammanfattning af de 2:ne föregående. Gud fordrar i sina bud det som ingen människa kan åstadkomma; då gifver tron Gud hans bud tillbaka i bönen, och troende bedjare undfå i bönhörelsen för Förebedjarens skull som gifva just det som Gud fordrar. Så sade en gång kyrkofadern Augustinus i tillitsfull förtröstan till den himmelske Fadern: "Gif hvad Du fordrar och fordra sedan hvad Du vill".

En kristen vet och bekänner: jag är återlöst genom det heliga och dyra blodet, som bättre talar än Abels blod, han vet och bekänner: jag får hoppas ett evigt lif, men jag är ännu på vägen och tryckes af synd, nöd och elände. Kan jag då i ordets klara ljus se Guds kärleksgärningar med trons öga, så vänder jag dem i bön och åkallan mig till godo, så att för dem försvinna både synd och nöd och död. Den som kan rätt bedja sitt *Fader vår*, han har i kraft af Andens nåd Guds bud för ögonen såsom gåfvor och Guds verk vid sin sida till skydd och värn emot allt, som honom i detta lifvet kan anfakta. Så framgår organiskt ur den ursprungliga tvåfalden — lag och evangelium — en trefald, som föresväfvade den äldre kyrkans lärare, men först i reformationen fick sin fulla klarhet — vi mena, såsom vi redan sagt, Moses, Christus och Anden, ja Anden såsom helgelsens och bönens Ande, som vill hjälpa oss att lefva såsom Guds barn egnar och att bedja såsom goda barn sin käre himmelske Fader.

I detta trefaldiga sannings ljus må vi nu slutligen blott påminna oss, hvad vår Luthersbok vidare innehåller, och vi skola då se, att en ny trefald ter sig inom ramen af de dyra nådemedlen: ordet, dopet och Herrens nattvard. På underlaget af ordets nådemedel, hvilket i lagens och evangeliets hufvudsumma redan blifvit framställt, möter oss läran om de andesinnliga, af Herren själf i Hans församling insatta heliga handlingar: den ena *den*, hvarigenom dörren till Guds rike för oss alla en gång nådefullt öppnades, då vi i vattnets bad genom ordet insattes i lifsgemenskap med den treenige Guden, och den andra *den*, som upplåter den andeliga helgedomens allraheligaste för alla dem, som i ordet sökt och funnit näring för sitt andeliga lif, så att de ock med tros längtan och nådes hunger komma till Honom, som först kommit till oss, men sedan åter och åter låter säga oss: Kommen, ty allting är nu redo! eller med psalmens ord: Kom i min famn, kom till mitt rika bord!

I undren måhända, att jag i dag valt det ämne, som i några

antydningar nu blifvit omordadt. Men vid något eftersinnande kunnen I nog förstå, att min afsikt varit att för denna gång i eder krets i någon mån beprisa den af så många äfven i våra skolor ringaktade bokens oskattbara värde. *Den boken* var en gång *barnet*, som utvecklades och växte fram i den mognade och manliga gestalten af våra skriftenliga be-kännelseurkunder. Under 3:ne sekler och mer än hälften af det 4:e har den boken i vår församling varit en lärobok för släkte efter släkte, och så är den kommen intill oss såsom ett dyrbart arf, det vi skola värdera och bevara åt dem som efter oss komma. En katolsk lärd utropade, då han först läst den boken: "Salige de händer, som detta skrifvit"! — Och dock, huru många äro de bland oss, som väl fått i barndomsåren lära de kostliga orden, men glömma dem redan i *ungdomsåren* och för *alltid*. Ja, man blyges att såsom äldre taga den boken i sin hand. Gören dock icke så! Vetan att ingen läser den boken rätt, för hvilken den icke blifver en bok för lifvet, såsom ingen annan af edra skolböcker. — Luther själf läste dagligen sin lilla bok och fann städse däri nya sanningsflöden. Gören I på samma sätt, afgående lärjungar, så skolen I icke öfvergifva vår församling utan, bevarade för vår tids många förvillelser, mer och mer stadgas och befastas till att blifva vid det ord, som visst är och lära kan — det ord, som allena blifver, då himmel och jord förgås.

5.

Det är väl tänkt af våra skolors vårdare, att skolornas verksamhet afbrytes hufvudsakligen vid 2:ne tidpunkter: den ena, då den stora Christushögtiden nalkas, och den andra, då midsommarsolen lyser med blid och liflig värme och den blomstertid är kommen med lust och fågring stor.

Genom vederbörandes beslut är denna dag bestämd för sommarferiernas början vid detta qvinnliga läroverk,

och då jag af sådan anledning ännu en gång inträdt i denna krets och inför denna församling, dristar jag antaga, att I, unge vänner, detta läroverks lärjungar, öfvervägande så uppfatten denna högtidsstund, att I redan på förhand glädjens vid känslan och medvetandet däraf, att läroverket nu för en tid låter sin verksamhet hvila. Ingen undrar öfver denna eder glädje — den är helt naturlig, och vi glädjas med eder, helst det måste så vara, att hela vårt lif fortgår och rör sig mellan hvila och verksamhet. Jag vill dock så gärna härvid antaga, att de *glada* känslorna vid skolafslutningen icke bero af brist på *kärlek till skolan*. Det behöfver icke ligga någon motsägelse mellan dessa två, att älska skolan och att känna en belåtenhet därvid att skolklockan icke låter höra sig, då nästa arbetsdag infaller.

För några af eder är måhända skoltiden slutad, skolåren genomlefd. Jag är då förvissad, att I vid blicken tillbaka på eder skoltid skolen kunna rätt uppskatta de flydda skolåren som den lyckligaste och i många hänseenden gladaste tiden af eder lefnad. Men äfven I, som viljen, om så kan ske, hit återvända, I bören yeta att värdera de fördelar, som här stå eder till buds. Dessa äro stora. Det är en ofta uttalad sanning, att, om skolan skall kunna fylla sin uppgift att *uppföstra* de unga, så måste hon vara rotad och grundad i en sann kristendom. Detta är lika säkert som det är visst, att trädet först då kan bära frukt, när det har sina rötter i en god jordmån och därifrån hämtar saft och kraft. Men är nu detta ett lifsvillkor för all skolas framgångsrika verksamhet, så gäller det sannerligen icke minst om de läroverk, som hafva till uppgift att föstra den *qvinliga* ungdomen till hvad den bör blifva. En ung man, en yngling utan kristligt sinne och lif är en sorglig företeelse; men en ung qvinna, flickan utan kristendom är om möjligt en ännu mera onaturlig och eländig varelse.

Det är Christus själf, den gudomlige qvinnosonen, som har borttagit förbannelsen från Evas döttrar, då Han genom sin världsfröning har insatt qvinnan i den af Ska-

paren henne tillämnade värdigheten. Eller må vi icke säga, att, så visst som kristendomen är kärlekens religion, är den ock synnerligen egnad att förkroppsliga sig just i den kvinnliga karakteren. Vi hänvisa till några exempel. Främst må vi härvid tänka på den välsignade bland kvinnor, Guds moder *Maria*, denna ödmjuka, hörsamma Herrens tjenarinna, hvars hjärta genomlevvat den högsta fröjd och den djupaste smärta, som någonsin fyllt en kvinnas själ. Men huru gärna må vi icke vidare dröja vid den evangeliska historiens skildring af en helig grupp af *kvinnliga* lärjungar i Herren Jesu omgifning. Med ännu mer trofast och uthållig hängifvenhet än själfva Jesu manlige lärjungar finna vi dessa kvinnor ödmjukt och blygsamt på afstånd följa Frälsaren vid Hans vandringar och tjena Honom. De följa Honom till det sista på Hans marterväg till Golgatha; de hålla ut vid korset, äfven när alla lärjungarna, med undantag af Johannes, fly därifrån; och de äro de första vid den uppståndnes graf. Ädelt behag och helig kvinnlighet hvila öfver dessa den evangeliska historiens kvinnor, vare sig vi nu tänka på *Maria af Betanien*, lyssnande vid Mästarens fötter, eller på *hennes syster*, som med kärlekens ifver tjenar Herren, eller på *Magdalena* vid grafven, denna bild af sorgfullt sökande och saligt finnande, eller vi tänka på den namnlösa kvinnan i fariseens hus, som älskade mycket, därför att hon fått mycket förlåtet.

Vända vi åter blicken fram mot den kristna kyrkans första århundraden, då församlingen, *förföljd*, fick aflägga de hårda trohetsproffen mot sin himmelske brudgum, så finna vi ej mindre här, hurusom de kristliga kvinnorna täflat med männerna och icke sällan öfverträffat dem i hängifven kärlek till Frälsaren och ståndaktigt bekännelse-mod allt intill den kvalfullaste död. Och liksom hedendomens hätskhet, i detta tidevarf af martyrlidande, rasade icke minst mot kvinnorna, så måste å andra sidan hedendomens målsmän, i ofrivillig beundran af den himmelska kraften hos dessa svaga

och föraktade kvinnor, mer än en gång utbrista: "Hvad för kvinnor hafva icke de kristna".

Men icke endast tålig ståndaktighet och upphöjdt mod i martyrlidandets eld hade fornkyrkans kvinnor tillfälle att vittna om himmelrikets kraft; vi finna ock, huru kristendomen bragte hela fullheten af den kvinnliga karakteren till den skönaste utveckling och gaf kvinnan anvisning, medel och tillfällen att just såsom kvinna i kristlig kärlek tjena Gud och sina medåterlösta. Framför allt var det i hemmet och i äktenskapet, som kristendomen öppnade för kvinnan ett område för den mest inflytelserika och välsignelsebringande verksamhet. Bland andra vittnesbörd må det tillåtas mig att anföra följande ord af patriarken Johannes Krysostomus. Han säger: "Mannen, som vistas och rör sig på lifvets torg, han kastas af och an på det oroliga världslivets böljor. Hustrun däremot, som, samlad i sitt sinne, njuter friden i hemmets stillhet, kan därhemma mottaga den i sin oroliga verksamhet tröttade maken för att lugna och förädla honom och ånyo låta honom gå åstad, renad från det slagg, han fört med sig från världslivet, och understödd för att kämpa nya strider". Och än vidare, huru vittna icke kyrkans häfder, att de män, som blefvo församlingens ypperste ledare, nästan alla fostrats af förträffliga mödrar, hvilka de, menskligt att tala, haft att tacka för sin lifsriktning och sina ädla, upphöjda karakterer. Och ändtligen må vi påminna oss den omfattande församlings-tjenst, som kvinnorna allt ifrån apostlarnes dagar utöfvade — aldrig genom lärande — men väl genom den kärlekstjenst, de med stor trohet egnade de fattiga, de sjuka, enkor och faderlösa och de eljest tryckta och lidande medkristna. Men såsom i fornkyrkans dagar, så har det äfven sedan genom tiderna visat sig både hvad det kvinnliga släktet har af kristendomen undfått, och huru kristenheten å sin sida genom kvinnliga medlemmar undfått gåfvor och välsignelse. Men det är nu en gång så, att dagrar och skuggor skola i det menskliga lifvet omväxla. Kristendomens inflytelse till

qvinnans sanna frigörelse har missuppfattats och icke minst i våra dagar framställt denna vrångbild af frihet, som möter oss hos s. k. frisinnade eller emanciperade qvinnor, dessa karikatyrer af sitt kön, som med förgätande och förnekande af den sanna qvinnligheten, dristiga och stolta, med karlavulen myndighet tränga sig fram i själftagen verksamhet på områden, som i grunden äro främmande för qvinnans lifsuppgifter, att nu icke tala om de qvinnor, som lägga i dagen sin fördomsfrihet genom att i tal och skrift, i åthäfvor och vandel frigöra sig från den qvinnliga ödmjukhetens och blygsamhetens band. Dessa qvinno-vrångbilder i den moderna litteraturen och det moderna samhället äro i sanning icke drifna af kristendomens och sanningens frigörande ande. De förskrifva sig från ett helt annat håll — de stå för oss till en varning för alla, som låta varna sig.

Hvad vi här korteligen anfört har haft till syftemål, att i någon mån påminna därom, att kristendomen har skänkt qvinnosläktet omätlig välsignelse, att qvinnan först genom att mottaga kristendomen upphöjts till sin rätta plats i menniskolifvet, och att qvinnan först genom att mottaga kristendomens lif och kraft i sin själ blir i sanning, hvad hon enligt Skaparens vilja bör vara, och först då kan uträtta, hvad en qvinna i Herrens tjenst bör uträtta till mensklighetens och ej minst till det manliga släktets välsignelse och sällhet.

Men, då det nu så förhåller sig, huru skulle väl ett läroverk för qvinnlig ungdom kunna lösa sin höga uppgift, om det icke är fast grundadt på kristendomens mark och botten, om det icke från evangelii aldrig sinande källa hämtar lif och ljus och oförsvagad ungdomskraft? Visst fågna vi oss med skäl, när vi här se ett prydligt lärohus och en genom yttre hjälpmedel väl besörjd läroanstalt. Visst glädja vi oss med fog öfver den utbildning i nyttiga kunskaper och färdigheter, som vår tid söker bibringa våra uppväxande döttrar. Men dessa skolor med sina väl genomtänkta läroplaner skola icke blifva till åsyftad välsignelse, de skola likna en världsdam med bildskön gestalt och dyr-

bar tolett, men saknande själens adel och verkligt inre värde, därest de icke äro burna, smyckade och genomträngda af *sann evangelisk och beknnelsetrogen kristendom*.

Först när det därtill genom vår Herres nåd kommit, kunna vi hoppas och vänta, att våra skolor, särskildt nu våra läroverk för qvinnlig ungdom, skola blifva Herrens planteringar, ur hvilka unga qvinnor skola komma att utgå, rustade med sann bildning till både hjärta och hufvud; qvinnor, genom den helgande nåden danade att sprida hugnad och välsignelse, lif och ljus i hem och skolor, ja ock i hela Guds kristenhet. Med en önskan, i hvilken vi alla må förenas, jag menar en önskan, att detta läroverk allt mer måtte blifva en sådan Herrens plantering, hemförlofvar jag den ungdom, som under det nu afslutade läsåret varit här församlad. Dock innan vi åtskiljas — — — — —

6.

Malmö högre läroverk för flickor afslutar i dag sitt fjärde läsår. Läroverket har — så är det sagdt — till ändamål att meddela en efter tidens kraf lämpad undervisning i de läroämnena, som anses tillhöra en god qvinnlig uppfostran.

Om det å ena sidan är visst, att den qvinnliga bildningen påkallas mera än förr och värderas högre än i de förra tider, så råder likväl i afseende på denna bildnings vikt och betydelse för samhället äfvensom i fråga om arten och omfånget af densamma mycken meningsskiljaktighet. Bland dem, som kunna sägas hafva bildat sig en öfvertygelse i ämnet, synas de flesta hafva delat sig mellan tvenne helt motsatta åsikter, af hvilka den ena yrkar på full likhet mellan den manliga och den qvinnliga ungdomens undervisning, den andra åter anser en högre och mera omfattande undervisning för qvinnan vara något för samhällets och qvinnans egna intressen icke blott umbärligt utan i viss mån t. o. m. menligt. Vi skola icke vid detta tillfälle inlåta oss på dessa skiftande meningar. Ingen af dem torde förtjena fullt er-

kännande, och striden dem emellan må utkämpas här eller där, men icke inom skolans eget fridlysta område.

Vi äro för vår del öfvertygade, att detta läroverk hittills tillämpat sitt i allmänhet angifna undervisningsprogram med den måtta, den begränsning och varsamhet, som all undervisning, men i synnerhet den kvinnliga högt påkallar. Alla medgifva helt visst, att undervisningen har till sin nppgift att harmoniskt utveckla de medfödda anlagen; men häråf följer då ock, att den kvinnliga undervisningen måste hafva sin psykologiskt grundade särskilda och egendomliga prägel. Att förbise denna pedagogiska grundregel innebär ett våld på naturen, som straffar sig själf. Det är ju t. ex. bekant, att den som tydligt uppfattar föremål, belägna på längre afstånd, ser ett större helt på en gång, under det att delarne däremot framträda med mindre klarhet. Sådant är förhållandet med mannen. Om kvinnan gäller motsatsen. Hon uppfattar ett mindre fält på en gång, medan delarne, enskildheterna framträda för henne klarare. Mannen blickar framåt, han lefver för det kommande, han sträcker sig mot *framtiden*; kvinnan däremot lefver i det *närvarande*. Mannen fattar det abstrakta begreppet, grundsatserna, systemen; kvinnan fasthåller lättare det åskådliga, det konkreta. Hos kvinnan är känslan lifligare, bemödandet och arbetet mera uppstegradt, hänförelsen, då det gäller ett mål och en täflan, stor och ofta uppeldad. Framstegen blifva till följd häråf snarare vunna, men lämna icke sällan efter sig en trötthet, ett behof af hvila. Vi mena, att dessa och flera dylika erfarenheter böra vid undervisning och uppfostran tillgodogöras, så framt misstag och vådor skola undvikas.

Med högt uppskattande af hemskolans, den första moderliga undervisningens djupgående betydelse för våra döttrar och under enträget påkallande af hemmets fortsatta medverkan med skolan, hålla vi dock före, att skolan — vi mena nu just den kvinnliga skolan — har många och viktiga fördelar att erbjuda, som hemmet, lämnadt åt sig själf, antingen icke eller åtminstone icke i samma grad kan skänka.

Tillfället att samvara med jämnåriga, helst å samma bildningsgrad, är, under villkor af gemensam och noggrann uppsikt, lifvande och uppfostrande; de gemensamma plikternas och göromålsens öfning medför en ordning och regelbundenhet, som hemmet icke kan frambringa. I det vidgade skolehemmet lär sig den unga flickan att underordna sin vilja under en allmän lag, vänjer sig vid en likställighet med andra, förvärfvar en människokänedom, som för lifvet har sin stora vikt, och afnöter i umgänget med kamrater många ojämnheter i karakter och lynne, hvilka hemmet kanske icke skulle kunna borttaga, hvartill slutligen kommer att de större lärarekrafter och bättre yttre anordningar, som en väl anordnad skola bör kunna framställa i jämförelse med den enskilda familjen, lämna en vida säkrare borgen för uppnåendet af större framgång i arbetet och bättre kunskapsöfning.

Den qvinnliga skolan har af dessa och andra skäl blifvit en nödvändighet, ja en samhällsangelägenhet. Frågan är icke längre den, om för den qvinnliga bildningen skolor må anses behöfliga eller icke, utan snarare den, huru dessa bildningsanstalter i sin täflan med hvarandra skola på bästa sätt kunna lösa sin stora, för vårt folk och dess framtid betydelsefulla och högviktiga uppgift.

Genom en god samverkan af enskilda samhällsmedlemmar har detta läroverk upprättats, och hastigare än man kunnat vänta, har detsamma under lika kraftig som insiktsfull ledning och genom användande af framstående lärarekrafter tjänst vunnit ett välförtjent förtroende. Ehuru jag, tyvärr, icke varit i stånd att så, som jag velat och som mitt uppdrag påkallat, här följa undervisningens gång, kan jag dock förvissa föräldrar och målsmän, att en uppfostrande ordning och punktlighet, en tilltalande enkelhet och hemtrefnad på detta område träder i dagen, att vidare en god, grundlig och ändamålsenlig undervisning här blifvit meddelad, samt att det trogna och trägna arbetet burit frukt i elevernas goda och jämna kunskapsframsteg, i mån af deras olika begåfning.

Jag har således synnerligen stora anledningar att i främsta rummet till läroverkets föreståndarinna, men ock till lärarinnor och lärare, som här under läsåret verkat, å föräldrars och lärjungars vägnar framsäga en aktningsfull, uppriktig och hjärtlig tacksägelse för all ospard möda, allt plikttroget arbete, all vakande omvårdnad om dessa lärjungar. Tacksägelsen är ett snart utsagdt ord, hvilket såsom sådant förtonar; men framgår det ordet ur uppriktiga hjärtan, så motsvaras det af en varaktig och fortlefvande verklighet.

Det är en följd af växlingarnas och lefnadsskickelsernas lag, att rubbningar och omsättning här förekomma icke blott och öfvervägande inom lärjungarnes krets utan ock inom lärarepersonalen. Det kan sålunda icke undgå vår iakttagelse, att här såsom eljest, särskildt på de områden där qvinnan verkar, en verksamhet, som varit henne kär och i hvilken hon vunnit sina segrar, måste öfvergifvas, då det gäller att knyta andra band och ingå i qvinnans allra egentligaste lefnadsställning. Jag tror mig tillmötesgå både forna medlärarinnors och forna elevers önskan, då jag erinrar därom, att fröken E. H., som icke blott under de fyra sistförflutna åren af läroverkets utvidgade verksamhet utan ock tidigare verkat här, icke står i läroverkets tjänst, då ett nytt läsår ingår.

Den tacksamhet och tillgifvenhet, som fröken H. här tillvunnit sig, har sina stora och viktiga orsaker, hvilka äfven uppbära hela denna ärade församlings lifligaste välgångsönskningar för fröken H:s lycka och välgång. Mätte dessa önskningars rika uppfyllelse utgöra en motvikt mot den saknad, läroverket länge skall få vidkännas!

De åt eleverna gifna vitsord, hvilka blifvit oss delgifna, hafva varit egnade att göra det bästa intryck och att om eder ingifva de bästa förhoppningar, äfven om vi antaga, att edert bedömande varit förestafvadt af mildhet och öfver-

seende. Mätte de vitsord, skolan eder gifvit, på ingen tid jäfvas af lifvet!

Särskildt har läroverkets föreståndarinna velat gifva sitt erkännande åt eleverna i läroverkets 8:de klass, hvilka i viktiga hänseenden varit sina yngre kamrater till en god föresyn. Till eder uppmuntran, som nu afgå från läroverket, vill jag säga, att erfarenheten bär vittnesbörd därom, att den ungdom, som hunnit längst i skolan först och sedan hunnit fram i lifvet just varit den som följt god ledning.

Vi, ärade församling, som i dag för en stund inträdt i detta läroverks blomstergård, vi äldre, som längesedan genomlevvat barndomens och ungdomens lyckliga dagar, vi röna, då vi besöka den ena skolan efter den andra, ett godt intryck af de ungas sorgfria glädje, och vi föryngras för tillfället; men vidgar sig blicken, skådar den i perspektiv det lif, de unga gå till mötes, och den okända lefnadsväg, de hvar för sig skola beträda, då får den så ljusa taflan sina skuggor, sinnet stämmas till djupt allvar och blicken antingen sänkes nedåt i oviss farhåga och rådvill tvekan eller först fasthellre lyftes uppåt till att befalla dem åt Gud och Hans nåds ord, befalla dem vår himmelske Fader, att Han i nåd ville främja den omvårdnad och fostran, vi som föräldrar eller som lärare äro dem skyldige, att Han ville vara med dem på vägen och städse leda dem efter sitt råd. Men, käre vänner, den som skall kunna i frihet blifva ledd, han måste låta leda sig, han får icke stöta bort den nådeshand, som räcket honom, han får icke vika af. — — — —

Bihang.

Varnings- och förmaningsord till felande ynglingar.

1.

Denna återkommande stund, då vi med bön, åkallan och tacksägelse inviga hvarje ny oss förunnad arbetsdag och gemensamt söka undervisning och uppbyggelse af Herrens ord, är en stund af så stor vikt, så rik hugnad och af en så högtidlig stämning, att det ärende, som vi i dag i anslutning till andaktsstunden nödgas företaga, skulle i detta sammanhang förekomma icke blott sorgligt, som det förvisso är, utan störande och obehagligt, vore det ärendet icke påkalladt af rättfärdighetens oafvisliga kraf.

Främst bland våra plikter mot eder, detta läroverks många lärjungar, står vakandet öfver och ansvaret för edra seder och edert uppförande. Rektor och lärare äro kraftigt förpliktade att efter yttersta förmåga hos eder främja gudsfruktan, sedlighet, flit och ordning. Å ena sidan äro vi härvid hänvisade till höga och härliga uppfostringsmedel, men å den andra äfven till bestraffningen, hvilken lagen lagt i vår hand, att vi skola den, när detta befinner sig nödigt, handhafva och tillämpa.

En af dessa oss anvisade bestraffningsgrader är *den offentliga varningen*, och efter läroverkskollegiets beslut af gårdagen är det min embetsplikt att i dag under inseende af läroverkets herr inspektor och inför lärare och lärjungar

meddela sådan varning åt ynglingarne N. N. och N. N., tillhörande läroverkets tredje klass. — — —

Edra förseelser äro vid tidig ålder, ty värr och åter ty värr, många och svåra. De äro svåra, ty de innebära straffvärd och uppenbar öfverträdelse af både gudomlig och mensklig lag och ordning; de äro ock många och utvisa, huru den ena synden föder den andra i en fortgång och i ett sammanhang, för hvilket hvarken förföraren eller den förförde förmår att sätta gränsen. Hvad I svårligen felat står nu upptecknad i våra handlingar, men ännu mera är det blottadt och uppenbart för den Allvetandes ögon.

I hafven ock endels antingen erkänt eller öfverbevisats om så straffvärdt förhållande, att detta kunnat och, strängt taget, måhända bort föranleda edert uteslutande ur denna krets. Jag ser nu icke, hvad gagn det skulle medföra att eder till blygd och skam inför denna krets uppläsa det sorgliga ransakningsprotokoll, i hvilket edra namn möta redan i öfverskriften. Alltnog, det ena med det andra är skrifvet både hos oss och i Allvetenhetens ofelbara bok.

Snarare ville jag hoppas, att ännu hos eder är rum för någon besinning, och fråga eder, om I nu nog klart insen, att den väg, på hvilken I varit stadde, varit en ond och fördärflig väg. Jag ville fråga eder, om I skolen än vidare gå den vägen eller rättare de vägarne — ty syndavägarne äro många — fråga eder, om I måhända skolen missbruka den skonsamhet, som nu är eder bevisad, då vi till eder ställa varningens och förmaningens ord istället för att utstöta eder, ho vet hvarthän, där det kanske icke skulle mera nå edra öron.

Så ville jag ock efter hjärtats och pliktens maning råda och förmana eder: gören aldrig, aldrig mer något utsäde på orättfärdighetens åker, ty på den åkern uppskär säningsmannen idel olycka och intet annat, så visst som en rättfärdig Gud har förkunnat sitt *ve* öfver den, som uträcker sin hand till orättfärdighet. Söken fast hellre nåd till den upprättelse, som äfven den svårt felande kan inför nådens

tron vinna på ångerns, bekännelsens och botfärdighetens väg, så kunnen I på den vägen, men, märken det väl, icke på någon annan, få förlåtelse och med förlåtelsen kraft att motstå synden och förförelsen och kraft att vandra på Guds budords väg. I dag, om I nu sådan varning och förmaning hören, förhärden icke edra hjärtan!

2.

I ären förvunne att tisdagen den 30 i denna månad, i en, ty värr, obevakad stund, hvar på sitt sätt, den ene mera och den andre något mindre, hafva deltagit i ett ofog, som tillika var ett groft, ja ett barbariskt och vådligt angrepp på en kamrat, som hvarken med ord eller gärning förnärmat någon af eder, en kamrat, hvars godmodighet gjort honom förtjent af en helt annan behandling.

Jag vill icke här närmare beskrifva edert obetänksamma och råa tilltag. De därvid förekommande, i sanning upprörande omständigheterna hafva efter en utförlig och tröttande undersökning blifvit för läroverkskollegiet framlagda och hafva föranledt kollegiets beslut, att en lämplig och allvarlig varning borde eder inför denna krets af både lärare och medlärlingar meddelas.

Enskildt har jag redan till eder, efter min förmåga, framburit varningens och förmaningens ord. Jag kan på dessa beropa mig och återtager icke ett af de orden, utan önskar fasthellre, att de må hafva trängt rätt djupt in i edra hjärtan. Men jag bör nu äfven *offentligen* förehålla och betyga eder, huru illa I handlat, då I först och främst hänsynslöst öfverträdt de ordningsreglor, som här äro gällande och som ofta upprepas, och sedan, trots eder ålder och eder upphunna plats i läroverket, lämnat all besinning å sido och företagit ett ofog, lika groft som vådligt för den af eder förorättade kamratens helsa och lif. I ären dock de som skulle lämna föredömen till det bättre, och I stån nu här såsom de där i sanning hafva skäl att blygas för eder

själfva och äfven känna tryckningen af det bekymmer I framkallat både här och i edra hem, tryckningen af den skam I dragit öfver vårt läroverk.

Men edert tidigare förhållande vid läroverket, hvilket icke framkallat anmärkningar, rodnaden på edra kinder och tåren, som jag i dessa dagar sett och äfven nu tycker mig se i något öga, manar mig att, efter ett högt uttaladt ogillande af eder förseelse, vända mig bort därifrån och med blicken på eder framtidsväg omfatta hoppet om eder rättelse och om edert framtida välförhållande. Det hoppet ville jag så gärna fasthålla; men för att det kunna, bör jag förnya de frågor, jag helt visst redan gjort eder: Hafven I själfve nog allvarligt besinnat eder obetänksamhet? Har eder förseelse icke blott genom sina följder för eder, utan i sig själf blifvit eder ett sorgeämne? Hafven I helt och utan förbehåll bekänt, hvad I felat? Viljen I för framtiden motsvara våra berättigade fordringar på ett oförvitligt och sedligt förhållande? Låten edra samveten svara och lyssnen väl till de svaren. — — —

Och sedan, liten icke på eder själfva, på edert uppsåt eller något hos eder själfva. Det gifves dock icke mer än en väg, på hvilken uppsåt och vilja till det goda kunna både uppkomma och blifva faste, på hvilken uppsåtet och viljan komma till verkställighet. I veten, hvilken den vägen är — beträden den och stigen vissa steg på den vägen, så kunna vi, sedan lagens och tuktsens kraf i vår krets fått sin rätt, tillgifva, glömma och om eder tillförse oss det som godt är och som betryggar eder välfärd — ty, veten det, det är den, som ligger oss om hjärtat.

3.

Det händer, att jag i anslutning till vår andaktsstund har skäl att till ungdomen frambara tillsägelser och maningar, oftast i syftning att bland eder främja tukt och ordning, sedlighet och välförhållande.

I dag nödgas jag lägga i dagen, huru dessa förmaningens ord i både ett och flera hänseenden blifvit förbisedda och gäckade, den felande till skada och fördärf, oss till grämelse och sorg och eder till ett förförande exempel, hvars verkan vi måste förebygga efter yttersta förmåga.

Hvad jag åsyftar, skall jag förtydliga, i det jag nu uppmanar N. N. att framträda.

Genom ditt eget erkännande och genom föreliggande bevis är det omsider fulltygadt, att du under senare delen af höstterminen 1885 och under detta års vårtermin gjort dig skyldig till fortsatt, uppstegrad, egenvillig och förfallolös frånvaro från läroverket å de tider, på hvilka du såsom lärjunge kunnat och bort vara dina lärare till mötes, mottaga deras undervisning, själf växa i gagnande kunskap och främja ditt framtida väl. Följderna af sådan till vanvett gränsande pliktförgätenhet hafva icke uteblifvit. Du kom först till detta läroverk vårterminen 1883, du ingaf oss under de första åren glädjande förhoppningar, var bland de främste i din klass och mottog de bästa vitsord om framsteg och flit. Men huru har du icke öfvergifvit den goda vägen, blifvit tillbaka, fått din plats bland de lägst stående! Du hade börjat väl, men har fortsatt intill denna tid sorgligt illa — och det, under det att de yppersta tillfällen till bättre sträfvanden varit dig beredde.

Men icke nog härmed — ty den ena förvillelsen föder den andra, den ena afvägen leder in på den andra. Försummelsen, dåsigheten och lättjan har du velat inför oss dölja med svekfulla, bedrägliga och lögnaktiga utvägar. Du har låtit ett aktadt namn indragas i ditt skamliga förfarande, ja du har velat gifva vår Herre skulden till ditt brottsliga handlingssätt, då du bort tacka Honom för ett mått af helsa, som väl icke är som högst men dock merendels möjliggjort din verksamhet, du har väckt förargelse i vår krets, vållat oss och de dina stora bekymmer, du har tillsvidare satt dig i mistning af det allt för stora förtroende, vi haft till dig, du har med ett ord kommit in på

en väg, på hvilken du, om du så fortfar, går den eviga ofärden till mötes. Det är vid dessa sorgliga förhållanden, läroverkskollegiet den 10 dennes till protokollet fogat det beslutet, att sådan offentlig varning, som är steget näst intill förvisning från läroverket, skall dig inför den församlade ungdomen tilldelas. Jag fullgör sådant domslut, i det jag manar dig att rätt allvarligt besinna, huru illa du har handlat, och i det jag råder dig att, så visst din egen välfärd för dig själf har någon vikt, vända åter från dina förvillelser. Du vet det väl, hvilken den enda rätta, säkra och ofelbara vägen till förbättring är, den vägen, på hvilken de stora felen ångras, bekännas, afbedjas och så kunna nådeligen förlätas och redligt öfvergifvas. Beträd den vägen; och i den mån du förvissar oss, att detta skett, vilja vi ock ånyo tillförse oss om dig det som godt är, glömma det framfarna och och hoppas för det tillkommande.

Och så älskade ungdom — låten dessa mina ord, som i en allvarlig stund blifvit under suckan och bekymmer talade till en af edra kamrater, vara ord till eder alla i den meningen, att ingen ibland eder gör sig skyldig till dessa skol-synder, som heta försummelse, oloflig frånvaro, svekligt och oärligt framgångssätt, utan låten edert sinnelag och hela edert förhållande betecknas af ärlighet, uppriktighet och sanning inför både Gud och människor. Så, men endast så, kan eder välgång betryggas, vårt läroverk förskonas från fördärflika exempel och våra bekymmer vändas i glädje.

Ske alltså genom den Högstes nåd och hjärteböjande kraft!

Vid en ynglings vådadöd.

Hvarje gång ett dödsbud bringas oss — och ännu mer då det, såsom här, kommer oförmodadt, kommer i hög grad sorgligt — vill lifvets och dödens Herre påminna

oss om vår egen både oundvikliga och till tid och sätt ovissa hädanfärd och uppväcka våra hjärtan att framgå med Davids bön: "Herre lär mig dock, att det måste få en ända med mig och mitt lif ett mål hafva och jag hädan måste". Många händelser i lifvet — såsom den som vi nu beklaga — ställa oss för ögonen, huru vi hela lifvet igenom vandra ibland dödsorsaker, hvilka på alla sidor omgifva oss och hota att förstöra vårt bräckliga lif. I en sådan lifvets vansklighet vore det rika skäl därtill, att en helsosam dödsfruktan uppginge i våra hjärtan. Men huru är det väl med människan i den delen! Är hon icke så försoffad af lifvets motgångar eller förnöjelser, att de mest varnande dödsfall icke förmå uppväcka någon angelägenhet att vara beredd till dödens möte, om icke en helsosam Herrens fruktan verkas hos henne genom Guds ord. Besinnom det alla — Guds ord är dock det enda medlet, hvarigenom en människa kan beredas till döden, och det enda vapnet, hvarmed en människa kan försvara sig emot dödens räddhåga. Vill du då icke frukta för döden, så måste du fatta till Guds ord. Detta ljuset skall kunna ledsaga dig förbi lifvets villostigar och upplysa för dig dödens mörker. Där skall du i Guds nåd och förlåtelse finna ersättning för alla förluster i tiden och för den saknad af allt som i verlden är, som döden medförer.

Vi veta icke, huruvida den afidne betjenat sig af den öppna tillgång till Guds ord, som blifvit honom lämnad, då han uppvuxit i en kristlig församling och äfven någon tid vid denna läroinrättning njutit undervisning i salighetens kunskap. Han har behöft den kunskapen under ungdoms- farorna och uti dödens nöd, som han under en så mycket af människor öfvergifven ställning gått igenom. Väl honom, om han däraf begagnat sig till att söka förlåtelse och finna nåd, innan vådlig död så hastigt öfverföll honom!

Vi äga ännu den tillgång till Herrens ord och den nådestillgång, som med döden för honom har slutat. — —

Afskedsord vid Lunds katedralskola.

Tvenne år hafva förflutit, sedan jag sist från detta rum trädde karolinska katedralskolans ungdom till mötes. I eder växlande krets hafva emellertid nog många inträdt, som icke känna mig och icke äro af mig kände. De torde dock icke vara så få, som igenkänna den forne läraren, och särskildt till eder, men ock till eder alla har jag önskat att i dag få säga det ord, som nu är mig af vår öfverhet ålagdt — afskedets ord. Det ordet behöfver jag som mest sammandraga och skyndsamt uttala, ty det innebär för mig icke litet af vemod, ja af smärta. Att så skulle vara, kände jag ofta redan i föreställningen, ty jag hade min verksamhet ibland eder mycket kär. Den verksamheten, sådan den efter min skröplighet kunnat vara, är nu avslutad och står kvar endast med sina viktiga följder, hvilka de då äro, med sitt heliga ansvar, som allt vårt verk betingar, och med sina minnen. Vid dessa senare skall jag alltid gärna dröja. Eller huru skulle jag kunna förgäta så mången för mig själf åtminstone dyrbar stund, i eder krets egnad åt gemensam bön eller åt Guds ords betraktande och lärande! Huru skulle jag icke minnas den öfvervägande villighet, hvarmed denna skolas ungdom gick mig till mötes, ehvad det gällde arbetets möda eller en och annan önskan och tillsägelse i ordningens och tuktens kraf! Jag tackar hvar och en för den andel, I hafven i dessa och andra så ljufliga minnen, som skola lifva och glädja mig, så ofta de för mig framträda under den nya, *mindre* ungdomsfriska verksamhet, jag går till mötes. Men så kan jag icke heller skiljas ifrån eder, utan att ännu en gång hafva åtminstone antydtt mina hjärtligaste önsknings för allas edert framtida väl. Dessa önsknings kommo mången gång mitt hjärta att klappa, då jag stod ibland eder; med dem vill jag ock, efter den nåd Herren mig förlänar, städse vara hos eder, bedjande att I, bevarade för faror, frestelser och lustar, måtten växa icke blott i mensklighets kunskap och öfning utan i nåden och vår Herres, Jesu Christi, kunskap, den all kunskap öfvergår.

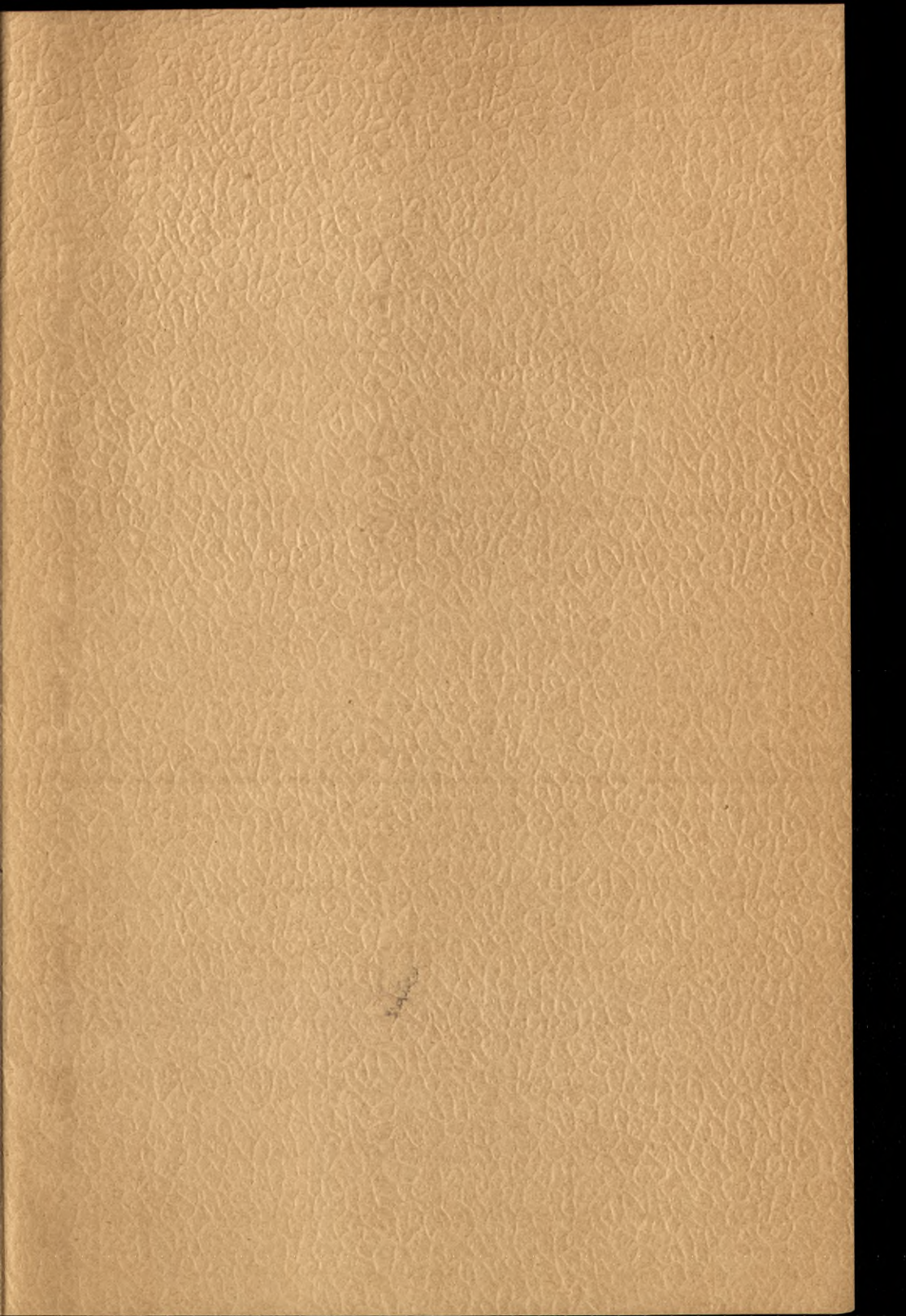
Då jag säger mitt lärare-farväl till detta läroverk — huru skulle jag vidare kunna förgäta eller förtiga min stora skuld af förbindlig tacksamhet till läroverkets herr rektor och herrar lärare!

Herr Rektorns förtroende var det som för mer än 16 år sedan införde mig i denna aktade lärarekrets och mötte mig alltjämt under det gemensamma arbetet. Må jag icke hafva allt för mycket svikit detta förtroende! Herr Rektorns mognade erfarenhet var det som med trofast vänskap stödde den oerfarnes så ofta stapplande steg. Jag utber mig att få af uppriktigaste hjärta hembära herr Rektorn min innersta tacksamhet. Att detta sker så enkelt och så bristfälligt, kommer i någon mån däraf, att jag vid detta tillfälle icke så litet missräknat mig på mig själf — jag menar på mitt välde öfver de känslor, som äro mig alltför påträngande.

Mina ärade och älskade forne kamrater ville jag ock bättre än jag nu förmår tacka för hjälp af mycken föresynlig verksamhet, för mycken vänskap, för många uppriskande umgängesstunder. Mottagen mina tacksägelser, såsom mitt hjärtas; men lämnen ock rum för min önskan att få tillförse mig eder fortfarande vänskap och eder öfverseende hågkomst och edra goda önskningar för mig, då jag följer kallelsen till ett hårdare arbete på ett mindre odladt arbetsfält!

Och så vet jag till slutord intet bättre än ett förnyadt vädjande till den välsignelse, vi nyss öfver oss nedkallat. Måtte Herrens rika välsignelse oafslåtligen vara öfver detta läroverk, öfver lärare och lärjungar och öfver den verksamhet, som här öfvas, att den i Herrens kraft må tjena att bekämpa synd och flärd och att fostra släkte efter släkte till gagn för samhället på jorden och till förökelse af det Guds rike, till hvilket vi kallade äro!

Vår hjälp står dock allena i Herrens namn. Herren bevare vår utgång och ingång ifrån nu och i evighet!

Pris: Kr. 2.75.
